

15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ

**TÜRK-İSLAM BİLİM KÜLTÜR MİRASI
DİZİSİ'NİN İLK ESERLERİ YAYIMLANDI**

**AASSA GENEL KURULU ve
“MÜLTECİLER ve GÖÇMENLER” ULUSLARARASI SEMPOZYUMU**

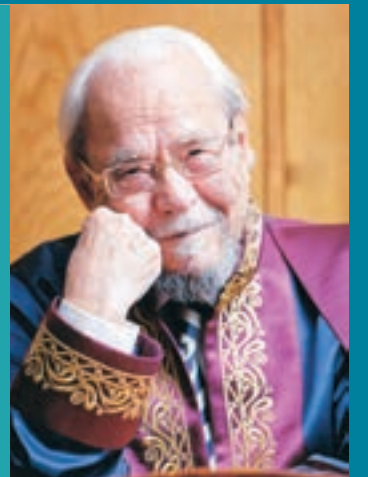
**TÜRK DÜNYASI ULUSAL BİLİM
AKADEMİLERİ BİRLİĞİ 2016 GENEL KURULU**

*“Peyh-ül
Müverrihin”*

TÜBA Şeref Üyesi
Prof. Dr. Halil İnalçık
Anısına...

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
TÜBA-GÜNCE Dergisi 52. sayısının armaganıdır.

(TÜRK-İSLAM BİLİM KÜLTÜR MİRASI DİZİSİ'NİN İLK ESERLERİ ÇIKTI!)

TÜBA tarafından Türk-İslam Bilim Kültür Mirası Projesi kapsamında hazırlanan “Osmanlı Müellifleri” ve “İsaguci Mantığa Giriş” adlı eserler yayımlandı.

Bursalı Mehmed Tâhir'in Osmanlı Devleti'nin son döneminde hazırladığı ünlü biyografi kitabı Osmanlı Müellifleri ve Ebheri'nin klasik mantık prensiplerini içeren İsaguci Mantığa Giriş, proje kapsamında yayımlanan ilk eserler.

TÜBA tarafından yayımlanan
Osmanlı Müellifleri ve İsaguci
Mantığa Giriş için:
<https://satis.tuba.gov.tr>

başkandan...

Değerli Okurlarımız,

TÜBA-Günce'nin 52. sayısını sizlere sunarken hepinizi sevgi ve saygıyla selâmlıyorum.

Hepimize geçmiş olsun, çünkü 15 Temmuz 2016'da millet olarak gerçekten ciddi bir tehlike atlattık: Türk milleti ve devleti, 15 Temmuz'da hain bir darbe girişimiyle karşılaştı. Ancak, bu girişim, ülkemizin geçmişte yaşadığı darbelerle pek benzemiyordu.

Devlet ve toplum bünyesinde

-bunun ötesinde uluslararası düzeyde- "sızıntı" yoluyla adeta "paralel" bir yapı oluşturan ve FETÖ/PDY olarak adlandırılan hain oluşumun yıllardır sürdürdüğü sinsi faaliyetlerinin devamı ve sonucu olarak 15 Temmuz'da Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasal demokratik düzenine, millet ve devletimizin bağımsızlık ve bütünlüğüne yönelik hain bir darbe girişimine maruz kaldık. Söz konusu hain örgütün TSK, devlet ve toplum içindeki unsurlarıyla kalkıştığı ve uçak, helikopter, tank ve zırhlı araçların kullanıldığı, çoğu sivil 248 vatandaşımızın şehadetine ve 2000'den fazla vatandaşımızın yaralanmasına yol açan bu hain girişim, Cumhurbaşkanımız'ın önderliğinde, TBMM, T.C. Hükümeti, siyasi ve toplumsal aktörler ile aziz milletimizin ve TSK ile emniyet güçlerimizin gayretleri ve kararlı duruşlarıyla bertaraf edildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin varlık, bağımsızlık ve bekası açısından son derece kritik bir nitelik gösteren bu süreçte dirayetli liderlikleri için Sayın Cumhurbaşkanımıza, görev ve sorumluluklarının gereğini yerine getiren tüm kamu görevlilerimize ve siyasilerimize kahramanlığın bir kez daha gösteren büyük milletimize şükranlarımızı sunuyor, hayatını kaybeden tüm şehitlerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize şifa, aziz milletimize başsağlığı ve metanet diliyoruz.

Yaşadığımız bu süreç, içinde bulunduğumuz koşulların ve maruz kaldığımız tehditlerin daha açık şekilde görülmesini de sağlamıştır. Öncelikle, sunulan ve sanılanın aksine terörün ideoloji, din, milliyet ve benzeri sebeplerle göre farklılaşmadığı, değişik görünümli terör örgütlerinin belirli mihraklar tarafından aynı hedefler doğrultusunda kullanıldıkları, açıkça ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, dünyada ve özellikle bölgemizde terör örgütlerinin son zamanlarda daha belirgin hale gelen, bizim de hedef alındığımız "balkanlaştırma" ve "vekalet savaşları"nın etkin bir aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, ulusal ve küresel düzeyde, özellikle medya aracılığıyla yürütülen psikolojik savaş ve algı operasyonları ile diğer yol ve yöntemlerin de bu sürecin etkin bir aracı olarak kullanıldığı gözlenmektedir.

Bu süreçte, bazı odaklar ve devletler ile uluslararası aktör ve kuruluşların darbeler ve terör örgütleri ile eylemleri konusunda uluslararası sözleşme ve düzenlemelere hatta kendi karar ve düzenlemelerine uymayan tutumları, darbe ve terör olaylarından çok bunlara karşı hukuk içinde alınan önlemlere karşı çıkan beyan ve yaklaşımları, Türkiye'nin uluslararası ilişkilerinin ötesinde terör ve hukuk dışılıkla küresel düzeyde mücadele ve bu konuda küresel iş birliği bakımından da olumsuz eylemler olarak tarihe geçmiştir. Benzer durum, ne yazık ki uluslararası akademik camianın tutumunda da gözlenmiştir. Bu konuda, TÜBA olarak, dünya bilim akademileri camiasındaki muhataplarımıza gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

Akademi olarak, hangi gerekçe ve görünüm içinde olursa olsun terörün hiçbir biçimde mazur ve meşru görülmemesi ve terörle hukuk içinde en etkin biçimde mücadele edilmesi gerektiği anlayışıyla Millet ve Devletimizin birlik, bağımsızlık ve bekası ile insanlığın huzuru için hukuk ve ahlak ilkelerine sadakatle asgari müşterekleri geliştirme yönünde hareket etmenin son derece önemli bir vatandaşlık ve insanlık görevi olduğu görüşünde olduğumuzu ve tutumumuzu bu doğrultuda sürdüreceğimizi belirtmek isterim.

Bu sayımızda, Halil İnalçık Hoca'mıza ithafen hazırlanan ekimiz yanında, çeşitli konularla ilgili makaleleri ve geçen sayıdan beri geçen süre içinde Akademi'mizce gerçekleştirilen faaliyetlere ilişkin haberleri de sunuyoruz.

3 Haziran'da "İnsan ve Hayvan Sağlığında Akılcı Antibiyotik Kullanımı ve Antibiyotik Dirençlilik Sempozyumu"nu 4 Haziran'da ise 49. Genel Kurulumuzu Ankara'da gerçekleştirdik. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Dr. Faruk Özlü'nün açılışına katıldığı genel kurulda, Prof. Dr. Arzum Erdem Gürsan aslı üyeliğe seçildi.

3 Ağustos'ta Konsey üyelerimizle birlikte TBMM Başkanı Sayın İsmail Kahraman'ı ziyaret ettik. Türk-İslam Bilim ve Kültür Mirası Projesi kapsamında Prof. Dr. Yekta Saraç'ın hazırladığı Bursalı Mehmed Tahir'in üç ciltlik "Osmanlı Müellifleri" eseri ile Prof. Dr. Hüseyin Sarioğlu tarafından tercüme edilen Ebheri'nin "İsaguci-Mantiğa Giriş" kitabı yayımlandı. Eserler, 31 Ağustos'ta Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü'nün katılımıyla basın ve kamuoyuna tanıtıldı.

Şeref Üyemiz Prof. Dr. Halil İnalçık, 25 Temmuz'da; TÜBA'nın 3. Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat ise 17 Eylül'de vefat ettiler. Hocalarımıza Allah'tan rahmet, aileleri ve sevenlerine başsağlığı diliyoruz.

TÜBA 4. Uygulamalı Bilim Eğitimi Kursu, 5-9 Eylül tarihleri arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin ev sahipliğiyle gerçekleştirildi. 2016 GEBİP Yıllık Değerlendirme Toplantısı ile Şeref Üyemiz Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak ve Prof. Dr. Halil Berktaş "Vefatının 50. Yılında Ord. Prof. Fuad Köprülü" konulu Akademi Konferansı, 14-16 Ekim tarihlerinde Kastamonu Üniversitesi'nin ev sahipliğiyle Kastamonu'da gerçekleştirildi.

20-23 Ekim tarihlerinde Asya Bilim Akademileri ve Toplulukları Birliği AASSA'nın genel kurulu ile "Göçmenler ve Mülteciler" konulu uluslararası sempozyumu, Akademimizin organizasyon ve ev sahipliğinde Ankara'da gerçekleştirildi. Aynı tarihlerde Türk Dünyası Ulusal Bilim Akademileri Birliği'nin 2. Genel Kurulu ve "Türk Dünyasında Akademik İş Birliği" konulu bilimsel toplantı da Akademi'mizin ev sahipliğiyle Ankara'da gerçekleştirildi. Genel Kurulda alınan karar gereğince, Birliğin 2016-2017 dönem başkanlığı, tarafımca yürütülecek. Her iki toplantıya katılan akademi başkan ve temsilcileri, 21-22 Ekim'de Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi'nin katkı ve destekleriyle Konya ve Kapadokya'yı içeren sosyal programa katıldılar.

2016 "TÜBA-GEBİP ve TEÇEP Ödülleri"ni Ekim ayında açıkladık. Bu yıl 17 üniversiteden 31 üstün başarılı genç bilim insanı TÜBA-GEBİP, altı eser de TÜBA-TEÇEP Ödülü'ne layık görüldü. Uluslararası Akademi Ödülleri'mizi kazananlar da Kasım'da açıklanacak ve TÜBA Ödülleri, Cumhurbaşkanlığı himayesinde düzenlenecek törenle sahiplerine verilecek.

Bunların yanı sıra, Prof. Dr. Andreas Tietze'nin "Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügati"nin ilk dört cildi ile 22 mühendislik alanına ait yaklaşık 37.000 terimi içeren "TÜBA-Mühendislik Terimleri Sözlüğü"nün sürdürülen yayına hazırlık çalışmalarının tamamlanmasını takiben basımı gerçekleştirilecektir. Akademi Konseyi'mizce, süreli yayınlarımızın yıllık yayın sayıları TÜBA-Günce için üçe, TÜBA-AR ve TÜBA-KED için ise ikiye çıkarılmıştır. Ayrıca, dergilerimizin yayın süreçlerinin yönetimine ait yazılım güncellenmiştir.

"Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Ürünlerinin Ruhsatlandırılması"na ilişkin Sempozyumu'muz 9 Aralık'ta, 50. Genel Kurulumuz da 10 Aralık'ta Ankara'da gerçekleştirilecek. Ocak ayında da "Klinik Araştırmalarda Etik Kurullar ve Kurallar"la ilgili sempozyum, İstanbul'da düzenlenecek.

Bir kez daha hain darbe girişimini ve her türlü terörü lanetliyor, millet ve devletimizin bağımsızlık, gelişim ve bekası için hayatlarını feda eden tüm şehitlerimize ve vefat eden bilim insanlarımıza Allah'tan rahmet, gazilerimize sağlık ve uzun ömürler, milletimize de başsağlığı ve metanet diliyorum. TÜBA Ödülleri'ni kazanan değerli bilim insanlarını ve tüm eğitimcilerimizin öğretmenler gününü kutluyor, yeni yılın ülkemiz ve insanlık için barış, iyilik ve huzur içinde geçmesini diliyor, hepinize selâm ve saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR
TÜBA Başkanı

TÜBA-İNSAN ve HAYVAN
SAĞLIĞINDA AKILCI
ANTİBİYOTİK KULLANIMI ve
ANTİBİYOTİK DİRENÇLİLİK
SEMPOZYUMU

92

"TARİHÇİLERİN
KUTBU"NA VEDA..

112

- 66 TÜRKİYE İLERİ TEKNOLOJİ ÜRETİMİNDE SIÇRAMA YAPABİLİR Mİ?
'İLERİ TEKNOLOJİ İÇİN BİLİMSEL ETKİNLİKLERİN ÖZETLERİ'
PROF. DR. MEHMET DOĞAN
- 70 YERYÜZÜNÜN UZAYDAN GÖZLENMESİ: GÖRÜNTÜDEN
BİLGİYE DÖNÜŞÜM
PROF. DR. TAŞKIN KAVZOĞLU
- 74 RÖPORTAJ:
TÜBA ŞEREF ÜYESİ PROF. DR. Ş. İSENBİKE TOGAN:
"SİZ EĞER CAN-I GÖNÜLDEN BİR ŞEYE KATILIRSANIZ
HER ŞEY SİZE BİR ŞEY KATAR."
- 83 MACAR BİLİMLER AKADEMİSİ'NDEN PROF. HAMZA TÜBA'YI
ZİYARET ETTİ
- 84 TÜBA ŞEREF ÜYESİ PROF. KARPAT'A "CUMHURBAŞKANLIĞI
KÜLTÜR ve SANAT BÜYÜK ÖDÜLÜ"
- 86 UTADAN "BÜYÜK BOZKIR GÖÇEBELERİNİN TARİHSEL ZENGİNLİĞİ:
TANRIDAĞI'NDAN ÖTÜKEN'E" BAŞLIKLİ KEŞİF GEZİSİ
- 88 AR-GE YETENEKLERİ ve KÜRESEL AR-GE YARIŞI
PROF. DR. HALİT KESKİN, PROF. DR. ALİ EKBER AKGÜN,
DR. İPEK KOÇOĞLU
- 96 ARÜ'DE TÜRKİYE GÖLLERİNDE PALEOİKLİMSEL ve
PALEOEKOLOJİK ARAŞTIRMALAR TURQLAKES 2016-ÇALIŞTAYI
- 99 32. ULUSLARARASI FİZİK KONGRESİ
- 100 PISA ve TIMSS SONUÇLARI, TÜRKİYE MATEMATİK EĞİTİMİ
HAKKINDA NE SÖYLÜYOR?
YRD. DOÇ. DR. BEKİR S. GÜR
- 104 RÖPORTAJ:
2015 YILI TÜBA-GEBİP ÖDÜLÜ SAHİBİ PROF. DR. BAHAR GÜNTEKİN:
"EN ÖNEMLİ ŞEYLERDEN BİRİ BİR YÖNTEMİ ÇOK İYİ BİR ŞEKİLDE
ÖĞRENMEKTİR. KALFASI OLMADIĞIN BİR İŞİN USTASI DA OLAMAZSIN."
- 110 2016 NOBEL ÖDÜLLERİ
- 114 HER ZAMAN ÖZLEMLE ANACAK, ANISI ÖNÜNDE SAYGI İLE
EĞİLECEĞİZ.
- 115 "ADAM GİBİ ADAM": PROF. DR. YÜCEL KANPOLAT
- 117 HABERLER

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

TÜBA GÜNCE

Sahibi

Türkiye Bilimler Akademisi Adına:
TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat ACAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Asiye KOMUT

Editör

Prof. Dr. Kenan ÇAĞAN

Grafik Tasarım

Ece YAVUZ

TÜBA GÜNCE

Piyade Sokak No: 27, 06690

Çankaya-ANKARA

Tel: 0.312. 442 29 03 (pbx)

Faks: 0.312. 442 64 91

e-posta: tubagun@tuba.gov.tr

ISSN: 1302-9541

Baskı

Ses Reklam ve Matbaacılık Ltd. Şti.

Ayten Sok. 28/7 Tandoğan/ ANKARA

Tel: + 90 312 215 62 00

Fax: +90 312 215 61 81

www.sesreklam.net

Günce 5.000 Adet basılmıştır.

Ekim 2016

Sorumluluk

TÜBA GÜNCE'de yayımlanan
yazıların hukuksal sorumluluğu
yazarlara aittir.

Güncel, yerel ve süreli bir yayındır.

 www.tuba.gov.tr

 www.facebook.com/turkiyebilimlerakademisi

 twitter.com/TUBA_TurkBlmAkd

15 Temmuz 2016 Hain Darbe Girişimine İlişkin "Türkiye Bilimler Akademisi Akademi Konseyi Bildirisi"

"Türkiye Cumhuriyeti, 15 Temmuz 2016 akşamı hain bir silahlı darbe teşebbüsü ile karşı karşıya kalmıştır. İlegal terörist bir yapılanmanın Silahlı Kuvvetler içindeki uzantıları tarafından başlatıldığı anlaşılan ve Türkiye'nin demokratik yollarla seçilmiş hükümetini ve TBMM'yi devirmeyi, anayasal düzeni ve hukuk sistemini ortadan kaldırmayı amaçlayan darbe girişimi; Türk milletinin sivil direnişi, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliği; TBMM, T.C. Hükümeti, demokrasiye bağlı Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet güçlerinin üstün çabaları ile siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları ve medyanın desteğiyle engellenmiştir.

Darbecilerin millî iradeye sahip çıkan sivil halka ve TBMM ile Cumhurbaşkanlığını da içeren bazı önemli devlet kurumlarına yönelik uçak, helikopter ve tankların da kullanıldığı ağır silahlı saldırıları sonucunda büyük çoğunluğu sivil 200'den fazla Türk vatandaşı katledilmiş, 1400'den fazla vatandaşımız yaralanmıştır. Hayatını kaybedenler arasında bilim insanları da mevcuttur.

TÜBA olarak, millet ve devletimizin varlık, birlik, bağımsızlık, gelişim ve bekasına yönelik bu hain darbe girişimini şiddetle lânetliyor, şehitlerimize Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar, aziz milletimize metanet ve başsağlığı diliyoruz. Bu kritik süreçteki liderlikleri için Sayın Cumhurbaşkanımıza; üstün çabaları için TBMM'miz ve T.C. Hükümetimizin değerli başkan ve üyelerine, kahraman güvenlik kuvvetlerimize; değerli destekleri için siyasi partilerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza, basınımıza ve iradesine cesaretle sahip çıkan büyük milletimize şükranlarımızı sunuyoruz.

TÜBA üyesi bilim insanları olarak, demokrasi ve insan haklarına, anayasal hukuk düzenine yönelik her türlü darbe girişimini ve hukuk dışı oluşum ve teşebbüsleri asla onaylamadığımızı, bu hain girişimden sorumlu olanların hukuk düzeni içinde hak ettikleri en ağır cezalar ile cezalandırılmasını beklediğimizi ve Türkiye Cumhuriyeti Devletine ve aziz milletimizin bağımsızlık, varlık ve birliği ile uygarlık mücadelesine her zaman sahip çıkacağımızı değerli kamuoyuna saygılarımızla ilân ediyoruz." 19.07.2016

**Türkiye Bilimler Akademisi
Akademi Konseyi**

15 TEMMUZ'DA NE OLDU ?

15
TEMMUZ

22:00

İstanbul'da köprüler trafiğe kapatıldı ve Ankara'da uçaklar alçak uçuş yapmaya başladılar. Genelkurmay'dan Silah Sesleri duyuldu. Helikopterler Ankara semalarında gezmeye başladı.

15
TEMMUZ

22:10

Başbakanlık Müsteşarı başkanlığında olağanüstü durumu sebebiyle Çankaya Köşkü'nde koordinasyon merkezi kuruldu ve ilk olarak halkın meydanlara çıkarak hakimiyeti ele alması kararlaştırıldı.

15
TEMMUZ

23:05

Başbakan Binali Yıldırım, TV'ye bağlanarak yaşanan gelişmelerin askeri bir "kalkışma" olduğunu söyledi.

15
TEMMUZ

23:24

Ankara Gölbaşı Polis Özel Harekat Merkezi bombalandı.

15
TEMMUZ

23:30

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın, darbe girişimine kalkışan bir grup asker tarafından rehlin alındığı bildirildi.

16
TEMMUZ

00:00

Güvenlik birimleri askeri kalkışmanın FETÖ mensubu subaylar tarafından yapıldığını açıkladılar.

16
TEMMUZ

00:09

Ankara Yenimahalle'de bulunan MİT Kampüsüne askeri helikopterlerce ateş açıldı.

16
TEMMUZ

00:11

Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanı, İstanbul Atatürk Havalimanı'na gelmek üzere hareket etti.

16
TEMMUZ

00:13

TRT binasını basan darbeciler silah zoru ile darbe bildirisi okutarak bu bildirinin diğer yayın kuruluşları tarafından da okunmasını istediler.

16
TEMMUZ

00:26

Cumhurbaşkanı, TV'ye bağlanarak milleti sokaklara davet etti bu kalkışmaya karşı koymaya çağırıldı

16
TEMMUZ

00:30

Cumhurbaşkanı'nın çağrısı ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın talimatı üzerine okutulan selâlar ile Türkiye genelinde vatandaşlar daha fazla şekilde sokağa çıkmaya başladı.

16 TEMMUZ 00:35

Darbe girişimine ilişkin İstanbul'da ilk soruşturma başlatıldı ve Küçükçekmece Başsavcısı Ali Doğan, kalkışmaya kalkışan askerlerin görüldükleri yerde tutuklanacağını açıkladı.

16 TEMMUZ 00:52

1. Ordu Komutanı Orgeneral Ümit Dündar, canlı yayına bağlanarak darbe girişiminin emir-komuta dışında geliştiğini ve gerekli tedbirlerin alındığını açıkladı.

16 TEMMUZ 00:57

Darbeciler TRT yayınlarını kestiler ve TÜRKSAT tesislerine askeri helikopterler ile saldırdılar.

16 TEMMUZ 01:01

Ankara Emniyet Müdürlüğü savaş uçaklarının ve helikopterlerin saldırısına uğradı.

16 TEMMUZ 01:28

Genelkurmay Özel Kuvvetler Komutanı Tümgeneral Zekai Aksakallı, canlı yayına bağlanarak "Eşkiyalar, ihanet şebekeleri darbe girişiminde bulunmaya çalışıyor. Başarılı olamayacaklar, görevimizin başındayız." dedi.

16 TEMMUZ 01:30

Çankaya Köşkü'ne ateş eden zırhlı araçlara güvenlik görevlileri silahla karşılık verdi ve halkın desteği ile darbeciler püskürtüldü. TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Başbakanlık'ta kurulmuş olan koordinasyon merkezine geldi. TBMM'nin açık tutulması kararı alındı.

16 TEMMUZ 01:39

TBMM Genel Kurul Salonu açıldı ve İsmail Kahraman ve milletvekilleri Genel Kurul Salonu'na geldi.

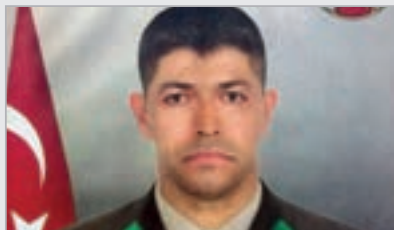
16 TEMMUZ 02:00

Darbe girişiminde bulunan FETÖ mensubu askerler teslim alınmaya başlandı.

16 TEMMUZ 02:16

Özel Kuvvetler Komutanlığı'nı teslim almaya gelen darbeci Tuğgeneral Semih Terzi, Astsubay Ömer Halisdemir tarafından öldürüldü. Özel Kuvvetler Komutanı Tümgeneral Zekai Aksakallı'nın emri ile Semih Terzi'yi vuran Ömer Halisdemir, darbeci askerlerin kurşunları ile orada şehit edildi.

16 TEMMUZ 02:35

TRT'yi işgal etmeye çalışan darbecilerden 1 rütbeli, 5 asker vatandaşlar ve polis tarafından etkisiz hale getirildi. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne girmeye çalışan FETÖ mensubu bir takım asker gözaltına alındı.

02:42

TBMM'ye bomba atıldı.

02:49

TBMM'ye 2. bomba atıldı ve vekiller meclis sığınağına indiler.

03:00

TRT yeniden normal yayın akışına döndü ve binaları ele geçiren darbeci askerler gözaltına alındı.

03:10

Başbakan Binali Yıldırım, Ankara semalarında uçuş yapan her türlü askeri helikopter ve uçağın füzeyle indirileceğini açıkladı.

03:15

Genelkurmay Başkanlığı'ndan yeniden çatışma sesleri gelmeye başladı.

03:20

Cumhurbaşkanı Erdoğan İstanbul'a geldi.

04:00

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı darbe girişiminde bulunan askerler hakkında gözaltı kararı verdi.

04:42

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Marmaris'te konakladığı ve gece yarısı ayrıldığı otele helikopterlerden ateş açıldı.

05:20

Başbakan Binali Yıldırım, resmi twitter hesabından darbe girişimi içerisinde yer alan bir generalin öldürüldüğü bilgisini paylaştı. Ayrıca aralarında albayların da bulunduğu 130 askerın gözaltına alındığını söyledi.

06:00

Gölbaşı Cumhuriyet Başsavcılığı, darbe girişimiyle ilgili soruşturma başlattı. Özel Harekât Merkezi'nde 42 şehit olduğunu bildirdi.

06:30

Güvenlik çemberine alınan Çankaya Köşkü ve Başbakanlık resmi konutuna giden yollar kapatıldı. TÜRKSAT'ı bombalayan helikopter Gölbaşı'nda düşürüldü. İstanbul Boğaziçi Köprüsü'nde bulunan askerler teslim oldu.

06:43

FETÖ mensuplarınca, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi yakınlarına 2 bomba atıldı.

06:52

Genelkurmay Başkanlığı'na vekâleten 1. Ordu Komutanı Orgeneral Ümit Dündar atandı.

07:00

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi yakınındaki Jandarma Genel Komutanlığı'nın bulunduğu kavşak uçaklarca bombalandı.

07:10

İçişleri Bakanlığı FETÖ mensubu 336 kişinin gözaltına alındığını bildirdi.

07:28

3. Ordu Harekât Kurmay Başkanı Tuğgeneral Ekrem Çağlar, Erzincan'da gözaltına alındı.

16
TEMMUZ

07:41

Genelkurmay Başkanlığı'ndan dışarı çıkan tank, barikat kuran kamyonların olduğu bölgede sivillere ve kamyonlara ateş açıldı.

16
TEMMUZ

07:50

FETÖ üyesi 29 albay 5 general görevden uzaklaştırıldı.

16
TEMMUZ

08:36

Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Özel Harekât polislerince ele geçirildi.

16
TEMMUZ

09:10

HSYK, silahlı terör örgütü FETÖ üyesi hâkim ve savcılar hakkında en ağır tedbiri almak üzere toplandı.

16
TEMMUZ

09:46

Eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Akın Öztürk ile Eğitim ve Doktrin Komutanlığı Muharebe ve Destek Eğitim Komutanı Korgeneral Metin İyidil hakkında vatana ihanet suçundan işlem başlatıldı.

16
TEMMUZ

08:17

Ege Ordu Komutanlığı Kurmay Başkanı Tümgeneral Memduh Hakkı İzmirden gözaltına alındı.

16
TEMMUZ

09:32

Darbe girişimiyle ilgili başlatılan soruşturmalar kapsamında, FETÖ üyesi 1.374 TSK personeli gözaltına alındı. Gözaltına alınanlar arasında 58. Topçu Tugay Komutanı Tuğgeneral Murat Aygün'ün bulunduğu öğrenildi.

16
TEMMUZ

09:56

Soruşturmalar kapsamında Türkiye genelinde FETÖ üyesi 1.563 kişi gözaltına alındı.

16
TEMMUZ

09:58

Tüm hâkim ve savcılarının izinli olanlarının izinlerini keserek görevlerine başlaması bildirildi ve adli tatil iptal edildi.

16
TEMMUZ

10:34

Genelkurmay Başkanlığı içinde darbeye katılmadığı için kilitli tutulan subay ve astsubaylar tahliye edildi. Aralarında subay ve astsubayların bulunduğu bir grup rütbeli asker ve erbaş da teslim oldu.

16
TEMMUZ

08:32

Ankara Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'na düzenlenen operasyon ile Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ı kurtardı.

16
TEMMUZ

09:40

Genelkurmay Başkanlığı'ndan çıkan 200'e yakın silahsız er/erbaş teslim oldu.

16
TEMMUZ

10:07

Genelkurmay Başkanlığı'nda 700'e yakın silahsız er/erbaş teslim oldu.

16
TEMMUZ

10:15

Bingöl 49. Komando Tugay Komutanı ve Bolu 2. Komando Tugay Komutanı gözaltına alındı.

16
TEMMUZ

10:22

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Marmaris'te kaldığı otele saldırı darbeci özel kuvvet birlikleri darbe girişiminin başarısız olması sonucu bölgeden kaçtı.

16
TEMMUZ

10:37

Başbakan Binali Yıldırım, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın kurtarıldığını ve sağ salım görevinin başında olduğunu açıkladı.

10:41

Akıncı 4. Ana Jet Üssü Komutanlığı'nda bulunan darbeciler, darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine üssü terk etmeye başladı.

10:59

Sahil Güvenlik Komutanı Tümamiral Hakan Üstem görevden alındı.

12:56

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu'nda görevli 3 Cumhuriyet Savcısı, sanıkları teslim almak için Genelkurmay Başkanlığı nizamiesine geldi.

11:00

1. Ordu Komutanı Orgeneral Ümit Dündar, kameraların karşısına geçerek darbenin bertaraf edildiğini açıkladı.

11:27

Genelkurmay Başkanlığı'nda bulunan darbeci askerler teslim olmak için pazarlık yapma talebinde bulundu.

12:04

Özel Harekât polislerinin operasyonu sonucu Jandarma Genel Komutanlığı'nda 200 kadar asker gözüaltına alındı.

12:57

Başbakan Binali Yıldırım basın açıklaması yaparak kalkışmanın bastırıldığını bildirdi.

14:37

HSYK, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın gözüaltı kararı doğrultusunda 5 HSYK üyesinin üyelliğini düşürdü. Toplam 2.745 hâkim açığa alındı.

14:43

Darbe girişiminde bulunan FETÖ mensuplarının bir bölümü Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne getirildi.

15:03

Danıştay Başkanlığı'ndaki FETÖ mensuplarından 5'i Danıştay Genel Kurul Salonu'nda gözüaltına alındı.

15:26

Haklarında yakalama kararı olan 10 Danıştay üyesi gözüaltına alındı.

16:08

48 Danıştay üyesi hakkında gözüaltı kararı alındı, 11 Yargıtay ve 4 HSYK üyesi gözüaltına alındı. Başbakan Yıldırım, İstiklal Marşı'nın dizelerini okuyarak başladığı olağanüstü toplanan TBMM Genel Kurulu'nda milletvekillerine hitap etti.

18:46

FETÖ mensubu darbeciler tarafından Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne getirilen tanklar tekrar kırsıla çekildi.

20:02

Anayasa Mahkemesi Üyesi Alparslan Altan gözüaltına alındı.

21:09

Anayasa Mahkemesi Üyesi Erdal Tercan gözüaltına alındı.

21:57

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı idari ve adli yargıda görev yapan 2.745 hâkim ve savcının gözüaltına alınmasını istedi.

20:50

Ankara Akıncı 4. Ana Jet Üssü'ne yönelik operasyon sona erdi ve rehin alınan Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi görevinin başına döndü.

21:19

HSYK açığa alınan adli yargıdaki hâkim ve savcılarının isimlerini açıkladı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, TBMM Başkanı İsmail Kahraman, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli

15 Temmuz 2016 Cuma günü TSK içerisindeki FETÖ mensubu askerler tarafından başlatılan ve bir takım subaylar tarafından da desteklenen darbe girişimi tüm yurttaki yaklaşık 22 saat içerisinde, özellikle vatandaşların büyük çabasıyla kontrol altına alındı.

16 Temmuz'dan itibaren darbe girişimini bastıran Türk Milleti, geceleri meydanları terk etmeyerek vatan ve demokrasi nöbeti tutmaya devam etti. Her akşam sabaha kadar milyonlarca kişi meydanları doldurarak, kararlılıklarını beyan ettiler. Yaklaşık 1 ay süren nöbetler Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 7 Ağustos 2016 Pazar günü Yenikapı'daki mitingde söylediği şekilde 10 Ağustos 2016 Çarşamba günü sona erdi.

Darbe girişimine karşı 7 Ağustos 2016 Pazar günü Yenikapı'da Türkiye tarihinin en büyük mitingi ger-

çekleştirildi. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Başbakan Binali Yıldırım, Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin katılarak konuşma yaptığı Demokrasi ve Şehitler Mitingi adı verilen mitinge Anadolu Ajansı'nın verdiği habere göre 5 milyon kişi katıldı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan mitingde "O gece adeta ölümü öldürerek sokakları dolduranlar arasında şehitlik ve gazilik şerefine nail olanlar isimlerini tarihe yazdırdılar. Verdiğimiz şu görüntü var ya, işte bu görüntü inanın bana, ülkemizin düşmanlarını en az 16 Temmuz sabahı kadar üzmüştür, kahretmiştir." diyerek milletin bu darbe girişiminin önlenmesindeki rolünün önemini vurguladı.

15 Temmuz Darbe Kalkışması

Prof. Dr. Kenan Çağan

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü

15 Temmuz 2016 tarihindeki hain darbe kalkışmasının hemen akabinde (27 Temmuz 2016); daha halkın meydanlarda nöbet tuttuğu günlerde bir haber sitesi 'Allah'ım bize de Norveç gündemi nasip et- 100. Yılda Finlandiya'ya dağ hediye ediyorlar' başlıklı bir haber yayımlandı. Haber Norveç'in kuzey kentlerinden birisi olan Kâfjörd Belediyesi'nin, tepenin bağımsızlığının 100. yılında Finlandiya'ya hediye edilmesi önerisinin resmen Norveç hükümetine iletilmesini duyuruyordu. Haberi yapan haber sitesi İskandinav ülkelerinin tabir caizse eğlence kabilineki 'havâi' gündemlerine nispette bulunarak Türkiye'nin süreklilik arz eden 'ağır ve ciddi' gündemlerinin gerilimine işaret ediyordu. Söz konusu haberin çarpıcı sunumu zımnen de olsa Türkiye'nin tarihsel ve jeopolitik önemine işaret etmiş oluyordu. Zira bazı İskandinav ülkelerinin bir yılına yetecek öneme sahip gündemler Türkiye'de bir haftada hatta bazen bir günde gerçekleşiyordu. Bu durum her ne kadar Türkiye toplumu için yorucu ve yıpratıcı olsa da, Türkiye'nin tarihsel misyonu ve stratejik pozisyonundan ötürü olağan sayılmalıdır. Zira bir imparatorluk bakiyesi olmak tam da böylesi bir yükümlülük üstlenmekle ilgili bir durumdur.

20.yy'ın birinci çeyreğinde çok çeşitli sebeplerle imparatorlukla vedalaşmak zorunda kalan Türk toplumu yeni devletini kurarken köklü bir değişim kararının hayata geçirilmesine de tanık olmuştur. Esasında bir paradigma değişikliği olan bu yeni durum, batılılaşma ideolojisi ekseninde bir yandan toplumun öte yandan da devletin kapsamlı dönüşümünü amaçlıyordu. Toplum kültürel yenileşme hareketleriyle yeniden biçimlendirilirken devlet de rejim değişikliğinin gereksindiği doğrultuda yeniden yapılandırılıyordu. Söz konusu yeniden yapılandırma Cumhuriyet'in kuruluşundan 1945'e kadar kurucu iradenin mevzilendiği kurum olan Cumhuriyet Halk Partisi tarafından gerçekleştirilmiştir. "Tek Parti Dönemi" olarak adlandırılan bu dönem uluslararası konjonktürün gereği olarak çok partili hayata geçişle, bir başka ifadeyle demokratik sisteme geçişle yeni bir evreye taşınmıştır. Her ne kadar "Tek Parti Dönemi"nde çok partili bir siyasal yaşamın başlatılmasına dönük bazı teşebbüsler olmuşsa da hepsi çeşitli nedenlerle akim kalmıştır. Nihayetinde 1945'te başlayan demokratikleşme süreci Demokrat Parti'nin 1950 seçimleriyle iktidara gelmesiyle gerçek bir demokratikleşme deneyimi olarak kendini göstermiştir. Ancak bu deneyim 27 Mayıs 1960'da kimi iç ve dış sebepler gerekçe gösterilerek bir askeri müdahale

leyle sona erdirilmiştir. Böylelikle daha başlamadan ağır bir darbeye sekteye uğrayan Türkiye demokrasisi sivil siyasetin önünü tıkayan Cumhuriyet tarihinin ilk askeri darbesiyle tanışmış oldu.

1960 darbesi maalesef Osmanlı tarihinde nispeten değişik formlarda öncülleri bulunan darbe teşebbüslerinin sonuncusu olmadı. Takip eden süreçte Türkiye toplumu başka birçok darbeye daha şahit oldu. Yaklaşık on yıllık kısa periyodlara dağılan bu askeri müdahalelerin kimisi darbe, kimisi muhtıra, kimisi 'darbemsî'ydi. 12 Mart 1971 muhtırasını, 12 Eylül 1980 darbesi takip etti. 28 Şubat 1997'deki bin yıl süreceği ön görülen darbemsî müdahale çağın ruhunu yansıtmak şeklinde biçimlendi ve o yüzden de post-modern olarak nitelendirildi. 2007'deki e-muhtıra bir öncekini anımsatacak şekilde fantastik ve darbemsîydi; zira müdahaleyi ve şiddeti sanal ortam üzerinden gerçekleştirmişti. Türkiye'nin kısa demokratikleşme tarihine sığan müdahalelerin hepsi bu kadarla sınırlı kalmadı. En son 15 Temmuz 2016 tarihinde bir darbe kalkışması daha oldu. Bir yanılla askeri darbeler tarihi olarak da okunabilecek olan Türk demokrasi tarihindeki hiçbir darbeye kıyaslanamayacak olan 15 Temmuz, hem süreçleri ve hem de sonuçları itibarıyla şimdiden Türk demokrasi tarihindeki emsalsiz yerini aldı.

Siyasal İslam'ın karşısında kendini konumlandıran bu hareket geleneksel (halk) İslam'ın savunucusu olduğunu iddia ederek, siyasal İslam'ın mücadele yöntemlerinden uzak olduğunu; ılımlı İslam olarak nitelendirilebilecek bir İslam yorumunu benimsediğini deklare etti.

Kanlı darbe kalkışmasını gerçekleştirenler Türk silahlı kuvvetleri içerisinde FETÖ/PDY'yle organik bağı bulunan ve kendilerini Yurtta Sulh Konseyi olarak adlandıran bir grup askerdi. Açılımı Fethullahçı Terör Örgütü ya da Paralel Devlet Yapılanması olan bu yapı Fethullah Gülen önderliğinde kurulmuş ve örgütlenmiş olan neonurcu bir dini harekettir. Nurculuk hareketi 1878 yılında Bitlis'in Nurs köyünde doğan Said Nursi'nin adıyla özdeşleşmiş bir dini harekettir. Osmanlı son döneminin en önemli fikir hareketlerinden birisi olan İslamcılığın önemli isimlerinden birisi olan Said Nursi'nin temel faaliyeti modern dünyada İslam'ı yeniden yorumlamak olmuştur. İnanç anlamında iman hakikatlerini öğretmeyi, politik anlamda ise İttihad-ı İslam fikrini savunan Said Nursi temelde modern dünyada İslam düşüncesinin ve toplumlarının var oluş ilkelerini belirlemek istemiştir. Said Nursi modern ilim, teknik ve sanatla, İslam inanç ve ahlak esasları arasında bir uzlaşma aramış ve bunlar arasında bir tezatlık olmadığını da savunmuştur.

Fethullah Gülen hiçbir organik bağı olmamasına rağmen kendisini Said Nursi'nin düşünceleriyle irtibatlandırmıştır. Said Nursi'nin ölümünden sonra ortaya çıkmış olan nurcu hareketlerin hepsi onun talebeleri tarafından kurulmuş iken, Fethullah Gülen onun talebesi olmamış, hatta Said Nursi hayattayken onunla görüşmekten sırf kürt olduğu için özenle kaçınmış olduğunu itiraf etmiş birisidir. Said Nursi'nin talebeleri tarafından sürdürülen nurcu hareketlerin tamamı kendi aralarındaki kimi tartışmalara rağmen onun öğretilerine sadık kalmak noktasında hassasiyet göstermiş ve bu yüzden de geleneksel nurculuğun uzantısı olarak değerlendirmeyi hak etmiş hareketlerdir. Ancak Fethullah Gülen kendi hareketini kurarken Said Nursi'nin entelektüel mirasından faydalanmış olmasına rağmen ilerleyen süreçlerde kendi özgün (bir tarafıyla aşırı, bir tarafıyla sapkın) düşünce ve yorumlarıyla gele-

neksel nurculuktan kopmuş olan; kendisini Said Nursi düşüncesiyle irtibatlı gösterme ısrarından dolayı da neo-nurcu nitelemesini hak eden bir harekettir.

Fethullah Gülen hareketi başlangıçta entelektüel mirasını takip ettiğini söylediği Sad-i Nursi gibi modern dünyada dinin var olma koşullarını arayan bir dini hareket gibi kendini takdim etti. Buradan hareketle akla, bilime, tekniğe önem verdiğini ve dinle söz konusu modern enstrümanlar arasında bir uyum olduğunu savundu. Bu maksatla eğitime çok önem verdi ve modern nitelikte bir okullaşmaya gitti. Her düzeyde kurduğu okulları zaman içerisinde dünyanın başka ülkelerine de taşıdı. Siyasal İslam'ın karşısında kendini konumlandırıran bu hareket geleneksel (halk) İslam'ın savunucusu olduğunu iddia ederek, siyasal İslam'ın mücadele yöntemlerinden uzak olduğunu; ılımlı İslam olarak nitelendirilebilecek bir İslam yorumunu benimsediğini deklare etti. Bu yüzden hoşgörü, kardeşlik, sevgi, diyalog gibi kavramlarla barışçıl ve sempatik bir imaj oluşturmak istedi. Ancak gerçekte geleneksel İslam'ın sınırlarını çok zorlayan bir düşünce ve tavır üretti. Zira iddia ettikleriyle fiilen oldukları durum arasında geniş bir makas bulunan bu dini hareket, İslam'ı yorumlamak konusunda aşırı keyfiyetçi, politik hedefleri itibarıyla de fazlasıyla pragmatist, makyevelist bir tavır sahibidir. Fethullah Gülen'in öncülüğünü yaptığı söz konusu bu dini hareket ezoterik, apokaliptik ve mehdici bir din yorumuna sahiptir. Fethullah Gülen'i kült bir figür haline getiren hareket sorgulamayan, düşünmeyen, koşulsuz itaati esas alan, Fethullah Gülen'in her söylediğinde ve

yaptığında bir olağanüstülük vehmeden geniş bir kitleye sahiptir. Rüyalar, menkıbeler, masallar ve uydurma hikâyelerle uyuşturulan ve uyutulan kitle, masonik bir örgütlenme biçimiyle aşırı gizlilik içinde faaliyetlerini sürdürmüştür.

Hareketin niceliksel büyüklüğü uluslararası çıkar gruplarının harekete ilgi duymasına neden olmuştur. Hareketin güç istenci de küresel güç odaklarıyla iş birliğine açık olmasına, dolayısıyla kısa zamanda onların güdümüne girmesine sebep olmuştur. Söz konusu bu hareket yetmişli yıllardan bu yana hücre tipi bir yapılanmayla varlığını günümüze kadar taşımıştır. Eğitim yatırımları aracılığıyla yetişmiş bir kitleye kavuşan bu hareket, bağlılarını büyük bir gizlilik ve usulsüzlük içerisinde devlet içerisinde konumlandırmıştır. Siyasi hedefleri arasında önce Türkiye'nin sonra da dünyanın yönetimini ele geçirmek düşüncesi olan bu yapılanmanın, bu doğrultuda her türlü legal ve illegal yöntemle müracaat etmekte tereddüt göstermediği zaman içerisinde açık olarak görülmüştür. 'İktidar'ı temel hedef olarak belirleyen bu hareket ekonomiden siyasete kadar her yerde var olmak istemiş ve bunu da her ne pahasına olursa olsun gerçekleştirmek istemiştir. Bunu yaklaşık elli yıllık tarihi içerisinde büyük oranda başaran bu yapı, bu süreçte her tür takiyeci yöntemi kullanarak varlığını devam ettirmiş, nihayetinde de arzu ettiği güce kavuşmuştur. Kendi tarihi içerisinde Türkiye'deki sivil ve askeri bütün yönetimlerle büyük uyum ve itaat içerisinde bir ilişki geliştiren bu hareket, gücünün zirvesine son yıllarda kavuşmuştur. Gücünün

İddia ettikleriyle fiilen oldukları durum arasında geniş bir makas bulunan bu hareket, İslam'ı yorumlamak konusunda aşırı keyfiyetçi, politik hedefleri itibarıyla defazlasıyla pragmatist, makyevelist bir tavır sahibidir.

zirvesindeki bu hareket 28 Şubat sonrası nispeten geliştirilen demokratik havada, büyük bir çarpıtma içerisinde kurduğu imajına ve halkın ve siyasi iradenin hoşgörüsüne yaslanarak büyük bir güç zehirlenmesi yaşamıştır. Nihayetinde devletin hayati kurumlarındaki (Yargı, Askeriye, Emniyet, Üniversiteler vs) gizli örgütlenmesinden de güç alarak Türkiye'deki siyasi iradeyle çatışmaya başlamıştır. Siyasi iradenin kendisine koşulsuz itaatini isteyen bu yapı MİT Krizi ve 17-25 Aralık operasyonu ile çok daha açık bir biçimde Türkiye'nin meşru yönetimine savaş ilan etmiştir. Ülkenin meşru siyasi iradesinin bu yapının kibirli ve şımarık had bilmezliği karşısındaki kararlı duruşu ve bir takım yaptırımlara gitmesi bu yapının bütün denge-lerinin bozulmasına ve daha da agresifleşmesine sebep olmuştur.

Gözü tamamen kararan bu hain yapı küresel emperyalist güç odaklarından da güç alarak son hamlesini 15 Temmuz'da bir darbe kalkışmasıyla yaptı. 15 Temmuz'da uluslararası dengeler açısından rahatsızlık verici bulunan Türk siyasi sistemi, bu hain yapı aracılığıyla batılı çıkarlar doğrultusunda yeniden yapılandırılmak istenmiştir. Batılı emperyalist politikalarla uyumlu, onların gönüllü taşeronluğunu yapmaya aday bu yapı, İslam dünyasıyla arasına koyduğu mesafeden ve batılı politikalar ve hedeflerle uyumluluğundan da güç alarak, Türk silahlı kuvvetleri içerisindeki konuşlanmış unsurlarını harekete geçirerek batılı paydaşlarıyla birlikte çok karanlık ve kanlı bir güne imza atmışlardır. Aslında 16 Temmuz'da sabah erken saatlerde büyük bir gizlilik içerisinde yapılması

planlanan darbe kalkışması, önceden haber alınması nedeniyle darbeciler tarafından mecburen daha erkene çekilmiş ve bu yüzden de 15 Temmuz'da akşam gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Darbeciler kaba deterministik bir okumayla, Türkiye'nin darbe tarihinden de hareketle hiçbir dirençle karşılaşmayacakları ve bu nedenle de yönetime kolayca el koyacakları öngörüsünde bulunmuşlardır. Ancak ne halk ne de siyasi irade öngördükleri gibi davranmamış, aksine olağanüstü bir kararlılıkla destansı bir direniş gerçekleştirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın FaceTime üzerinden direnişi başlatması ve halkı meydanlara davet etmesi bilindik bütün darbe teşebbüslerinin algısını yerle bir etmiştir. Türk toplumu bütün ülke sathında bütün renkleriyle meydanlara inmiş ve kendi iradesine sahip çıkmış, kendi seçtiği siyasi iradeyi kendi koruması altına almıştır. Darbeciler bu beklenmedik tepki karşısında şaşkın ve bir o kadar kızgın bir ruh haline büründüler. Zaten olmayan rasyonelitelere bütünü yitirdiler, körelmiş sağduyularını tamamen kaybettiler; gözleri dönmüş bir şekilde halkın direnişini en ağır bir biçimde bastırmak istediler. Tankları ve ağır silahları yollara döktüler ve halkın üzerine ateş açmaktan utanmadılar, uçaklarla halkı ve devletin kurumlarını bombalamaktan kaçınmadılar. Nefretleri o kadar basiretlerini bağladı ki; içinde elli kadar milletvekilinin de bulunduğu halkın meclisini bombaladılar. Seçilmiş cumhurbaşkanını öldürmeye teşebbüs ettiler. Ama her ne yaptılarsa başaramadılar; halka ve direnişin önderliğini yapan siyasi iradeye geri adım attıramadılar.

Türk toplumu bütün ülke sathında bütün renkleriyle meydanlara inmiş ve kendi iradesine sahip çıkmış, kendi seçtiği siyasi iradeyi kendi koruması altına almıştır.

Halk ve siyasi irade tarihte eşine az rastlanır bir mücadele örneği verdi. Özellikle de halkta özel bir duygu hali peyda oldu ve o yüzden de adeta manevi bir varlığa dönüştü. Bütün halk kesimleri, kadını erkeği, genci yaşlısı, zengini yoksulu, sağcısı solcusu, laiki dindarı cesaretle, inançla ve kararlıkla meydanları doldurdu.

Halk ve siyasi irade tarihte eşine az rastlanır bir mücadele örneği verdi. Özellikle de halkta özel bir duygu hali peyda oldu ve o yüzden de adeta manevi bir varlığa dönüştü. Bütün halk kesimleri, kadını erkeği, genci yaşlısı, zengini yoksulu, sağcısı solcusu, laiki dindarı cesaretle, inançla ve kararlıkla meydanları doldurdu. Dahası tankların altına yattı, mermilere göğsünü siper etti, askeri araçlara yumruk salladı. Halkın cesareti, bedelini ödeyerek hak ve özgürlüklerini koruma azmi, hain kalkışmanın başarısızlıkla sonuçlanmasına sebep oldu. 15 Temmuz akşamı başlayan darbe girişimi 16 Temmuz'da gün ağarırken halk tarafından bastırılmış oldu. 1980 darbesini dönemin Amerika başkanı Jimmy Carter'a "bizim çocuklar başardı" diye haber verenler herhalde bu kez "bizim çocuklar çuvalladı" demek zorunda kaldı.

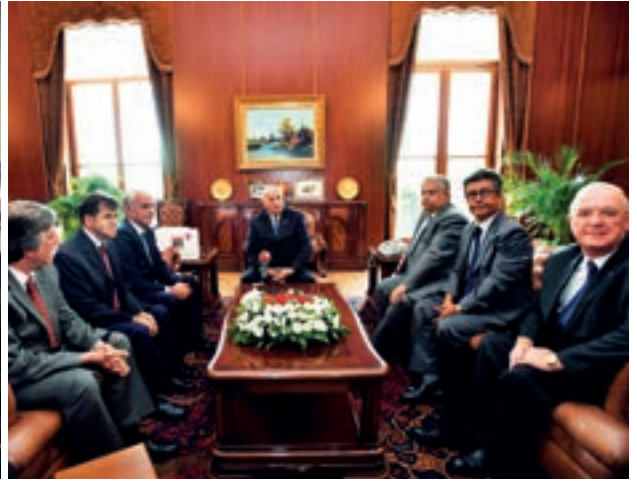
Hiç kuşkusuz darbeci hainlerin öngöremedikleri ve çuvalamalarına sebep olan çok fazla gerekçe var. Bunların hepsi derin sosyolojik analizlere muhtaç. Bunların arasında ilk elden sayılabilecek olanlar arasında şunlar var: Birincisi; zoru gördüğünde şapkasını alıp gitmeye yeltenmeyen, durumu kolayca kabullenmeyen, yenilgiyi değil mücadeleyi tercih eden cesur, iradeli ve karizmatik bir siyasi önderliğin varlığı. İkincisi; eşine az rastlanır bir direniş gerçekleştiren halkın bütün kesimleriyle meydanlarda ölümüne bir var oluş mücadelesi gerçekleştirmesi. Üçüncüsü; geçmiş darbe süreçlerindeki sessizliğini affettirmek isteyen bir hatıranın halkın bilincine hücum etmesi. Dördüncüsü; baskı dönemlerinin korku kültürüne maruz kalmamış genç bir kuşağın yetişmiş olması. Beşincisi; erken istihbaratın darbe planlarını bozmuş olması, bu yüzden de darbenin saatinin erkene alınmış olması, böylelikle halkın ve diğer herkesin hazırlıksız yakalanma ihtimalinin ortadan kalkmış olması, bu sayede de hem siyaset kurumuna ve halka mücadele imkanı doğmuş olması. Altıncısı; yeni çağın bilgi ve iletişim teknolojilerinin

direnişçi halk tarafından etkin kullanılması. Yedincisi; basının büyük oranda iyi bir imtihan vermiş olması. Sekizincisi; darbenin emir komuta zinciri içerisinde yürütülemediği ve asker içinde bazı darbe karşıtı komutanların bu yönde bir tavır ve eylem üretebilmeleri. Dokuzuncusu; emniyet güçlerinin askerle sıcak çatışmaya girip onları püskürtmesi. Onuncusu; halkın darbelerin geriletici kötü hatırasına öfkeli olması ve her tür istikrardan (siyasi, ekonomik vs.) ve sivil siyasetten yana tercihte bulunarak kendi iradesine sahip çıkması. Onbirincisi; sivil siyasetin mevziini terk etmeyerek mecliste mücadeleyi sürdürmeyi tercih etmesi ve bütün partilerin bu direniş fikrinde çok hızlı bir biçimde buluşmuş olmaları.

Netice itibarıyla; sebepleri ve sonuçları açısından derinlikli, geniş ufuklu, sorgulayıcı analizler gereksinen darbe kalkışmasının topluma ödettiği ağır bir maliyet oldu; yaklaşık ikiyüzelli kişi hayatını kaybederken, ikibine yakın kişi de yaralandı. Kamu kurum ve kuruluşlarında ağır maddi kayıplar ve hasarlar oluştu. Ama herhalde en büyük hasar topluma yaşatılan travmaydı. İnsanların güven duygularında genel anlamda bir zedelenme yaşandı. Görünüşteki bu ağır ve anlamlı kayıplara rağmen, bu kötülükten çok nitelikli bir iyilik sadır oldu. Halk her durumda yönetilebilir ve yönlendirilebilir olmadığını, her tür zulme, ihanete ve alçaklığa rağmen iradesiz ve eylemsiz olmadığını gösterdi. Bütün farklılıklara rağmen zor zamanda bütünleşmenin imkânı görüldü. Ancak toplumu derin bir kaos ve karmaşayla karşı karşıya bırakan bu durumun nedenleri derinlikli bir analize tabi tutulmadıkça ve sonrasında toplumun gelecek kuşaklarını özgür düşünen, sorgulayan, bilgi sahibi kişilere dönüştürmek yönünde bir kültür hayatı, bir eğitim hayatı, bir düşünce hayatı ve bir ilahiyat kurmadıkça tarihte eşine az rastlanır olan bu halk direnişi yarım kalmış olacaktır.

TÜBA BAŞKANI ve AKADEMİ KONSEY ÜYELERİ TBMM BAŞKANI İSMAİL KAHRAMAN'I ZİYARET ETTİ

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Akademi Konsey Üyeleri, 3 Ağustos 2016'da TBMM Başkanı İsmail Kahraman'ı ziyaret etti.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Ahmet Gül, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Sarioğlu, TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Muzaffer Şeker, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Taner Demirer, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Fahrettin Keleştemur

“Türkiye'nin istikrarı, dünya, bölge barışı için de çok önemli.”

TBMM Başkanı İsmail Kahraman, konuşmasında Türkiye'nin 15 Temmuz'da bir faciadan, uçuruma yuvarlanmaktan kurtulduğunu belirterek, “Gösterdiğiniz tepki, bütünlük, beraberlik noktasındaki gayretiniz hepimizi memnun etti. Topyekün millet olarak birleştik.” dedi.

Hiçbir siyasi görüş ileri sürmeksizin yek vücut halinde hareket edildiğini dile getiren Kahraman, “Zatıaliniz, diğer sivil toplum kuruluşları çok büyük hassasiyet gösterdiler. Bu darbenin önlenmesinde gerçek silahlı kuvvetlerimiz, polisimiz, halkımız, basınımız büyük pay sahibi oldular. İnşallah, Allah böyle günlere bizi bir daha uğratmaz. Türkiyemiz geliştikçe ve ilerledikçe önü kesilmek isteniyor. Giderek geliştik, ilerliyoruz. Dikkat edin tam uçuşa geçeceğiz, bir darbe, bir darbe daha.” değerlendirmesinde bulundu.

Meclis'te 4 siyasi partinin imzasıyla ortak bildiri yayımlandığını anımsatan İsmail Kahraman, “Herkes rozetini değil, yüreğini, bileğini ortaya koyarak bütünlük olduk. Bu bize lazım. Bu kültüre ulaşmamız lazım.” şeklinde konuştu.

“Demokratik hukuk düzeninin yanındayız”
TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ise ülkenin

birliğine, dirliğine, demokratik düzenine karşı girişilen hain saldırıyı şiddetle kınadıklarını belirtti.

TBMM'ye geçmiş olsun dileklerini ileten Prof. Dr. Acar, “Her zaman milli iradenin kalesi olan TBMM'nin ve Türkiye'nin demokratik hukuk düzeninin yanındayız. Her türlü terörist, illegal yapılanmayı ve kalkışmayı hiçbir zaman, hiçbir şartla kabul etmeyeceğimizi, bu tür yapılanma ve eylemlere karşı hukuk içinde gerekenin tavizsiz şekilde yapılmasını bir defa daha ifade ediyoruz.” dedi.

Türkiye'nin birliği, gelişimi ve bekasına yönelik politikalar ve uygulamaların her zaman yanında olacaklarını belirten Prof. Dr. Acar, bütün şehitlere Allah'tan rahmet, gazilere de acil şifalar dileyerek “Sayın Cumhurbaşkanından en alttaki devlet görevlilerine, TSK'nın anayasal düzene bağlı unsurlarına, polisimize, adsız kahramanlara en derin şükranlarımızı ifade ediyoruz. Bu süreçte sağlanan ulusal mutabakatın geliştirilerek sürdürülmesi de önemli bir kazanım. Bunun sürmesi yararlı olacaktır.” değerlendirmesinde bulundu.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Konsey Üyeleri, ayrıca TBMM Genel Sekreteri Mehmet Ali Kumbuzoğlu'nu da makamında ziyaret ettiler ve darbe girişimi sırasında bombalanan Meclis bölümlerinde incelemelerde bulundular.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Ş. Teoman Duralı: “Erdoğan üst aklın sinirlerini bozdu”

“Halkın büyük bir dirâyeti söz konusu oldu. Gel gör ki kendine önderlik, rehberlik eden kişilere bakarak gösterdiler o duruşu. Orada halk ufak bir tereddüt göreydi, iş bitmişti.”

*Röportaj: Turgay Bakırtaş

Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı, ülkemizin önemli akademisyen ve fikir adamlarından biri. Felsefe tarihi, biyoloji felsefesi, dilbilim, siyaset felsefesi, savaş felsefesi gibi alanlarda çok sayıda kitap yazdı, makale yayımladı. Anadolu ve İslâm kültürüne vurgu yapmaktan asla vazgeçmeyen Teoman Hoca, İngiliz-Yahudi ittifakının yönlendirdiğini söylediği Batı medeniyetinin Türk milleti üzerindeki emellerine dair her fırsatta toplumu uyardı. Biz de hem Batı, hem de Türk-İslam medeniyetinin kodlarını en iyi bilen isimlerden olan Teoman Duralı ile içinden geçtiğimiz sürecin köklerini, 15 Temmuz’u ve bundan sonra bizi nelerin beklediğini konuştuk.

Olağanüstü günlerden geçiyoruz. Bir yanda terör örgütleri peş peşe eylemler gerçekleştiriyor, şehirlerde canlı bombalar patlıyor, öte yanda 15 Temmuz’u yaşadık. Tüm bunlar birbirinden bağımsız olaylar mı sizce?

Çok daha geniş çaplı bir tasarının parçaları bunlar, beklenmedik bir olay değil. İngiliz-Yahudi ittifakının kurduğu üst akıl ve onun yarattığı çağdaş medeniyet, öteden beri Türk’ten kurtulma çabasında. Çünkü Türk, onlara rakip olabilecek bir medeniyetin sürükleyicisi, taşıyıcısı; çöktükten sonra da yine onu canlandırmaya aday tek millet olmuştur. O bakımdan bizden kurtulmanın yolunu aramışlardır. Ne vakit fırsat bulmuşlarsa, kendi yönlendirmelerinden çıktığımızda bizi yok etmeye çalışmışlardır. Onlar kendi yollarında giderken arıza çıkardığınızda, mızıkçılık ettiğinizde hemen harekete geçerler.

İlk kez mi arıza çıkarıyorsunuz?

İlk değil ama, Cumhuriyet dönemi boyunca, bugünkü, yani Recep Tayyip Bey’in önderliğindeki kadar olmadı. Dolayısıyla böyle sert tedbirler düşünmediler. Yine de ufak tefek arızalar olmuştur. Şimdi aklıma gelen, Adnan Menderes’in o günkü Sovyetler Birliği’ne yönelmesinin, demek ki rayları değiştirmeye kalkmasının arkasından 27 Mayıs geldi. Temmuz’da mı ne gidecekti Moskova’ya? Görüşme gerçekleşmeden darbe geldi. O darbeye çok çeşitli bahaneler uyduruldu. Dine dönüşü önleme, 6 – 7 Eylül olaylarının öcü... Hiçbiri bana inandırıcı gelmedi. Onlar da olabilir tabii. Özellikle dinî duyarlılığın artması. Gelgelelim asıl sebep siyaset değişikliği, Rusya’ya yönelme eğiliminin gösterilmesi. O günkü mızıkçılık, bugüne oranla çok düşüktü. Hiçbir şekilde karşılaştıramayız.

Peki bugünkü sapma nedir?

Erdoğan'ın söz dinlememesi. İngiliz-Yahudi dünyasının buyruklarına kulak asmıyor. Sultan Abdülhamid Handan bu yana gördüğümüz en millî devlet adamı. Bir kere, İslâm dünyasıyla yeniden yakın ilişkiler kurdu. Bu, çok büyük bir kabahat! Sonra da Müslüman özümüzün hatırlanması var. Karşımızdakiler olağanüstü derecede akıllı adamlar. Bir taşla birkaç kuşu vuruyorlar. 1960'lı – 1970'li yıllardaki, özellikle 1960'ların ikinci yarısında komünizm bizde ziyâdesiyle yükselme eğilimini gösterdi. Cumhuriyet tarihinde ilk defa komünist bir partiye izin verildi. Meclise 10 – 15 milletvekili soktular. Ne oldu? ABD hemen bu hareketi bastırmak üzere, Türkiye'ye, komünist görünömlü adamlar soktu. “Çin komünizmini” tercih edin dercesine. Hiçbir ilimiz ilişigimiz yok. Adama haritada Çin'i göster desen, eminim gösteremezdi. Ne olduğunu dahî bilmediğimiz bir Maoculuk fikri oluşmaya başladı. Bayram değil, seyran değil, eniştem beni niye öptü! Böylece bölünme yaratarak Türkiye'de komünizmin belini büktüler. Öbür taraftan ülkücüler de bölündüler. Tamamıyla Rusya'ya odaklıydılar: Onların komünistlere olan düşmanlıkları ile Rusya husumetleri örtüşmekteydi. Böylelikle kafaları iyice karıştı. “Komünizm Ruslara mahsus olmayıp onların yayılmacılığının, emperyalizminin âleti değil; o hâlde olaya daha nesnel bakalım” diyenler pek azdı. Milliyetçiler de böylece bölünmeye yüz tuttu. Bölünmenin en bariz tezâhürü Müslüman ile Müslümanlığı reddeden milliyetçiler arasında oldu.

Şimdi de Müslümanları bölüyorlar öyleyse...

Evet, özellikle 2005'ten bu yana çok yoğun bir şekilde işlenen program o günkü programdır. Bu tabîî, öbüründen çok daha önemli, ciddi sonuçlar yaratmaya gebe. Çünkü özümüz, tarihî müktesebâtımız Müslümanlıktır. Bu Müslüman kitle bölündü, birbirine düşürüldü. Müthiş bir olay. O günün tecrübesinden hareketle ağababalar, üst akıl bunu tasarlıyordu. Niye durduk yere Gülen'i ABD'ye götürdüler? Adam kendiliğinden gitmedi. Gidemezdi de. Belli bir maksada hizmet etsin diye ABD'ye gönderdiler. Cemaat, önceleri millî bir yapıydı. 1980'lerde Türkiye sola kayıyordu. İslâmı öne çıkarma fikri, bunu önlemenin

yolu olarak görüldü. ABD'nin de o günlerde Rusya'yı birtirmeye yönelik “yeşil kuşak” siyâseti gündemdeydi. ABD “peki” demeden böyle bir cemaat tasarısını gündeme sokamazsın. Zâten darbelerin arkasında hep o yok mu? 15 Temmuzda da olduğu üzere. ABD, İngiliz-Yahudi üst aklının merkezi, İngiliz ile Yahudinin evlâdıdır. Başka bir şey olarak görmemek lazım.

Önceki darbeleri başarıyla gerçekleştiren bu yapıyı 15 Temmuz'da başarısız kılan neydi?

Bizim mafya lûgatında babaya hizmet edene, haracını toplayana “ayakçı” derler. Tetiği çeken Gülen örgütünün ayakçıları bizdendi, buradandı. Kafamız pek basmaz. Doğru. Ne var ki üst akıl da bunu iyi hesaplayamadı. Hesaplasalardı, belki, ayakçılığı da kendileri üstlenirdi. Bunu beceremediler, orada falso verdiler. Bu işlere matematik kafa lazım. Matematik yürütmenin başta gelen şartı bellidir: B planının olacak, öyle ki C dahî olmalı. Hiçbir işimiz seçenikle, tasarıyla yürümüyor.

Bir tek tasarı ortaya konuyor. Bunu büyük ihtimalle ayakçılarına verdiler. Belki kendileri B planı yapmıştı. Lâkin bizimkiler görmedi yahut anlamadılar. Ürktüler, korkuya kapıldılar. “Haber alındı, açığa çıktık” söylentisi yayılınca sabahın 3'ünde gerçekleştirilmesi tasarlanan girişim akşam 10'a çekildi. En büyük ahmaklık oydu. Darbe akşam 9'da yahut 10'da gerçekleştirilemez. Buna karşılık siyâsilerimiz dik durdular, olağanüstü tutarlı davrandılar. Başta Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Başbakan Yıldırım takdire şayan bir duruş sergilediler. Ufak-çık falsoları olaydı, halkımız o yiğitliği gösteremezdi. At binicisine göre kışner. Halkın büyük bir dirâyeti söz konusu oldu. Gel gör ki kendine önderlik, rehberlik eden kişilere bakarak gösterdiler o duruşu. Orada halk ufa k bir tereddüt göreydi, iş bitmişti. Halkı ve önderi eşitçe takdir etmek lazım. Bu olağanüstü bir olaydır. Yeniden söyleyeyim, öbürleri taktik hatalarda bulunmasalardı, böyle ucuz kurtulurmuyduk bilmiyorum. Başka bir deyişle, hükümet ile halkın gösterdiği dirâyete rağmen, taktik hataya düşmeyeydiler, ortaya çok büyük felâketler çıkabilirdi.

Halkımızı o gece sokağa döken ana etken siyasi iradeydi evet ama onca kahramanlığın özünde ne vardı sizce?

Türk'ün en önemli özelliği asker millet oluşudur. Hunlardan beri, belki çok az toplumda gördüğümüz bir olay bu. Askerlikten başka bir meşğale yok. Evet, marangozun, aşçının, hekimin var; o var, bu var, ama bunların hepsi özde askerdir. Askerlik bizde eklenmiş bir olay değil. Öbür meslekler eklenmiştir. Sivil topluma örnek İngilizlerde askerlik bir eklemedir. O kadar ki İngiliz kumandanların zaman zaman, meselâ Napolyon savaşlarında, sivil elbiseyle geldikleri görülür. Zafer kazanmada önemli etkisi yok elbette. Nitekim İngilizler kadar savaş kazanmış ikinci bir milleti gösteremeyiz. Ama özünde sivil dirler, bizse asker. Ama bunu görmüyoruz. Bilincinde değiliz, bilinçsizce yürütüyoruz. Sözel geliş Osmanlıda üst rütbeli memurlar paşadır; cepheye gitsin gitmesin. Şimdi bunu onlar görüyor, biliyorlar. Gücümüzü buradan aldığımızı biliyorlar. Onun için hep karşı çıktığım, milletimizin din-den ve askerlikten uzaklaştırılmasıdır.

Sözünü ettiğiniz ittifak bu tasarımı hangi araçlarla hayata geçirdi?

Lozan'a dönelim. 1922'den itibaren Türkü bertaraf edemeyeceğini gören İngiliz-Yahudi üst akıl, bizi evcilleştirme yoluna gitmiştir. Nedir bu? Birincisi İslâm'dan uzaklaştırma, ikincisiyse sivilleştirme. Dinden uzaklaştırmanın tabiri laiklik, askerlikten olanınsa sivilliktir. Bu, bitirir milleti, çözer. Bahse konu iki yoldan yürüdüler, böyle nesiller yetiştirdiler. Cumhuriyete geçiş döneminde sıkı biçimde sivilleştirme ile laikleştirme ışınlarına tabî tutulduk. Bu iki unsurun tehlike altında görülmesi, laiklik ile sivilleştirme unsurlarının tehlike altına girmesi onları müthiş korkuttu ve nihâyetinde harekete geçirdi. Sonuçta baktılar ki, Türk milleti laikleştirme olayını benimsemiyor. Seksen yıldır uyguladıkları bu işlem tutmadı.

Tutmadığı nasıl anlaşıldı hocam?

İslama vurgu yapan iki parti, Millî Selâmet Partisi (ve devamı olan partiler) ile daha sonra gelen AK Partiyle. "Ha!" dediler, "bitiremedik bu işi". Daha sonra İslâm'a doğru-

dan karşı çıkmayıp onu kendilerine göre işleme tabî tutmaya yöneldiler. İşte Fethullah Gülen ile cemaatını gündeme soktular. Bana sık sık şunu sordular: "Bize Protestanlığı anlatsanız!" Niye? Hıristiyanlığı bitiren Protestanlıktır da ondan. Sevelim, sevmeyelim, şu bir gerçek: Hıristiyanlık adamakıllı bir dindir. Bin yıldır savaştık, el hak, rakibimizi, düşmanımızı takdir edelim. Hıristiyanlık denildiğinde aklıma gelen Katolikliktir. Ruslar

dışında Ortodoks tarafı elimize geçmiş olduğundan, Hıristiyanlığı dünya çapında Katolikler temsil edegelmiştir. Protestanlık nedir? Katolikliği durdurma, dini çökertme hâdisesidir; demek ki Protestanlık, Katolikliğe karşı bir Fetullah Gülen hareketidir.

Katolikliği neden istemiyorlar? Ve daha önemlisi kim istemiyor?

Çünkü dindarsanız, hangi dine mensup olursanız olunuz, sömürüye karşı gelirsiniz. İngiliz-Yahudi medeniyetinin özünü teşkil eden bir sömürü ideolojisidir. Sermâyeciliktir. Bu soruya da çok muhatap oldum. Biz Müslümanlar olarak çağdaş hayatı sürdürebilir miyiz? Bize uyar mı? Uymaz. Zirâ dinin özü sömürüye karşı durmaktır. Bütün ibâdetlerimiz sömürüyle savaşmaya karşı birer talimdir. Hayatta en zor şey, insanın sıratı mustakim üze yürümesidir. Suiistimâle, sömürünün çekiciliğine karşı durmak kolay iş değil. Müthiş bir şeydir. Din bizi karşı koymaya iter. Neye karşı koymaya? Günâha. Günâh olan ne? Başkalarını ezmek, hırsızlık, dolandırıcılık, intikam, rant, zinâ, kumar... Esâs olan, hayatı alınteriyle, emekle inşa etmektir. Hazreti İsmâ, "Zengin cennete girmesi, devenin iğne deliğinden geçmesinden zordur" demiş. Benzer sözleri Peygamber Efendimiz de dile getirmiştir.

Menderes'e yönelik darbenin Rusya'yla yakınlaşmanın neticesi olduğunu söylediniz. Bugün de Rusya ile yakınlaşma hamlelerimiz var. Bunu Batı'ya karşı bir tepki olarak mı yapıyoruz?

Buna mecburuz. Rusya'yı sevdiğimizden yaptığımızı sanmıyorum. Cumhurbaşkanı'nın aklından geçenleri bilmemekle birlikte, mantıkça bunu yapmak zorundayız. Denge kurmak zorundayız. Bir yerlerden destek almak zorundayız. Sözüm ona müttefikimizin bize kazık attığı çok aşikâr, çok ortada. Daha önceden bunu sezmiş olacak ki, Cumhurbaşkanı'nın bir ara imâ yollu, Şangay Beşlisi'ne girelim diye bir şeyler dediğini hatırlıyorum. Hatâ iki, üç yıl öncesine ait bir resimde Putin'le yan yana duruyor, yukarıda belirttiğim niyetini izhâr ediyormuş. Gazete haberi böyleydi. Nice doğru, yalan, bilemem tabîi. Putin mahcupca gülümsüyor; ne diyeceğini bilemiyor.

Yukarı tükürse bıyık, aşağıya tükürse sakal. Gelin sizi Şangay Beşlisi'ne alalım demeye cesâret edemiyor. O da korkuyor ABD'den. Amerika ipi bir çekerse Rusya boğulur gider, ilmik boğazında.

Rusya da ABD karşısında güçlü bir ülke değil yani?

Kimse ABD'nin karşısında güçlü değil; öyle olsa Çin çoktan ipleri koparıp giderdi.

Halkın 15 Temmuz'da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın direyeti sayesinde şahlandığını söylediniz. Lider merkezli bir toplum muyuz biz? Eğer öyleyse, Erdoğan'dan sonra onun gibi bir lider daha çıkarabilecek miyiz?

Çıkarıp çıkaramayacağımızı bilmiyorum. Ne var ki şu anda Recep Tayyip Bey olmasa darmadağınız. Daha önce böyle bir şey yaşamadık. Mustafa Kemâl Paşa'dan bu yana önderimiz olmadı. İsmet Paşa dönemini bir tarafa bırakalım. İnönü de bir önder konumundaydı. Şu var ki dünyanın şartları farklıydı, o günlerde. Kıtık ile savaş yılları olduğundan, millet ister istemez birarada duruyordu. Sonra İsmet Paşa hemen aşağıya indi zâten, Menderes – Bayar ikilisi geldi. Onların döneminde Türkiye büyük bir kalkınma hamlesine kalktı. Dağılmaya vakit bulamadılar. Orada öndere ihtiyâç yoktu. Yol belliydi. Ancak, o dönem de sonunda, 1957'den itibaren dağılma belirtileri göstermeye başladı. O dağılma belirtileriyle birlikte Demokrat Parti sandığa gitti, sendeledi. 1960'da da darbe geldi. Darbe gelmeyeydi, Menderes, önderlik örneği gösterebilirdi. Çünkü 1950'lerde yaşadıklarımızın tecrübesine sahip değildik, öğreniyorduk. Bugünkü iktidarın büyük önceliği geçmişin tecrübeleridir. Darbe girişimiyle ilk kez 15 Temmuz'da karşılaşılmadı. Bütün o vartaların atlatılması geçmiş tecrübelere dayanıyor. Gerek Demokrat Parti, gerekse 1960 sonrasındaki olaylar, darbeler, iktidarlar Demirel, Erbakan, Özal dönemi vs., çok önemli tecrübeleri berâberinde getirdi.

Bundan sonrası için ne öngörüyorsunuz, 15 Temmuz'daki başarısızlıklarından sonra Erdoğan'ı devirmeye çalışacaklar mıdır yine?

Bunu muhakkak yeniden deneyeceklerdir. Şu var ki bunca tecrübeden sonra Cumhurbaşkanı'nın, Başbakan'ın kolay kolay faka basacaklarını sanmıyorum. Son tavırları zâten bilgeleştiklerini gösteriyor. Muhalefet partileriyle birlikte verdikleri görüntüler... Yalnız bir konu çok dikkatimi çekiyor ve bunu olağanüstü büyük bir hata olarak görüyorum. Askeriyeyi küçültmemek lazım.

Küçültmekten kastınız nedir?

Askeri liselerin kapatılmaması lazım, askerlik herhangi

bir mesleğe benzemez. Asker değilim; ama çok yakından ilgili olduğum için söylüyorum. Üzerinde en çok çalıştığım konu savaş felsefesi ve tarihidir. Askerlik bir alışma meselesidir. Bizlere çok mantıksız gelirdi. Yat–kalk, rahat–hazır ol vs. Ne luzumu var, derdik. Bu, hayatî önem taşıyan biçimbirliğini sağlamaktadır. Biçimbirliği sergilemeyen bir topluluk savaşılamaz. Muharebeler tarihi bunu bizlere açık seçikce göstermektedir. Bu biçimbirliğini küçük yaştan itibaren çok sıkı bir talimle elde ediyorsun. Liseyi bitirdim, askerî üniversiteye girdim, hadi bana askerlik sanatını öğret diyemezsin.

Eninde sonunda varlığımızı korumamız için en büyük dayanağımız askerlik olacak diyorsunuz. Diplomasi ve siyaset de askerlik kadar önemli değil mi?

Onlar da var tabîi Patoganya'da yaşamıyoruz. Tarihimizi, daha önce konuştuklarımızı bir tarafa bırakalım, yalnızca konumumuza bakalım. Bulduğumuz yer itibarıyla her ân savaşmaya hazır olmalıyız. Kanada'da, Yeni Zelenda'da filan bulunsak ne güzel! Ama öyle değil. Her taraftan sıkıştırılıyor. Her şeyden önce üstümüzde Demokles'in kılıcı gibi sallanan İngiliz-Yahudi ittifakının tehdididir. Bunu da hep gözden geçiriyoruz. Bunun bilincine hiç varamadık, hep es geçtik. Bugün hâlâ bakışımız o dünyanın merkezlerinedir. Londra, New York, Washington'adır. Öyle ki bir kısmımız Tel Aviv'e bakar. Bu sebeple savaşa hep hazır olmamız gerekiyor. Dünyada en zor iş de savaşmaktır. Öldürüyorsun, ölüyorsun. İki birbirinden zor fiiller. Haddızâtında ikisi iki şeyi gerektirir: Din ile askerlik talim terbiyesini. Dinin yoksa askerlik yapma, işe yaramaz. İçin boştur. Onun için ben hep şunu savunmuşumdur; İmam Hatip ile harbokulu birleştirilmeli. Bunun için benimle çok dalga geçtiler. Lâkin din iç, askerlikse dış disiplinini veriyor. İki birbirinden kopuk olduğu zaman yürümüyor. Sâdece iç disiplinine mâlik olan yayılıp kalıyor. Yalnızca dış disipline sâhib olup da içi boş kalan, ateş hattına geldiğinde iflâs ediyor.

*29 Ağustos 2016 tarihinde Gerçek Hayat Dergisi'nde yayımlanmıştır.

TÜBA 49. GENEL KURULU

TÜBA 49. Genel Kurulu, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü ve TÜBA üyelerinin katılımıyla 4 Haziran 2016'da The Green Park Hotel Ankara'da gerçekleştirildi.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü

Genel Kurul açılışında konuşan Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Faruk Özlü, ülke olarak ekonomik ve sosyal hedeflere ulaşmak için bilgi temelli ve teknoloji odaklı bir dönüşüm sağlamak gerektiğinin altını çizdi ve “Bilginin ticarileşmesine çok yoğun bir şekilde eğilmek durumundayız. Üniversitelerimiz ve bilim insanları teori üretmelidir ancak teorinin pratiğe dönüştürülmesine de katkı sağlamalıdır.” diye konuştu.

“

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Dr. Faruk Özlü:

“Bilginin ticarileşmesine çok yoğun
bir şekilde eğilmek durumundayız.
Üniversitelerimiz ve bilim insanları
teori üretmelidir ancak teorinin
pratiğe dönüştürülmesine de katkı
sağlamalıdır.”

”

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

Bakan Faruk Özlü Alman Parlamentosu'nun sözde Ermeni soykırımını tanımasına ilişkin olarak ise şunları söyledi: “Bilimsel düşünce sadece bilim insanlarına değil, herkes için gereklidir. Hayatta karşılaştığımız her türlü sorunun çözümü için bilimsel düşüncelere, bilimsel yöntemlere başvurmalıyız. Son günlerde yine gündeme gelen sözde Ermeni iddialarını düşünelim. Bu konu taraflı siyasi pozisyonlar üzerinden değil, bilim insanlarının objektif araştırmaları üzerinden tartışılmalı eminim ki çok daha sağlıklı sonuçlar çıkacaktır. Belgelere hakim, birkaç dil bilen bilim insanı sayımız daha fazla olsaydı biz şu anda bu safsata iddialar karşısında çok daha güçlü bir durumda olurduk. Bu durum örnek nitelikli bilim insanlarına her alanda ne kadar çok ihtiyaç olduğunu göstermektedir.”

“

TÜBA Başkanı
Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:
“Bundan sonra TÜBA Ödül
Törenleri, Cumhurbaşkanlığımızın
himayelerinde
gerçekleştirilecek.”

”

Karadağ Bilimler ve Sanatlar Akademisi Başkanı
Prof. Dr. Momir Djurovic

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Teoman Duralı

“Geçtiğimiz hafta yaşanan ve beni çok üzen bir durumu sizlerle paylaşmak istiyorum.” diyen bakan Özlü sözlerini şöyle sürdürdü “Bir akademisyen sosyal medyadan İstanbul’un fethi ile ilgili gerçekten de utanç verici bir paylaşımda bulundu. Hiçbir bilimsel dayanağı olmayan, objektiflikten uzak ve tamamen subjektif bir yorumdur. Normal bir insana bile yakışmayan bu tavır bir bilim in-

sanına doğrusu hiç ama hiç yakışmıyor. Ne yazık ki bu tür davranışlar diğer tüm zararların ötesinde bilimin ve bilim insanlarının itibarını da yaralıyor. Bu olumsuz örneklerin akademik camiamız içerisinde çok küçük bir azınlık teşkil ettiğine inanıyorum ve hatırlatmak istiyorum; bilimin, akademinin, üniversitenin, bilim insanlarının itibarını korumak hepimizin, öncelikle de akademisyenlerin

vazifesidir. Geçtiğimiz yıl Aziz Sançar Hoca'mızın kimya dalında kazandığı Nobel Ödülü, Türk bilim tarihi için çok önemli bir gelişme oldu. İnşallah bu başarı tekil ve münferit bir başarı olarak kalmayacak."

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar: "Bilim camiası hassasiyet içerisinde davranmalı"

TÜBA Başkanı Prof. Acar açılış konuşmasına, TÜBA'nın 1993 yılında kurulduğunun ve Türkiye'nin ulusal akademisi olduğunun altını çizerek başladı. Akademiler için ödül ve onurlandırma fonksiyonunun önemli olduğunu ifade eden Prof. Acar, Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı Ödülü (GEBİP) kapsamında 373 genç bilim insanına ödül verildiğini bildirdi. Acar, "Geçen yıl bizim açımızdan TÜBA ödül programlarının Cumhurbaşkanlığı himayesine alınması dolayısıyla da müstesna bir yıl olmuştur. Bundan sonra Sayın Cumhurbaşkanımızın kabulleriyle, TÜBA Ödül Törenleri Cumhurbaşkanlığımızın himayesinde gerçekleştirilecek." dedi.

Prof. Acar: "Bilim camiasının da gerekli hassasiyet içerisinde davranmasının herkesin yararına olacağını ve özellikle nesnel neden ve verilere dayanmayan iddia, isnat ve beyanlardan kaçınılmaya özen gösterilmesinin daha uygun olacağını dile getirdi.

Prof. Acar konuşmasında ayrıca: "TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sançar'ın ilk Türk bilim insanı olarak kazandığı Nobel Ödülü'nün; TÜBA'yı Türk bilim camiasını, Türkiye'nin tamamını ve onun ötesinde Türk dünyasını büyük bir sevince boğduğunu dile getirdi ve "Aziz Sançar'ın Türk milletine, devletine olan sadakati ve sevgisi hepimize örnek olmuştur." dedi.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Metin Balcı, TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Candan Tamerler, TÜBA Asosye Üyesi Prof. Dr. Halit Keskin

"Farklılıklar zenginliğimizdir"

Farklılıkları zenginlik olarak değerlendirdiklerini belirten Prof. Acar, şimdiye kadar maalesef çatışma nedeni olarak değerlendirdiğimiz farklılıklarımızı gelin hep beraber zenginlik olarak değerlendirelim ve bu konuda seçilmiş bilim insanları olarak topluma örnek olalım." ifadelerini kullandı.

Kendisinin dört yıllık görev süresinde bunu başarmaya çalıştığını ifade eden Prof. Acar, stratejik ve kurumsal yönetim anlayışıyla çalıştıklarını, ilk olarak uygun bir kanun hazırlanması, ardından da uygun bina ve tesis ihtiyacının giderilmesinin Akademide çalışmalarına olumlu katkı sağlayacağını bildirdi.

Prof. Acar, fikir özgürlüğünün dünyada kabul edilen evrensel hukuk kuralları çerçevesinde kimsenin engelleri

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Kadriye Arzum Erdem Gürsan

savunması gibi bir durumun söz konusu olamayacağına dikkati çekti. 65. Hükümet'in kurulmasıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nda Fikri Işık'ın yerini Faruk Özlü'nün aldığını anımsatan Acar, Işık'a desteklerinden ötürü şükranlarını ilettiler. Bakan Özlü'ye Genel Kurul'a katılımı için teşekkürlerini sunan Prof. Acar, 65. Hükümet'in Türk devletine, milletine ve ülkenin geleceğine hayırlı hizmetler de bulunmasını temenni etti.

Prof. Duralı ve Prof. Djurovic'ten konferans

Açılış konuşmalarının ardından TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Teoman Duralı gerçekleştirdiği "Felsefe-Bilim-Teknoloji" ve Karadağ Bilimler ve Sanatlar Akademisi Başkanı Prof. Momir Djurovic'in verdiği "Challenges We Have To Face" adlı konferansların sonunda Bakan Özlü tarafından kendilerine teşekkür plaketi takdim edildi.

Prof. Dr. Kadriye Arzum Erdem Gürsan TÜBA Asli Üye'si seçildi

Öğleden sonra gerçekleştirilen üye seçiminde 2007 yılından bu yana TÜBA Asosye Üyesi olan Prof. Dr. Kadriye Arzum Erdem Gürsan, çalışmalarının ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığı, bu çalışmaların önemi, atıfları, kitap atıfları ve h-değeri gözönüne alınarak asli üye adayı gösterildi.

Eczacılık – Analitik Kimya alanında bilime özgün katkılar yaptığı, değerli bilim insanlarını yetiştirdiği, eğitim ve idari faaliyetleri ile ülkemizin akademik ilerlemesine üstün nitelikli hizmetleri olduğu görülen Prof. Gürsan, yapılan oylama sonucu TÜBA Asli Üyesi seçildi.

AASSA GENEL KURULU ve “MÜLTECİLER ve GÖÇMENLER” ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

TÜBA ve Asya Bilim Akademileri ve Toplulukları Birliği (AASSA) iş birliği ve Akademiler Arası Ortaklık (IAP) desteği ile düzenlenen “Mülteciler ve Göçmenler: Küresel Bir Sorun Mu Yoksa Bir Fırsat Mı?” konulu Uluslararası Sempozyum ve AASSA Genel Kurul Toplantısı Ankara’da gerçekleştirildi.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Bakan Yardımcısı Doç. Dr. Hasan Ali Çelik

AASSA Başkanı Prof. Dr. Krishan Lal

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

TÜBA ev sahipliğinde 20 Ekim’de başlayan ve 23 Ekim’de sona eren program TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, AASSA Başkanı Prof. Dr. Krishan Lal ve Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yardımcısı Doç. Dr. Hasan Ali Çelik’in açılış konuşmaları ve Neyzen Umut Murat Aytekin ve Kanunî Sinan Altınbaş’ın dinletisi ile başladı.

AASSA’da yönetim değişikliği

Genel Kurul toplantısında gerçekleştirilen seçimde; Hindistan Ulusal Bilim Akademisi’nden Prof. Dr. Krishan Lal, AASSA’nın yeni dönem başkanlığını 3 aday arasından

AASSA Yeni Başkanı Prof. Dr. Yoo Hang Kim

“

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
Bakan Yardımcısı Hasan Ali Çelik:
Asya halkları binlerce yıl bilime ve
insanlığa yön verdi. Son birkaç yıldır
bilimin yönü Batı’ya kaysa da son
yıllarda Asya’nın kandillerinin yeniden
yandığını görüyoruz. Asya’nın bilim
insanları, tekrar insanlığın hizmetinde
ön saflara geçmeye başladı.

”

oy çokluğuyla kazanan AASSA Genel Direktörlüğünü de yürüten Kore Bilim ve Teknoloji Akademisi'nden Prof. Dr. Yoo Hang Kim'e devretti. TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Namık Kemal Aras'tan boşalan başkan yardımcılığı kol-tuğuna yine yapılan oylama sonucunda Malezya Bilimler Akademisi Konsey Üyesi Prof. Dr. Khairul Anuar Bin Abdullah ve Çin Bilimler Akademisi'nden Prof. Dr. Jinghai Li AASSA Mali İşler Direktörlüğüne ise Prof. Dr. Zabta Khan Shinwari seçildi.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bakan Yardımcısı Doç. Dr. Hasan Ali Çelik: "Asya'nın kandilleri yeniden yanıyor"

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bakan Yardımcısı Hasan Ali Çelik konuşmasında Asya halklarının binlerce yıl bilime ve insanlığa yön verdiğini, Batı'ya akan bir nehir gibi icatların ve bilimin hep Doğu'dan Batı'ya aktığını söyledi. Son birkaç yüzyıldır bilimin yönünün Batı'ya ve kuzeye kaydığını, Asya'nın bir süreliğine de olsa bilim ve teknoloji konusunda liderliği kapırdığını dile getirdi ve son yıllarda Asya'nın kandillerinin tekrar yandığının altını çizdi. Bakan Yardımcısı Çelik, Asya'nın bilim insanların tekrar insanlığın hizmetinde ön saflara geçmeye başladığını ifade etti ve sözlerini şu şekilde sürdürdü: "Batı'nın katı kapitalist anlayışına karşı Asya Bilim Akademileri ve Toplulukları Birliği'nin bilimsel çalışmaları insanı boyutuyla Dünya'ya örnek olacaktır. Bu düşüncelerle AASSA, TÜBA ve IAP desteğiyle düzenlenen "Mülteciler ve Göçmenler: Küresel Bir Sorun Mu Yoksa Bir Fırsat Mı?" konulu uluslararası sempozyumda ortaya çıkacak sonuçların hayırlı olmasını diliyorum."

“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

Çeşitli ülkelerden gelen akademisyenlerle göçmen ve mülteciler konusunun farklı yönleri ele alındı. Sempozyumun, sorunun daha iyi anlaşılmasını sağladığını ve konuyla mücadelede katkı da bulunacağını düşünüyoruz. Bu bağlamda, biz AASSA Genel Kurul Toplantısı ve Sempozyumunda bulunan akademilerle ve ülkelerle bu amaçla bir forum oluşturmak istedik.

”

TÜBA Başkan Yardımcısı
Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik

TÜBA Başkan Danışmanı
Prof. Dr. İbrahim Kaya

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar: “Bugün zorunlu göç adeta ‘sosyal/beşeri bir felaket’ haline gelmiştir.”

23 Ekim’e kadar süren program hakkında konuşan ve AASSA Genel Kurulu’na ve uluslararası sempozyuma ev sahipliği yapmanın TÜBA için bir onur olduğunu söyleyen Prof. Dr. Acar, Akademilerin bilim temelli danışmanlık işlevinin önemli ve öncelikli konuları olduğunu ifade etti.

Prof. Dr. Acar “Göç, göçmen ve mülteci sorunları önem ve öncelik taşıyan konular arasındadır. Bugün, insanların zorla göç ettirilmesi ve yer değiştirmesinin “sosyal / beşeri felaket” olarak kabul edildiğini bile söylemek mümkündür. Bu nedenle, AASSA uluslararası sempozyumu, konuyu zamanında tartışıyor. Mültecilere en çok ev sahipliği yapan Türkiye, bu sorunu konuşmak ve gidermek için en uygun ülke. Çeşitli ülkelerden gelen akademisyenlerle göçmen ve mülteciler konusunun farklı yönleri ele alındı. Sempozyum’un, sorunun daha iyi anlaşılmasını sağladığını ve konuyla mücadelede katkı da bulunacağını düşünüyoruz. Bu bağlamda, biz AASSA Genel Kurul Toplantısı ve Sempozyum’unda bulunan akademikerlerle ve ülkelerle bu amaçla bir forum oluşturmak istedik. AASSA Başkanı Krishan Lal ve onun idari ekibine en içten şükranlarımı sunuyorum. Genel Kurul ve Sempozyum’un, TÜBA ile AASSA ve AASSA’nın üye akademikerleri ile ilişkileri geliştirmek için de ayrıca bir fırsat olduğunu inanıyorum.” dedi.

AASSA Başkanı Prof. Dr. Krishan Lal ise, kısa sürede başarılı bir toplantıya imza atan TÜBA’yı kutladı ve sadece genel kurul değil sempozyumla birlikte çok özel bir organizasyon olduğunu ifade etti. Konuşmasına AASSA’nın Endonezya’dan Kore’ye, Hindistan Malezya’ya dek birçok ülkeyi çatısı altında topladığını dile getirerek devam etti. Güney Doğu Asya’nın oldukça aktif çalıştığını fakat Orta Asya’nın da en az Güney Doğu Asya kadar aktif olması gerektiğinin altını çizdi. Lal konuşmasını şu şekilde sürdürdü: “Asya’nın entelektüel oranı oldukça yüksek. Bu kapasiteyi birlikte çalışarak çok daha iyi bir noktaya getirebiliriz. IAP üyeliğimizin önemi ve yarattığı fırsatlar bizim için çok önemli. İş birliği içinde pek çok çalışma gerçekleştiriyoruz ve gerçekleştirmeye devam edeceğiz.”

Sosyal program kapsamında düzenlenen Konya gezisi

Sosyal program kapsamında düzenlenen Kapadokya gezisi

Sempozyumu tanıtan TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, göç ve mülteci konusunun sadece güncel değil aynı zamanda tarihi bir mesele olduğunu ifade etti ve göç yollarının ve bunun tıbbi boyutunun TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik'in araştırma alanı olduğunu altını çizerek sözü Prof. Dr. Özçelikle bıraktı. Prof. Dr. Özçelik "İnsan Göçünün Kalıtsal Uzun Yolculuğu" başlıklı sunumuyla katılımcılardan büyük ilgi gördü.

Sempozyumun ilk paneli olan "Tarihte, Toplumda ve Hukukta Göç"ün moderatörlüğünü Nepal Bilim Akademisi'nden Jiba Raj Pokharel yerine getirirken, TÜBA Başkan Danışmanı Prof. Dr. İbrahim Kaya "Zorunlu Göçler, Uluslararası Koruma ve Birleşmiş Milletler", Endonezya Bilimler Akademisi'nden Finarya Legoh ve Satryo Soemantri Brodjonegoro "Endonezya'da Göçmen Sorunları ve Politikaları", Afganistan Bilimler Akademisi'nden Bakht Mohammad Bakhtyar "Mülteciler ve Göçmenler Sorunu: Nedenler, Sonuçlar ve Çözümler", Kırgızistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi'nden Gulzar Karybekova ise "Göçmenler ve Sosyal Koruma" başlıklı konuşmalarını gerçekleştirdiler.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Fikrettin Şahin tarafından moderatörlüğü yapılan II. Panel'de "Göç ve Sağlık Konuları" üst başlığıyla masaya yatırılan problemler hakkında; Malezya Bilimler Akademisi'nden Khairul Anuar Bin Abdullah & Saad Musbah Naji Alasil "Küreselleşme ve Sınır Ötesi Enfeksiyon: Göçmen Faktörü" konusunda, Kore Bilim ve Teknoloji Akademisi'nden Jong-Yil Chai "Tropik Hastalıklar ve Uluslararası Sağlık" ile ilgili, Pakistan Bilimler Akademisi'nden Zabt Khan Shinwari ise "Göç ve Sağlık Konuları"na dair konuşmalarıyla tespit ve önerilerini dile getirdiler.

"Suriyeli Mülteciler ve Orta Doğu" konulu III. Panelin ilk konuşmacısı olan Hacettepe Üniversitesi'nden Prof. Dr. Murat Erdoğan'ın "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler: Sosyal Kabul ve Entegrasyon" adlı sunumunun ardından, Ürdün Kraliyet Bilim Topluluğu'ndan Mays Abdel Aziz ve Dorsey Lockhart "Uzun Vadeli Mülteci Krizinde Yeni Stratejiler Uygulanması: Suriyeli Mülteciler ve Ev Sahibi Ülke

Sosyal program kapsamında düzenlenen Konya gezisi

Ekonomisi, Ürdün Olay İncelemesi”, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi’nden Yrd. Doç. Dr. Başak Yavcan “Gruplar Arası Temas ve Önyargılar: Suriyeli Mülteciler ve Türk Genç Nüfusundan Bulgular” ve İslam Dünyası Bilimler Akademisi’nden Moneef R. Zou’bi “Kalkınma ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde Çalkantılı Orta Doğu: Mülteciler için Üstü Kapalı Anlamlar” adlı konuşmalarını yaptılar.

Programın ikinci günü düzenlenen “Türkiye ve Avrupa’da Göçmen ve Mülteci Politikaları” adlı son panelin moderatörlüğünü ise Uluslararası Bilim ve Teknoloji Akademisi temsilcisi olan ve Filipinler’den katılan Fabian Dayrit üstlendi. Panelde Kırgızistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi’nden Orozonova Azyk Abdykasmovna “Orta Asya’dan Rusya’ya Zorunlu Göç Sorunu”, Hacettepe

Üniversitesi’nden Reyhan Atası Topçuoğlu “Göçmen Politikalarının Sosyal Oluşumunda Bir Örnek Olarak İnsan Ticaretine Karşı Savaş”, İstanbul Aydın Üniversitesi’nden Gülay Uğur Göksel “Avrupa ve Türkiye’de Göçmen Politikaları: Entegrasyon ya da Uyum” ve Yaşar Üniversitesi’nden “Avrupa Göçmen Krizinin Politikaları ve Politik Görüşleri: İzmir Saha Araştırmasından İzlenimler” başlıklı sunumlarıyla yer aldılar.

Panellerin ardından sempozyum katılımcıları, “Göçmen ve Mülteci Konuları ve Sorunları ve İnsan Tarihi ve Toplumunda Göç: Avantaj ve Dezavantajlar” şeklinde iki farklı oturuma ayrıldı ve sempozyumun değerlendirmesi yapıldı.

Program, 22 ve 23 Ekim’de NEÜ’nün ev sahipliğiyle organize edilen Konya ve Kapadokya gezisi ile sona erdi.

TDUBAB GENEL KURULU ve “TÜRK DÜNYASI'NDA AKADEMİK İŞ BİRLİĞİ” KONULU BİLİMSEL TOPLANTI

Türk Dünyası Ulusal Bilim Akademileri Birliği'nin (TDUBAB / The Union of Academies of Sciences of The Turkic World) II. Genel Kurul Toplantısı ve Bakü Türkoloji Kongresi'nin 90. yılı anısına “Türk Dünyası'nda Akademik İş Birliği” konulu bilimsel toplantı, TÜBA ev sahipliğinde 21 Ekim 2016'da gerçekleştirildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TDUBAB üyeleri temsilcileriyle

2015 yılında kurulan ve 2015-2016 dönem başkanlığını Kazakistan Bilimler Akademisi Başkanı Akademisyen Murat Zhurinov'un yaptığı TDUBAB'nin bu yıl düzenlenen II. Genel Kurul Toplantısı ve Bakü Türkoloji Kongresi'nin 90. yılı anısına “Türk Dünyası'nda Akademik İş Birliği” konulu bilimsel toplantı, TÜBA ev sahipliğinde 21 Ekim 2016 tarihlerinde The Green Park Hotel Ankara'da gerçekleştirildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TDUBAB 2016-2017 Dönem Başkanı

Azerbaycan İlimler Akademisi, Kazakistan Milli Bilimler Akademisi, Kırgızistan Milli Bilimler Akademisi, TÜBA, Uluslararası Türk Akademisi (UTA), Tataristan Bilimler Akademisi ve Başkurdistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi'nin üye olduğu ve sekretarya hizmetleri UTA tarafından yerine getirilen Türk Dünyası Ulusal Bilim Akademileri Birliği'nin II. Genel Kurul toplantısında, önümüzdeki dönemde birlik tarafından yapılacak faaliyetler ve gündemdeki diğer konular görüşüldü. 2016-2017 dönem başkanlığını TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın yürütmesi kararlaştırıldı.

“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

Dünya'da bilim akademileri, bilimsel kuruluşlar ve bilim insanlarının, zaman zaman ülkeler arasında ortaya çıkan bazı gerginlik ve çatışmalara rağmen ilişkilerini kesmemeleri gerekir. Günlük, politik, siyasi tartışma ya da farklılıkların ötesinde, ilim insanları olarak bizim kendi aramızdaki bağlantıyı sürekli açık tutmak zorundayız.

”

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Acar “Türk Dünyası’nda akademik iş birliğini güçlendirmeliyiz”

TÜBA Başkanı Prof. Acar, Genel Kurul’un açılışında yaptığı konuşmasında 2015-2016 dönem başkanı Murat Zhurinov ile UTA Başkanı Darkhan Kydyrali’ye ve diğer Akademi başkanlarına ve temsilcilerine teşekkür etti ve diğer Türk Cumhuriyetlerinin, özerk cumhuriyet akademilerinin ya da Türk Dünyası ile ilişkisi olan Moğolistan, Macaristan gibi ülkelerin akademilerinin birliğe üye olarak iştiraklerinin de hedefler arasında olduğunu dile getirdi.

Prof. Dr. Acar 2016-2017 başkanlığını devraldığı Türk Dünyası Ulusal Bilim Akademileri Birliği Genel Kurul açılışında büyük Türk milletine karşı bilim insanları olarak sorumluluklarının fazla olduğunu dile getirdi ve “Bu çerçevede birliğimizin gelişmesi yönünde gayret göstereceğiz. Dünyada bilim akademileri, bilimsel kuruluşlar ve bilim insanları, zaman zaman ülkeler arasında ortaya çıkan bazı gerginlik ve çatışmalara rağmen ilişkilerini kesmemeleri gereken bir pozisyonadadırlar. Günlük, politik, siyasi tartışma ya da farklılıkların ötesinde, ilim insanları olarak biz, aramızdaki bağlantıyı sürekli açık tutmak zo-

rundayız. Gerek TÜBA olarak bizim tarafımızdan gerekse Türkiye’deki ve diğer kardeş ülkelerde bulunan bilim, eğitim ve teknolojiye dair kurum ve kuruluşlar tarafından iş birliği imkânlarının değerlendirilmesi gerekiyor. Dönem başkanlığım süresince birkaç toplantı yapmayı iş birliğimizi geliştirmek adına özellikle istiyorum.” dedi.

Bakü Türkoloji Kongresi’nin 90. yılı anısına “Türk Dünyası’nda Akademik İş Birliği” konulu bilimsel toplantıda da görüldüğü üzere, BAKÜ Kongresi’nin ne denli zor şartlarda gerçekleştirildiğinin altını çizmek isterim diyen Prof. Dr. Acar, “Bugün tarihi önemini daha iyi kavradığımız bir olay olarak değerinin çok farkındayız. Türk

— TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. İsenbike Togan

— Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. İsa Habibbeyli

— Sosyal Bilimler Makale Yarışması Ödül Töreni

Dünyası'nın farklı yerlerini gezmiş 131 Türk bilim insanının gerçekleştirdiği BAKÜ Kongresi'nin Türk tarihi ve halkları arasındaki iş birliği açısından önemini biliyoruz. Bu bilim insanlarının bir kısmı o dönemin Sovyet yönetimi tarafından öldürülmüş, pek çoğu sürgüne ve eziyete maruz kalmıştır. Yüksek ihtimale tamamı ebediyete intikal etmiştir. Bu kahramanları rahmetle anıyoruz. Miraslarını canlı tutmamız ve geliştirmemiz de bizim vazifemizdir diye düşünüyorum.” dedi.

Genel Kurul'da ayrıca bir sonraki dönem başkanlığını Azerbaycan'ın üstlenmesine karar verildi. Ortak yeni yayınların paylaşımı, bilim insanı değişimlerini destekleme ve pek çok ortak projeyi gerçekleştirmek üzere mutabakata varıldı.

“Türk Dünyası'nda Akademik İş Birliği” konulu bilimsel toplantı; TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. İsenbike Togan'ın “Kadim Türk Yazıtları ve Akademik İş Birliği” konulu, TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanı Prof. Dr. Mustafa Çufalı'nın “BİDEB Burs ve Destek Programları” adlı, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. İsa Habibbeyli'nin “Türkoloji Kurultayı ve Türk Dünyası'nda İlmi ve Medeni İlişkiler Meselesi” ve Prof. Dr. Möhsün Nağısoylu'nun “I. Türkoloji Kurultayı Azerbaycan ve Türk Dünyası” başlıklı, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Öner'in “Bakü Türkoloji ve Türk Dünyası” adlı konuşmalarıyla sürdü ve son olarak Uluslararası Türk Akademisi daimi sekreteri Askhat Kessikbayev'in sunumuyla son buldu.

Genel Kurul ve bilimsel toplantı sonrasında, 22-23 Ekim tarihlerinde, TÜBA ve Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi'nce (NEÜ) ortaklaşa organize edilen, Asya Bilim Akademileri ve Toplulukları Birliği (AASSA) ve TDUBAB temsilcilerinin katıldığı Konya ve Kapadokya'yı içeren sosyal program gerçekleştirildi. Bu çerçevede, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Azerbaycan Milli İlimler Akademisi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. İsa Habibbeyli ve NEÜ Rektörü ve TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Muzaffer Şeker, Konya Bilim Merkezi'nde düzenlenen “Sosyal Bilimler Makale Yarışması” Ödül Töreni'ne katılarak birer konuşma yaptılar ve kazananlara ödülleri verdiler.

— Uluslararası Türk Akademisi Sekreteri Askhat Kessikbayev

— Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Öner

— TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanı Prof. Dr. Mustafa Çufalı

— Azerbaycan Milli İlimler Akademisi'nden Prof. Dr. Möhsün Nağısoylu

31 ÜSTÜN BAŞARILI
GENÇ BİLİM İNSANINA
2016 YILI
TÜBA-GEBİP ÖDÜLÜ

DOĞA BİLİMLERİ

MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ

SAĞLIK BİLİMLERİ

SOSYAL BİLİMLER

2016 TÜBA-GEBİP ve TÜBA-TEÇEP ÖDÜLLERİ AÇIKLANDI

TÜBA, Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı Ödüllendirme Programı (TÜBA-GEBİP) ve Bilimsel Telif ve Çeviri Eser Ödülleri (TÜBA-TEÇEP) 2016 yılı kazananları belli oldu.

TÜBA-GEBİP 2016 yılı kapsamında doğa, mühendislik, sağlık ve sosyal bilimler alanında 17 üniversiteden, 31 üstün başarılı genç bilim insanı ödül almaya hak kazandı. Ödül sahiplerine 3 yıl boyunca her yıl 20 bin liralık mali desteğin yanında, tez aşamasındaki doktora öğrencileri için de ayrıca 6 bin liralık ek destek sağlanacak.

Doç. Dr. İlke Öztekin GILLAM

Yrd. Doç. Dr. Gül Günaydın

Doç. Dr. İmren Hatay PATIR

Doç. Dr. Şener AKTÜRK

Doç. Dr. Şener AKTÜRK	Uluslararası İlişkiler	Koç Üniversitesi
Doç. Dr. Hakan ALTAN	Fizik	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. İsmail Sengör ALTINGÖVDE	Bilgisayar Mühendisliği	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. Tınaz Ekim AŞICI	Endüstri Mühendisliği	Boğaziçi Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih BÜYÜKSERİN	Biyomedikal	TOBB ETÜ
Yrd. Doç. Dr. Cory David DUNN	Moleküler Biyoloji ve Genetik	Koç Üniversitesi
Doç. Dr. Mustafa EMRULLAHOĞLU	Kimya	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Yrd. Doç. Dr. Seda Aksoy ESİNOĞLU	Fizik Mühendisliği	İstanbul Teknik Üniversitesi
Doç. Dr. İlke Öztekin GILLAM	Psikoloji	Koç Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serkan İsmail GÖKTUNA	Moleküler Biyoloji ve Genetik	Bilkent Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÖNEN	Endüstri Mühendisliği	Koç Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Tolga GÖRÜM	Fiziki Coğrafya Jeomorfoloji	İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Gül GÜNAYDIN	Psikoloji	Bilkent Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mert GÜR	Makine Mühendisliği	İstanbul Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sinan GÜVEN	Tıbbi Biyoloji ve Genetik	Dokuz Eylül Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Pınar Yılğör HURİ	Biyomedikal Mühendisliği	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Selim KARAHASANOĞLU	Tarih	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Elif Nur Fırat KARALAR	Moleküler Biyoloji ve Genetik	Koç Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sarp KAYA	Kimya	Koç Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bilal Ersen KERMAN	Histoloji ve Embriyoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Özgür KOLÇAK	Tarih	İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nathan Allan LACK	Farmakoloji	Koç Üniversitesi
Doç. Dr. Sefer Bora LİŞESİVDİN	Fizik	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Devrim Pesen OKVUR	Moleküler Biyoloji ve Genetik	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Doç. Dr. Sinem Çelik ONARAN	Matematik	Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. M. Serdar ÖNSES	Malzeme Bilimi Mühendisliği	Erciyes Üniversitesi
Doç. Dr. Hatice Güneş ÖZHAN	Biyotıp ve Genom	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. İmren Hatay PATIR	Kimya	Selçuk Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Kemal SEZGİNTÜRK	Kimya	Namık Kemal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Alper UZUN	Kimya ve Biyoloji Mühendisliği	Koç Üniversitesi
Doç. Dr. Sadık YAZAR	Türk Dili ve Edebiyatı	İstanbul Medeniyet Üniversitesi

**TÜBA-TEÇEP
KAPSAMINDA 2 ESERE
"TELİF ve ÇEVİRİ ESER
ÖDÜLÜ", 4 ESERE
"KAYDA DEĞER TELİF ve
ÇEVİRİ ESER ÖDÜLÜ"**

DOĞA BİLİMLERİ

MÜHENDİSLİK BİLİMLERİ

SAĞLIK BİLİMLERİ

SOSYAL BİLİMLER

2016 TÜBA-TEÇEP kapsamında ise doğa, mühendislik, sağlık ve sosyal bilimler alanındaki eserlerin değerlendirilmesi sonucunda mühendislik ve sosyal bilimler alanından toplam 2 eser "Telif ve Çeviri Eser Ödülü"ne, 4 eser de Kayda Değer Telif ve Çeviri Eser Ödülü'ne (mansiyon) layık görüldü.

2016 yılı için telif eser ödülü 20 bin lira, çeviri eser ödülü 12 bin 500 lira; "Kayda Değer Telif Eser Ödülü" 7 bin lira, "Kayda Değer Çeviri Eser Ödülü" 4 bin lira olarak belirlendi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Ödül törenlerinin 2015 yılından itibaren Cumhurbaşkanlığı himayesine alınmasının Akademi ve bilim insanlarımız için önemli bir gelişme olduğunu, himaye ve destekleri için Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a teşekkürlerini ifade etti. 2016 ödülleriyle TÜBA-GEBİP kapsamında ödüllendirilen üstün başarılı genç bilim insanı sayısının 404'e, TEÇEP kapsamında ödüllendirilen eser sayısının

ise 186'ya çıktığını söyleyen Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Akademi'nin ödül programlarının bilim insanlarını teşvik açısından önemli olduğunu ve bu programları geliştirerek sürdüreceklerini, ifade etti.

Başkan Acar "Alanların da Türkiye'nin en saygın ödülleri arasında yer alan TÜBA-GEBİP ve TEÇEP ödülllerinin, önümüzdeki günlerde ilan edilecek Akademi Ödülleri ile birlikte, Cumhurbaşkanlığı himayesinde düzenlenecek törenle sahiplerine verilecek" dedi. Ödül almaya hak kazananlar ve eserleri, "<http://www.tuba.gov.tr/>" ağ sayfasında açıklandı. 2017 ödülleri için ise önümüzdeki günlerde çağrıyla çıkılacak.

2016 Yılı Telif ve Çeviri Eser Ödülleri

Mühendislik Bilimleri

- *Sonlu Elemanlar Analizi: Teori ve ANSYS ile Uygulamalar*, Dördüncü Baskıdan Çeviri, Çeviren: Prof. Dr. Ali Osman Ayhan, 2015, Palme Yayıncılık (Finite Element Analysis: Theory and Application with ANSYS, Saeed Moaveni, 4th Ed., 2014) (Çeviri)

Sosyal Bilimler

- *Güney Sibirya Altay Türkçesi Ağzları: Karşılaştırmalı Ses Bilgisi*, Doç. Dr. Figen Güner Dilek, 2015, Türk Dil Kurumu Yayınları (Telif)

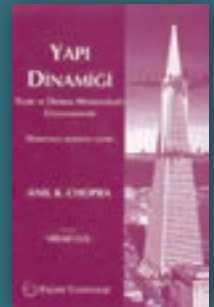
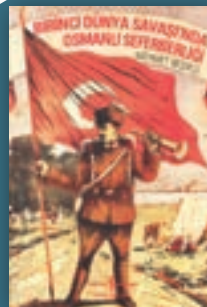
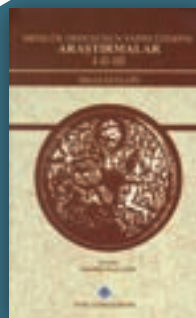
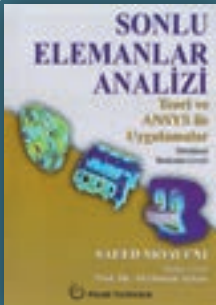
2016 Yılı Kayda Değer Telif ve Çeviri Eser Ödülleri (Mansiyon)

Mühendislik Bilimleri

- *Yapı Dinamiği: Teori ve Deprem Mühendisliği Uygulamaları*, Dördüncü Baskıdan Çeviri, Çeviren: Prof. Dr. Hilmi Luş, 2015, Palme Yayıncılık (Dynamics of Structures: Theory and Applications to Earthquake Engineering, 4th Ed. Global Ed. 2014) (Çeviri)

Sosyal Bilimler

- *Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Seferberliği*, Dr. Mehmet Beşikçi, 2015, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları (Telif)
- *İbn Sînâ'nın Kelâma Etkisi*, Yrd. Doç. Dr. Veysel Kaya, 2015, Otto Yayınları (Telif)
- *Memlûk Ordusunun Yapısı Üzerine Araştırmalar I-II-III*, Çeviren: Yrd. Doç. Dr. Abdullah Mesut Ağır, 2015, Türk Tarih Kurumu Yayınları (Studies on The Structure of The Mamluk Army I, 1953, Studies on The Structure of The Mamluk Army II, 1953, Studies on The Structure of The Mamluk Army III, 1954, D. Ayalon) (Çeviri)

TÜBA BAŞKAN YARDIMCISI PROF. YURDUSEV, "ICSU ve ISSC TOPLANTILARI"NA KATILDI

24-25 Ekim 2016 tarihlerinde Norveç'in başkenti Oslo'da düzenlenen International Council for Science (ICSU) ve International Social Science Council'in (ISSC) toplantılarına TÜBA'yı temsilen Akademi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev katıldı.

24 Ekim Pazartesi günü ortak bir toplantıda bir araya gelen ICSU ve ISSC üyeleri her iki bilim kuruluşunun güçlerini tek çatı altında birleştirmesi konusu ele alındı. Müzakerelerin ardından ICSU ve ISSC'nin birleşmesi adına prensipte anlaşmaya varıldı.

Toplantılarda TÜBA adına konuşan Prof. Nuri Yurdusev, ICSU ve ISSC'nin birleşmesi hususunda, bilim kuruluşlarının küresel ölçekteki çatı örgütlenmelerinde, sosyal bilimlerin kendilerine has karakterinin gözetilmesinin önemine dikkat çekti. Kurulacak çatı örgütlenmede ISSC ve ICSU'nun geçmiş birikimlerinin gözetilmesine ve her iki kuruluşun kurumsallaşmış aktivitelerinin yansıtılmasının gerekliliğini vurguladı.

25 Ekim Salı günü ise ISSC'nin 30. Genel Kurul toplantısı ve devamında da ISSC 2016 Dünya Sosyal Bilimler Raporu'nun (World Social Science Report 2016) Norveç lansmanı gerçekleştirildi. ISSC tarafından her 3 yılda bir hazırlanan ve geniş bir katılım içeren Dünya Sosyal Bilimler Raporlarının 2016 Yılı Raporu "küresel eşitsizlikler ve adalet arayışı" temasını kapsıyor.

Rapor için: <http://en.unesco.org/wssr2016>

TÜBA BAŞKAN YARDIMCISI PROF. YURDUSEV "I. H. R. NETWORK TOPLANTISI"NA KATILDI

Uluslararası Bilim Akademileri ve Toplulukları İnsan Hakları Ağı (The International Human Rights Network of Academies and Scholarly Societies - I. H. R. Network) tarafından her iki yılda bir düzenlenen toplantının 12'si 5-8 Ekim 2016 tarihlerinde TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev'in de katılımıyla Panama City'de gerçekleştirildi.

Toplantıda dünya genelinde bilim insanlarının insan hakları sorunları ve bilim insanlarının insan haklarına katkısı konuları tüm detaylarıyla masaya yatırıldı.

"Freedom of Speech, Scientific Excellence and Responsibilities of Scientists: The Turkish Case" başlıklı bir tebliğ sunan Prof. Dr. Yurdusev, ifade hürriyetinin en temel insan haklarından birisi olduğuna ve bunun hukuki anlamda korunmasının önemine dikkat çekti. İfade hürriyetinin bir değer olarak evrensel olduğunun söylenebileceğini vurgulayan Yurdusev, hukuki korumanın pratikte nasıl değiştiğini Ameri-

ka ve Avrupa örnekleriyle ortaya koydu. Akademiler Arası Ağı'nın insan haklarına diğer sivil toplum kuruluşlarından daha fazla katkıda bulunmasının ancak bilimsel mükemmeliyet ilkelerinin insan hakları çalışmalarına uygulanmasıyla mümkün olacağını belirtti. Yurdusev ayrıca, Türkiye bilim camiasındaki insan hakları meselelerine ilişkin bilgi verdi.

Bir sonraki toplantının 2018 yılında Güney Kore'nin başkenti Seul'de yapılması kararlaştırıldı.

İNSANLARIN İLK GÖÇ YOLLARI ve HASTALIKLARLA İLGİLİ GENLER KONUSUNDA ÖNEMLİ ADIM

Akdeniz Havzası ve Orta Doğunun gen yapısının çözülmesine ilişkin Türk bilim insanları ve üniversitelerinin de katıldığı uluslararası projenin ilk sonuçları, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik tarafından Nature Genetics dergisinin Eylül 2016 sayısında yayımlandı.

İnsanların dünyaya yayılması yaklaşık 100.000 yıl önce ilk kez Afrika kıtasının dışına çıkmalarıyla başladı. Küçük gruplar önce Arap Yarımadası ve Mezopotamya ardından Asya, Avustralya, Avrupa ve Amerika kıtalarına ulaşmıştır. Bu yolculuklarının ayrıntıları uzun yıllar boyunca fosillerin ve taş devri kalıntılarının incelenmesi ve karşılaştırmalı dilbilimleri aracılığıyla yürütüldü. 19. yüzyıldan başlamak üzere kalıtımın biyolojik temelleri üzerinde çığır açıcı nitelikte kavramsal gelişmeler ve tabii 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren rekombinant DNA teknolojisinin devreye girmesi ile genetik bilimi arkeoloji araştırmalarının en önde gelen bileşenlerinden bir tanesi haline geldi. Buradan da arkeogenetik olarak adlandırılan bir hibrid bilim dalı doğdu.

Bilim dünyası insanlık tarihinin ilk uygarlıklarına ev sahipliği yapan ve günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 10'unu oluşturan Akdeniz havzası ve Orta Doğu coğrafyasının genetik yapısının çözülmesini bu nedenlerle merakla bekliyordu. Nature Genetics dergisinin Eylül 2016 sayısında (1) ilk bilgiler bilim dünyasına sunulurken iki önemli gözlem aktarıldı. Birincisi, söz konusu toplumlar da görülen yüksek akrabalık oranları hastalıklarla ilişkili genlerin bulunmasını 4-7 kat hızlandırıyor. İkincisi, bu geniş coğrafyanın genetik yapısının belirlenmesi Asya ve Avrupa kıtalarına göç yollarının tanımlanmasına ışık tutuyor.

TÜBA Konsey Üyesi ve Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tayfun Özçelik'in önderliğinde uluslararası bir ekibin 2009 ve 2010 yıllarında Ankara'da bir araya gelerek yaptığı yayınlarla gündeme gelen (2-4) ve yaklaşık 5 yılda onlarca milyon dolar bütçe ile yürütülen projeye Türkiye, Mısır, İsrail, Suriye, Irak, Ürdün, Lübnan, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, İran, Pakistan, Fas, Cezayir, Libya ve Tunus'tan 180 araştırmacı ve Rockefeller, Harvard, MIT, California, Cornell, INSERM, Alfaisal ve İstanbul gibi onlarca üniversite katıldı. Bu projenin sonuçlarını bilim dünyasına sunan başmakale Prof. Dr. Tayfun Özçelik ve Dr. Onur Emre Onat tarafından kaleme alındı (5).

Proje kapsamında "Greater Middle East Variome Consortium" olarak tanımlanan ve aralarında Türkiye'den de 30 bilim insanının bulunduğu konsorsiyumun katkıları ile önce bir DNA bankası oluşturuldu. Ardından toplam 1.111 gönüllünün genomları yeni nesil dizileme ile incelendi.

Göç yolları ve insanlık tarihi

Projenin ilk aşamasında Avrupa, Asya, Afrika, Avustralya ve Amerika toplumlarının incelendiği "1000 Genomes" projesi ile karşılaştırma yapıldı. Buna göre, Kuzeybatı Afrika'dan Güneybatı Asya'ya uzanan Akdeniz toplumlarının kendi içinde önemli farklılıkları olduğu; Avrupa

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. H. Tayfun Özçelik

TÜBA Konsey Üyesi ve Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tayfun Özçelik'in önderliğinde uluslararası bir ekibin 2009 ve 2010 yıllarında Ankara'da bir araya gelerek yaptığı yayınlarla gündeme gelen ve yaklaşık 5 yılda onlarca milyon dolar bütçe ile yürütülen projeye farklı ülkelerden 180 araştırmacı ve onlarca üniversite katıldı.

ve Asya toplumları ile birlikte gruplanan bölgelerin bulunduğu ortaya çıktı. Yaklaşık 100 bin yıllık bir süreci kapsayan ve ilk aşamasında Afrika'dan Mezopotamya ve Anadolu'ya; Arap Yarımadası, İran ve Pakistan üzerinden Hindistan sahilleri ve Okyanusya adaları boyunca Avustralya'ya uzanan göç yolları bugün yaşayan insanların gen dizileri üzerinden incelendi (Resim 1 ve 2). Orta Asya ve Anadolu üzerinden Avrupa kıtasına yayılan insanların genetik çeşitliliği konusunda değerli bilgiler elde edildi. Burada Göbeklitepe öncesine dayanan ve günümüzde Urfa, Mardin, Gaziantep gibi illerimizi kapsayan coğrafyanın kilit önemi var. Kuzeybatı Afrika sahilleri, Arap Yarımadası, İran ve Pakistan coğrafyasını oluşturan toplumların birbirleri arasındaki genetik mesafe aynen Finliler ile Toskanalılar (İtalya) arasındaki gibi uzak iken Avrupa toplumları ile en yüksek benzerliğin Türkiye ardından Suriye'de olduğu görüldüğü. Genetik çeşitlilik açısından da en yüksek değerlerin Türkiye'de olduğu saptandı. Böylece daha önce arkeolojik, linguistik, kültürel ve tarihsel bulgulara dayanarak açıklanan insanlığın Avrupa kıtasına yayılmasında Anadolu'nun merkezi önemi, genom düzeyinde ortaya koyuldu. (Resim 3).

Kalıtsal hastalıkların genleri bulunurken

Son yirmi yıllık dönemde insan genomu başta olmak üzere genom projelerinin büyük önem kazandığı biliniyor. Buradan hareketle hastalıklarla ilişkili genlerin bulunması, erken tanı testleri ve moleküler hedeflere yönelik tedavi seçeneklerinin geliştirilmesi modern tıbbın en öncelikli alanı haline geldi. İşte bu noktada toplumların aile yapısı büyük önem taşıyor. Akraba evlilikleri ve çok çocuk sahibi olma genomun yorumlanmasını kolaylaştırıyor. Kromozomlar boyunca yapılan homozigote haritalamaları sonucunda 4 megabazın üzerine yalnızca Anadolu, Mezopotamya, Kuzeybatı Afrika ve Güneybatı Asya toplumlarında ulaşılabildiği görüldü.

Yüksek teknolojiye dayanan genom incelemelerinin yorumlanabilmesi ve insanlığın hizmetine sunulması için bu benzersiz bir olanak. Nitekim beyin gelişiminin bozulması ile ortaya çıkan bir grup nörojenetik hastalık örnek alındığında Anadolu'da hastalıkla ilgili bir genin bulunması olasılığının Amerika, Avrupa veya Çin'e oranla 4-7 kat arttığı, başarıya ulaşma şansının yüzde 700 yükseldiği görüldü.

Yeni bir hipotez

Sayıları 5000'in üzerinde olan ve tek gen hastalığı olarak da adlandırılan kistik fibroz, feniltekonüri, ataksi, doğuştan gelişim bozuklukları gibi "nadir hastalıkların" genlerinin bulunmasında genom bilimlerinin son yirmi yılda benzersiz bir başarı kazandığı iyi biliniyor. Burada ayrıca önemle vurgulanmalıdır ki her biri tek başına nadir de olsa bir araya geldiklerinde ve özellikle çocukluk çağında en büyük hastalıklar grubunu "nadir hastalıklar" oluşturuyor. Ancak erişkin nüfusa bakıldığında çok daha sık görülen ve özellikle yaşlanan toplumu giderek daha yüksek oranlarda etkileyen obezite, hareket bozuklukları, uyku problemleri, migren, yüksek tansiyon, şeker hastalığı veya bazı kanserlere neden olan genlerin bulunmasında benzer bir başarı çizgisi henüz yakalanamadı. Burada en büyük eksikliğin kavramsal düzeyde olduğu biliniyor. Dr. Özçelik'in öğrencisi Dr. Emre Onat ile birlikte yazdığı Nature Genetics başmakalesinde insan genomunu ince-

Resim 1. Afrika'dan çıkış yolları

Resim 2. Dünya'ya yayılma yolları

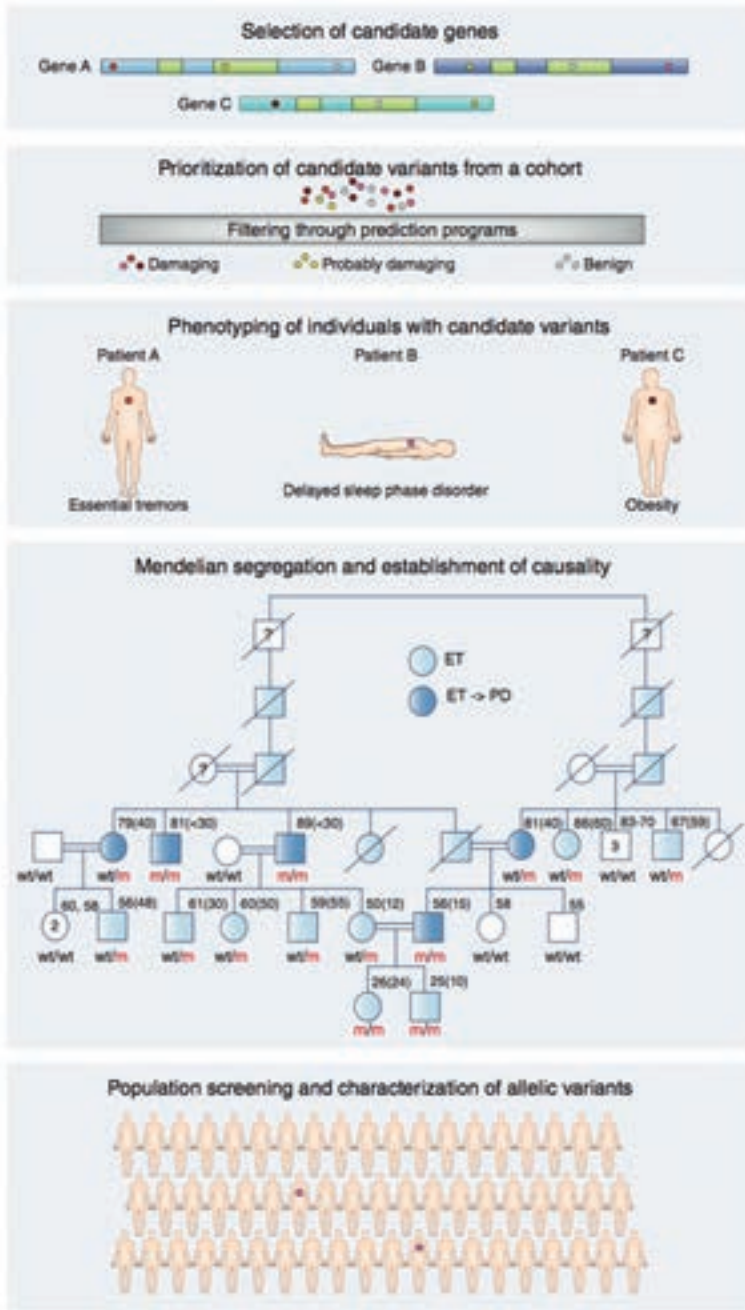
40.000 yıl önce (yö)

35.000 yö

32.500 yö

30.000 yö

Resim 3. Modern insanların Avrupa kıtasına yayılması

Resim 4.

lerken kullanılabilecek yeni bir kavramsal yaklaşım ve yol haritası bilim dünyasına sunuldu. 2000'li yıllarda ilk kez Hatay'da tanımlanan ve el-ayak üzerinde yürüme ile dikkat çeken ve adını bir TÜBA Şeref Üyesinden alan "Üner Tan Sendromu" geninin tespitinde, ardından iki yıl önce

Parkinson ve el titremesi hastalıklarının genlerinin bulunmasında şekillenen bu yaklaşımın pek çok kompleks hastalığın genetik temellerinin çözülmesinde de kullanılabileceği ileri sürüldü. (Resim 4).

2015 yılında ABD, AB ve Çin'in katılımı ile başlayan ve "precision medicine" olarak adlandırılan; bu yıl aralarında TÜBA'nın da yer aldığı G20 ülkeleri bilim akademilerinin Tokyo bildirisi ile desteklenen; hastalıkların tanı ve tedavisini 2030'lu yıllara ulaşıldığında kökünden değiştirilmesi beklenen bu yeni genom projesi kapsamında yeni kavramsal yaklaşımlarla kompleks hastalıkların temellerinin moleküler seviyede anlaşılması günümüzde insanlığın en öncelikli hedefleri arasındadır.

Referanslar

1. Characterization of Greater Middle Eastern genetic variation for enhanced disease gene discovery. Eric M Scott, Anason Halees, Yuval Itan, Emily G Spencer, Yupeng He, Mostafa Abdellateef Azab, Stacey B Gabriel, Aziz Belkadi, Bertrand Boisson, Laurent Abel, Andrew G Clark, Greater Middle East Variome Consortium, Fowzan S Alkuraya, Jean-Laurent Casanova & Joseph G Gleeson. Nature Genet. 48, 1071-1076 (2016).

The Greater Middle East (GME) has been a central hub of human migration and population admixture. The tradition of consanguinity, variably practiced in the Persian Gulf region, North Africa, and Central Asia (1,2,3), has resulted in an elevated burden of recessive disease (4). Here we generated a whole-exome GME variome from 1,111 unrelated subjects. We detected substantial diversity and admixture in continental and subregional populations, corresponding to several ancient founder populations with little evidence of bottlenecks. Measured consanguinity rates were an order of magnitude above those in other sampled populations, and the GME population exhibited an increased burden of runs of homozygosity (ROHs) but showed no evidence for reduced burden of deleterious variation due to classically theorized 'genetic purging'. Applying this database to unsolved recessive conditions in the GME population reduced the number of potential disease-causing variants by four- to sevenfold. These results show variegated genetic architecture in GME populations and support future human genetic discoveries in Mendelian and population genetics.

2. What's so funny about peace, love and understanding? Nature Genet., 41, 861 (2009).

The Mediterranean Medical Genetics Meeting 2009 at Bilkent University, in Ankara, Turkey, reaffirmed the commitment of a pragmatic group of scientifically excellent researchers to local problem solving and to the vision of borderless global collaboration in human genomics.

3. Basin of attraction. Nature Genet., 42, 639 (2010).

A group of medical geneticists from the countries bordering the Mediterranean Sea are seeking support for an enduring cooperative research structure. Their research productivity and ability to collaborate are both proven. The expected value of the proposed organization is high.

4. Collaborative genomics for human health and cooperation in the Mediterranean region Tayfun Özçelik, Moien Kanaan, Karen B Avraham, Drakoulis Yannoukakos, André Mégarbané, Ghazi O Tadmouri, Lefkos Middleton, Giovanni Romeo, Mary-Claire King & Ephrat Levy-Lahad. Nature Genet., 42, 641-645.

The US government has proposed the development of scientific centers of excellence to solve global challenges. We propose such a center of excellence devoted to the genomic analysis of Mediterranean populations of all creeds. This genomic focus is rooted in the region's demographic history, builds on the area's rapidly developing expertise in human genetics, and will yield scientific discoveries of both local and global significance. The genome sequence data of Mediterranean populations will offer unique insights into human evolution and early human migration. The potent combination of highly consanguineous populations in the Mediterranean's southern and eastern rims and regional medical and scientific expertise could lead to the identification and characterization of many genes responsible for human disease. Such discoveries will enable genetic knowledge to be translated into medical knowledge that will benefit local populations and contribute substantially to the understanding of the genetic bases of human diseases worldwide.

5. Genomic landscape of the Greater Middle East. Tayfun Özçelik and Onur Emre Onat. Nature Genet. 48, 978-979 (2016).

Study of the Greater Middle East (GME), home to approximately 10% of the world's population has made invaluable contributions to the characterization of rare genetic disease, especially recessive conditions arising from the tradition of consanguinity and large families with multiple children. A new study now reports 1,111 unrelated exomes from the GME and provides a comprehensive view of genetic variation for enhanced discovery of disease-associated genes.

TÜBA'DAN "GELENEKSEL ve TAMAMLAYICI TIP ÜRÜNLERİNİN RUHSATLANDIRILMASI SEMPOZYUMU"

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

**GELENEKSEL ve TAMAMLAYICI
TIP ÜRÜNLERİNİN
RUHSATLANDIRILMASI
SEMPOZYUMU**

**{ 9 ARALIK
2016
ANKARA }**

www.tuba.gov.tr | www.facebook.com/turkiyebilimlerakademisi | twitter.com/TUBA_TurkBlmAkd

TÜBA-Kanser Çalışma Grubu ile Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu'nun ortaklaşa düzenlediği "Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Ürünlerinin Ruhsatlandırılması Sempozyumu" 9 Aralık tarihinde Meyra Palace Hotel Ankara'da gerçekleştirilecek.

Sempozyum'da; üniversitelerden konu ile ilgili öğretim üyeleri, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı yetkilileri, Yükseköğretim Kurulu (YÖK), TÜBA-Kanser ve Gıda ve Beslenme Grubu ile TÜBA üyeleri, ilgili kurum ve kuruluşlar yer alacak.

Alternatif tıp ürünleri ve kullanımı, gıda-beslenme ve kanser; bütün dünyada, bilimsel çevrelerde ve medyada en çok tartışılan konu olarak gündemde yerini korumaya devam ediyor. Bu yüzyılda olduğu gibi gelecek yüzyılda da alternatif ya da tamamlayıcı tıp ürünlerinin kanser ve çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılıyor olmasının dünyanın en önemli konusu olacağı öngörülmüyor.

Bu doğrultuda TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Taner Demirer yürütücülüğündeki TÜBA-Kanser Çalışma Grubu ve TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Kazım Şahin yürütücülüğündeki Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu, konuyu uzmanları ile birlikte tüm detaylarını göz önünde bulundurarak masaya yatıracak. Sunumların yanı sıra interaktif tartışma ve katkılara da yer verilecek olan Sempozyum'da; geleneksel ya da tamamlayıcı tıp ürünleri ile ilgili mevcut uygulamalar, ruhsatlandırma mevzuatı, dünyadaki uygulamalardan örnekler, bu ürünlerin Türkiye'ye girişindeki mevcut uygulamalar ve mevzuatın yanı sıra konu hakkında basın ve medyaya düşen görevler ele alınacak. Sempozyum süresince gerçekleştirilen sunum ve tartışmalar rapor haline getirilerek kamuoyuyla paylaşılacak.

TÜBA 50. GENEL KURULU 10 ARALIK'TA...

TÜBA 50. Akademi Genel Kurulu Akademi üyelerinin katılımıyla 10 Aralık günü Meyra Palace Hotel Ankara'da gerçekleştirilecek.

Genel Kurul gündemi ile başlayacak olan toplantı-

nın her genel kurulda olduğu gibi Akademi Konferanslarıyla devam edecek.

TÜBA 50. Genel Kurulu konferansların ardından basına kapalı olarak sürdürülecek.

TÜRK-İSLÂM BİLİM KÜLTÜR MİRASI DİZİSİ'NİN İLK ESERLERİ YAYIMLANDI

TÜBA, Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi (TİBKM) ile proje kapsamında yayımlanan Bursalı Mehmed Tâhir'in "Osmanlı Müellifleri" ve Ebheri'nin "İsaguci Mantığa Giriş" eserlerinin tanıtımı; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü'nün katılımıyla 31 Ağustos 2016 tarihinde TÜBA Başkanlık Toplantı Salonu'nda gerçekleştirildi.

TÜBA tarafından başlatılan Türk İslam bilim ve kültür mirasına ait farklı alanlardan 100 temel eserin bilim dünyası ve gelecek kuşakların yararına sunulmasını amaçlayan TİBKM Projesi kapsamında hazırlanan Bursalı Mehmed Tâhir'in "Osmanlı Müellifleri" ve Ebheri'nin "İsaguci Mantığa Giriş" adlı eserleri yayımlandı.

Proje kapsamında yayımlanan ilk eserler olan Bursalı Mehmed Tâhir'in Osmanlı Devleti'nin son döneminde hazırladığı ünlü biyografi kitabı Osmanlı Müellifleri ve klasik mantık prensiplerini içeren İsaguci Mantığa Giriş Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü tarafından basın toplantısıyla kamuoyuna tanıtıldı.

TÜBA Konsey Üyeleri ve farklı alanlardan bilim insanlarının yer aldığı toplantıda Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Sarıoğlu da konuşmalarını gerçekleştirdiler.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü

“

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Dr. Faruk Özlü:

“Batı'nın karanlık çağ diye isimlendirdiği
Orta Çağ döneminde bilginin ve
düşüncenin meşalesini bizler yakıyor,
dünyayı bizler aydınlatıyorduk.”

”

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

Proje kapsamındaki diğer eserleri de yayımlamaya devam edeceğiz

Bakan Özlü, Türk-İslam Kültür Eserleri Projesi ile bilim ve kültür mirasına ait Arapça, Farsça veya farklı Türk lehçelerinde yazılmış 100 eseri bilim dünyasına kazandırmayı hedeflediklerini ifade ederek “Bu proje kapsamında yayına hazırlamış olduğumuz iki kıymetli eseri de bugün sizlerle paylaşıyoruz. Bunlardan birisi, YÖK Başkanımız Prof. Dr. Yekta Saraç’ın yayına hazırladığı Osmanlı Müellifleri isimli eserdir. Bursalı Mehmed Tahir tarafından Osmanlı’nın son döneminde kaleme alınan bu eser, çok kapsamlı bir bibliyografya niteliği taşıyor. Yayına hazırladığımız diğer eser ise Ebheri tarafından yazılan İsbâgûcî Mantığa Giriş isimli mantık prensiplerini içeren eseridir. Prof. Dr. Hüseyin Sarioğlu’nun yayına hazırladığı bu eser, uzun süre medreselerde “mantığa giriş” kitabı olarak okutulduğu için önem taşıyor. Bu iki eserle siftahı yapmış olduk. İnşallah önümüzdeki dönemde diğer eserleri de peyderpey yayınlamaya devam edeceğiz.” dedi.

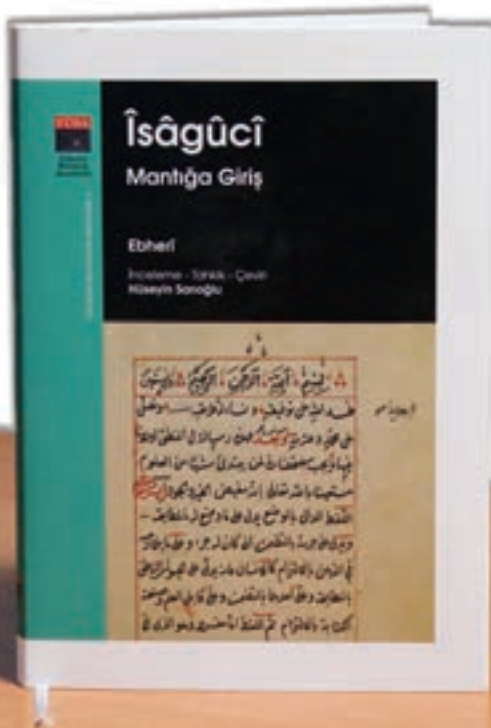
“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

“Tarih, tıp coğrafya ve daha birçok alandan 100 eseri yayımlamayı amaçlayan Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi’yle, TÜBA’nın kendi kültür mirasına sahip çıkarak önemli bir rol oynamış olduğunu ve Akademi’nin bilimsel anlayışı yaygınlaştırması işlevi bakımından önemli olduğunu düşünüyorum.”

”

• TÜBA Asli Üyesi ve TIBKM Proje Yayın Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Sarıoğlu, TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Yasin Aktay, TÜBA Asli Üyesi ve YÖK Başkanı Prof. Dr. M. Yekta Saraç, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Dr. Faruk Özlü, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Başkanı ve TIBKM Proje Yayın Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Derya Örs, TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev

TÜBİTAK'ı yeniden yapılandıracağız

Bakan Özlü, "TÜBİTAK aracılığıyla okullarımızda kurulan bilim fuarlarını, bilim sergilerini destekliyoruz. Yine TÜBİTAK aracılığıyla şehirlerimizde devasa bilim merkezleri kurulmasını destekliyoruz. TÜBİTAK olarak, bunları da geliştirmeye devam edeceğiz. TÜBİTAK'ta başlattığımız Temel Bilimler Burs Programı'nı da çok önemsiyoruz. Fizik, kimya, matematik, biyoloji, felsefe, tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, arkeoloji ve sanat tarihi, ilahiyat ve edebiyat bölümlerini tercih eden öğrencilere, üniversite sınavlarındaki derecelerine göre 2 bin liraya kadar burs veriyoruz. Dikkat ederseniz sadece fen bilimleri değil, sosyal bilimleri tercih eden öğrencilerimiz de bu burstan yararlanabiliyor. TÜBİTAK konusunda bir çalışma yapıyoruz. TÜBİTAK'ı yeniden yapılandıracağız, radikal bir dönüşüm gerçekleştireceğiz. Burada süreçleri kısaltacağız, karar mekanizmalarını sadeleştireceğiz. Şu andaki mevcut yapıda çok ciddi gayretler var ama biz daha çok sonuç odaklı bir yapılanmaya gideceğiz. Doğrudan ilgililerin yer aldığı karar mekanizmaları ve daha kısa değerlendirme süreçleri ortaya koyacağız. Epey bir mesafe aldık, inşallah bunu da yakında paylaşacağız." şeklinde konuştu. Türk-İslam medeniyetinin uzun bir dönem boyunca bilim

ve teknoloji bayrağının taşıyıcısı olduğuna dikkat çeken Bakan Özlü "Batı'nın karanlık çağ diye isimlendirdiği Orta Çağ döneminde bilginin ve düşüncenin meşalesini bizler yakıyor, dünyayı bizler aydınlatıyorduk. Bilim ve teknolojinin tamamen Avrupa medeniyetinin bir ürünü olduğunu zannediyoruz. Kendi tarihimizi bile Avrupa merkezli bir perspektifle öğreniyoruz. Zira bilim ve düşünce geleceğimizi layıkıyla öğrenirsek, bugün ihtiyacımız olan özgüveni yeniden tesis edebileceğimize inanıyorum. Biz o geleneği tanırsak ve bugüne taşırsak gençlerimiz yeni birer İbn-i Sina, El Battani, Ali Kuşçu, Harezmi ve El Cezeri olabilirler. Şehirlerimiz, yeniden bir Bağdat, bir Semerkand veya bir Kurtuba haline gelebilir. Türk-İslam Bilim Kültür Mirası Projesi'ni işte bu açıdan çok önemsiyoruz. Bu projenin o büyük geleneği biraz daha yakından tanımamıza vesile olacağına inanıyoruz. Bu vesileyle projenin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyorum." dedi.

Prof. Dr. Acar ise, projenin ülkemizin kendi kültür mirası ile barıştığının kalıcı bir nişanesi olması bakımından önemli olduğunu ifade ederek başladığı konuşmasını şu şekilde sürdürdü: "Sayın Cumhurbaşkanımızın takdim yazısı lütfettikleri Türk İslam Bilim Kültür Mirası Eserleri,

• İsgüci Mantığa Giriş eserini hazırlayan TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Sarıoğlu

• Osmanlı Müellifleri eserini hazırlayan TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. M. Yekta Saraç

bizlerin verdiği değerin aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı katında da var olduğu göstergesi olarak bizleri ziyadesiyle onurlandırdı. Bu açıdan Sayın Cumhurbaşkanımıza teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Çalışması tamamlanan yayınlardan Osmanlı Müellifleri TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Yekta Saraç tarafından, İsgücü Mantiğa Giriş ise Konsey Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Sarioğlu tarafından hazırlandı. Bu yıl içerisinde 10'un üzerinde eserin daha yayımlanmasını planlıyoruz. Tarih, tıp coğrafya ve daha birçok alandan 100 eseri yayımlamayı amaçlayan Türk-İslâm Bilim Kültür Mirası Projesi, Kalkınma Bakanlığı'nın finansal desteğiyle sürdürülüyor. Türkiye Bilimler Akademisi'nin kendi kültür mirasına sahip çıkarak önemli bir rol oynamış olduğunu ve Akademi'nin bilimsel anlayışı yaygınlaştırması işlevimiz bakımından önemli olduğunu düşünüyorum. Bu projenin, mütevazı da olsa kendi tarihimize ve geçmişimize ilişkin daha sağlıklı bakış açısı geliştirmesi açısından ve aynı zamanda bilimsel ve topyekün gelişimimiz için de özgüven inşasına katkı sağlayacağını düşünüyorum.”

Türkiye Cumhuriyeti sadece askeriye ile sınırlı olmayan yasa dışı hain bir örgütlenmenin başlattığı bir ihanetle,

kalkışma hareketiyle yüzyüze kaldığını dile getiren Prof. Dr. Acar “Çok şükür milletimizin feraseti, dirayeti, cesareti ve başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere tüm yöneticilerimizin cesur ve Türk demokrasisi ve hukuk düzenine sahip çıkan yaklaşımlarıyla ve gene takdirle andığımızı ve devamını dilediğimizi de ifade ederek söylüyorum; başlıca muhalefet partilerinin ve Türk basınının devlete ve demokrasimize bağlı yaklaşımıyla bu tehlikeyi şimdilik bertaraf ettik. Öyle görünüyor ki Türkiye'nin bağımsız hareket etme umudu ciddiyet kazandığı ölçüde bu ve benzer saldırılar devam edecek. Akademi ve üyelerimiz adına Türkiye Cumhuriyeti'nin varlığı ve bütünlüğüne ve Türk milletinin bekasına yönelmiş her türlü hain girişimin her zaman karşısında olacağımızı ve hiçbir koşulda bunlara taviz verilmemesi gerektiğini, elbette hukuk içerisinde bu tür hain girişimlere gereken yaptırımların uygulanması gerektiğini ifade etmek istiyorum.” dedi.

Tanıtım toplantısının sona ermesinin ardından Bakan Özlü, TÜBA Konsey Toplantısı'na katıldı.

Süper-Mercekten Görünmezliğe Sınırları Zorlayan Metamalzemeler

Yrd. Doç. Dr. Koray Aydın

TÜBA Asosye Üyesi

Northwestern Üniversitesi, Elektrik Mühendisliği ve Bilgisayar Bilimleri

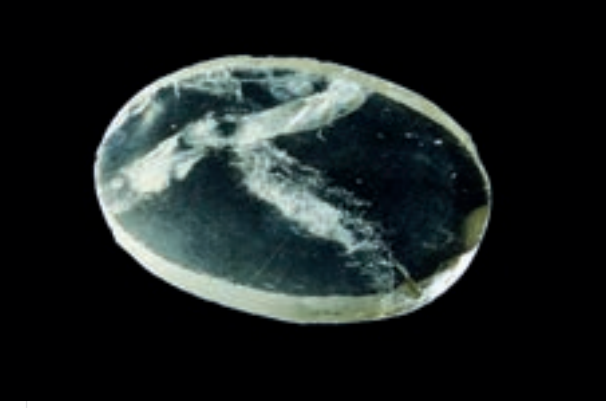

Optik ve fotonik, ışığın madde ile etkileşimini inceleyen genellikle fizik ve mühendisliğin çalışma alanına giren bilim dallarıdır. Işığın madde ile etkileşimi denilince aklımıza günlük hayattan birçok örnek gelebilir. Gökkuşağı güneş ışığının yağmur damllarına çarpıp kırılması ve saçılma uğraması sonucunda oluşurken, sıcak günlerde gördüğümüz serap da güneş ışığının yeryüzüne yakın farklı katmanlardaki hava sıcaklık farklılığından ötürü kırılması ile açıklanabilir. Günlük hayatımızda sıkça kullandığımız birçok cihaz aslında ışıqla doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilidir. Gözlükler, televizyonlar, aydınlatma cihazları, lazerler hemen herkesin bir çırpıda sayacağı optik cihazlar olduğu gibi DVD'ler ve internet gibi ilk bakışta ışıqla alakası olmadığı düşünölebilecek ama aslında çalışma prensiplerinin temelinde ışık-madde etkileşimlerinin olduğu teknolojiler de bulunmaktadır.

Bilinen en eski optik cihaz Asurlular tarafından M.Ö. 750 yılları civarında yapılmış olan Nimrud merceğidir¹. Bu mercek şeffaf bir kaya kristaline konveks (dışbükey) şekil verilerek elde edilmiştir. British Müzesi'nde sergilenen bu merceğin uygulama alanının güneş ışığını odaklayarak

ateş yakmak olduğu iddia edilmekle birlikte bu cihazın Asurlular tarafından teleskop olarak gökyüzünü gözlemlemek için kullanıldığına dair görüşler de bulunmaktadır. Kullanım alanından bağımsız olarak burada dikkat çeken nokta insanoğlunun doğada bulunan bir malzemeye şekil vererek ışığı kontrol etmesidir. İnsanlık elindeki bilgi, alet ve imkanlar ile yetinmek yerine sürekli sınırları zorlamış ve bu sayede bilim ve teknolojide büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Optik ve fotonik, hem teknolojik yeniliklerden faydalanarak gelişmiş hem de teknolojik gelişime büyük katkılar sunmuşlardır. Bundan yaklaşık 2800 yıl önce bir kristalı yontarak şekil veren insanoğlu artık malzemelere oldukça küçük boyutlarda hükmedebilecek bilgi birikimine ve aletlere sahiptir. Dolayısıyla ışığı odaklamak gibi nispeten basit bir uygulama yerine daha ilginç ve sınırları zorlayan uygulamaları düşünmenin vaktinin geldiğini söyleyebiliriz.

Işığın madde ile etkileşimini biraz daha açalım. Işık herhangi bir maddenin yüzeyine çarptığı zaman ya maddenin içinden geçer ya geri yansır ya da madde içinde soğrulur. Maddelerin ışıkla nasıl etkileşeceklerini belirleyen optik

— M.Ö. 750 yıllarında Asurlular tarafından yapılan Nimrud merceği kaya kristali dışbükey şekilde yontularak elde edilmiş ve güneş ışınlarını odaklayarak ateş yakmak için kullanılmıştır.

özellikleri aslında o maddeyi oluşturan atomların elektron sayıları, atomik seviyede nasıl dizildiği ve yine atomik ve moleküler boyutta çeşitli fiziksel etkileşimlere bağlıdır. Gözle görebildiğimiz en önemli optik özellik malzemenin rengidir. Renkler aslında ışığın farklı dalgaboylarından ibarettir. Işık elektromanyetik bir dalga olup, insanoğlunun gözle görebildiği dalgaboyları 400-700 nanometre (nm) arasındaki dalga boyu aralığıdır. Mavi ışık 450 nm civarı bir dalga boyuna sahipken, kırmızı ışık 700 nm'ye denk gelmektedir. Işık herhangi bir malzemenin yüzeyine çarptığında, o malzeme belirli bir dalgaboyu aralığını gözümüze geri yansıtır ve bu dalgaboylarına göre beynimiz rengi algılar. Işığın madde ile etkileşimi maddenin atomik seviyedeki özelliklerine bağlı olduğu için, bir malzemenin özelliklerini değiştirmek için atomların dizilişyle, atomdaki elektron sayısı ile oynamak gerekir ki bu da oldukça zor bir işlemdir.

Peki, burada sorulması gereken kritik soru bu durumda elimizdeki bilgi ve malzemelerle yetinecek miyiz, ya da alternatif yollarla malzemelerin optik özelliklerini değiştirmek mümkün olabilir mi? Sorunun cevabına geçmeden önce iki ilgi çekici örnek vererek konuyu daha anlaşılır hale getirmeye çalışalım. Örneklerden birincisi M.Ö. 4. yüzyılda Romalılar tarafından yapıldığı bilinen "Lygurgus Bardağı". Bu bardak aslında camdan yapılmış olmasına rağmen dışarıdan baktığımızda yeşil görünüyor. Aklınız-

— Lygurgus bardağı camın içerisinde oldukça küçük boyuttaki altın ve gümüş nanoparçacıkların ışığının belirli dalga boylarını soğurması ve saçılması uğratması sonucu dışarıdan bakıldığında yeşil, ama ışık kaynağı bardağın içine ve ya arkasına konursa kırmızı görünür.

Metamalzemelerin en önemli özelliği "kırılma indisi" adı verilen bir parametrenin sınırlarını kaldırmalarıdır. Bir bardak suya kaşığı daldırdığınız zaman kaşığın suyun içinde kalan kısmını daha farklı görürsünüz. Bunun nedeni ışığın havadan daha yoğun bir ortam olan suya girdiğinde yavaşlaması ve girdiği açıdan daha farklı bir açıyla suda ilerlemesidir ki fizikte bu olaya ışığın kırılması adı verilmektedir.

dan bunda ne var, tabii ki boyalarla camın yeşil görünmesi sağlanabilir diyeceksiniz. Buraya kadar herşey normal, ama eğer bir ışık kaynağını bardağın içine ve ya arkasına koyarsanız bardak kırmızı rengine bürünüyor. 1900'lu yılların sonuna kadar bu ilginç optik özelliğe açıklama bulunamıyor, fakat bardağın küçük bir parçası nano-boyutta elektron mikroskobu ile incelendiğinde camın içinde altın ve gümüş nanoparçacıkları tespit ediliyor². Büyüklükleri 50 ila 100 nanometre arasında değişen bu küçücük altın ve gümüş topçuklarının özelliği ise ışığın mavi ve yeşil dalga boylarını hem soğurup hem de saçılmasına sebep olmalarıdır. Dışarıdan baktığımızda yeşil ışık saçılımı sonucu yansırken, bardağın içine ışık kaynağı koyulduğunda mavi ve yeşil ışık soğurulduğu (emildiği) için geriye kalan kırmızı dalga boyları ulaşabiliyor gözümüze sadece. Cam gibi renksiz ve şeffaf bir malzeme ile normalde gri ve sarı renklere sahip iki metalin bir araya gelmesi sonucu ortaya farklı renkler ve optik özellikler çıkması oldukça dikkat çekici. İkinci örnek ise hayvanlar aleminde. Mavi morpho kelebeği oldukça parlak bir mavi renge sahip olup kanatlarına farklı açılardan bakıldığında renginin değiştiği gözlemleniyor. Eğer diğer kelebeklerdeki gibi biyolojik pigmentler bu renklerin oluşumundan sorumlu olsalardı, bu ilginç ışık-madde etkileşimi gözlemlenemeyecekti. Bu farklılığın nedenini anlamak için kelebeğin kanadı özel tekniklerle nanometre boyutlarında incelendiğinde kanatta belirli aralıklarla dizilmiş nanoyapılar olduğu görülüyor³. Bu nanoyapıların özelliği ışığın dalgaboyuna yakın aralıklarla dizilmiş olmaları, dolayısıyla ışık bu tabakalar arasında ileri geri gidip hapsedilebiliyor ve geriye yansıyan dalgaboyları gözümüze mavi renk olarak geliyor. Yine doğada bulunan değişik canlılarda bu tür yapısal renklenmelere rastlamak mümkün³. Tarihten ve hayvanlar aleminde vermiş olduğumuz bu iki örnekten alınacak ana mesaj, ışığın madde ile iletişimini farklı malzemeleri, değişik boyutlarda bir araya getirerek, ve onlara ışığın dalgaboyu ya da daha küçük boyutlarda şekil vererek kontrol etmenin mümkün olduğudur.

Günümüze gelecek olursak, bilim adamları ve mühendisler tarihte hiçbir zaman olmadığı kadar ışık ve malzemeler hakkında oldukça geniş bilgi birikimine sahipler ve bu bilgiler ışığında gelişmiş süper-bilgisayarlar ile teorik

— Mavi morpho kelebeği oldukça canlı bir mavi renge sahip olmakla birlikte kanadına değişik açılardan bakıldığında farklı renkler gözlemleniyor. Bunun sebebi kelebeğin kanadındaki düzenli aralıklarla dizilmiş nanoyapıların ışığın belirli dalga boylarını hapsederek sadece mavi ışığı gözümüze geri yansıtmasıdır.

hesaplamaları verimli bir şekilde yapıp, ellerindeki teknolojik imkanlar ve ekipmanlar ile bu malzemeleri tasarlayıp üretebiliyorlar. Peki fizik kanunlarının izin verdiği ölçüde ışık-madde etkileşiminin sınırları ne kadar zorlanabilir hiç düşündünüz mü? Işığı durdurmak mümkün mü, gözümüze takacağımız süper bir mercek ile virüsleri görebilir miyiz ve hatta bir nesneyi görünmez kılabilir miyiz? Bu özellikleri biraz uçuk ve hatta bilim-kurgusal bulabilirsiniz. Haksız da sayılmazsınız günümüz teknolojiyle bu özellikleri hemen elde etmek mümkün değil. Ama yukarıda bahsettiğimiz ilginç özelliklere sahip aygıtlara gelecekte sahip olabileceğimizi söylemek mümkün, çünkü ışık ve maddenin etkileşimini uç noktalara taşıyan yeni bir malzeme türü var. Metamalzemeler adı verilen yapay malzemeler, insanların tasarladığı ve ışığın dalgaboyundan daha küçük yapıların belirli bir düzenle bir araya getirilmesi sonucu oluşuyor. Bu tür malzemelere meta-malzeme ismi verilmesinin sebebi doğa-ötesi ya da bir başka deyişle doğada bulunmayan malzemeler olmalarıdır. 2000’li yılların başında başlayan metamalzeme araştırmaları sonucu çok ilginç bulgulara ve değişik optik ve elektromanyetik özelliklere ulaşıldı⁴. Metamalzemeler insanlar tarafından istenilen herhangi bir optik özelliğin elde edilmesi için özel olarak bilgisayar modelleri kullanılarak tasarlandığı için doğada bulunan malzemelerin sınırlı optik özelliklerinin üstüne kolaylıkla çıkabiliyorlar.

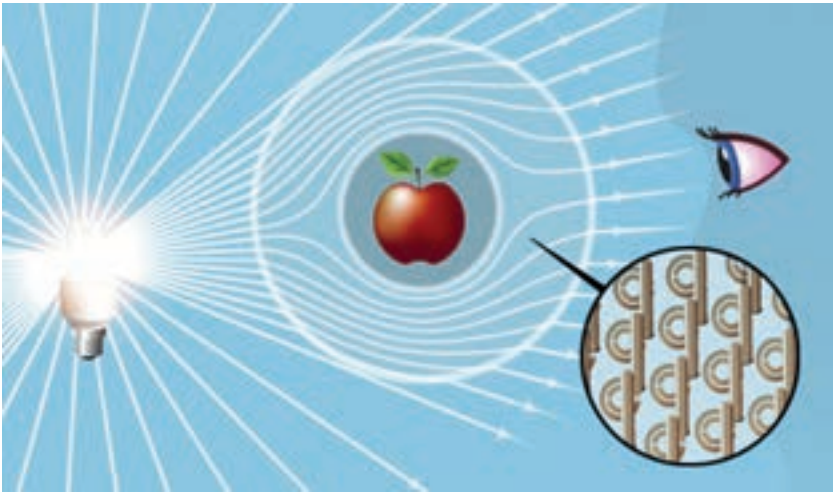
Metamalzemelerin en önemli özelliği “kırılma indisi” adı verilen bir parametrenin sınırlarını kaldırmalarıdır. Bir bardak suya kaşığı daldırdığınız zaman kaşığın suyun içinde kalan kısmını daha farklı görürsünüz. Bunun nedeni ışığın havadan daha yoğun bir ortam olan suya girdiğinde yavaşlaması ve girdiği açıdan daha farklı bir açıyla suda ilerlemesidir ki fizikte bu olaya ışığın kırılması adı verilmektedir. İşte kırılma indisi bu kırılmanın miktarını belirler. Havanın kırılma indisi 1 olarak kabul edilirken, doğada bulunan diğer malzemeler havadan daha yoğun olduğu için kırılma indisleri 1’in üzerindedir. Mesela suyun kırılma indisi 1.33, caminki 1.45, elmasinki 2.42 gibi. İşte metamalzemeler, kırılma indisinin 1’den daha küçük

hatta eksi değerler almasını sağladıkları gibi 0 değerini bile aldırabiliyorlar⁴. Negatif ve ya sıfır kırılma indisi olan malzemeler bundan 20 yıl öncesine kadar hayal iken, şimdi metamalzemeler sayesinde bu hayalin gerçeğe dönüşüne tanıklık ediyoruz. Negatif kırılma indisine sahip malzemeler fizik kurallarına aykırı değil, sadece alışlagelmedikleri için üzerinde yeterince düşünülmemiştir. Metamalzemelerin çalışma prensibi oldukça teknik bir konu olduğu için bu yazıda detaylı anlatmak mümkün olmayacak. Fakat kısaca metamalzemeleri doğada bulunan maddelere ışığın dalgaboyundan daha küçük boyutlarda şekil verilip, istenilen özelliklere sahip olacak şekilde tasarlanıp, bir araya getirilmesi sonucu oluşan yapay malzemeler olarak tanımlayabiliriz.

Metamalzemelerin farklı ve ilgi çekici iki olası uygulama alanından bahsedelim ama aslında şu an aklımıza, hayalimize gelmeyecek bir çok özelliğin gelecekte metamalzemeler sayesinde elde edilebileceğini söylemek mümkündür. Geleceğe dair, özellikle konu bilimsel ve teknolojik gelişmeler ise her zaman pozitif düşünmek gerektiğini tarih bize öğretiyor. Radyo, telefon, ampul, internet, kişisel bilgisayar, araba, uçak gibi günümüzde sıklıkla kullandığımız icatlara ilk ortaya çıktıklarında şüpheyle yaklaşanlar ve bu fikirlerin saçma olduğunu iddia edenler olduğu biliniyor. Dolayısıyla bir fikir ya da icat ne kadar uçuk olursa olsun fizik kurallarına aykırı olmadığı müddetçe olumlu yaklaşmakta ve desteklemekte fayda var.

Pozitif kırılma indisine sahip suya bir çubuk daldırdığınız zaman çubuğun şeklinin değiştiğini görürsünüz, bunun sebebi havadan suya giren ışığın kırınımına uğramasıdır. Eğer negatif kırılma indisine sahip bir su bulunsaydı çubuğun diğer tarafa doğru büküldüğünü görecektik ki bunun nedeni negatif kırılma indisi malzemeleri ışığı geliş açısıyla aynı yöne doğru kırmasıdır.

— Görünmezlik elde etmek için görünmesini istemediğiniz nesnenin etrafına metamalzemelerden oluşan bir tabaka kaplıyoruz. Bu tabaka ışığın nesnenin etrafından dolaşarak, nesne ile etkileşime uğramadan direk gözümüze gelmesini sağlıyor. Nesneden herhangi bir yansıma ya da engelleme olmadığı için aslında o nesneyi fark edemiyoruz.

Metamalzemelerin en önemli ve ilgi çeken uygulamalarından birisi süper merceklerdir. Süper mercekler ışığı normal merceklerden çok daha küçük noktalara odaklayabilen, dolayısıyla gözle görülemeyecek küçüklükteki objelerin, virüslerin görülebilmesine olanak sağlayan bir icat. Bu merceğin çalışabilmesi için negatif kırılma indisine sahip malzemelerden yapılmış olması gerekmektedir. Metamalzemelerden yapılmış bu merceklerle yapılan deneylerde 60 nm genişliğindeki nanoyapılar mikroskop altında görüldü ki normal merceklerle 8-10 kat daha büyük yapıları ancak görebiliyoruz⁵. Bu yapılan deneylerin metamalzemelerin uzun bilimsel serüveninin ilk adımı olduğunu düşünürsek gelecekte çok daha yüksek çözünürlüklü merceklerden yapılmış mikroskoplar ve hatta gözlükler insanoğlunun kullanımına sunulursa şaşırılmamak lazım.

Yazımızı metamalzemelerin en popüler ve ilgi çekici uygulama alanı olan görünmezlik ile sonlandıralım. Görünmezlik son yıllarda hem çok ilgi çekmiş hem de birçok tartışmayı beraberinde getirmiştir. İlgi çekici olmasının sebebi sadece romanlarda ve ya filmlerde rastladığımız bilim-kurgusal bir yönünün olması elbette. Harry Potter'ın görünmezlik pelerini çoğu kişinin malumu olsa gerek. Görünmezlik, fizik kurallarına aykırı mı değil mi sorusuyla başlayalım. Bir nesneye baktığımızda onu görürsek bunun sebebi nesne üzerine düşen ışığın yansıyarak gözümüzdeki alıcılara gelmesidir. Eğer oldukça karanlık bir odada bakarsak nesneyi göremeyiz çünkü üzerine ışık düşmediği için gözümüze gelen bir sinyal da olmayacaktır. Durun hemen heyecanlanmayın bahsettiğim görünmezlik bu tür bir görünmezlik değil. Görünmezlik için demek ki ışığın nesne ile etkileşmemesi lazım, yani bir nevi o nesnenin etrafından dolaşarak geçmesi gerekecek. Ortasında büyük bir kaya parçası olan bir nehir düşünün. Şu dalgaları o taşın içine giremezler ve etrafından dolaşırlar. İşte metamalzemeden yapılmış görünmezlik pelerinlerinin çalışma prensibini en basit olarak bu şekilde anlayabilmek mümkün. Görünmezliği sağlayabilmek için ışığın görünmesini istemediğimiz nesnenin etrafından dolaşarak sanki orada hiç yokmuşçasına geçip gitmesi dolayısıyla nesneden herhangi bir geri yansıma meydana gelmemesi gerekmektedir. Bu çalışma prensibine dayanan ilk metamalzeme bazlı görünmezlik cihazı 2006 yılında Duke Üniversitesi'nde Prof. David Smith ve grubu tarafından mikrodalga dalgaboylarında gösterildi ve daha sonra görünür dalga boylarına taşındı⁶. Fakat, Harry Potter'ın gibi bir görünmezlik pelerini üretmek

için oldukça erken olduğunun notunu da düşelim. Görünmezlik teknolojisine şu an için temkinli yaklaşmakta ve kısa vadede beklentileri yüksek tutmamakta fayda var. Şu anda sadece tek bir dalga boyunda çalışan dolayısıyla sadece tek rengi görünmez kılabilen görünmezlik cihazları yapılabiliyor. Ayrıca bu cihazlar bir kumaş parçası gibi incecik değil aksine kaplamak istediğiniz nesneden oldukça büyük. Bunun sebebi ışığı nesnenin etrafında dolaştırmak için gerekli olan kırılma indislerinin oldukça farklı olması ve bunun şimdiki teknolojiyle çok ince boyutlarda yapılamıyor olması. Bu demek değil ki gelecekte bahsi geçen görünmezlik pelerini yapılamaz. Teorik olarak görünmezlik pelerini yapmak mümkün sadece zaman, yeterli araştırma kaynağı ve bu amaç uğruna çalışan bilim adamları gerekiyor.

Görünmezliği sağlayabilmek için ışığın görünmesini istemediğimiz nesnenin etrafından dolaşarak sanki orada hiç yokmuşçasına geçip gitmesi dolayısıyla nesneden herhangi bir geri yansıma meydana gelmemesi gerekmektedir.

Metamalzemeler, fizik, malzeme bilimi, elektrik mühendisliği, nanoteknoloji gibi değişik bilim alanlarının kesişiminde yer alan ve gelecekte hayal bile edemeyeceğiniz uygulamalara olanak sağlama potansiyeli oldukça yüksek ve üzerinde yeni yeni çalışılmaya başladığı için oldukça bakir bir araştırma konusu. Bu doğa-ötesi malzemeler sihir ya da mucize değil insan aklının ve sınırları zorlayan bilimin ürünü. İzlemeye devam edin.

REFERANSLAR

- D. Brewster, "On an account of a rock-crystal lens and decomposed glass found in Niniveh" Die Fortschritte der Physik, 355 (1852).
- D. J. Barber, and I. C. Freeston, "An investigation of the origin of the colour of the Lycurgus Cup by analytical transmission electron microscopy" Archaeometry 32, 33-45 (1990).
- P. Vukusic, and J. R. Sambles, "Photonic structures in biology", Nature 424, pp. 852-855 (2003).
- D. R. Smith, J. B. Pendry, and M. C. K. Wiltshire, "Metamaterials and negative refractive index" Science 305, pp. 788-792 (2004).
- N. Fang, H. Lee, C. Sun, and X. Zhang, "Sub-diffraction limited optical imaging with a silver superlens" Science 308, 534-537 (2005).
- D. Schurig, J. J. Mock, B. J. Justice, S. A. Cummer, J. B. Pendry, A. F. Starr, D. R. Smith, "Metamaterial electromagnetic cloak at microwave frequencies" Science 314, 977-80 (2006)

ANUBİH 65. YILINI KUTLADI

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, 27-28 Ekim tarihlerinde Saraybosna'da düzenlenen Bosna Hersek Bilimler ve Sanatlar Akademisi (ANUBİH) kuruluşunun 65. Akademi yasasının çıkarılışının 50. yılı kutlamalarına katıldı.

ANUBİH'in 65. yıl programına Bosna Hersek Sosyal İşler Bakanı Adil Osmanoviç, eski Bosna Başkanlık Konseyi Başkanı Eyüp Ganiç, Akademi üyeleri, Saraybosna Üniversitesi Rektörü, diplomatik misyon temsilcileri, TÜBA Başkanı Prof. Acar'ın yanı sıra Almanya, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Slovenya Ulusal Bilim Akademilerinin başkan ve temsilcileri de katıldı.

Saraybosna City Hall'de düzenlenen törende konuşan Prof. Dr. Acar, Türkiye ve Bosna Hersek'in ortak geçmiş ve değerlere sahip iki dost ülke olduğunu, diğer alanlarda olduğu gibi her iki ülke akademileri arasındaki bilimsel ilişki ve iş birliğinin geliştirilmesi gerektiğini söyledi. Acar, TÜBA ile ANUBİH arasında iki yıl önce imzalanan

iş birliği anlaşması kapsamında ilişki ve iş birliğinin geliştirilmesine her zaman açık olduklarını belirtti.

ANUBİH Başkanı Milos Trifkovic ise Bosna Hersek Cumhurbaşkanı Bakir Izetbegovic himayesinde gerçekleştirilen toplantıda yaptığı konuşmada, Bosna Hersek hükümetinin, Akademi'nin misyonunu tam anlamıyla gerçekleştirmesi ve bu bağlamda bilimsel alanda olduğu gibi sanat ve kültür alanında da kendilerine tam destek verdiğini vurguladı. Trifkovic ayrıca "Geçtiğimiz 65 yıl boyunca Akademi'miz misyonunu bütün sorumluluğuyla yerine getirdi ve bundan sonra da getirmeye devam edecek. Tüm koşullara rağmen akademi ve bilim ilişkisini her zaman, olanaklarımız dahilinde başarıyla sürdürdük." dedi.

Proslava jubileja 65/50 godina ANUBİH

TÜBA BAŞKANI PROF. DR. ACAR'DAN İSTANBUL RUMELİ ÜNİVERSİTESİ AKADEMİK YILI AÇILIŞ DERSİ

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın 26 Eylül günü, 2016-2017 Akademik yılının ilk dersini verdiği İstanbul Rumeli Üniversitesi'nin açılış töreni Silivri Yerleşkesi'nde gerçekleştirildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

İstanbul Rumeli Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Salih Aynural ile

Eğitim-öğretim hayatına hızlı bir giriş yapan İstanbul Rumeli Üniversitesi görkemli bir törenle hem açılışını hem de 2016-2017 eğitim-öğretim yılını kutladı. Açılışa Silivri Kaymakamı Faruk Bekarlar, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Garnizon Komutanı Binbaşı Şenel Kaytez, Silivri Belediye Başkanı Özcan Işıklar, Çatalca Belediye Başkanı Cem Kara, Mütevelli Heyeti Başkanı, Mütevelli Heyeti Başkan Vekili Ekrem Çalkılıç, Rektör Prof. Dr. Salih Aynural, Mütevelli Heyeti Üyeleri, Balcı Vakfı yöneticileri ile çok sayıda davetli ile öğrenci ve aileleri katıldı.

Rektör Prof. Dr. Salih Aynural konuşmasında, “Üniversitemizin ve yeni eğitim-öğretim yılının açılış heyecanını yaşıyoruz. Mutluyuz ve gurur duyuyoruz. Üniversitemiz gerçek bir vakıf üniversitesi dolayısıyla kar amacından daha çok eğitime hizmeti ön plana almış bir üniversite, bu bakımdan üniversitemiz kalite odaklı olacaktır. Öğrencilerimizin en iyi şekilde yetişmesi, en iyi şekilde eğitim alması için her türlü imkanı seferber ettik etmeye de devam ediyoruz. Çünkü eğitim kadromuzla, imkânlarımızla, kaliteli öğrencilerimizle güzel bir üniversite oluşturduk. İlk yılımızda da 700 öğrenci ile eğitim-öğretime başlıyoruz. Üniversitemiz 3 fakülte ve 1 meslek yüksekokulundan oluşuyor. İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler, Mimarlık ve Mühendislik, Sanat ve Tasarım fakültelerinin yanı sıra Meslek Yüksekokulumuz da var. Orada da şu anda 15 programımız açıldı ve bunların 11'i sağlık alanıyla ilgili. Lisans bölümlerinde temkinliyiz. Açılan uluslararası ilişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümleriyle

yüzde 100 burslu olarak eğitime geçmiş bulunmaktayız.” ifadelerini kullandı.

Mütevelli Heyeti Başkan Vekili Ekrem Çalkılıç yaptığı konuşmada “Bu bölgede hiç üniversite yoktu. Hedefimiz çok büyük. Dünyadaki ilk 500 üniversite arasına girmeyi arzuluyoruz. Öğrencilerimize çok iyi bir İngilizce öğreteceğiz ancak eğitim dilimiz Türkçe olacak. Öğrencinin iyi anlayabileceği, öğretim üyesinin de daha iyi anlatabileceği bir dil olmasını istedik. Bu sebepten dolayı da derslerimizi Türkçe yapıp, bütün bölümlerimizde iyi İngilizce eğitim verilim arzusundayız. İstanbul Rumeli Üniversitesi özellikle son dönemde yaşadığımız acı tecrübeleri bu ülkeye yaşatmayacak öğrenciler yetiştirecek. Aklını, ilmini, yaşantısını başkalarına ipotek altına vermeyen, aklı başında bilime gönül vermiş öğrenciler yetiştirme arzusunda, Türkiye'ye hizmet etmek için hazır durumdayız” dedi.

Açılıшта son olarak konuşan Silivri Kaymakamı Faruk Bekarlar, “Silivri’de uzun yıllardır süren üniversite hayali İstanbul Rumeli Üniversitesi’nin kuruluşuyla gerçekleşmiş ve ilk öğrencilerinin eğitime başlamasıyla da hayat bulmuştur. Önümüzdeki yıllarda öğrenci sayısının artarak ülkemizin bilim ve eğitim hayatına önemli katkılar sunacağına inandığımız üniversitemizin ilçemize, ülkemize ve öğrencilerimize hayırlı olmasını diliyor, üniversitemizin kuruluşunda ve bu günlere gelmesinde katkısı olan başta hükümetimize, Balcı Vakfı yöneticilerine, Üniversitemiz yöneticilerine ve çalışanlarına tebriklerimi sunuyorum” dedi.

KORE BİLİMLER AKADEMİSİ BAŞKANI ve KORE CUMHURİYETİ BÜYÜKELÇİSİ TÜBA'YI ZİYARET ETTİ

Kore Cumhuriyeti Büyükelçisi Yunsoo Cho, Kore Bilim ve Teknoloji Akademisi (Korean Academy of Sciences and Technology-KAST) Başkanı Prof. Dr. Myung-Chul Lee ile beraberindeki heyet, 24 Ekim günü TÜBA Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ı ziyaret etti.

TÜBA ev sahipliğinde düzenlenen AASSA Genel Kurulu ve "Mülteciler ve Göç" adlı sempozyumu dolayısıyla Ankara'da bulunan heyetin Akademi'yi ziyareti esnasında TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev de yer aldı.

Görüşmede, 2003 yılından bu yana "Anlaşma ve Uygulama Protokolü" bulunan TÜBA ve KAST arasında ilişkiler ve iş birliğinin geliştirilmesine ilişkin müzakereler ile muhtemel ortak projeler hakkında bilgi ve görüş alışverişi gerçekleştirildi.

RUSYA BİLİMLER AKADEMİSİ'NDEN PROF. NİGMATULİN TÜBA'YI ZİYARET ETTİ

Rusya Bilimler Akademisi ve P.P. Shirshov Okyanus Bilimleri Enstitüsü'nden Prof. Dr. Robert Iskander Nigmatulin, 27 Ekim 2016'da TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ı ziyaret etti.

TÜBA Akademi Konferansları çerçevesinde, Hitit Üniversitesi'nde "İklim Değişikliğinin Fiziki ve Ekonomisi" adlı konferansını da gerçekleştiren ve büyük ilgi gören Prof. Nigmatulin konuşmasında özellikle "küresel iklimin yeryüzündeki ortalama sıcaklık, günlük ve mevsimsel dalgalanmalar, yağış ve atmosferdeki akımların kinetik enerjisi ile karakterize olduğunun üzerinde durdu ve iklim değişikliğinin kutup bölgelerindeki buz tabakalarını etkilediğinin altını çizdi.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Sadık Kakaç'ın da yer aldığı ziyarette Prof. Acar ile konferans hakkındaki izlenimlerini de paylaşan Prof. Dr. Robert Iskander Nigmatulin'le Rusya'nın yanı sıra Rusya Bilimler Akademisi ile de bilimsel iş birliğinin geliştirilmesine dair fikir birliğine varıldı.

2016 YILI TÜBİTAK ÖDÜLLERİ AÇIKLANDI

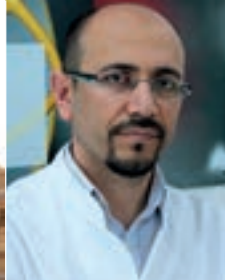
TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Metin Heper, 2015 yılı TÜBA-GEBİP Üyesi Doç. Dr. Emre Onur Kahya ve 2016 yılı TÜBA-GEBİP Üyesi Doç. Dr. İlke Öztekin Gillam, 2016 yılı TÜBİTAK Ödülü kazanan isimler arasında yer aldı.

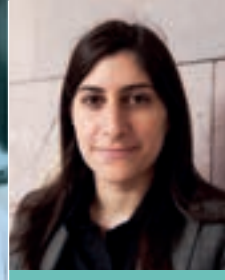
TÜBA Şeref Üyesi
Prof. Dr. Metin Heper

Prof. Dr. Oğuz Gülseren

Doç. Dr. Serdar Durdağı

2016 yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi
Doç. Dr. İlke Öztekin Gillam

2015 yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi
Doç. Dr. Emre Onur Kahya

Doç. Dr. Adem Tekin

Doç. Dr. Erkan Yüce

TÜBİTAK Bilim, Özel, Hizmet ve Teşvik Ödülleri ile TÜBİTAK-TWAS Teşvik Ödülü'ne ilişkin değerlendirme çalışmaları sonuçlandı. TÜBİTAK Bilim Kurulu, 2016 yılında 3 Bilim Ödülü, 1 Özel Ödül ve 4 Teşvik Ödülü verilmesini kararlaştırdı. 2016 yılında Hizmet Ödülü ve TÜBİTAK-TWAS Teşvik Ödülü verilmedi.

TÜBA Şeref Üyesi ve Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Metin Heper, "Siyaset bilimi alanında genel olarak Türkiye'nin siyasal hayatı", nanobilim, hesaplamalı yoğun madde fiziği üzerine çalışan Prof. Dr. Oğuz Gülseren, "Nanobilim ve yoğun madde fiziği alanında nanoteller, karbon nanotüpler ve boya duyarlı güneş pilleri", Pamukkale Üniversitesi'nden Doç. Dr. Erkan Yüce, "Elektronik alanında mikro-elektronik devre" konularındaki üstün nitelikli çalışmaları dolayısıyla TÜBİTAK Bilim Ödülü'ne layık görüldüler.

TÜBİTAK Özel Ödülü'nü ise, "Bitki genetiği ve moleküler biyolojisi alanında bitki bağışıklığının moleküler düzeyde tanımlanması ve bitki hastalıklarına çözümler bulunması üzerine gerçekleştirdiği çalışmalar" nedeniyle Prof. Dr. Kemal Kazan kazandı.

2015 Yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Emre Onur Kahya, "Kozmoloji alanında kozmik enflasyon sürecinde kuantum etkileri", İstanbul Teknik Üniversitesi'nden Doç. Dr. Adem Tekin "Teorik kimya ve hesaplamalı enerji malzemeleri tasarımı alanında kuvvet alanı geliştirme ve yeni hidrojen depolayabilen malzemeler", Doç. Dr. İlke Öztekin Gillam "Deneyisel psikoloji ve bilişsel sinirbilim

alanında bellekte temsil, bilişsel kontrol ve bellek süreçlerinin modellenmesi", Doç. Dr. Serdar Durdağı "Biyolojik sistemlerin hesaplamalı ve tıbbi kimya uygulamaları" konularındaki başarılı çalışmaları sebebiyle TÜBİTAK Teşvik Ödülü'ne layık görüldüler.

Türkiye'de yaptığı çalışmalarla bilime uluslararası düzeyde önemli katkılarda bulunmuş hayattaki bilim insanlarına verilen Bilim Ödülü için 2016 yılı ödül miktarı 50.000 TL, altın plaket ve ödül beratından oluşuyor. Bilim Ödülü sahiplerine ayrıca araştırma desteği de veriliyor.

Bilim Ödülü eşdeğeri olarak oluşturulmuş olan Özel Ödül, yurt dışında yaptığı çalışmalarıyla bilime uluslararası düzeyde katkıda bulunmuş, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, hayattaki bilim insanlarına veriliyor. Özel Ödül için 2016 yılı ödül miktarı 50.000 TL, altın plaket ve ödül beratından oluşuyor.

Hizmet Ödülü, Türkiye'deki bilim ve teknolojinin gelişmesine üstün hizmette bulunmuş isimlere veriliyor. Hizmet Ödülü için hayatta olma koşulu bulunmuyor. Hizmet Ödülü için 2016 yılı ödül miktarı 30.000 TL, altın plaket ve ödül beratından oluşuyor.

Teşvik Ödülü, yaptığı çalışmalarla bilime gelecekte uluslararası düzeyde önemli katkılarda bulunabilecek niteliklere sahip olduğunu kanıtlamış, ödülün verildiği yılın ilk gününde 40 yaşını geçmemiş hayattaki bilim insanlarına veriliyor. Teşvik Ödülü için 2016 yılı ödül miktarı 20.000 TL, gümüş plaket ve ödül beratından oluşuyor.

KASTAMONU'DA TÜBA-GEBİP YILLIK DEĞERLENDİRME TOPLANTISI ve FUAD KÖPRÜLÜ KONFERANSI

TÜBA Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanlarını Ödüllendirme Programı (GEBİP) Yıllık Değerlendirme Toplantısı ve "Vefatının 50. yılında Ord. Prof. Fuad Köprülü" başlıklı akademi konferansları 14-16 Ekim'de Kastamonu Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

■ TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

TÜBA Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanlarını Ödüllendirme Programı (TÜBA-GEBİP) kapsamında ödüllendirilen, üstün başarılı genç bilim insanlarının akademik çalışmalarının sunulması ve değerlendirilmesi ile bilim insanları ve kuruluşları arasındaki ilişki ve iş birliğini geliştirmeyi amaçlayan geleneksel TÜBA-GEBİP Yıllık Değerlendirme Toplantısı, 14-16 Ekim'de Kastamonu Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

Yıllık Değerlendirme Toplantısı açılışı; Kastamonu Üniversitesi Ahmed Yesevi Konferans Salonu'nda Kastamonu Valisi Mesut Yıldırım, Kastamonu Belediye Başkanı Tahsin Babaş, Kastamonu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Seyit Aydın, Taşköprü Belediye Başkanı Hüseyin Arslan, Daday Belediye Başkanı Hasan Fehmi Taş, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Üyeleri, TÜBA-GEBİP Ödül sahipleri ile çok sayıda akademisyen ve öğrencinin katılımıyla düzenlendi.

■ Kastamonu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Seyit Aydın

“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

“GEBİP Ödül sahiplerinin başka başarılarına ve dolayısıyla ödüllere imza atmaları bizleri ayrıca mutlu ediyor.”

”

Sabancı Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil Berktaş

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak

■ Taşköprü Belediye Başkanı Hüseyin Arslan, Kastamonu Belediye Başkanı Tahsin Babaş, Kastamonu Valisi Mesut Yıldırım, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Daday Belediye Başkanı Hasan Fehmi Taş

■ Prof. Dr. Halil Berktaş, TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev

Yıllık Değerlendirme Toplantısı açılışının ardından TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak “Türk Din ve Tasavvuf Tarihçiliğinin Kurucusu Fuad Köprülü” ve Sabancı Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Halil Berktaş “Bitmemiş Proje: Fuad Köprülü” başlıklı akademi konferanslarını verdi.

Toplantı açılışında konuşan Prof. Acar, TÜBA’nın Batı ülkelerindeki akademi geleneğine göre oluşturulduğu-

nu ifade ettiği konuşmasında Akademi’nin Türkiye’nin mali, idari ve bilimsel açıdan özerk, tüzel kişiliğe sahip bütün bilim alanlarını kapsayan ulusal bir akademi olduğunun altını çizdi. Türkiye’nin onur duyduğu Gazi Yaşargil, Aziz Sancar gibi birçok bilim insanının TÜBA çatısı altında bulunduğunu söyleyen Prof. Acar, Akademi’nin an itibarıyla 106 Asli, 57 Asosye ve 37 Şeref üyesi olmak üzere toplam 200 üyesi olduğunun altını çizdi.

2013 yılı GEBİP Ödül Sahibi Yrd. Doç. Dr. Deniz Atasoy

2013 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Elif Çadırcı

2013 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Gökhan Demirel, 2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Filiz Kuralay

2015 yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi Yrd. Doç. Dr. Tunahan Çakır

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Ercümen Arvas

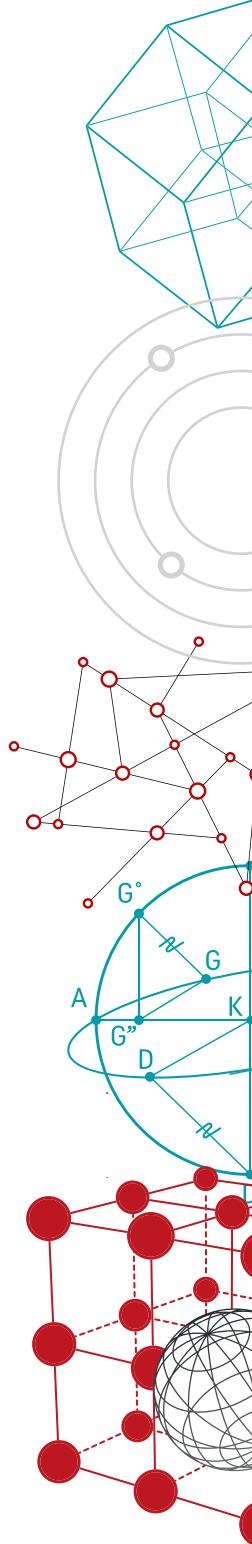
2013 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Mustafa M. Demir

Değerlendirme Toplantısı, gençler ve bilim insanları arasında etkileşimi sağlamayı da hedefliyor

Prof. Acar, GEBİP kapsamında 373 bilim insanı ödüllendirildiğini ve bu bilim insanlarının hem ulusal hem uluslararası düzeyde Türk biliminin yüzünü ağartmaya devam ettiğini dile getirdi ve sözlerini şu şekilde sürdürdü: “GEBİP Ödül sahiplerinin başka başarılarına ve dolayısıyla ödüllere imza atmaları bizleri ayrıca mutlu ediyor. 3 yıl boyunca projelerinin takibini ve değerlendirmesini içeren bu program kapsamında her yıl farklı bir üniversitemizde yıllık değerlendirme toplantıları yapıyoruz. Ödül sahiplerinin projelerindeki gelişmeler izlenecek, değerlendirilecek ve bu doğrultuda gerekli revizyonları yapmaları için kendilerine öneri ve eleştiriler sunulacak. Yarın başlayacağımız bu toplantı bütün bilim insanlarına açık olacak. Toplantımız üniversitede okuyan genç öğrencilerimiz ve bilim insanlarının birbirleriyle etkileşimini sağlamak ve bilimsel çalışmalar adına motivasyonlarını artırma amacını da taşımaktadır.

Değerlendirme Toplantısı’nın ikinci günü, Kastamonu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi’nde dört ayrı eş zamanlı oturumda GEBİP Ödülü sahipleri; Fen, Yaşam ve Sağlık, Mühendislik ve Sosyal Bilimler alanlarındaki proje ve çalışmalarına ilişkin sunum ve değerlendirmelerini Akademi Üyeleri ve katılımcı GEBİP Ödül sahipleri karşısında gerçekleştirdi. İsteyen tüm bilim insanlarının katılımına açık olan toplantılar akademisyenler ve öğrenciler tarafından büyük ilgi gördü.

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, toplantının ikinci günü sonunda gerçekleştirilen Genel Değerlendirme Toplantısında, 2016 yılı GEBİP başvurularının ön değerlendirmelerinin tamamlandığını önümüzdeki günlerde 2016 GEBİP ödül sahiplerinin açıklanacağı ve bir sonraki dönemin ödül çağrısına çıkılacağını bilgisini verdi.

2013 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. İsmail Turan

2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Filiz Kuralay

GEBİP projeleri uluslararası standartların üzerinde

Sosyal Bilimler alanı oturum başkanı ve TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev ise, GEBİP Ödül sahiplerinin projeleri hakkında bilgi verdi ve ödül sahiplerini çalışmalarından dolayı tebrik etti.

Fen Bilimleri Kimya oturum başkanı TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Reşat Apak, GEBİP toplantılarının giderek bütün çalışmaların ameliyat masasına yatırıldığı bir beyin fırtınasına dönüştüğünü ifade etti ve “GEBİP Değerlendirme Toplantıları tartışmaların yoğun olarak yaşandığı toplantılar halini alıyor. 8 genç bilimcinin oturumunda araştırmacıların malzeme bilimlerinde yoğunlaştığını gözlemledik. Kimyanın çeşitli dallarında modern malzemelerin kullanımına etkinlikle yer veren çalışmalar yaptıklarını, sonuçlarını da hem kuramsal hem deneysel olarak çok iyi açıkladılar.” dedi.

Mühendislik alanında oturum başkanı TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Fikretin Şahin, “Yapılan sunumlarda ağırlıklı olarak 3 alan dikkat çekiyordu bunlardan biri malzemeye yönelik özellikle nanomalzemelerin ve bunların sağlık sektöründe fonksiyonel olarak kullanımına yönelik çalışmaları. İkinci çalışma alanı ise daha çok kanser tanısına yönelikti. Tanıda kullanılabilecek biopsilerden alınan örneklerin doktorlara yardımcı olmaya yönelik teknolojilerin ve yeni biyolojik belirteçlerin neler olabileceği doğrultusunda hastalıkların daha etkin teşhis ve tedavisine dair doğru ilaçların tahmin edilmesi hakkında çalışmalar ve üçüncü olarak da mikrokirleticilerle ilgili bir çalışma bulunuyordu.” dedi.

Tüm çalışmalardan detaylarıyla bahseden Prof. Dr. Şahin, her birinin ayrı ayrı heyecan verici projeler olduğunu dile getirdi. Kalite olarak projelerin tamamının uluslararası standartların çok üzerinde olduğunu altını çizdi.

2013 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Arda Deniz Yalçınkaya, 2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi Yrd. Doç. Dr. Tolga Çukur

2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Nuri Öztürk

2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi Yrd. Doç. Dr. Emine Ülkü Sarıtaş

2012 yılı GEBİP Ödül Sahibi Doç. Dr. Murat Manguoğlu

■ TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Reşat Apak, TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Fikrettin Şahin, TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Ercümen Arvas, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Mustafa Solak, TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Metin Arık

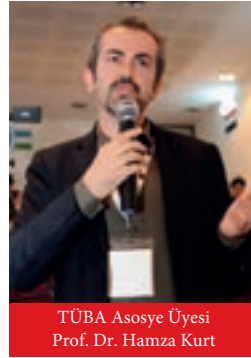
TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Ertuğrul Kılıç

TÜBA Asosye Üyesi
Doç. Dr. Bilge Demirköz

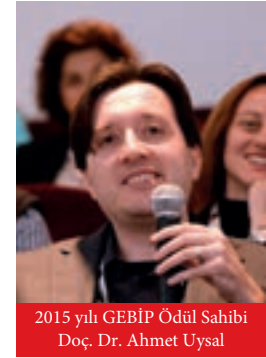
2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi
Doç. Dr. Gizem Arıkan

TÜBA Asosye Üyesi
Prof. Dr. Hamza Kurt

2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi
Prof. Dr. Şaban Nazhoğlu

2015 yılı GEBİP Ödül Sahibi
Doç. Dr. Ahmet Uysal

■ Daday Belediye Başkanı Hasan Fehmi Taş tarafından verilen yemek

■ Sosyal program kapsamında düzenlenen Kastamonu gezisinden

■ Sosyal program kapsamında düzenlenen Taşköprü'de bulunan antik Pompeiopolis şehri gezisi

Mühendislik alanından diğer oturum başkanı TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Ercümen Arvas, proje sunumlarının pratik ve teorik olarak birbirinden başarılı olduğunu ifade etti.

Sağlık Bilimleri oturum başkanı TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Mustafa Solak, sunumların ağırlığının moleküler biyoloji ve genetik üzerine; genler veya gen ürünlerinin yapıları, davranışları ve rolleri hakkında olduğu bilgisini verdi.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Metin Arık ise, “Fen Bilimlerinde Matematik ve Fizik oturum başkanıydım. Yapılan sunumların 4’ü iki boyutlu malzemeler konusunda kimyada verilen sunumlarla bunu birleştirdiğimizde malzeme konusunda Türkiye’de önemli gelişmeler olacak diye düşünüyorum. Çalışmaların yavaş yavaş uygulamaya dönmesi lazım. Bu konuda ödül sahibi arkadaşlarımızla da konuştuk. İki boyutlu malzemelerin tarihi, fizikte 1970’lere dayanır. Bir takım iki boyutlu modeller çözüldü ve zamanla da deneysel fiziğe yöneldi. Genç arkadaşlarımızın bu konudaki çalışmaları beni çok mutlu etti.” dedi.

Toplantının ardından, ödül sahiplerinin görüş ve önerileri alındı. Program, üçüncü gün düzenlenen Kastamonu gezisi ile sona erdi.

II. ULUSLARARASI TÜBA AKADEMİ ÖDÜLLERİ YAKINDA AÇIKLANIYOR

Aday gösterme süreci 18 Temmuz tarihinde sona eren II. Uluslararası TÜBA Akademi Ödülü sahipleri Kasım ayı içerisinde açıklanacak.

Başvuru çağrısına Mart 2016'da çıkılan 2016 yılı TÜBA Akademi Ödülleri için son aday gösterme süreci 18 Temmuz itibarıyla sona erdi.

Alan değerlendirme komiteleri tarafından adaylık dosyaları hakemlere gönderilen bilim insanlarına dair raporlar alan komitelerince değerlendirildikten sonra Akademi Konseyi'ne öneriler sunulacak. Ödül alan bilim insanları Akademi Konseyi kararıyla ilan edilecek. Ödüller Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılacak törenle sahiplerine tevcih edilecek.

2015 Akademi Ödülleri; Fen ve Mühendislik Bilimleri kategorisinde Prof. Dr. Niyazi Serdar Sarıçiftçi'ye, Sağlık ve Yaşam Bilimleri kategorisinde Zulfiqar Ahmad Bhutta

ve Sosyal ve Beşeri Bilimler kategorisinde Mehmet Genç'e Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde yapılan törenle tevdi edilmiştir.

TÜBA Akademi Ödülleri, TÜBA'nın bilim insanlarını teşvik ve takdir misyonu kapsamında uluslararası düzeyde uygulanmaktadır. Aday gösterme esasına dayanan ödüller ilgili alanda özgün, öncü ve çığır açıcı çalışmaları olan bilim insanlarına verilmektedir. Her yıl ödüllerden bir tanesi, üç kategori arasında dönüşümlü olarak, Türkiye'den veya Türkiye bağlantılı bilim insanlarına verilmektedir. Türkiye bağlantılı ödül 2015'te Sosyal ve Beşeri Bilimler kategorisinde verilmiş olup, bu yıl Sağlık ve Yaşam Bilimleri kategorisinde verilecektir.

AASSA "SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA BİLİM AKADEMİLERİNİN ROLÜ" BÖLGESEL ÇALIŞTAYI FİLİPİNLER'DE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Asya Bilim Akademileri ve Toplulukları Birliği (AASSA) ile Filipinler Ulusal Bilim ve Teknoloji Akademisi (NAST PHL) tarafından Filipinler Tagaytay City'de 28-29 Eylül 2016 tarihlerinde düzenlenen "Sürdürülebilir Kalkınmada Bilim Akademilerinin Rolü" konulu bölgesel çalıştaya TÜBA'yı temsilen Akademi Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev katıldı.

Çalıştayda sürdürülebilir kalkınma olgusu çeşitli boyutlarıyla tartışıldı ve ardından Prof. Dr. Yurdusev'in de yer aldığı Resolutions Komitesi tarafından kaleme alınan Çalıştay Beyannamesi katılımcılarca kabul edildi. Çalıştayın kapanış oturumunda beyanname, Filipinler Bilim ve Teknoloji Bakanı Fortunato T. Dela Pena'ya TÜBA Başkan Yardımcısı Yurdusev tarafından takdim edildi.

ULUSLARARASI BİLİM ve TEKNOLOJİ KONFERANSI

Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi tarafından 3-6 Ekim tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen Uluslararası Bilim ve Teknoloji Konferansı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla gerçekleştirildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın da katıldığı Konferans'ta, 'bilim ve teknoloji' ile ilgili tüm konuların geleceği 50 farklı ülkenin 300'ü aşkın katılımcısı tarafından ele alındı. Bilim ve teknolojinin dünü bugünü ve geleceği, nanoteknoloji ve malzeme biliminden, yaşam bilimlerine bilim ve teknolojiye dek toplam 10 başlık, 3 gün boyunca 3 farklı salonda eş zamanlı düzenlenen oturumlarla masaya yatırıldı.

Milletin ve tüm insanlığın, dün ilk günü geride kalan hicri 1438 yılını tebrik ederek konuşmasına başlayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, bölgedeki Müslümanlar başta olmak üzere tüm insanlığın zor günler yaşadığı bir dönemde idrak edilen hicri yılbaşının herkes için daha güvenli, daha huzurlu, daha mutlu bir geleceğin müjdecisi olmasını temenni ettiğini söyledi.

Türkiye'nin ilk etapta dünya çapında tanınan en az 10 küresel markaya sahip olması gerektiğini vurgulayarak, "Dünyanın en iyi üniversitelerine, en başarılı bilim insanlarına, en yenilikçi şirketlerine, en üretken araştırma-geliştirme merkezlerine sahip olmadan bunu sağlayamayız." dedi.

“

T.C. Cumhurbaşkanı

Recep Tayyip Erdoğan:

"TÜBA ve TÜBİTAK gibi bilim kuruluşlarımızın faaliyetlerini daima destekledim ve önlerini açmanın çabası içinde oldum. Bilim ve teknoloji çalışmalarının teşviki konusunda yapılan düzenlemeleri özellikle destekledim, kapsamlarının genişletilmesini temin ettim."

”

T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

"Türkiye'nin son 14 yılda ortaya koyduğu sıçramada, bilim ve teknoloji yatırımların önemli payı var"

Konferansın çerçevesini oluşturan bilim, teknoloji, sanayi, ekonomi, inovasyon, araştırma-geliştirme (AR-GE), nanoteknoloji ve enerji gibi alanların kendileri için de stratejik bir öneme sahip olduğunu belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'yi yönetme sorumluluğu üstlendikleri 2003 yılından bu yana bilim ve teknoloji konusunu öncelikleri arasında ilk sıraya yerleştirdiklerini ifade etti.

Başbakanlığı döneminde, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun ihmal edilen toplantılarının, yılda iki defa yapılmasını sağladıklarını ve tamamına bizzat katıldığını, pek çok bilim ve teknoloji projesini şahsen himayesine alarak hızlı bir şekilde yürütülmesini sağladığını aktaran Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Bilim adamlarımızı, mühendislerimizi, teknisyenlerimizi, bu alanda çalışan girişimcilerimizi her fırsatta teşvik ettim, yanlarında bulundum. TÜBA ve TÜBİTAK gibi bilim kuruluşlarımızın faaliyetlerini daima destekledim ve önlerini açmanın çabası içinde oldum. Bilim ve teknoloji çalışmalarının teşviki konusunda yapılan düzenlemeleri özellikle destekledim, kapsamlarının genişletilmesini temin ettim. Türkiye'nin, geçtiğimiz 14 yılda ortaya koyduğu büyük sıçramada, bilim ve teknoloji alanına yaptığımız bu yatırımların önemli payı olduğunu biliyorum" dedi.

“2023 için kendimize diğer alanlarla birlikte, bilim ve teknolojiye de çok önemli hedefler belirledik”

İlme ve ilim erbabına çok büyük kıymet veren bir medeniyetin, bir kültürün mensupları olduğumuzu hatırlatan Cumhurbaşkanı Erdoğan şunları söyledi: “Gerek atalarımızın, her biri Cumhurbaşkanlığı forsumuzda birer yıldız olarak temsil edilen çeşitli devletleri kurdukları Orta Asya’dan Hindistan’a kadar uzanan geniş coğrafyada, gerekse de Anadolu ve Balkan bölgesinde, döneminin en büyük bilim, kültür, sanat merkezlerine ev sahipliği yapmış bir milletiz. Bizim medeniyet tarihimizde, Ömer Hayyam’dan Farabi’ye, İbni Sina’dan El Cezeri’ye, İbni Haldun’dan Biruni’ye, Ali Kuşçu’dan Hezarfen Ahmet Çelebi’ye kadar farklı alanlarda dünya çapında isimler vardır. Maalesef, Batının bilim ve teknolojiye de çok büyük ilerlemeler kaydettiği bir dönemde, bilhassa son 200 yılda, biz farklı meselelerle uğraşmaktan bu alanları ihmal ettik. Eksikliklerimizin de, sorumluluklarımızın da farkındayız. Kendimizle birlikte 1,7 milyar nüfusa sahip İslam dünyasının, 300 milyonluk Türk dünyasının da umudu olduğumuzun bilincindeyiz. Bunun için, son devletimiz Türkiye Cumhuriyeti’nin 100’üncü kuruluş yıl dönümü olan 2023 için kendimize, diğer alanlarla birlikte, bilim ve teknolojiye de çok önemli hedefler belirledik.”

2002 yılında AR-GE harcamalarının milli gelir içindeki binde 5 düzeyinde olan payını, yüzde 1 seviyesine çıkardıklarını, 2023 yılına kadar bunu yüzde 3’e çıkarmayı planladıklarını aktaran Cumhurbaşkanı Erdoğan, inovasyon kültürünü, kurumsal ve bireysel alanda köklü bir şekilde yerleştirme mecburiyetinde olduğunu, Türkiye’nin ilk etapta, dünya çapında tanınan en az 10 küresel markaya sahip olması gerektiğini vurguladı.

“Dünyanın en iyi üniversitelerine, en başarılı bilim insanlarına, en yenilikçi şirketlerine, en üretken araştırma-geliştirme merkezlerine sahip olmadan bunu sağlayamayız” diyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, önümüzdeki dönemde bilim ve teknoloji alanındaki çalışmaların yoğunlaştırılarak hedeflere ulaşılabileceğine inandığını dile getirdi.

“

T.C. Cumhurbaşkanı

Recep Tayyip Erdoğan:

“Batının bilim ve teknolojiye de çok büyük ilerlemeler kaydettiği bir dönemde, bilhassa son 200 yılda, biz farklı meselelerle uğraşmaktan bu alanları ihmal ettik. Eksikliklerimizin de, sorumluluklarımızın da farkındayız.”

”

Milli Gemi Projesi ve İnsansız Hava Aracı Üretimi

MİLGEM (Milli Gemi) projesi kapsamında Türkiye’nin kendi gemilerini ürettiğini; ancak sadece geminin tasarım ve inşasının dışında makinesinin üretilir hâle gelmesi gerektiğini kaydeden Cumhurbaşkanı Erdoğan, şunları aktardı: “Artık Türkiye insansız hava aracını mühimmatlı olarak üretir hâle geldi, bunu başardık. Yani uluslararası camiadan, Amerika’dan bir insansız hava aracı istiyorsun, paranla alacaksın, Amerika’dan aldığımız cevap, ‘Kongreden geçmedi.’ Hep bununla karşılaştık, bu bir değil, iki değil. Biz stratejik ortak değil miyiz? Biz en son İsrail’den almıştık 10 tane, arıza yapar tamirini yaptıramazsın, bunları hep yaşadık. Ama sağ olsun bu komşular bizi, evet, mal sahibi yaptı. Ve şimdi biz kendimiz, hem de devlet olarak değil, özel sektör olarak şu anda insansız hava aracımızı mühimmatlı olarak kullanmak üzere inşa ettik ve testler geçti, bırakın testleri artık bunlar operasyonlarda şu anda iş görüyor, bu noktaya geldik.”

“15 Temmuz darbe girişimi, yeni nesil bir terör eylemi”

15 Temmuz darbe girişiminin yeni nesil bir terör eylemi olduğu üzerinde duran Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmasını “Bu girişim milletimizin büyük bir cesaret ve fedakarlıkla darbecilerin karşına dikilmesi sayesinde başarısızlığa uğratılmıştır. Ben milletimle iftihar ediyorum, milletimle gurur duyuyorum, Bu millet ne asıl millet, bu millet ne mübarek bir millet... Ama bu teröristler zannediyorlar ki, F-16’ları ancak F-16 durdurur, o ateş kusan, bomba kusan helikopterleri ancak helikopterler durdurur, tankları tanklar durdurur. Ama insanın büyük bir güç olduğunu, Allah’ın yeryüzündeki halifesi olduğunu bilmiyorlardı” şeklinde sürdürdü.

Düzenlenen konferansın, hayırlara vesile olmasını dileyerek, konferansın düzenlenmesinde emeği geçenleri tebrik eden Cumhurbaşkanı Erdoğan konuşmasını, bilim ve teknolojinin gelişmesi konusundaki gayretlerinden dolayı bilim adamlarına teşekkür ederek tamamladı.

AK Parti Denizli Milletvekili Dr. Sema Ramazanoğlu, Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi Başkanı Dr. Hasan Celal Güzel, Türk İdareciler Birliği Genel Başkanı Saffet Arıkan Bedük, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş

MUĞLA'DA "TÜBA IV. UYGULAMALI BİLİM EĞİTİMİ KURSU"

TÜBA'nın Bilim Eğitimi Programı kapsamında, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ile imzaladığı protokol çerçevesinde düzenlediği temel bilimler öğretmenlerine yönelik "IV. Uygulamalı Bilim Eğitimi Kursu" 5-9 Eylül tarihleri arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nde (MSKÜ) gerçekleştirildi.

— TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

TÜBA Bilim Eğitimi Programı Çalışma Grubu tarafından yürütülen ve 7 ilden 130 öğretmenin katıldığı Kurs'ta uzman 45 akademisyen tarafından; fizik, kimya, biyoloji, matematik, fen bilgisi ve Türk dili ve edebiyatı alanlarından seçilen öğretmen gruplarına teorik ve uygulamalı eğitim verildi. Kurs'un sonunda gerçekleştirilen sınavın ardından öğretmenlere sertifikaları takdim edildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar "Eğitimin etkinliği ve kalitesi, hala ciddi bir sorun."

Prof. Dr. Acar, Akademi olarak öteden beri devam eden Bilim Eğitimi Programı'nın MEB ile imzalanan protokol çerçevesinde yeni bir içerikle sürdürüldüğünü söyledi ve

"Türk milli eğitimi öyle görünüyor ki ciddi bir atılıma ihtiyaç duyuyor çünkü günümüz ihtiyaçlarını karşılama bakımından ciddi bir yetersizlik içinde. Özellikle ar-ge'ye yapılan yatırımlar bakımından ya da sayısal olarak; yayın, atıf, öğretmen, öğretim elemanı, üniversite, derslik ve benzeri başlıklarda ciddi bir artış var fakat eğitimin etkinliği ve kalitesi meselesi hala ciddi bir sorun olarak gündemde duruyor. Umuyorum ki bu anlamda başlatılan çalışmalar bir an önce sonuçlanacak. Her alanda daha etkin bir düzene geçilmesini dört gözle beklediğimizi ve bu konuda bize düşen her göreve açık olduğumuzu ifade etmek istiyorum." dedi.

Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Uygar Kanlı

“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

“Türk milli eğitimi öyle görünüyor ki ciddi bir atılıma ihtiyaç duyuyor çünkü günümüz ihtiyaçlarını karşılama bakımından ciddi bir yetersizlik içinde.”

”

Prof. Dr. Acar ayrıca “Türkiye’nin içinde bulunduğu coğrafya nedeniyle sorunlarla karşı karşıya olduğunu vurgulayarak “15 Temmuz’da Türk devleti ve milleti hain bir kalkışmayla yüz yüze kaldı. Çok şükür şimdilik bunu savuşturduk. Ancak bir kısım müttefiklerimiz Türkiye’nin de içinde bulunduğu coğrafyaya karşı yeni bir savaş taktiğini devreye sokmuş görünüyor. Yine hepimiz ibretle ve içimiz parçalanarak izliyoruz ki artık terörün dinlisi, dinsizi, bölücüsü, yıkıcısı, komünisti, komünist olmayanı çok fazla farketmiyor. Bu noktada her Türk vatandaşının, özellikle de geleceğimizin teminatı gençlerimizi emanet ettiğimiz öğretmenlerimizin çok ciddi bir sorumluluğu olduğunu hatırlatmak isterim.” dedi.

9 Eylül’de sona eren Kurs’un kapanışında TÜBA Bilim Eğitimi Programı Yürütücüsü ve TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Mustafa Safran ve MEB Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürü Doç. Dr. Semih Aktekin konuştu.

TÜBA Asli Üyesi ve Bilim Eğitimi Programı Yürütücüsü Prof. Dr. Mustafa Safran

“

“Türkiye’de eğitim, milli güvenlik sorunu haline gelmiştir. Eğitimcilere ve üniversitelere çok önemli bir görev düşüyor; toplumsal barışın dengelenmesi ve sürdürülebilir olması noktasında ciddi bir sorumluluk üstleniyor.”

”

TÜBA Aslı Üyesi Prof. Dr. Mustafa Safran “Toplumsal barışı dengeleme ve sürdürülebilir kılma, eğitimci olarak görevimizdir.”

Prof. Safran, Kurs’un kapanışında yaptığı konuşmada eğitim alan öğretmenlerin hiç birinde Kurs’un son günü olmasına rağmen bir yorgunluk görmediğini ifade etti ve “Bundan sonra da Bilim Eğitimi Kurslarımıza devam edeceğiz. Sırada Marmara ve Karadeniz Bölgesi ile Güney Doğu Anadolu Bölgesi var. Bu program boyunca devamlı bir şekilde yöntem de değiştiriyoruz. Sizlerin çıktılarından hareket ettiğimiz gibi öğretim üyelerimizin faydalanılabiliirliği konusunda da ölçümler yapıyoruz ve buna göre öğretim üyesi kadromuzu yeniliyoruz. Hemen hemen her programda %20 değişiklik yapıyoruz. Muğla’yı seçmiş olmamızın nedenlerinden biri de sosyal programın olmasıydı. Akdeniz Üniversitesi’nde gerçekleştirdiğimiz Kurs’un ardından sosyal program talebi geldi. Bu talep üzerine Muğla seçildi ve sosyal program gerçekleştirildi. Bu anlamda öğretmen arkadaşlarımızın da taleplerini alıyor ve MEB ile de görüşüyoruz. Üniversite ortamında yapmamız daha uygun çünkü laboratuvarlara ihtiyacımız söz konusu. Bu bakımdan sağ olsunlar Türkiye’deki bütün üniversiteler bize kapılarını açıyor ve birlikte çalışmak istiyorlar.” dedi.

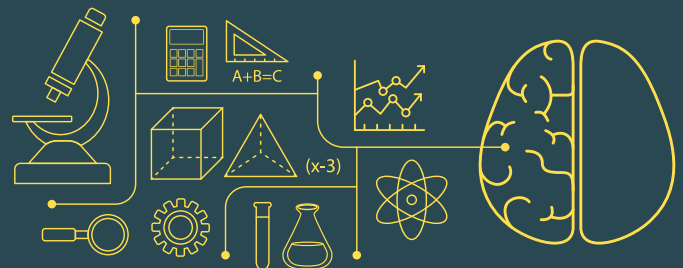
Eğitimciler yeni bir misyon yüklendiğinin altını çizen Prof. Dr. Safran “15 Temmuz 2016 tarihi Türkiye’de eğitimin milli güvenlik sorunu olduğunu ortaya çıkaran bir eylem gerçekleşmiştir. Türkiye’de eğitim milli güvenlik sorunu haline gelmiştir. Eğitimciler ve üniversitelere çok önemli bir görev düşüyor; bu toplumsal barışın dengelenmesi ve sürdürülebilir olması noktasında ciddi bir sorum-

luluktur. Biz bunu başaramazsak Türkiye çatışma ortamı yaşar. Binlerce öğretmen ve öğretim üyesinin görevine son verildi. Bu ortamda ortaya fırsatçılar çıkacaktır. Biz eğitimciler ki bu cümlemin altını çiziyorum toplumsal barışı dengeleme ve sürdürülebilir kılma bizim görevimizdir. Bu bilinçle hareket etmek zorundayız. Bu ülke bizim ülkemiz. Öğretmen kimliğine sahip olan isimlerin bu görevi yerine getireceğine inanıyorum, bu bizim 15 Temmuz’dan sonra üzerimize düşen önemli bir görevidir.” diyerek sözlerini sonlandırdı.

Doç. Dr. Semih Aktekin “Vatanseverlik, gelecek nesillerin doğru yetişmesi için en yüksek performansı göstermektir.”

Doç. Dr. Semih Aktekin “15 Temmuz sonrası artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak, olmamalı olamaz” diyerek başladığı konuşmasını şu şekilde sürdürdü “15 Temmuz’da Cumhuriyetimizin en önemli olayına şahitlik ettik, bazılarımız sokaklarda yazılan tarihin bir parçası oldu. Biz, bu sürece dair eğitimci rolümüzün gerektirdiği görevleri yerine getireceğiz. 15 Temmuz bize milletimizin tarihsel ve kolektif hafızasının çok canlı olduğunu gösterdi. O gece insanlar sokağa çıkarken Abdülhamid’in düşüşüne Menderes’in idam edilmesine atıfta bulunarak çıktı. Millettin

SOL BEYİN

geleceğini yine milletin azim ve kararlılığının elinde olduğunu bilerek sokaklara çıktılar. Allah'a şükür ki ülkemiz bir felaketin eşiğinden döndü."

15 Temmuz'un Türkiye'yi işgal girişimi olduğunun altını çizen Doç. Dr. Öztek'in "Bu girişimin taşeron bir örgütü vardı: FETÖ. Bu grubun örgütlenmeye başlaması eğitim ve öğretmenler aracılığıyla oldu. Grubun geçmişine baktığımızda Anadolu'nun zeki parlak öğrencilerini üniversite sınavlarına, olimpiyatlara hazırlayıp toplumsal meşruiyetini ilk etapta topladığı başarılı çocukların sınav sonuçları üzerinden sağlayan bir örgütten bahsediyoruz. Uzun vadeli gizli hedefini bilmediğimiz için eğitimdeki başarıları birçoğumuzu ikna etti. Bir öğretmen gözüyle baktığımızda şunu gördük ki, bir takım zeki çocukların testlerde, bilim, olimpiyatlarında ya da TÜBİTAK olimpiyatlarında başarılı ya da altın madalya almış, ülkenin en iyi okullarında okumuş olması vatanlarına, dinlerine, ailelerine yabancılaşmalarına engel olamamıştır. Kendi milletine ihanet edecek kadar eğitim aracılığıyla robotlaştırılmışlardır." dedi.

"15 Temmuz gecesi eğitimin, insanı köleleştirebileceğini de gördük."

Eğer eğitim bize şüphe duymayı, sorgulamayı, bildiklerimizin doğruluğunu test etmeyi öğretmezse, bu bilinci aşılamazsa 15 Temmuz gecesi olduğu gibi kendi halkını bombalayan pilotlar gibi insanlar yetişir diyen Doç. Dr. Öztek'in "Bu isimlerin hepsi çok iyi eğitim almış insanlar-

dı. Her ne kadar bir kısmı geldikleri yere çalınan sorularla gelmişse de çalışarak gelenler olduğunu da biliyoruz fakat nihayetinde aldıkları eğitim kendi vatandaşlarına ihanet etmelerine engel olamamış. Bu yüzden eğitimin, insanı özgürleştirme aracı olabileceği gibi insanı köleleştirebileceğini de gördük o gece. Bu Kurs'ta bir hafta boyunca aldığınız sorgulayıcı, eleştirel, akıl ve mantığın kullanılmasını öğreten bir eğitimidir." şeklinde sözlerini sürdürdü.

Doç. Dr. Öztek'in "Bu süreçte; FETÖ, PKK, DHKPC gibi örgütlerle bağı olan öğretmenlerin olduğu ortaya çıktı. Devletimiz bu konuda gerekeni yapacak ve bu isimler Milli eğitim camiasından temizlenecek. Fakat vatana ihanet sadece terör örgütlerine üye olarak ya da onlar için çalışarak yapılmaz; mesleğini gereği gibi yapmamak, öğrencilere gerekli eğitimi vermemek, tembellik etmek, görevi savsaklamak da vatana ihanettir. Bu örgütlere üye olmamak bizi otomatik olarak vatansever yapmaz. Bunun ölçüsü kendini mesleğine adamaktır, gelecek nesillerin doğru yetişmesi için en yüksek performansı göstermektir vatanseverlik. 15 Temmuz gecesi gördük ki milletimizin mayası çok sağlam. İnsanlar hayatı pahasına sokağa çıktı. Böyle bir milletin çocuklarına öğretmenlik yapmak büyük bir sorumluluk. MEB olarak, 19 Eylül - 23 Eylül arası 15 Temmuz Demokrasi Zaferi Şehitleri Anma Programı etkinlikleri düzenledik. Bayramın ardından haftanın ilk günü 15 Temmuz'un önemini anlatan konuşmalarla başlayacak. MEB, Cumhurbaşkanımızın da onayladığı ve 15 Temmuz'u çocuklarımıza anlatan bir broşür bastırdı. Okulun ilk günü bu bilgilendirme notu çocuklarımıza verilecek hafta boyunca da 15 Temmuz'u anlatacak, vatan, millet bilincini çocuklara aşılayacak çeşitli etkinlikler düzenlenecek. Yaş gruplarına, branşınıza uygun bir takım yerel faaliyetlerle bunu gerçekleştirmenizi istiyoruz. Aynı zamanda yıl boyunca da yine 15 Temmuz'u unutturmayacak etkinliklerimiz olacak." diyerek konuşmasını sonlandırdı.

Türkiye İleri Teknoloji Üretiminde Sıçrama Yapabilir Mi?

'İleri Teknoloji için Bilimsel Etkinliklerin Özetleri'

Prof. Dr. H. Mehmet Doğan

TÜBA Şeref Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi

TÜBA-Günce'nin bir önceki sayısında yayınladığımız 1. bölümde "Ülkemiz İleri Teknoloji Üretiminde Sıçrama Yapabilir Mi?" sorusunu sormuştuk ve sorumuzu cevaplandırmadan ülkemizde klasik sanayileşmemizin kısa hikayesini ve sınırlı imkanlarla gerçekleştirilen üniversite-sanayi iş birliğini, son yıllarda gelişen teknokentlerin başarılarını özetle vermiştik. Üniversite-sanayi iş birliği ile geliştiremediğimiz ileri teknoloji ürünleri üretimini teknokentlerde geliştirilen ileri teknolojik araştırmaların ürünlerinin bazılarının teknolojik üretimlerine başlanması ve üniversitelerimizin hızlı artışı yanında ülkemizde bilimsel yayın ve bunlara yapılan atıfların hızla yükselişi sebepleriyle sorumuza koşullu olumlu cevap vermiştik. Yer darlığı nedeniyle Bilkent, ODTÜ, Erciyes, Hacettepe Üniversitelerinden bazı başarı örneklerini vermekle yetinmiştik. Yazımızın bu bölümünde ise ülkemizdeki diğer başarı örneklerini sıralayıp, özet verdikten sonra daha kesinlikle sorumuzu cevaplandıracağız. Biz de çok refah ve gelişme istiyorsak; devlet destekli teknoloji araştırma merkezlerini çoğaltırken daha çok Alman ve Güney Kore sanayileşme modelinden yararlanmalıyız. Özellikle güneş panellerinde çok kullanılan silisyum ve grafen gibi ileri teknoloji kimyasallarını devlet koruması ve desteğiyle ülkemizde üretmesini teşvikle işe başlamalı ve araştırmaya ayrılan kaynakları artırmalıyız. Başka yolu yok.

Başarılı İleri Teknoloji Araştırmalarına Diğer Örnekler

① Atatürk Üniversitesi Kimya Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Önder Metin, Almanya ABD'de gerçekleştirdiği bilimsel çalışmalar sonrasında ülkemizde kimyasal yolla grafen sentezi, tekdüze parçacık boyutu dağılımına sahip monometalik veya bimetalik alaşım nanopartikül-

2014 Yılı TÜBA-GEBİP
Ödül Sahibi Doç. Dr.
Önder Metin

lerinin sentezi ve sentezlenen nanopartiküllerinin grafene desteklenerek heterojen katalizör uygulamaları üzerine oldukça başarılı çalışmalar gerçekleştirmiştir. Son dönemde geliştirdikleri metot ile organik sentezde katalizör olarak en yaygın kullanılan paladyum metalinin ucuz birinci sıra geçiş metalleri ile (Fe, Co, Ni, Cu) ile alaşım nanopartiküllerini hazırlayıp, kimyasal yolla sentezledikleri grafene destekledikten sonra amonyak boranın hidrojen kaynağı olarak kullanıldığı transfer

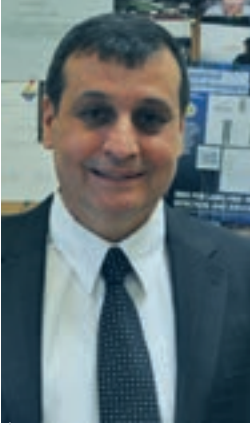
hidrojenasyon tepkimeleri ile aromatik nitro/nitril bileşiklerinin değerli aromatik aminlere arzu edilen koşullarda yüksek verimle elde edilmesini sağlamıştır. Buna ilaveten başka bir projesinde grafene destekli bakır-paladyum (Cu/Pd) alaşım nanopartiküllerinin organik sentezde önemli bir yeri olan Sonagashira karbon-karbon eşleşme tepkimelerinde bilinen klasik metoda göre oldukça etkin katalizörler olduklarını gösterdiler. Böylece Doç. Dr. Önder Metin ve ekibi pahalı bir metal olan paladyumun tekrar tekrar kullanılabilen daha ekonomik katalizörlerini geliştirilmiş ve çeşitli organik sentezde uygulanabilirliği ortaya konulmuştur. Daha da önemlisi Doç. Dr. Önder Metin ve ekibinin literatüre kazandırdığı bu katalizörler Türkiye'de organik sentez çalışan bilim insanları ve kamu kuruluşları tarafından kabul görmüş ve ticari olarak satın

Doç. Dr. Önder Metin ve ekibinin literatüre kazandırdığı katalizörler Türkiye'de organik sentez çalışan bilim insanları ve kamu kuruluşları tarafından kabul görmüş ve ticari olarak satın alma yolu ve bilimsel ikili iş birliği yolu ile kullanılmaya başlanmıştır.

alınma yolu ve bilimsel ikili iş birliği yolu ile kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Doç. Dr. Önder Metin bu yıl içerisinde Atatürk Üniversitesi Teknokent bünyesinde geliştirmiş olduğu bu katalizörleri ve diğer ileri teknoloji malzemelerinin geliştirilmesine yönelik ar-ge şirketini kurmuştur.

②İleri teknoloji olarak bilinen nanoteknoloji kavramının günümüzde kolay ulaşılabilir ve uygulanabilir olması adına oldukça önemli katkıları bulunan, dünyaca ünlü bilim insanları arasında yer alan Yeditepe Üniversitesi, Genetik ve Biyomühendislik Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr. Mustafa Çulha, antimikrobiyal özelliği yüzyıllardır bilinen gümüşü nano boyuta indirgererek daha etkin bir antimikrobiyal ajan halinde piyasaya sunmuş, ayrıca ülkemiz bor kaynaklarından biri olan kolemanitten direkt bor nitrür nanotüp (BNNT) sentezleyerek

Prof. Dr. Mustafa Çulha

yeni nesil birçok teknolojiye tercih edilebilecek bir nano malzeme üretmiştir. Kanser araştırmalarını da beraberinde yürüten Çulha ve ekibi DNA'ya dayalı nanotransfeksiyon sistemleri kullanarak kemoterapi ilaçlarının kanser hücre-

lerine etkin bir şekilde taşınmasını sağlamıştır. Bu yeni nesil nano malzemeler ileriye dönük birçok teknolojiye katkı sağlayacaktır.

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. Fikrettin Şahin

③ Aynı Biyomühendislik Bölümü'nde Prof. Dr. Fikrettin Şahin tarafından yürütülen bilimsel çalışmalar sonucu yeni antimikrobiyal (antibakteriyel, antikandida, antifungal) ve antiviral özelliği olan formülasyonlar geliştirilmiştir. Sentetik polimerler ile uygun yöntemler kullanılarak birleştirilen bu formülasyonlardan etkili antimikrobiyal ve antiviral polimerik malzeme geliştirilmiş ve yüzeyler üretilmiştir. Medikal sektörde birçok başarılı uygulaması yapılan bu ürünlerin; gıda, savunma, tarım ve otomotiv gibi daha farklı sektörlerde kullanım imkânları araştırıldığı bildirilmektedir.

④Mikro Ölçekte Kabarcıklı Hidrodinamik Kaviteasyon ve Biyomedikal Tedavilerdeki Uygulamaları: Hidrodinamik kaviteasyon, bir faz değişimi mekanizmasıdır. Kaviteasyonda sıcaklık sabitlenip lokal basınç düşürülerek faz değişimi tetiklenir. Kaviteasyon, lokal statik basıncın kritik bir değerin altına düşmesiyle oluşmaya başlar. Hidrodinamik

Prof. Dr. Fikrettin Şahin tarafından yürütülen bilimsel çalışmalar sonucu yeni antimikrobiyal (antibakteriyel, antikandida, antifungal) ve antiviral özelliği olan formülasyonlar geliştirilmiştir.

→ Prof. Dr. Sinan Ekiçi

kavitasyon ısı oluşturmaması, daha az yan etkiye yol açmasının beklenmesi, daha az masraflı ve enerji tasarruflı olması nedeniyle kanser tedavilerinde ve diğer tıbbi uygulamalarda ultrasonik kavitasyona alternatif olarak kullanıma aday bir metottur. Ayrıca, hassas uygulama sistemiyle hidrodinamik metodla kabarcık kavitasyonlu akış sonucu oluşan yüksek enerjili kabarcıklar istenilen noktaya hedeflenebilir ve böylelikle kabarcıkların içe patlamasının yıkıcı etkisi hasta dokuları rahatlıkla tedavi edebilir. Makine mühendisliği, tıp ve moleküler biyoloji bölümlerinin ortaklaşa yürüttüğü multidisipliner bir seri çalışma devam etmektedir. Üroloji doktoru Prof. Dr. Sinan Ekiçi başkanlığında yürütülen çalışmaların araştırma ekibi başta Doç. Dr. Ali Koşar, Doç. Dr. Devrim Gözüağaç ve Prof. Dr. Işın Doğan Ekiçi'den oluşmakta, araştırmaların değişik aşamalarında pek çok değerli bilim insanından destek alınmaktadır. Çok merkezli TÜBİTAK destekli projeler sonucu mikro ölçekte kabarcıklı hidrodinamik kavitasyonun böbrek taşı tedavisinde ve tümör dokusunun yok edilmesinde kullanılabileceğini ortaya koymuşlardır. Hidrodinamik kavitasyonun tıbbi kullanım patenti Doç. Dr. Ali Koşar tarafından alınmıştır. Halen devam eden projede biyomedikal klinik uygulamalar için alet geliştirme üzerinde çalışılmakta ve teknolojik üretim için alt yapı hazırlanmaktadır. Hidrodinamik kavitasyon prensipleriyle çalışan tıbbi araçlar, ultrason ve diğer yüksek teknoloji temelli araçlara göre çok daha uygun maliyetli bir şekilde üretilebilir ve pazarlanabilir olacaklardır. Hidrodinamik kavitasyon akış yaratıcılarının başarısı yeni nesil biyomedikal aletlerin tasarımı ve geliştirilmesine yol gösterecektir, ülkemiz ve hatta dünya tıbbına yeni tedavi olanakları sağlayacaktır. Çalışmanın yüksek potansiyelinin bir göstergesi olarak, daha şimdiden hidrodinamik kavitasyonun medikal uygulamaları için patent başvurusu yapılmış ve ilerleme kat edilmiştir. Hedef, tıbbi tedavilerde yaygın olarak kullanılabilecek yeni biyomedikal aletler üretilmesi ve bunların iç ve dış pazarlarda kullanılmasıdır. (Bu araştırma 2015 yılı ARTEMA-Erginkan yenilikçi teknoloji ödülünü aldı).

→ TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Ekmel Özbay

⑤ Bilkent Üniversitesi üretim safhasına ulaşan başarılı çalışmalardan biri olan Prof. Dr. Ekmel Özbay'dan ülkemizin ilk chip üretimi projesi kapsamında yazımın ilk bölümünde bahsetmiştim. Bu üniversiteye bağlı Cyberpark'ta

birçok teknoloji firması ihracat yapacak düzeye gelmiştir. Elektronik bölümünde çalışan Bilkent Üniversitesi Rektör Prof. Dr. Abdullah Atalar 1976 yılında ilk kez PC'sini yaptığı gibi birçok buluşu yanında akustik mikroskobu da yapmıştır. Rektörün kardeşi Ergin Atalar ise 42 US patentine sahip olup. NM görüntüleme tekniklerinde uluslararası üne sahiptir, sağlık alanında da kısmen ticarileşen birçok cihaz üretmiştir.

⑥ Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi analitik kimya da birçok biyosensör üretilerek kullanıma sunulmuştur. Ege ve İzmir'deki diğer üniversitelerde ileri düzeyde tıbbi alet ve materyal geliştirilmiştir. Dokuz Eylül Tıp Fakültesi'nde hizmete sunulan Genetik ve Kök hücre Araştırma Merkezi İzmir'in gelişen sağlık turizmüne de katkı sağlayacaktır.

→ Doç. Dr. Havva Funda
Yağcı Acar

⑦ Koç Üniversitesi özellikle otomotiv ve polimer malzeme üretiminde sıçrama yapacak düzeye gelmiştir. Otomotiv Bölüm Başkanı Hakan Ürey 40 lisansı satılan patent olarak belki de bu alanda rekora ulaşmıştır. Havva Funda A. Yağcı ise polimer alanında 10 patente sahip olmuş.

Koç, Sabancı, Özyeğin gibi holding tarafından kurulan vakıf üniversiteleri kendi holdinglerine teknik destek sağlayarak daha çok araştırma kaynağı bulurken, Yıldız Holding sahipleri Harvard'ta çalışan Türk araştırmacı Gökhan Hotamışlıgil'in genetik ve sağlık araştırmaları için Sabri Ülker Center'i kurarak bu üniversiteye 24 milyon USD gibi bir bağış desteği sağlayabilmiştir.

→ TÜBA Asli Üyesi Prof.
Dr. Gökhan Hotamışlıgil

⑧ Boğaziçi Üniversitesi Kimya Bölümü'nde genç Prof. Dr. Rana Sanyal BoU Kimya Araştırma Merkezi'nde polimerik sentez ve ilaç uygulamaları, kanser tedavisine yönelik çalışmalarıyla sağlam dokulara zarar vermeden ilaçların polimer moleküle kuyruk şeklinde bağlanıp kanserli dokulara taşınmasını sağlamışlar, bu teknikle kanserlerin kemoterapik tedavisinde yeni bir çıkış açmışlardır. Proje paralarıyla kurdukları araştırma merkezi daha büyük başarılarla imza atacak düzeye ulaşmış, ülkemizde çalışmak araştırma yapmak isteyenlerin kaynak bulabileceği örneğini göstermesi bakımından da bir başarı örneği oluşturmaktadır.

Boğaziçi Üniversitesi Kimya Bölümü'nde genç Prof. Dr. Rana Sanyal BoU Kimya Araştırma Merkezi'nde polimerik sentez ve ilaç uygulamaları, kanser tedavisine yönelik çalışmalarıyla sağlam dokulara zarar vermeden ilaçların polimer moleküle kuyruk şeklinde bağlanıp kanserli dokulara taşınmasını sağlamışlar, bu teknikle kanserlerin kemoterapik tedavisinde yeni bir çığır açmışlardır.

Teknoloji Üretimi için Koşullar ve Gelişme Ortamı

Bir ülkede bilime dayalı teknolojinin gelişebilmesi için şu 4 koşul sağlanmalıdır: a) Araştırma ve teknoloji aktarma konusunda yüksek seviyede bilim insanları, b) Teknolojiye aktarabilecek yüksek seviyede teknik insanlar c) Bu konuda yeteri bütçenin olması d) Bunu destekleyen kurumlar ve isteyen siyasi irade.

1. Ülkemiz için önemli olan belli konuları seçerek bu konuda büyük araştırma merkezlerinin kurulması gerekecektir. Bu gelişmeler üniversite çerçevesinde tam olarak mümkün olmayabilir. Üniversiteler bilim ve teknolojiye kaliteli insanlar geliştirebilir, büyük araştırma merkezlerinin kurulmasında yardımcı olurlar, fakat bunun için daha geniş bir çalışma ortamına ihtiyaç vardır.

2. Türkiye için acilen aşağıdaki konularda bu araştırma merkezlerinin kurulmalıdır. 21. Yüzyılın ya da çağın teknoloji olarak adlandırılan nanoteknoloji ağırlıklı büyük araştırma merkezlerinin sayısı artırılmalıdır. Bu merkezlerde: yetenekli fizikçi, kimyacı ve biyologlar çalıştırılarak ihmal ettiğimiz temel bilimlere dayalı aşağıdaki konularda teknolojiler geliştirilmelidir.

Alternatif enerjiler

Güneş enerjisinin ülkemizde geliştirilmesi (Ülkemizden çok daha az güneşli güne sahip ülkeler çoğu Avrupa ülkeleri bu güçten faydalanmak için önemli çalışmalar yapıyorlar, ülkelerindeki elektrik gücünün %20-30 civarına çıkarmaya çalışıyorlar). Bu konu hem temel, fizik kimya gibi, hem de teknolojiye pek çok kaliteli insana ihtiyaç gösterecektir. b) Rüzgâr enerjisi, c) Biyo enerji ve Mikro biyoloji, d) Genetik ve biyokimyasal, e) Biyo-teknoloji, f) İletişim teknolojisi ve uydu çalışmaları) Deprem ve ilgili araştırmalar (Depremi önceden tespiti, depreme dayanıklı yapılar, deprem hasarını azaltmaya yönelik önlemler gibi), h) Yerli ilaç geliştirmeye yönelik araştırmalar, i) Ülkemiz için özel öneme sahip bor ve toryum kaynaklarının değerlendirilmesi ve sanayiye kazandırılmasına yönelik araştırmalar. Ülkemizin en stratejik ve zengin bor kaynaklarının değerlendirilerek sanayiye kazandırılmasıyla ülkemizde cam, oto cam ve kristal cam sanayi de büyük gelişme göstermiş, dünyada öncü üretici ülkelerden olmuştur.

Kaynaklar:

Bilim ve Teknoloji Tarihi, H.M. Doğan Anı Yayıncılık 2010 Ankara
H.M. Doğan "Ülkemiz İleri Teknoloji üretiminde Sıçrama Yapabilir mi?" CBT (Cumhuriyet Bilim Teknoloji Dergisi 1492 sayı sayfa)
H. M. Doğan "Kayseri'de Tarih Boyunda Eğitim ve Bilime Destek" CBT (Cumhuriyet Bilim Teknoloji Dergisi)
Aras NK "G. Kore'nin Kalkınmasında Bilim ve Teknoloji Enstitülerinin Rolü" HBT (Herkese Bilim Teknoloji Dergisi 18. ve 22. sayı) 26 Ağustos 2016 sayfa 5

Yeryüzünün Uzaydan Gözlenmesi: Görüntüden Bilgiye Dönüşüm

Prof. Dr. Taşkın Kavzoğlu

TÜBA Asosye Üyesi

Gebze Teknik Üniversitesi

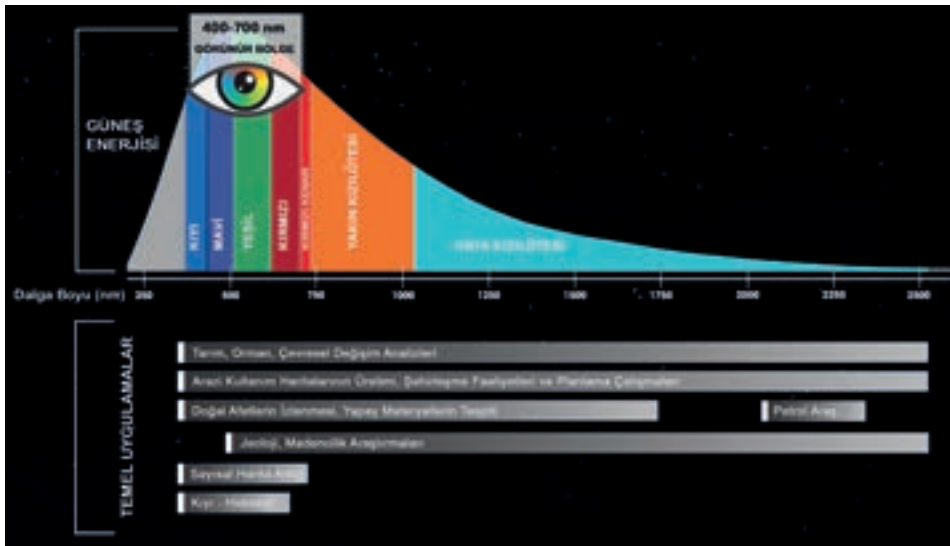
Mühendislik Fakültesi, Harita Mühendisliği Bölümü

Yapay uydular ile yeryüzünün gözlenmesi, içinde bulunduğumuz “Bilgisayar ve Uzay Çağının” şüphesiz en önemli gelişmelerinden biridir. Uzaktan algılama olarak adlandırılan bu bilim dalı, yeryüzünden yansıyan veya yayılan elektromanyetik enerjinin direkt bir temas olmadan (atmosferden veya uzaydan) hava araçlarına veya uydu platformlarına yerleştirilen algılayıcılar (sensörler) yardımıyla kaydedilmesi olarak tanımlanabilir. 1960 yılında ortaya atılan uzaktan algılama kavramı günümüzde temel bir bilim dalına dönüşmüş, bu alanda çalışmalar yürüten birçok araştırma enstitüsü ve akademik birim kurulmuştur. Günümüzde yangın başlamadan önce muhtemel orman yangın alanlarının belirlenmesi, henüz fark edilir duruma gelmeden hastalıklı bitki ve ağaçların tespit edilmesi, küresel ısınmanın etkilerinin belirlenmesi, topoğrafik ve envanter haritalarının üretilmesi ve periyodik olarak güncelleştirilmesi uzaya gönderilmiş uydu platformlarından çekilen görüntüler yardımıyla yapılabilmektedir. Özellikle yüksek çözünürlüklü (≤ 1 metre) uydu verilerinin ticari olarak pazara sürülmesiyle birlikte uzaktan algılama verileri coğrafi bilgi sistemleri için de önemli bir veri kayna-

ğı durumuna gelmiştir. Konuma dayalı gerçek dünya problemlerinin çözümünde ve hızlı karar almayı gerektiren durumlarda uzaktan algılama ve coğrafi bilgi sistemleri teknolojilerinin entegrasyonu önemli kazanımlar sağlamaktadır.

Bilgisayar işlemcilerinin hızlanması ve depolama alanının artması yüksek hacimli uydu görüntüleri üzerinde işlem yapmayı kolaylaştırırken özellikle görüntülerin işlenmesi ve sonrasında bilgi çıkarımı için yapay zekâ ve makine öğrenme algoritmalarının geliştirilmesiyle son 20 yıl içinde ciddi bir değişim yaşanmıştır. Yeni nesil yüksek çözünürlüklü algılayıcılarla fotoğraf kalitesine yakın görüntüler elde etmek mümkün olmaktadır. Bunun bir sonucu olarak uydu görüntüleri kullanılarak yapılan çalışmalara yenileri eklenirken mevcut çalışmalar hem içerik hem de detay noktasında zenginleşmektedir. Doğadaki her nesnenin elektromanyetik spektrum boyunca değişim gösteren bir tür parmak izi vardır. Spektrel imza olarak isimlendirilen bu özellik sayesinde uydu görüntüleri üzerinden bilgi çıkarımı mümkün olabilmektedir. Bu noktada uzaktan algılama teknolojilerinin

sahip olduğu önemli avantajları vurgulamak gerekir. Dünyanın ulaşılması güç ve imkânsız birçok bölgesinin periyodik aralıklarla ve düşük maliyetle izlenmesine olanak veren bu teknoloji ile elektromanyetik spektrumunun görünür bölgesi dışındaki kısımlarını da kullanarak yer yüzeyinin sadece fiziksel değil kimyasal yapısını da incelemek mümkün olabilmektedir.

Şekil 1. Elektromanyetik spektrumun optik bölgeleri ve başlıca uzaktan algılama uygulamaları.

Tarihi gelişim sürecinde ilk olarak balonlar, uçurtmalar hatta güvercinlerin göğsüne yerleştiren kameralarla elde edilen hava fotoğrafları, uçağın keşfiyle birlikte popülerlik kazanmıştır. Askeri alanda kazanımlar sağlayan bu teknoloji, özellikle haritalama alanında önemli bir ölçme yöntemi haline gelmiştir. 1957 yılında Sputnik uydusunun uzaya gönderilmesiyle Uzay Çağı başlamış, uydularla yeryüzünün görüntülenmesinin yolu açılmıştır. Sivil amaçlı uzaktan algılama çalışmaları 23 Temmuz 1972 yılında NASA tarafından uzaya gönderilen Landsat-1 uydusuyla başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünü yaptığı bu alanda günümüzde uzaya farklı amaçlar için gönderilmiş birçok uydu bulunmaktadır. Sayıları her geçen gün artan bu uydu sistemleriyle yeryüzü belirli zaman aralıklarında farklı mekânsal çözünürlüklerde görüntülenmektedir. Özellikle 1990'lı yılların başından itibaren teknolojik gelişmelere paralel olarak 30'un üzerinde ülke tarafından çeşitli özellikte uydu programları faaliyete geçirilmiştir. Halihazırda uzayda aktif olarak görev yapan 200'ün üzerinde optik algılayıcı ve onlara radar sensörü bulunmaktadır. Uydu görüntülerinden elde edilen piksel miktarı, yıllık olarak zetapiksel (10^{21}) miktarını geçmiştir. Sivil amaçlı uzaya gönderilen uydular incelendiğinde, Digital Globe firması tarafından 13 Ağustos 2014 tarihinde uzaya gönderilen WorldView-3 sensörü 617 kilometrelik yörüngesinden 31 cm yer örnekleme aralığı (pankromatik bantta) ve 1,24 metre çözünürlüğe sahip 16 bandıyla ön plana çıkmaktadır. Uydu, düşük yörüngesi ve hızı sayesinde yeryüzündeki 680.000 km²'lik alanı günlük olarak görüntüleyebilmektedir.

Doğadaki her nesnenin elektromanyetik spektrum boyunca değişim gösteren bir tür parmak izi vardır. Spektral imza olarak isimlendirilen bu özellik sayesinde uydu görüntüleri üzerinden bilgi çıkarımı mümkün olabilmektedir.

Objelerin ayırt edilebilirliklerini artırarak daha iyi sonuçlar elde etmek amacıyla yüzden fazla spektral banda sahip hiperspektral algılayıcılar geliştirilmiştir. Bu görüntüler toprak içindeki petrol sızıntısının tespitinden bitkilerin kuraklık stresinin tespitine, mineral araştırmalarından orman ağaç türlerinin tespitine kadar birçok uygulamada başarıyla kullanılmaktadır. Hava araçlarına monte edilen hiperspektral sensörlerin (örn. AVIRIS, CASI) yanında uzaydan hiperspektral görüntüleme yapan sensörlerin (örn. Hyperion, Proba) sayısı her geçen gün artmaktadır. Diğer taraftan, stereo olarak elde edilen uydu görüntüleri sayesinde yeryüzünün üç boyutlu yapısı sayısal yükseklik modeli (SYM) olarak elde edilebilmektedir. Üretilen SYM verileri kullanılarak eğim,

Ambarlı limanının (İstanbul) 8 Aralık 2015 tarihli TripleSat-3 uydu görüntüsü (0,8 m).

bakı, görünürlük, havza alanı, akarsu drenajları ve eğim uzunluğu gibi yeryüzüne ait temel analizler gerçekleştirilebilmektedir.

Uzaktan algılama teknolojisinin kullanıldığı uygulama başlıklarından bir diğeri de risk analizidir. Heyelan, sel, tsunami, deprem, volkanik aktiviteler gibi doğal afetlerin öncesinde ve sonrasında uzaktan algılanmış görüntüler yardımıyla önemli bilgiler çıkarılmaktadır. Deprem sonrası yıkılan binaların ve muhtemel can kayıplarının otomatik tespiti yönünde yapılmış birçok bilimsel çalışma mevcuttur. Uzaktan algılama sistemleri kullanıcılara strateji belirleme ve zamanında karar verme olanağı da sağlamaktadır. Buna en iyi örnek olarak tahıl rekoltesinin aylar öncesinden tahmininin yapılması ve gerekli ihracat/ithalat stratejilerinin belirlenmesi verilebilir.

Uzaktan algılamanın popüler diğer bir uygulaması ise uydu görüntüleri yardımıyla arazi örtüsü ve/veya arazi kullanımının belirlenerek tematik haritalarının üretilmesidir. Arazi örtüsü ve/veya kullanımının belirlenmesi gerek planlama ve gerekse doğal çevrenin korunması açısından son derece önemlidir. İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde ekilen bazı tarım ürünlerinin vergilendirilmesinde uydu görüntülerinden yararlanılmaktadır. MARS (Monitoring Agricultural ResourceS) projesi kapsamında Avrupa Birliği üyesi ülkelerin tarımsal ürün rekolte-ri aylık olarak tespit edilerek raporlanmaktadır.

Kişi başına milli geliri en düşük ülkelerden Hindistan, 1962 yılında başladığı uzay araştırmalarında 1969 yılında Hindistan Uzay Araştırmaları Kurumunu kurmuş ve ilk yer gözlem uydusunu (IRS-1A) 1988 yılında uzaya gön-

Göktürk-2: Ülkemizde geliştirilen ilk yüksek çözünürlüklü yer gözlem uydusu.

dermiştir. Hindistan'ın hâlihazırda hizmet veren 11 yeryüzü gözlem uydusu bulunmaktadır. 2006 yılından itibaren Yer Bilimleri Bakanlığı bulunan Hindistan'ın uydu teknolojileri ve uzaktan algılama konusunda yetişmiş ve NASA gibi önemli kurumlarda çalışan birçok bilim insanı bulunmaktadır. Diğer bir örnek ise son dönemde yeryüzü gözlem uyduları konusunda atılımlar yapan ve uzayda faaliyet gösteren yüksek çözünürlüklü uyduları (KazEOSat-1 ve KazEOSat-2) bulunan Kazakistan'dır. Uzaya yer gözlem uydusu gönderen ülkeler hem büyük bir stratejik avantaj elde ederken hem de görüntüleri tüm dünyaya pazarlayarak önemli bir gelir elde etmektedirler.

Türkiye'nin uzaktan algılama alanıyla ilgili yatırım ve faaliyetlerini incelediğimizde; son dönemdeki atılımlara rağmen henüz emekleme aşamasında olduğumuzu söylemek mümkündür. Uzay çalışmaları için kritik kurumlardan biri olan Türkiye Uzay Ajansı'nın (TUA) kurulması ancak 2016 yılında hükümet eylem planına girmiş olup yasal mevzuat hazırlıkları devam etmektedir. Halihazırda Türkiye'deki uzay çalışmaları ve uzaktan algılama sensör tasarımları TÜBİTAK Uzay tarafından gerçekleştirilmektedir. Uzaktan algılama uydusu konusunda ilk çalışma SSTL (Surrey Satellite Technology Limited) firması ile ortaklaşa üretilen Türkiye'nin ilk yer gözlem uydusu BİLSAT projesidir. Üzerinde Çoban ve Gezgin adında iki sensörü bulunan uydunun faaliyetlerine pil hücrelerindeki problem nedeniyle Ağustos 2006'da son verilmiştir. Türkiye'nin BİLSAT uydusundan sonraki ikinci uzaktan algılama uydusu RASAT Türkiye'de tasarlanıp üretilen ilk yer gözlem uydusudur. Görünür bölgede 3 banda sahip 15 metre mekânsal çözünürlüklü Gezgin-2 sensörünün görüntüleri gezzgin.gov.tr üzerinden indirilebilmektedir. Türk mühendislerince tasarlanan ve 18 Aralık 2012 yılında gerçekleştirilen fırlatma operasyonu ile görev yörüngesine yerleştirilmiş olan Göktürk-2, ülkemizde özgün olarak geliştirilen ilk yüksek çözünürlüklü yer gözlem uydusu niteliğindedir. Pankromatik bandı 2,5

metre, çok spektrumlu bantları ise 5 metre çözünürlüğe sahiptir. Mülkiyet hakkı Genelkurmay Başkanlığında bulunan ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı tarafından işletilmekte olan Göktürk-2 uydusundan elde edilmiş veriler, görüntü talep formu ve imzalı lisans sözleşmesi ile kamu kurum ve kuruluşlarına bedelsiz verilmektedir. Göktürk serisinin diğer uydularının (Göktürk-1 ve Göktürk-3) 2016 yılında uzaya fırlatılması planlanmaktadır.

Uzay teknolojileri konusunda söz sahibi ülkelerin çalışmalarına göz atıldığında, bu ülkelerin teknolojik ve alt yapı yatırımlarına hız verdikleri görülmektedir. Özellikle yaklaşık 3 milyar dolara mal olan Vostoçni uzay üssü Rusya'nın uzay ve uydu faaliyetlerine verdiği önemi göstermektedir. Henüz uzay üssü olmayan Türkiye'nin bu alandaki ihtiyaçları hem altyapı hem de kurumsal-

Türkiye'nin uzaktan algılama alanıyla ilgili yatırım ve faaliyetlerini incelediğimizde; son dönemdeki atılımlara rağmen henüz emekleme aşamasında olduğumuzu söylemek mümkündür. Uzay çalışmaları için kritik kurumlardan biri olan Türkiye Uzay Ajansı'nın (TUA) kurulması ancak 2016 yılında hükümet eylem planına girmiş olup yasal mevzuat hazırlıkları devam etmektedir.

laşmayı da içeren üstyapı olmak üzere iki gruba ayrılabilir. Atmosfer olaylarından etkilenen ABD ve Japonya gibi ülkelerin kasırga, tsunami vb. olayları etkin şekilde izlemek için uzaya gönderdiği uydulara benzer şekilde Türkiye'nin de öncelikli ihtiyaçlarını gözeterek özellikle kıvılcıkesi bölgesinde birçok banda sahip yeni uydu projelerini devreye sokması gerekmektedir. Mevcut uydu sistemlerimiz ile elde edilen görüntüler çevre, madencilik, tarım vb. alanlarda, sınırlı sayıda bilimsel çalışma yapma imkânı sunmaktadır. Ayrıca, Göktürk-2 uydu görüntülerinin yurt dışı örnekleri gibi online bir hizmet ile servis edilmesi özellikle bilim camiası için önemli bir ihtiyaçtır. Hassas tarımcılıktan ekili alan yüz ölçümüne göre teşvik miktarının hesaplanmasına, askeri uygulamalardan mineral ve petrol araştırmalarına kadar birçok konunun TÜBİTAK'ın öncelikli araştırma faaliyetleri arasında yer alması bu alandaki çalışmalara büyük bir ivme kazandıracaktır. Dünyada her alanda söz sahibi olmayı hedefleyen Türkiye'nin 2023 özellikle de 2050 stratejik vizyonları içerisinde uzay teknolojilerinin hem altyapı hem de kurumsallaşma noktasında ilk sıralarda yer alması gerekmektedir. Bu sayede hem dış bağımlılıktan kurtulmak mümkün olurken hem de büyük bir stratejik avantaj sağlanmış olacaktır.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. İsenbike Togan “Siz eğer can-ı gönülden bir şeye katılırsanız her şey size bir şey katar.”

“Benim hayatımda “keşkelere” pek yer olmadı. İnsan yaşadıkça görüyor, göremediklerini düşünecek kadar zaman da yok. Bir şey olmazsa, başka şey oluyor”

Prof. Dr. İsenbike Togan'ın yaşam hikayesi daha dünyaya gelmeden çok önce Ural Dağlarında başlıyor. Küçük yaşlarda kendini gösteren cesareti ve öğrenme isteği onu dünyanın dört bir tarafında merak ettiği her şeyin peşine düşüyor. Ve nihayetinde çalışmaları, yayınları ve bilgeliğiyle gerçek bir bilim insanı olarak sayısız öğrenci yetiştiriyor...

“İşte Türk milleti böyledir, sen bozarsın onlar düzeltirler.”

Muhacir, göçmen çocuğuyum. Beyazıt'ta oturuyorduk, Alman Hastanesi'nde dünyaya gelmişim. Ailemin de ilk çocuğuyum. O zamanlar Beyazıt'tan Kumkapı'ya kadar uzanan Soğanağa Mahallesi'nde büyüdüm. Babam Ural Dağları'ndan bir Başkurt, annem ise Romanya Tatarları'ndan. Onlar bu çocuk nasıl olsa Türkiyeli olacak, yüzünden belli olur ama isminden de belli olsun diyerek bana İsenbike adını veriyorlar. Yıllar içerisinde değişik dillerde ve değişik şekillerde de söylendi adım, Amerika'da mesela “aysınbayk” şeklinde okurlardı adıma, bisiklet gibi hissediyordum (gülüyor). Bu ilginç ismin her yerde farklı rezonansları olabiliyor. Togan ise aslında “doğan” anlamına geliyor. Baba tarafı atalarımın birinin adı “iştoğan”; iş'in de İsenbike'deki -i gibi -e şeklinde “eşdoğan” olarak okunması gerekiyor yani ikizmişler. Babam da -ş harfini pek kullanmak istememiş, -ğ'den de yumuşatma işaretini çıkarmış ve biz Togan olmuşuz. Nüfus memurları soyadımızı Toğan şeklinde düzeltiyormuş, babam da “İşte Türk milleti böyledir, sen bozarsın onlar düzeltirler.” derdi ama şimdi Togan, hem isim hem de soyadı olarak kullanılıyor. Japoncada adım “doğu sahili” anlamına geliyor, değişik dillerde kolay telaffuz edilebiliyor.

Ben küçükken ismim hiç ilginç değildi. O dönemde herkesin adı Ayşe Fatma olunca öğretmenlerim “Sen sonra söylersin” derlerdi. Yaşlandıkça şarap gibi değer kazandı adım. Bu bir Orta Asya ismi; “isen” Türkiyede sağ ve esen kalınız denir, “isen” işte oradaki esen anlamını taşır. Türk dillerinde -e, -i değişimi oluyor. “Bike” hanım demek, yani adım, “sağlıklı hanım” anlamına geliyor. Ama genelde “bike”, 15., 14 yüzyıl Orta Asya saraylarında kullanılmış bir isim olsa da daha sonra da kullanılmaya devam

Prof. Dr. İsenbike Togan; annesi Nazmiye Togan, kardeşi Sübidey Togan ve babası Zeki Velidi Togan ile, 1950-51

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Umumi Türk Tarihi Kürsüsü'nde Hocamız Prof. Zeki Velidi Togan ile, 1968

ediliyor. Orta Asya'ya ilk defa 1991 yılında gitmiştim; Kır-gız genç tarihçiler "İsenbike Apay" diye karşıladılar beni. Onların çok iyi bildikleri bir isimdi. Bu benim için çok hoştu çünkü ismimi kodlamamak, ne olduğunu açıkla-mamak güzeldi. Normal bir isme sahip insanların ne his-settiğini o zaman farkettim (gülüyor).

"Oturduğumuz mahallede Kadirga Camii'nden ezan sesi, Kumkapı'dan çan sesi gelirdi"

Ben babamın geç yaşında doğan çocuğuydum. Daha ev-vel kendi doğduğu yerdeki evladını kaybetmiş, bu yüzden benim doğumum önemli olmuş. Bir apartman çocuğu olarak büyüdüm aslında; annem ve babam "Aman bu çocuklar apartman çocuğu olarak büyüyor" diye beni ve benden 3 yaş küçük kardeşimi yaz tatillerinde toprakla, doğayla ilişki kurabileceğimiz yerlere götürüyorlardı. O dönemlerde insanlar atlı araba tutarlar, eşyalarını yükler ve sayfiyeye, mesela Çifte Havuzlar'a giderlerdi. Biz ise ba-vullarımızı alır köye giderdik; annem ve babam da köylü oldukları için o havayı özlüyorlardı. Bir defasında Mu-danya'ya gittik; o zamanki Trilye, bilinen bir yer değildi, oraya gidişimize de öğretmen bir Kazak sebep olmuştu. Bizim oturduğumuz mahallede Kadirga Camii'nden ezan sesi gelirdi, Kumkapı'dan çan sesi gelirdi, Trilye de öyle bir dünyaydı. Yazın gittiğimiz yerleri görmek bize Alice Hari-kalar Diyarı'nda hissi yaşattı. Babam "Oradaki çocuklar ne yapıyorsa onu yapacaksınız" dediği için bütün dizerdik, ellerimiz sararırdı. Çeşmede ellerimizi yıkar, kovayla su taşır, giydiğimiz takunyalar kaymasın diye uğraşırdık. O dönemde her gittiğimiz yerde çok şey öğrendik. Tabii ben o zaman bütün bunların hayatımda, mesleğimde işime yarayacağını bilmiyordum.

"Benim adım İsemlike, öğretmenim öyle yazdı"

İlkokulun ilk iki yılını ve sonra da dördüncü yılı Koca Ra-gıp Paşa'da okudum. Öğretmenimizin adı Ayşe Doruk'tu, hala çok canlı olarak aklımdadır çünkü o bize hem ilke-li olmayı hem de kendimize saygı duymayı öğretti. Ayşe öğretmen, hata yaptığımızda cezalandırmak yerine bizi düşündürdü. Ben misafirlerin yanında bile insanların

yanlışlarını çıkarırdım. Babam da beni "öğretmenin yan-lışını çıkarma sakın, öğretmenler bundan hoşlanmazlar" diye tembihlerdi. Ama benim adım İsenbike, Ayşe Hanım ise İsemlike diye yazdı. Babam da bana böyle dediği için sesimi çıkarmadım ve eve gelip "Benim adım İsemlike, öğretmenim öyle yazdı" dedim. Babam ise "Düzeltilme dedim ama, bunu düzeltmeye mecbursun" dedi. Sonra Ayşe Hoca'ma gidip durumu söyledim. O da çok tatlı bir şekilde karşıladı ve "Ben nerden bileyim kızım" dedi. Öğ-retmenimin bize öğrettiklerini unutmam mümkün değil.

Önce Avusturya Lisesi'ne gittim, hala oradaki arkadaşla-rımla görüşüyorum. Bir yıl sonra Alman Lisesi tekrar açıl-dı. Babam konuşmakta zorlandığım için beni Hamburg'a Arabist, yani Arap Dili ve Edebiyatı mütehassısı dostunun evine Almanya'ya yolladı. 13 yaşındaydım ve Vagon-Li yani yataklı vagonla tek başıma Selanik'e gittim. Annem beni Vagon-Li memuruna emanet etti ve Selanik'te de bir Alman aile tarafından karşılandım. Onlarla 3 gün kaldım ve beraberce Yugoslavya üzerinden Almanya'ya gittik. Yu-goslavya ilginçti çünkü her tarafta Kayseri'nin köyleri gibi küçük küçük yerleşmeler vardı, bazı yerlerde minareler vardı. Lubliyan'a gelinceye kadar bizim vagona girip çı-kanlar Türkçe konuşabiliyorlardı, Lubliyanadan sonra da Almanca konuşabiliyorlardı, ben ikisini de konuşuyordum, yani sorun olmadı. Eğlenceli, ilginç oldu. Sonra da 3 ayım Hamburg'da geçti. Hamburg'da tüm evler yıkılmıştı, İngiliz askerleri vardı. Türkiyeden görünmeyen bir manzara.

13 yaşındaydım ve Vagon-Li yani yataklı vagonla tek başıma Selanik'e gittim. Annem beni Vagon-Li memuruna emanet etti ve Selanik'te de bir Alman aile tarafından karşılandım.

Evinde kaldığım ailenin kızı bana Almanca bir şarkı öğretmek için çok uğraştı. Benim müzik kulağım yok ama dil kulağım var. Çocukluğumun hatırladığım dönemlerinden beri Orta Asya'dan gelen ziyaretçilerin hepsinin ne söylediğini dinliyordum ve bir süre sonra anlamaya başladım. Bir tek annem Romence babam Rusça konuşunca anlamıyordum. Ne bileyim, sesi olan birisi kendisinin ilgisi olduğunu düşünmeden şarkı söyler, ben de kulağımla duyduğumu tekrarlıyordum, dil de böyle bir şey yani hayat boyu sevdim dil öğrenmeyi, ama şarkı söyleyemedim.

“Tarih okuyacağıma dair bana da pek söylenmeyen bir efsane vardı”

Alman Lisesi'nde “Türkler için Almanca” adlı kitabı yazan Almanca Hoca'mız Heinz Anstock'un benim üzerimde etkisi büyüktür. Okuduğumuzun dil ya da edebiyat malzemesi değil insanı anlattığına inanan bir isimdi. Dolarısıyla okuduğumuz hakkında bizim ne düşündüğümüzü sorardı. II. Dünya Savaşı'nda Almanya'ya gitmeyip Türkiye'de kalmıştı, savaş öncesi döneme ve savaşa götüren rejime sert bir şekilde karşıydı. Görev hissiyle emirlere itaat etmenin zararlı olduğuna, insanın kendi kararlarını kendisinin vermesi gerektiğine inanırdı. Okuduğumuz parçalardan örneklerle bize “Sen olsan ne yapardın?” sorusunu sorardı. Kendi vicdanımızla konu hakkında nasıl ve ne tür bir karar vermemiz gerektiğini öğretti. Bu çok önemliydi. Onunla beraber hep insanı öne çıkaran çok güzel eserler okuduk; bir kompozisyon yazacağımız zaman hocamız diğer hocaların dersini satın alırdı geri ödemek üzere. Altı saatte bir kompozisyon yazardık. Bir şeyi bütünüyle değerlendirmeyi öğrendik. Matematik hocamız sınavı dolmakalemlerle yapardı. Silmek yoktu, yanlış varsa üzerine çizerdik, akıl hesabı yapmamızı isterdi. Böylece yaptığımızla yüzleşmeyi öğrendik. Şimdi hesap makineleri bize hesap yapmayı unutturdu. Tarih, coğrafya, Türkçe ve yurttaşlık dersleri dışında her şey Almancaydı. Türkçe hocalarımızdan Behçet Necatigil'in eşi Huriye Hanım'ın da üzerimde çok etkisi vardır.

Benim tarih okuyacağıma dair bana pek söylenmeyen bir efsane vardı, farkındaydım ama bana doğrudan söylenen bir şey yoktu. Benim tarihim ortaokul ve lisedeyken çok iyiydi ama pek anladığım söylenemezdi. Bir ara doktor olmayı düşündüm sonra vazgeçtim; erken kalkmaktan hiç hoşlanmıyordum hala da öyleyim Küçükalya'da oturuyorduk ve Alman Lisesi'ne her sabah 6:40 treniyle giderdim. A.J. Cronin'in yazdığı İngiliz maden endüstrisinin yoğun olduğu şehirlerde işçilerin hayatını kurtaran doktor romanlarını çok severek okuyordum ama dediğim gibi erken kalkmak ve gece uykudan uyanmak bana çok zor gelen şeylerdi. Her şey tamamen değişiyor, bütün denge bozuluyor.

Babam şöyle bir politika takip etti: Çince, Rusça öğrenmek ve değişik ülkelere gitmek mümkün. Ben dil öğrenmeyi ve seyahat etmeyi çok seviyordum. Babam işini biliyordu. Ben ortaokuldayken matematik sevdiğimi söylediğimde “Aaa çok güzel Aydın Sayılı'nın yanına gider bilim tarihi yaparsın” demişti. Aydın Sayılı'nın resmi bugün beş liralara üzerindedir. Her şeyin tarihi olur diyordu babam, onun için hiçbir problem yoktu yani ne yapmak istiyorsan onun tarihi olurdu.

Taksim Lamartin Caddesi'nde Çin lokantası vardı, sahipleri 1950'li yıllarda Türkiye'ye gelmişti, onların evinde yediğimiz yemekler falan... 1951'de İstanbul 22. Doğu Bilimciler Konferansı oldu, Çinliler bana bir kitap hediye ettiler, hala durur. Kitap ciltliydi ve üzerindeki Çince yazıların müthiş bir gizemi vardı, işte böyle Çinceye karşı yavaş yavaş bir ilgi başladı. Çine gidip Çince öğrenmek aslında en azından en başında tarihten daha çok ilgimi çekti. Tarihi de zaten üniversiteyi bitirinceye kadar anladığımı söyleyemem, ben çalışkan bir öğrenciydim hepsini öğreniyordum ama bir yerde anlamıyordum, benim için bir anlamı olmuyordu. Hâlbuki Çince öyle olmadı. Bizim Çince hocamız Celalettin Wang (Van Zin-şan) 1. sönestr sonunda vefat etti. O aslında Çin'in en önemli tarihçilerinden biri olan Wang Guowei'in öğrencisiymiş, bunu da yeni öğrendim. Çinceyi ilk 3 ayda nasıl öğretti, nasıl sevdirdi bilmiyorum ama “bu işi yapabilirim” hissi verdi bana.

İstanbul Üniversitesi'nde babam hocamdı, hocanın kızı olmak kolay değildi, ben biraz çekiniyordum işin doğrusu, herkesin yanına yaklaşamazdım. Biraz meşgul bir öğrenciydim; Çince öğreniyordum, Mahmut

Alukay adında bir doktor bize Rusça öğretmeye geliyordu. İkinci yıl Ahmet Ateş'ten Farsça dersi aldım, sonra İngiliz Edebiyatı Bölümü'ne gittim. Orada her hafta bir kitap okunuyordu ama benim Alman Lisesi'nden gelen İngilizcem onları okumaya yetmiyordu. Orada da ilginç araştırma yaklaşım yöntemleri gördüm bir sene boyunca. Sonra İngiliz Edebiyatı Bölümü'nü bırakıp Sanat Tarihi Bölümü'nden Türk Sanatı dersi aldım. Edebiyat Fakültesi içerisinde sadece tarih bölümünde kalmadım. Üniversiteden Farsçaya âşık bir insan olarak mezun oldum bu yüzden de Taiwan'a İran üzerinden gitmek istedim. İstanbul'dan Erzurum'a trenle, Erzurum'dan Tahran'a otobüsle. Tahran'dan da Air France ile Taiwan'a gittim.

"Bildğin şey zor değil, zor olanı da sen zaten bilmiyorsun"

Ben hayatta çok şey planlamadım, bir şeyi planlayınca bir İngiliz sözünün dediği gibi "hayat başka türlü cereyan ediyor". Gelen şeyleri bazen reddettim bazen kabul ettim. Taiwan'a gitmeden önce Farsça duymak istediğimi biliyordum. O zamanlar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yabancı otobüse binmesi yasakmış, Erzurum'dan bindiğim otobüse ceza keseceklerdi ama benim Taiwan'a gideceğimi duyunca "Yolculuğunuz çok uzun bu yüzden daha başında size güçlük çıkarmayalım." dediler. Sürprizlerle dolu güzel bir İran yolculuğu oldu.

Tebriz'e otobüs yolculuğunda beni bir halı tüccarı evlat edindi; "Haanum Çin'e gidiyor baayon (bayan) değil baydır" dedi. Otelde beni eşile birlikte bir odada yatırdı, kendisi başka yerde yattı ve yolculukta her türlü ihtiyacımı temin etti. Tebriz'de Yusuf adında bir arkadaşımı ziyaret edecektim. Beni evlat edinen beyefendi arkadaşım için "Burası İstanbul değil, babası kim?" diye sordu. Ben hiç alışık değilim arkadaşlarımla babasının sorulmasına. "Babası dekan ama..." dedim. Hemen bir telefon etti ve Tıp Fakültesi dekanını bağlattı ve "Misafiriniz var, gelin alın." dedi. Yusuf'lar Tebriz'in bilinen ailelerinden olan Muctehidilerdendi; ben çok utandım hâlbuki benimle ilgiledikleri için Yusuf'un babası çok memnun kaldı.

Üniversiteden Farsçaya âşık bir insan olarak mezun oldum bu yüzden de Taiwan'a İran üzerinden gitmek istedim. İstanbul'dan Erzurum'a trenle, Erzurum'dan Tahran'a otobüsle. Tahran'dan da Air France ile Taiwan'a gittim.

TÜBA Üyelik Konuşması. TÜBA Akademi Günü 2008, İstanbul

The Harmony of Civilizations and Prosperity for All, Beijing Forum. 4-6 Kasım 2011

Air France ile Taiwan'a giderken uçak çok pahalıydı ama bir yandan da mükellef bir şekilde misafir ediliyorduk; Önce Karaçi'de kahvaltı verdiler, Pnom Penh'de durduk sonra Hong Kong'da bir otelde kaldık ve sonra da Taiwan'a geçtik. Karaçi'den bizi havaalanından alıp otele götürmüş ve sonra havaalanına getirmişlerdi. Pnom Penh'de bizi bir odaya aldılar ve odada yaşlı bir hanımla genç bir erkeğin fotoğrafı vardı. "Prens Norodnom Sihanouk şimdi Romanya'dan geldi, önümüzden geçecek bu yüzden biraz geç kalkacağız" dediler. Ben o güne kadar ne Kamboçya'nın adını duymuştum ne de Pnom Penh'in. Böyle bir yolculukla Asya'yı biraz öğrenerek Taiwan'a gittim. Sonra da yıllar boyu da Norodnom Sihanouk'un inşili çıkışlı hayatını izledim.

Taiwan'a sadece dil öğrenmeye değil tarih bölümünde okumaya da gittim. Çince bir laf var "Bildğin şey zor değil, zor olanı da sen zaten bilmiyorsun". Başlangıçta zordu, ama ben Çinceyi sevmiştim. Mesela şimdi hayret ediyorum üniversitesinin birinci sınıfındayken sadece "ben" yazmak için saatlerce o imi oluşturan 7 çizgiyi sayarak, imin yazılışını öğrenmek için uğraşıyordum. Ben resim yapamam, müzik kulağım yok belki de bu eksikliklerimi böyle tamamlamaya çalışıyordum (gülüyor). Çok severek öğrendim Çinceyi bu yüzden de unutmadım. Önce bizi Çin Milli Eğitim Bakanlığı'nın Çince Kursu'na gönderdi-

ler, o zamanlar ayda 35 dolarlık bursumuz vardı. Bir general maaşı deniyordu zengin değildik ama bizim alıştığımız hayat standardıyla kıyaslayınca yetmiyordu. Ben yatılı okulda hiç kalmadığım için 8 kişi aynı odada yatmayı beceremedim. 4 ranza vardı. Perdeleri örtünce ranzanın içi özel alan oluyordu, bu kadar. Yapamadım bu yüzden. Gece okumaya çok alışkındım fakat saat 22:00'den sonra elektrik yoktu. Ben el feneriyle okumaya çalışırken yurt müdiresi aşağıdan "Togan ışığını kapat!" diye bağıyordu. Sonra bir Çinli ailenin yanına geçtim, bu çok daha iyi oldu ama yurt bedavayken aile yanında kalmak pahalıydı. Derslerden pek bir şey anlayamıyordum; diğer yüksek lisans öğrencileri harıl harıl yazıyordu fakat benim Çinceyi henüz anlamıyorken yazmam mümkün değildi. Bir yılda öğrendiğim pek de sistematik olmayan Çincem yetmiyordu. Ben de özel ders alayım dedim. Ziraat Fakültesi dekanının hanımını tavsiye ettiler, kendisinden ders aldım, daha sonraları bana Çince bir isim olan "Tu İsan" adını verdi, hala o ismi taşıyorum; tu sesi Togan'ın kısaltılması, isan ise adımın yarısı, salınarak yürüyen hanım anlamına geliyor. Taiwan'dan sonra, birçok kişi tarafından böylece adımın yarısı ile, "isen" olarak bilinir oldum. Bu hocadan çok şey öğrendim; eski Çince noktasız yazılıyor. Noktaların nereye koyulacağını bilmek için yüksek sesle okumak ve sonra cümlelerin bittiği yere nokta koymak gerekiyor.

"Belki bazen bazı şeyleri hayal etmiş olabilirim ama hiçbir şeyi planlamadım"

Milli Taiwan Üniversitesi'nde okurken sağlığım çok iyi olmadı. Kışın kalorifer yoktu, üşüyordum. Hava çok nemliydi. Eğleniyordum ama bir yandan da yabancı olarak yaşıyordum. Gözümün önüne hep kocaman bir Asya haritası geliyordu: Türkiye bir tarafta ben öbür tarafta. Bir sürü festival oluyordu ama hiç ilgilenmiyordum. Hâlbuki daha sonra Çin'e gittiğimde bunlara çok heyecanlanıyordum. Demek ki hazır değilmişim o zamanlar ancak ayakta durmaya çalışıyordum. Yüksek lisansı bitirmek için 3 yıl kalmam lazımdı ikinci yılın sonunda annem "Sen çok hastalanıyorsun geri dönsene" dedi. Ben de demek ki çok hazırmışım hiç tereddüt etmeden döndüm. Çin'de bugün bile kaynamamış su içmemek lazım. İçilen suya kaynamış buzlu su deniyordu. Ben kaynamamış sudan buz yapmıştım ve çok kötü bir şekilde zehirlenme ya da alerji gibi bir şey yaşadım. Antibiyotiklerle Türkiye'ye geri döndüm.

Bir yıl Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi'nde (AÜDTCF) Prof. Dr. Bahaeddin Ögel'le Karahı-tayların ataları Hitaylarla ilgili doktora çalışmasına başladım. Ankara'ya ayda bir gidip geliyordum. Bahaddin Bey kalemle okumamı tembihlerdi. Hakikaten kalemle okuduğumda ilk seferde problemi görüyor ve işaretliyordum ama eğer bunu yapmazsam ikinci kez okuduğumda artık görmüyordum. O zamanlar defteri dörde bölüp fiş haline getiriyorduk. Ögel Hoca teker teker benim çevirilerimi kontrol ederdi. İkinci yılımda babamın kürsüsü olan Umumi Türk Tarih'i'nde ikinci Çince hocamız Polat Bey vefat edince beni davet ettiler. Bir yıl süresince sekiz öğrencime Çince öğrettim. O arada da Fulbright bursu için

Amerika'da bir akvaryumda çalışıyor gibiydim. Orada bir akvaryumun içinde kitaplar vardı, bunlar her yerde bulunmayan kitaplardı, onları çalışabiliyordum. Türkiye ise çok farklı; burada bir şoför, bir esnafla konuşurken birden bire Orta Asya ya da Çin tarihiyle çağrışım yapan bir şeyle karşılaşıyorsunuz. Hayat çalıştığım alana katkıda bulunuyordu.

birinci başvurumda İngilizcem yetmemişti ikinci başvurumda yazdığım üç üniversite arasından Harvard Üniversitesi'nden kabul aldım ve böylece Vietnam yıllarındaki beş yıllık Amerika deneyimim başladı. Hiç planlamadım. Bu işler planlamakla olmuyor. Benim Timur tarihçisi bir arkadaşım var o mesela beş yıllık plan yapar ve uygular. Ben belki bazen bazı şeyleri hayal etmiş olabilirim ama hiçbir şeyi planlamadım. Emekliliğimde İstanbul'a gelmeyi planladım. Ankara'da kalmayacaktım, eve dönecektim yani denize, İstanbul'a... Bunun dışında hiç plan yapmadım.

Siz eğer can-ı gönülden bir şeye katılırsanız her şey size bir şey katar. Harvard'da etrafındakiler tarafından egzotik bulunan hocam Francis W. Cleaves'in yanında ben "kendim olmayı" öğrendim. Çünkü İstanbul Üniversitesi'nde babamın kızıydım. Babamı seven bana sevecen bakıyor, sevmeyen sevmeyecen bakıyordu (gülüyor). Bundan kurtulmak mümkün değildi. Zaten Türkiye içinde de ben olabilmek o kadar kolay değildi. Yani düşünmemiştim bile nasıl ben olacağımı. Hocam, sinolog ve mongolistti. Onunla filolojik çalışma yapmayı öğrendim. Yani sinoloji ile ilgili olan filolojik çalışma aslında her bir kelimeyi, terimi, ismi alıp "Neymiş bu? O zamanda ne işe yarıyor ya da ne anlama geliyormuş?" diye yerine koyup sonra bütününe bakmak şeklinde gerçekleşiyordu. Benim bulunduğum ve hocamın bulunduğu binada aynı zamanda Japonya, Çin ve Doğu Asya ile ilgili dünyanın zengin kütüphanelerinden biri vardı. Ben haftalık ödevler için

Kaynakları değerlendirirken orada bizim bugün hoşumuza gitmeyecek şeyler bulabiliriz ama onu o zamanın değerleri içinde anlamak lazım. Bugünü geçmişe yansıtmak gibi bir eğilim ise geçmişin açıklamaktan ziyade bizi duygusal olarak tatmin edebilir en fazla. Ama karşılaştığımız olayların bizim kendimizi anlamamıza yardım edip etmeyeceğini anlamak için geçmişin anlamalıyız.

gerekli bilgiyi bulamadığımda hocam hemen beni kütüphaneye götürür ve “Bulamadım diyordun ama bak işte burada” diyerek aradığım şeyi gösterirdi.

Bir gazeteyi alsanız mesela bugün o gazetede haberde bir sürü kurumun adı geçiyor. “Onların her birini 13. yüzyılda neymiş kim kurmuş? Bu kurum ne kadar yaşamış?” diye bilmeden o metni tercüme etmiyorduk. Örneğin efendi kelimesi zamanında şehzadeler için kullanılıyordu, ben çocukken ise kapıcılar ve şoförler için kullanılıyordu, şimdi kimse kullanmıyor sadece “efendim” diyoruz. Demek ki ne zaman kullanıldığı çok önemli. “O dönemin makro seviyedeki havası nedir? O terim o zaman nasıl kullanılıyormuş?” Bütün bu soruların cevaplarıyla bir haftada bir sayfa okuyorduk ama her kelimeyi evirip çevirip sonra yerine koyuyorduk. O bana her şeyin yapılabileceğini öğretti. Çünkü ortada yapmanız gereken bir şey varsa, ben bunu bilmiyorum diyerek arkanızı dönmek yerine, yavaş yavaş herhangi bir ucundan başlayabilirsiniz. Bu açıdan özel bir eğitim oldu. Her işe girilebilirdi, öğrenmenin sonu yoktu; ondan sonra antropoloji de sosyoloji de ve daha birçok şey de yaptım. Bir arkadaşım bana “Aman İsen, insan her şeyi de öğrenemezsin ki” demişti ama merak edersen bir şeyin bir ucundan tutulabilirsin fakat bütünü insanı birden ürkütebilir. Francis Cleaves bana bütünden ürkmemeyi ve öğrendiklerime bağlam yani context kavramı içinde bakmayı öğretti. İkincisi de babam meselesi. O dönemde okuduğumuz metinlerden biri ile ilgili bazı bilgileri babam Zeki Velidi Togan’ın Umumi Türk Tarihi

derslerinde okumuştuk. Teksir edilmiş bu ders notları benim yanımda idi. Hocama gösterdim “Hımmm peki çok güzel, baban çok meşhur bir adam, çok biliniyor.” dedi ve notları alıp rafa koydu. Bana da “Peki sen ne yapıyorsun?” diye sordu. Böylece ben “ben” olabildim. Hocam, bakımsız, kaba görünüşlü, başkalarını düşünmeyi bilmeyen bir adam izlenimi bırakıyordu, birçok insan onu sevmeyi ama müthiş bir şekilde öğrenci yetiştiriyordu. Aslında başkalarının ne dediğine aldırmadan kendi bildiğini yapıyordu. Ben onu çok sevdim. Benim ikinci hocam da onun öğrencisiydi ve onu da çok güzel yetiştirmişti.

Doktorayı bitirdiğimde üniversitede kalmam teklif edildi ama Türkiye’de yapacağım işler vardı, o yüzden döndüm. O arada babam vefat etmişti sene 1970. Türkiye’de de çalışmak istiyordum. Daha sonra gidişimde de annem rahatsızlandı ve artık dönmek gerekti. Aslında 1992’de dönmem için çok sebep doğdu; Sovyetler Birliği dağılmıştı. Ondan evvel 1990’da Unesco İpek Yolu seferiyle Çin’e, 1991’de eski Sovyetler Birliği’ne, 1990 sonunda Sovyetler henüz dağılmamışken Başkurdistan’a davet edilmiştim. Bütün bunlar bana bambaşka bir kapı açtı. Yani benim haritadan güçlülük yerini bulmaya çalıştığım birçok yerin kendisini gördüm, doğanın içinde o bölgeyi görmek çok farklı bir duygu. Amerika’dan bütün bu ülkelere gitmek çok pahalıydı fakat THY hemen birçok sefer açtı. Yani annemin hastalığının yanında Türkiye’den Orta Asya ve Çin’in çok daha ulaşılabilir olmasının çok büyük bir cazibesi oldu. Diğer taraftan benim zamanla anladığım başka bir şey de; Amerika’da bir akvaryumda çalışıyor gibiydim. Orada bir akvaryumun içinde kitaplar vardı, bunlar her yerde bulunmayan kitaplardı, onları çalışabiliyordum. Türkiye ise çok farklı; burada bir şoför, bir esnafla konuşurken birden bire Orta Asya ya da Çin tarihiyle çağrışım yapan bir şeyle karşılaşıyorsunuz. Hayat çalıştığım alana katkıda bulunuyordu. Amerika’da özellikle kırsal kesimde hayat çok güzel; her şehrin kasabanın köyün müzesi var, 19. yy eşyalarını görmek mümkün. Kırsal kesimde yemekler hamburgerden ibaret değil her şey çok güzel de o yaşam tarzının benim uğraşı alanıma katkısı yok. Burası farklı, burada çalışma konusu ve çevre kültürü birbirini etkiler durumda. Mesela Türklerin tarihinde kamışlıklarda doğan efsaneler var. Çevirirken kamışlığı bataklık olarak çeviriyor bazıları. Hâlbuki bir doğuş alameti olarak bataklık bir simge olamaz, insan bataklıkta batır. Oysa sazlıkta bir doğuş enerjisi var. Şereflikoçhisar’dı sanırım şoförün memleketi, ona “Sizin köyde sazlık var mı? Hayvanlarla ilgili sazlıktan çıkan hikayeler var mı?” diye sordum ve anlattırdım. Amerika’da bunu bulamazdım. Planlayarak gelmedim. Bu bağlantıları eskiden kuramıyordum ama kurabilmeye başladıktan sonra burası daha ilginç oldu. Eski Türkçede bir laf vardır “Göç yolda düzülür...”

Amerika’dan sonra 1980-82 yılları arasında Sudan’da bulundum. Kızımın babası ekonomist olarak orada çalışmak istedi ben de Orta Asya’ya gidemiyordum. O zaman daha SSCB vardı ve göçebelik kalmamıştı. Onlarla ilgili çalışma

Bazı tarihçiler tarihçinin görevinin hüküm vermek olduğunu düşünürler. Ben ise daha çok anlama-ya çalışmanın önemine inanıyorum. Olayları kendi zamanı kendi bağlamı içinde anlamaya çalışmak gerek bence.

yapmak istiyordum. 10 kez sıtma, bir kez tifo oldum, sonra bir daha gidemedim. Sudan'da göçebelerle çalıştım. Bir de Sudan'dayken Japonya fırsatı doğdu iki yıl için fakat sıtmalardan çok bitkindim, hastalık dönemindeydim ve gidemeyeceğimi bildirdim. Orada insanı öne çıkaran bir tavır ile karşılaştım. Biz hoşgörü diyoruz ama Sudanlılar "boşver ve özür dilerim" için aynı kelimeyi kullanıyor. Yani bir şeyi kırdığınızda bu ikisinden hangisini dediğiniz ses tonundan anlaşılıyor. Ama tabii benim bunu anlamam altı ay sürdü. Sudan öncesinde tarihi, kitaplardan öğrenen biriydim ve çalışmalarım belki daha çok bilgi odaklıydı. Orada insan faktörünün öne çıkması beni araştırmalarımı da etkiledi. Tarihi insanların serüveni gibi görmeye başladım, kadın tarihi ile de bu çerçevede ilgilenmeye başladım.

"Türklerin tarihinin kendi başına izole bir koridorda olmadığını göstermek benim için önemli oldu"

Bütün bu yolculuklar içinde kendimi Genel Türk Tarihçisi olarak ifade edebilirim. Genel Türk Tarihi, Türk dilli halklarının tarihidir. Benim çalışmalarım 4. yy'dan başlayıp günümüze kadar geliyor. Aslında 13. yy Cengiz Han İmparatorluğu dönemiyle başladım tarih çalışmalarına. Genel Türk Tarihi'nin kaynaklarının İslamiyet öncesinde Çince olmasından dolayı işin içine Çin de giriyor, Asya ve İpek yolu tarihi de diyebiliriz. Bugün İpek yolu herkesin anladığı bir terminoloji. O aslında bir kuşak ve o kuşak boyunca kavak ağaçları vardır ve kavak ağacı diken insanların milleti önemli değildir. O kültürün içerisinde tarih boyunca yerleşik olanlar ve göçebeler bazen karşı karşıya bazen de yan yana ve iç içe bulundular ve tarihte çok aktif varlık gösterdiler.

Türklerin tarihinin kendi başına izole bir koridorda olmadığını göstermek benim için önemli oldu elbette zira okulda öğrendiğim tarih Hunlardan başlar, Göktürkler, Uygurlar ve Selçukluların ardından Anadolu'ya gelirdi. Sanki yolda kimseye rastlamamışlardır gibi gösteriliyordu. Hâlbuki orada başkaları da var. Mesela biz hiç Soğd-ları bilmeyiz, bazen onlardan Soğut diye de bahsedilir,

yani adlarını bile tam bilmiyoruz. İranî bir kavimdir; şehir devletleri kurmuşlar, Türklerle birlikte yaşamlarını yansıtan lahitler ve röliefler yapmışlardır, son 10-15 yıl içinde Çin'de yapılan arkeolojik kazılarda bu konuda çok malzeme çıktı. Biz aslında bir zamanların çizgi romanlarından biraz Çinlileri biliyorduk onları da tam olarak bilmiyoruz, yolda başka kimseleri görmedik (gülüyor).

Benim hayatımda "keşkelere" pek yer olmadı. İnsan yaşadıkça görüyor, göremediklerini düşünecek kadar zaman da yok. Bir şey olmazsa, başka şey oluyor. Mesela ben Taiwan'a gitmeden önce Amerika bursuna başvurmuş-tum 1964'te Seattle Üniversitesi'nde Prof. O. Pritsak bana bu alanda yetişmem için imkân sağlamayı düşünmüştü. Ben de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden aldığım notları notere götürdüm ve bütün "pek iyi"leri "very good" olarak kaydetmişler halbuki "excellent" olmalıymış. Bu yüzden A yerine B olmuş notlarım ve o bursu kaybet-tim. Aynı hafta içinde o zaman Türkiye'nin ilişkide bulunduğu ve Taiwan'da bulunan Çin Cumhuriyeti'nin Ankara Büyükelçiliği'nden burs imkânı doğdu ve oraya gittim. Taiwan yerine Amerika'ya gitmiş olsaydım muhakkak ki hayatım daha farklı olabilirdi ama ne açıdan, onu bilmi-yorum. Olumlu ve olumsuz yanları ne olurdu, onları da bilmiyorum. Hayatta olanları anlamak zaten başlı başına bir iş, olmayanları düşünmek neye yarar? Sonra o yedi se-nelik Amerika döneminde ben Saint Louis'deyken gene bu sefer Seattle Washington Üniversitesi'nde iki-üç yıllık bir imkan doğdu ve ben Seattle'a gidip baktım. Seattle çok güzel bir yer, benim çocukluğumdaki İstanbul'u çok andır-ıyordu ve ben burada çalışmam dedim. Mesela adalara gidiyorsunuz Erenköy'lerde geziyorsunuz, bahçeli evler... Özlemişim anlaşılan... Ben o dönemde kitabımı yazıyordum ve bunlara dalarım kitabımı yazamam dedim dön-düm. Bu tür dönüm noktalarım oldu.

TÜBA'ya seçilmek...

TÜBA'ya üye seçilmek çok başka türlü bir histi. Ben 15 Haziran 2007'de emekli oldum 6 Haziran'da TÜBA'ya üye seçildim. O kadar hoştu ki, planlasam olmazdı. TÜBA ile ilk tanışmam değildi. 2001 yılında TÜBA Bilim Ödülü'ne layık görülmüştüm. TÜBA faaliyetleri benim için çok güzel oldu, bu kez Türklerin tarihi değil de özellikle sosyal bilim alanında çok fazla isimle tanıştım; Dünya Akademiler Birliği (UAI), Uluslararası Felsefe ve Beşeri Bilimler Konseyi (CIPSH) yeni ufuklar açtılar... Biraz daha makro düzeyde işlerin nasıl yapıldığını gördüm. Benim alanım her zaman kenarda kıyıda bir alandı. SSCB'nin dağılma-sı benim alanımı daha güncel yaptı. Ondan önce acayip işler yapan birisi gibiydim birazcık. SSCB dağılınca Orta Asya'ya gidilebilir ve İpek yolu gibi daha müşterek işler yapılabilir bir alan oldu.

"Tek tip bakmak yerine farklı tipleri görmek bizim tarihimizdeki zenginlikleri ortaya koyuyor"

2006 yılında *Eski Tang Tarihi* adındaki bir Çin tarihinin Türkler bölümünü çevirip yayımladık. Fransis Cleaves'den öğrendiğim yöntemle her bir şeyi açıklayarak

Eurasia Twenty Years After: 1991 in Retrospec Konferansı

Maulana Abul Kalam Azad Institute of Asian Studies Şubat 2011, Kalküta

yapılan bir çalışma oldu. Demek ki 2000'li yıllardan itibaren ben Kadim Türklerle ilgili çalışmaya başladım ve Çin kaynaklarını daha ciddi ve kapsamlı okumaya başladım. Türkçede "Boy, kabile, oymak gibi kelimelerin arasındaki fark nedir?" diye herhangi bir kişiye sorulsa bir fark yok der, Çince de bu türlü benzer anlam taşıyan çok kelime var. Yabancılar ise hepsini kabile (tribe) diye çeviriyor. Biz çeviriyi yaparken, "Türkçeye bunları nasıl çevireceğim? A kelimesi ya da B kelimesi için ne kullanacağım?" konusu problem oldu. Ben de bari aynı im'i hep aynı şekilde çevireyim dedim. Böyle olunca metinlerdeki insan faktörü ortaya çıktı ve zira hangi gruplar akrabalık ilişkileri üzerine kurulmuş, hangilerinde insanlar müşterek çıkarlar peşinde anlamak mümkün oldu. Kısacası böyle çalışmanın faydasını gördüm ve bu şekilde devam ettim.

Mesela Türkiye'de bugün doğuda aşiretler ve İstanbul'da ise holdingler var, bir de TC vatandaşları ve bunlara bir şemsiye olan devlet mekanizması var. Benim yaptığım "Kadim Türkler" çalışmasında da buna benzer üç veya dörtlü insan gruplarına ait terminoloji çıktı. Ben aralarındaki ilişkiye bakarken, çalışmalar bu nasıl bir sistem sorusuna götürdü beni ve aslında Kadim Türklerin yaptığı tüm savaşların bizim bugün Türk dediğimiz halklar olan Kırğızlar, Karluklar, Dokuzoguzlar ve Uygurlarla yapılmış olduğunu gördüm. Çin'e yaptıkları akınlar olsa da kitabelerde bütün anlatılanlar bugün Türk dediğimiz halklar üzerine. Biz aslında "Türk" kelimesinin kullanımında farkında olmadan bir çelişki yaşıyoruz hem Kadim Türklerle Göktürk, Türk diyoruz; öte yandan Kırğızlara da Türk diyoruz. O zaman Türk dediğimiz iki grup neden birbiri ile anlaşılamamışlar gibi bir soru sorup cevabını da aramıyoruz. O zamanlar orada ne olup bittiğini incelemiyoruz. Halbuki terminoloji açısından farklılıklara bakmak, 1500 yıl önceki siyasi yapı farklılıklarını, idare şekillerini bana gösterdi. O dönemlerde Orta Asya'da bizim bildiğimiz Osmanlı sistemindeki tek merkezlikten farklı olarak çok merkezli, çok dilli, çok dinli bir sistemle karşı karşıya olduğumuzu gördüm. O çerçevede tarihe sadece Türk olanlar açısından bakmak

Ben belki bazen bazı şeyleri hayal etmiş olabilirim ama hiçbir şeyi planlamadım. Emekliliğimde İstanbul'a gelmeyi planladım. Ankara'da kalmayacaktım, eve dönecektim yani denize, İstanbul'a... Bunun dışında hiç plan yapmadım.

yerine, Türklerin tarihinde birbirinden farklı ne tür sistemler kurulmuş olduğunu anlamaya çalıştım. Meseleye böyle bakınca da o dönemlerde bir arada yaşamış olan halkların politik ve sosyal yapılarına da bakmak gerekiyor. Osmanlı siyasi sistemi aslında tek merkezli, ama veraset sistemine bakacak olursak; veraset önce babadan oğula geçerken daha sonra ekberiyet geliyor yani ailenin en büyüğünün padişah olması söz konusu. İkinci sistem Orta Asya'da da yaygın olan sistem. Bizde babadan oğula veraset, Orta Asya'da ise ekberiyet sistemi başarılı olmuş. Böyle bakınca da yani Osmanlı'nın başarısının bile iki sistemi de kullanabiliyor olmasında görülebiliyor denebilir.

Tatarcada annemden öğrendiğim bir atasözü var "Bilmez kız tögerek örnek işler" diye. Yani başka örnek bilmeyen kız sadece tekerlek işliyormuş çeyizine. Tek tip bakmak yerine farklı tipleri görmek bizim tarihimizdeki zenginlikleri ortaya koyuyor. Çünkü Türkler çok değişik coğrafyalarda çok değişik alfabelerle, çok değişik inançlarla varlık göstermişler ama dillerini değiştirmemişler. Bütün o değişiklikler içinde dili korumuşlar. Tabii ki dil eski Türkçe, orta Türkçe, modern Türkçe gibi zaman içinde değişiklikler gösteriyor. Ben de Türklerin tarihindeki kültürel değişiklikleri ve çeşitlilikleri hem zaman içinde (diyakronik) hem de mekan içinde (senkronik) görmeye çalışıyorum.

Bazı tarihçiler tarihinin görevinin hüküm vermek olduğunu düşünürler. Ben ise daha çok anlamaya çalışmanın önemine inanıyorum. Ayrıca olayları kendi zamanı, kendi bağlamı içinde anlamaya çalışmak gerek bence. "Bizim

→ TÜBA Bilim Ödülü'nü Prof. Halil İnalcık'ın elinden alırken, 2001

→ Türk Kültürünün Gelişme Çağları: Başlangıç ve Yazıtlar Çağı Konferansı 15-16 Ağustos 2011, Ulan Batur

için, bugün için anlamı var mı? Gelecek için anlamı olabilir mi?” bunu anlamaya çalışmak önemli. Bahsettiğim değişik kabile isimleri ve terminoloji problemlerine geri dönecek olursak, kafamda “Türk kim? Neden şimdi bizim Türk dediklerimizle çatışıyorlar?” gibi sorularla hareket etmedim, bunlar metinde karşımıza çıkan problemlerden çıktı; o dönemde demek ki öyleymiş, o dönemde başka türlü bakıyorlarmış diyerek neyin bugünkü bakış açımızdan farklı olduğunu da anlamak geleceğe bakmak için yardımcı oluyor. Kaynakları değerlendirirken orada bizim bugün hoşumuza gitmeyecek şeyler bulabiliriz ama onu o zamanın değerleri içinde anlamak lazım. Bugünü geçmişe yansıtmak gibi bir eğilim ise geçmişti açıklamaktan ziyade bizi duygusal olarak tatmin edebilir en fazla. Ama karşılaştığımız olayların bizim kendimizi anlamamıza yardım edip etmeyeceğini anlamak için geçmişti anlamalıyız.

“Sen kendinin onlardan daha iyi olduğunu düşünmüyorsun değil mi?”

Babam kaynakları çok iyi bilen birisiydi. Çok küçük yaşta birçok dil öğrenmiş bir isim. Halk kültürü içinde yaşamış ve tarihin halkın tarihi olduğunu düşünmüş. Bunun için de her zaman halka yakın yaşadı. Eskiden banliyö trenlerinde üç vagon vardı. Birinci mevkii kadife, ikinci mevkii plastik koltukluydu. Babam dolayısıyla birinci mevkide oturabilecekken ikimiz beraber seyahat edince, üçüncü mevkide yani tahta koltuklarda oturuyorduk. Ben de 15 yaşlarındaydım ve orada oturmak istemiyordum. Babam kitap okuyordu ve bana gözlüklerinin üzerinden bakıp “Sen kendinin onlardan daha iyi olduğunu düşünmüyorsun değil mi?” diyerek okumaya devam ederdi. Tarihe de böyle bakardı bir bütün olarak destanıyla, edebiyatıyla, şiiriyle, arkeolojik malzemesiyle. Biz mesela bunları ayırmayı seviyoruz. Benim bir öğrencim Eski Anadolu Tarihi’nde “Edebiyat mı yapıyoruz biz?” diye kızmıştı Yunus Emre okuttuğum için.

Türkler çok değişik coğrafyalarda çok değişik alfabelerle, çok değişik inançlarla varlık göstermişler ama dillerini değiştirmemişler.

Zeki Velidi Togan tarihçiliğinin özellikle “hanlar beyler mücadelesi” diyerek açıkladığı kısmı bana da çok ışık tuttu. Ama biz genelde onun tarihçiliğindeki sistemik tarafa bakmıyoruz da bizim görmediğimiz, bilmediğimiz kaynaklardan yararlanmış olmasından etkileniyoruz. Onun eserlerini yayımlıyoruz basılmış ve basılmamışları yeniden gözden geçirirken kümülatif bir indeks ve bibliyografya yapmayı kendime iş edindim ve ancak ondan sonra onun tarihçiliğinin bütünü hakkında bir şey söylenebilir diye düşünüyorum. Babam 21 yaşında ilk eseri olan *Türk ve Tatar Tarihini* çıkarıyor, orada “Ben Timur’a yakıp yıkan adam diye olumsuz bakıyordum” diyor. Sonra bakış açısı değişmiş. Yunus Emreler nasıl eski Anadolu kültür ve edebiyatını bugüne kadar taşıyan insanlar ise, babam da Timur devri kültürünü benzer bir şekilde görmüş ve bu dönem kültürünün bütün Orta Asya’ya esas teşkil ettiğini gösteren birçok makale yazmış antolojiler toplamıştır. O Türk dilli halklara bir bütün olarak bakarken “Hristiyan mıymış? Budist miymiş?” diye ayırımlarda bulunmadan bütünlük içerisinde onların ne yapmak istediğini anlatıyor bize çoğu zaman. Beni etkileyen şeylerden biri de Karahanlı hanlarının mezarlarının halkın kendilerine yakın bir yerde bulunmasını “Han süyegi kiye” yani “han kemiği uğursuzluk getirir” diye istemiyor olmasıydı. Yani hanlar yaşarken hayat içinde en önemli yerdeler, ama hayattan sonra aynı yerdeler. Bu hissiyatı babam “Şamanın, evliyanın türbesi gibi yalnız kaldım ben” diye bir şiirle anlatıyor. Gerçekten de mesela Anadolu’da kümbetler kendi başına. Böylece bu türlü deyim ve şiirlerle biz büyük adamın yalnızlığını çok güzel bir şekilde anlamak durumunda oluyoruz. O açıdan edebiyatı da çok iyi bilmek gerektiğini bana anlatan birisidir babam.

MACAR BİLİMLER AKADEMİSİ'NDEN PROF. HAMZA TÜBA'YI ZİYARET ETTİ

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, Macaristan Bilimler Akademisi'nden Prof. Dr. Gabor Hamza ile

Macar Bilimler Akademisi'nden Prof. Dr. Gabor Hamza 7 Haziran 2016 tarihinde TÜBA'yı ziyaret etti.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Prof. Hamza her iki Akademi arasında ikili ilişkiler ve iş birliğinin geliştirilmesine dair müzakereler ile muhtemel ortak projeler hakkında bilgi ve görüş alışverişinin gerçekleştirildiği ziyarette

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, Macaristan Büyükelçisi Gabor Kiss ile

TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev de yer aldı.

Prof. Hamza, 9 Haziran günü Macaristan Büyükelçisi Gabor Kiss'in düzenlediği; Prof. Acar'ın ile Prof. Yurdusev'in de katıldığı iftar yemeğinin ardından davetlilere "İslamiyet'in Macar Meclisi'nce kabulünün 100. Yılı..." adlı konferans verdi.

UND'NİN TÜBA ZİYARETİ

Uluslararası Nakliyeciler Derneği (UND), 7 Haziran 2016 tarihinde TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ı ziyaret etti.

TÜBA - UND iş birliği ile lojistik alanında yapılacak araştırmaların veya akademik çalışmaların sonuçlarının yayına dönüştürülmesi veya yurt dışında lojistik alanında genel kabul görmüş olan nitelikli yayınların Türkiye'de de yayımlanması gibi konular görüşüldü.

UND tarafından bünyesinde kurulmakta olan Bilim Kurulu'na davet edilen TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın UND yöneticileri ile yaptığı görüşmede ulaştırma ve lojistik sektörünün mevcut müfredatı, müfredata ilişkin yapılacak yenileme çalışmalarında içerik oluşturulması ve sektörün kaynak ihtiyacını karşılayacak temel kitapların yazımı ve yayını konusunda değerlendirmelerde bulunuldu ve ortak iş birliğinin yürütülebileceği hakkında fikir birliği sağlandı.

TÜBA ŞEREF ÜYESİ PROF. KARPAT'A “CUMHURBAŞKANLIĞI KÜLTÜR ve SANAT BÜYÜK ÖDÜLÜ”

Her yıl 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'nda açıklanan Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri'nin bu yılki sahipleri belli oldu. 2016 ödülleri TÜBA Şeref Üyesi Kemal Haşim Karpata, Mustafa Kutlu, Prof. Dr. Prof. Dr. Erol Parlak, Şener Şen, Feridun Özgören ve Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'e ödül verilmesi uygun görüldü.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI

“Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri Yönetmeliği” kapsamında, hizmet ve eserleri ile Türk kültür ve sanat hayatına önemli katkılarda bulunan, ülkemizin kültür ve sanatının yücelmesi için çalışan, özgün eserleri veya hizmetleriyle üstün kabiliyet gösteren Türk vatandaşı ve yabancı uyruklu kişi veya kurumlara, devlet adına onurlandırmak ve özendirmek amacıyla verilen Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri'nin bu yılki sahipleri belli oldu.

Ödül sahipleri, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Fahri Kasırga, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı Doç. Dr. İbrahim Kalın, Cumhurbaşkanlığı Basın Başdanışmanı Lütfullah Göktaş, Cumhurbaşkanlığı Danışmanı H. Hümeysra Şahin, Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı Ömer Arısoy, Yunus Emre Enstitüsü Başkanı Prof. Dr. Şeref Ateş ile Yazar Alev Alatlı'dan oluşan Değerlendirme Kurulu'nun önerisi üzerine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın onayıyla belirlendi.

Prof. Dr. Kemal Haşim Karpata tarih yazımı ve sosyal analizde çığır açan çalışmaları nedeniyle ödüle layık görüldü

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Kemal Haşim Karpata, uluslararası bilim camiasında saygın bir sosyal bilimci ve tarihçi olarak, çeşitli dillerde yayımlanmış eserleri, bilimsel araştırmaları ile tarih yazımında ve sosyal analizde çığır açarak birçok konuya ışık tutan; özellikle modernleşme dönemi tarihine “devlet”ten ziyade halk ya da toplum perspektifinden bakarak geliştirdiği çalışmalar ve Osmanlı tarihinin dönemlere ayrılmasında toprak yönetimi faktörünü temel alan metodo-

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Kemal Haşim Karpata

lojik açıdan öncü çalışmaları nedeniyle ödüle layık görüldü.

Yabancılaşmaya karşı tarihimizi ve öz değerlerimizi savunan Mustafa Kutlu

Mustafa Kutlu

Anadolu insanının derinliğinin peşine düşerek aynı derdin farklı yansımalarını ve farklı yaşantılar üzerindeki etkisini güçlü bir modern çağ eleştirisiyle birlikte yansıtan; Anadolu'ya, o medeniyetler beşiğine, durmadan, yorulmadan sürekli hareket halinde olma çağrısında bulunan; taşradan gelmiş birinin gözüyle şehre bakarken, yabancılaşmaya karşı tarihimizi ve öz değerlerimizi savunan; toplumla sağlam köprüler kurarak Türkiye topraklarının hikâyesini kaleme alan Mustafa Kutlu Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülü'nün sahibi oldu.

Anadolu'nun kültürel zenginliğini ve ruhunu aktaran Prof. Dr. Erol Parlak

Prof. Dr. Erol Parlak

Şelpe tekniğini sistemleştirerek el ile bağlama çalma geleneğini modern dönemde temsil eden; çalış teknikleriyle Anadolu'nun kültürel zenginliğini, ruhunu dünyaya aktaran; özden ve gelenekten kopmadan, yeni açılımlarla müzik sanatının sınırlarını keşfetmeyi sürdüren; icrası yanında Türk müziği literatürüne akademik boyutta da güçlü katkılar sunan ve "Garip Bülbül" Neşet Ertaş hakkında en kapsamlı çalışmayı ortaya koyan Prof. Dr. Erol Parlak ödül almaya hak kazandı.

Küçük rolün olmadığını gösteren büyük oyuncu Şener Şen

Şener Şen

Türk sinemasında tip oyunculuğunu aşip canlandığı farklı karakterlerde kendine has yeteneği ve özgün performansı ile beyazperdeye unutulmaz rol kişileri ve dillerden düşmeyen replikler kazandıran; esinlendiği ülke insanlarını ve onların sorunlarını başarılı bir biçimde yansıtarak toplumsal tavrını sanatın ince diliyle ifade eden; üstlendiği rolün konumuna önem vermeden, oyunculuk işinin gereğini yaparak "küçük rolün olmadığını" büyük oyuncu olarak gösteren Şener Şen ödüle layık görüldü.

Eski ve köklü sanatlarımızı erbabı olarak yaşatan Feridun Özgören

Feridun Özgören

Geleneksel ebru sanatını günümüzde ve özellikle Batı dünyasında kendine özgü ebat ve yorumlarla icra etmesinin yanı sıra, kurucusu olduğu Cambridge Müzik Cemiyeti'nde Amerikalıları Osmanlı ve Türk müziksinin nağmeleriyle buluşturan; ney, tambur ve bendirden "ses" alarak, ustası olduğu müzik enstrümanlarını imal ettiği gibi usta-çırak ilişkisi çerçevesinde yapımını öğreten; minyatürlerdeki figürlerden yararlanarak ürettiği unutulmuş "çeng" sazını tekrar Türk müziğine kavuşturan; başta ebru olmak üzere eski ve köklü sanatları erbabı olarak yaşatan Feridun Özgören de ödül kazanalar arasında yer aldı.

Türk kültürüne sönmeyen inanç ve azimle eserler veren Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver

Türk kültürünün bu bereketli topraklardaki bekasına sönmeyen bir inanç ve azimle bağlanarak eserler veren; tasavvuf neşvesiyle "aklıselim, kalbiselim ve zevkiselim" damarlarını başarıyla bir terkibe dönüştüren; bu bütünleşmeyi hikmetli şiirlerinde, tezhip ve sulu boya resimlerinde, bilim ve sanat eserlerinde aksettirerek Türk milletine ve dünyaya armağan eden Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'e ödül verilmesi kararlaştırıldı.

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri Töreni daha sonra ilan edilecek bir tarihte Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde gerçekleştirilecek.

UTA'DAN "BÜYÜK BOZKIR GÖÇEBELERİNİN TARİHSEL ZENGİNLİĞİ: TANRIDAĞI'NDAN ÖTÜKEN'E" BAŞLIKLİ KEŞİF GEZİSİ

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, Uluslararası Türk Akademisi'nin (International Turkic Academy-UTA) daveti üzerine Moğolistan'da gerçekleştirilen "Büyük Bozkır Göçebelerinin Tarihse Zenginliğı: Tanrıdağı'ndan Ötüken'e" başlıklı keşif gezisi ve saha seminerine katıldı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, 20-26 Ağustos tarihleri arasında Uluslararası Türk Akademisi'nin (International Turkic Academy-UTA / Turkic World Educational and Scientific Cooperation Organization-TWESCO) organizasyonuyl Moğolistan'da gerçekleştirilen "Büyük Bozkır Göçebelerinin Tarihse Zenginliğı: Tanrıdağı'ndan

Ötüken'e" başlıklı keşif gezisi ve saha seminerine katıldı.

Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Türkiye, Moğolistan ve Rusya'nın tanınmış Türkologları ve arkeologları, akademi üyeleri, uluslararası teşkilat yöneticilerinin yanı sıra yabancı ve yerel basın temsilcilerinden oluşan heyet, Ulan Batur'da bir araya geldi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Komintern Tutar Riskulov'un Moğolistan'daki Faaliyetleri' ve "Tutar Riskulov'un Moğolistan'daki Faaliyetlerine İlişkin Belgeler" başlıklı iki kitabın tanıtımı sırasında UTA Başkanı Darkhan Kızıralı ile

Başkent Ulan Batur'da yapılan görüşmeler ve kültürel programların ardından arkeolojik keşif çalışmasının gerçekleştirildiği Şiveet Ulaan Abideler Külliyesi'ne doğru hareket edildi.

UTA projesi çerçevesinde Eski Türklere ait abidelerin bulunduğu kazı bölgesinde iki yıldır devam eden kazı çalışmaları sonucunda arkeologların tespit ettikleri yeni buluntuların detaylı tanıtımı 24 Ağustos tarihinde düzenlenen olan "Büyük Bozkır Göçebeleri: Tarihsel ve Kültürel Uyum" adlı II. Türk ve Moğol Arkeologlarının Saha Semineri'nde gerçekleştirildi.

Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) tarafından Moğolistan'da sürdürülen Moğolistan'daki Türk Anıtları Projesi (MOTAP) kapsamında Arhangai vilayeti Haşaat ilçesinde Göktürk dönemine ait Höşöö Tsaydam Müzesi 2008 yılında kuruldu. Övörhangai vilayetine bağlı Karakurum ilçesi ile Höşöö Tsaydam Müze arasındaki Bilge Kağan Karayolu Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin karşılıksız yardımıyla inşa edildi. Höşöö Tsaydam Müzesi'ne Destek Projesi'ne ilişkin TİKA ile Höşöö Tsaydam Müzesi Müdürlüğü arasında proje anlaşması imzalandı. Projeye, sert hava iklimi ve rüzgâr nedeniyle yıpranan Bilge Kağan Karayolu ve müze levhaları, TİKA tarafından yenilendi. Yabancı misafirlere ve turistlere Moğol gelenek ve göreneğinin yakından tanıtılması amacıyla Höşöö Tsaydam Müzesi'ne bir adet altı duvarlı içi döşenmiş tam mobilyalı Moğol çadırı, müzeye ait çadır ve ekipmanların muhafaza edilmesi için bir adet 40 tonluk konteyner temin edildi. Moğolistan'daki Göktürk dönemine ait tarihi ve kültürel mirasın dünyaya tanıtılması ve müzenin kapasitesinin geliştirilmesi sağlandı.

Açılışa, saha semineri kapsamında Moğolistan'da bulunan TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, TÜBA Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Nuri Yurdusev, TİKA Başkan Yardımcısı Mehmet Süreyya Er, TİKA Ulan Batur Program Koordinatörü Veysel Çiftci, Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Refik Turan, UTA Başkanı Prof. Dr. Darhan Kızıralı, Höşöö Tsaydam Müze Müdürü Naran-gerel Turhuu, Erdenezuu müze temsilcisi, Harhorin müze temsilcisi ve basın mensupları katıldı.

Ar-Ge Yetenekleri ve Küresel Ar-Ge Yarışı

Prof. Dr. Halit Keskin

TÜBA Asosye Üyesi

Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Prof. Dr. Ali Ekber Akgün

TÜBA Asosye Üyesi

Gebze Teknik Üniversitesi, İşletme Fakültesi

Dr. İpek Koçoğlu

Gebze Teknik Üniversitesi İşletme Fakültesi

Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge), insanlığın geleceği için yeni ürünler, süreçler, teknolojiler ve uygulamalar geliştirmeye yarayacak bilgi birikimini artıran sistematik bir süreç olarak tanımlanmaktadır (OECD, 2002). Ar-Ge faaliyetleri ülkeden ülkeye, sektörden sektöre ve yıldan yıla değişmektedir. Ülkeler küresel arenada rekabet edebilmek ve teknoloji ve inovasyonda gelişim ivmesi kazanabilmek için Ar-Ge altyapılarını güçlendirmekte, Ar-Ge faaliyetlerini yoğunlaştırmaktadırlar. Ülkeler bu nedenle, kendilerine özgü Ar-Ge yetenekleri geliştirerek farklılaşmakta ve küresel Ar-Ge yarışında rekabet üstünlüğü elde etmektedirler. Dolayısıyla, dünyanın ileri teknoloji üreten ülkeleri, güçlü Ar-Ge yetenekleri temelinde Ar-Ge altyapılarını güçlendirmekte ve Ar-Ge faaliyetlerinde başarıya ulaşmaktadırlar.

Ar-Ge yetenekleri, işletmeler için olduğu gibi ülkeler için de rekabetçi üstünlük kazanma açısından oldukça önemlidir. Belirsizlik, dinamizm ve hızla gelişen teknolojinin hâkim olduğu küresel rekabet ortamında, Ar-Ge yeteneklerinin yalnızca mikro düzeyde değil, makro düzeyde de; ülkelerin ekonomik kalkınma, üretkenlik, verimlilik ve inovasyon kaynağı olduğu bilinmektedir. Günümüz gelişmiş ülkeleri, plan, politika ve stratejilerini; Ar-Ge, inovasyon ve teknoloji ile harmanlayarak oluşturdukları, bu unsurları uygulamalarına yansıttıkları ve başarılı bir şekilde yönetebildikleri için yükseliş göstermektedirler. Yürütülen bilimsel araştırmaların sonuçları ülkelerin Ar-Ge faaliyetlerindeki yükseliş ile verimlilik artışları arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Özellikle, ülkelerin Ar-Ge yetenekleri sayesinde bilimsel üretim ve araştırma yoğunlukları yükselmektedir. Ayrıca, ülkeler, Ar-Ge yetenekleri vasıtasıyla dünyaya katma değer sunan teknolojik markalar üretmekte ve bu markalara nitelik kazandırmaktadır. Bu, ülkelerin iktisadi kalkınmalarını hızlandırdığı gibi, o ülkelerin küresel Ar-Ge yarışında başarı elde etme ve uluslararası arenada söz sahibi olma şansını da artırmaktadır.

Ar-Ge yetenekleri makro düzeyde, Ar-Ge strateji, plan ve politikalarını etkin yönetme, ulusal bilim teknoloji ve yenilik stratejisi oluşturma, ülke kaynaklarını yenilik yaratmak için doğru kullanma, özel sektör ve kamu düzeyindeki Ar-Ge harcamalarını ulusal bilim ve teknoloji stratejilerine entegre etme ve Ar-Ge yoğunluğunu artırma becerisini ifade eder. Ar-Ge yetenekleri;

- Ülkenin Ar-Ge stratejileri ile diğer stratejilerinin uyumlu olmasını sağlar.
- Ülke sanayisinin öncü kurum ve düzenleyici mekanizmalarının, belirlenen ortak Ar-Ge stratejileri doğrultusunda teknolojik ve inovasyon gelişim ivmesi kazanması için işbirliği içerisinde uyumlu çalışmalarını sağlar.
- Özel sektörün Ar-Ge harcamalarına katılımını teşvik eder ve toplam Ar-Ge harcamalarının GS-YİH içerisindeki payının artmasını sağlar.
- Nitelikli Ar-Ge araştırmacısı yetiştirilmesini ve bu alanda istihdam oluşturulmasını sağlar.
- Sanayide, üretimden, tasarıma ve mühendisliğe geri bildirimlerin hızını ve kalitesini artırmayı sağlar.
- Teknoloji ve inovasyon yaratma süreçlerinde ülkenin farklı kurumlarının, mekanizmalarının ve fonksiyonel gruplarının entegrasyonunu kolaylaştırır.
- Ar-Ge harcamalarının ticarileştirilme ve dolayısıyla katma değer yaratma olasılığını artırır.
- Ülkenin Ar-Ge yoğunluğunun (Ar-Ge harcamaları/net satışlar) artmasını sağlar.

Bu nedenlerle, ülkelerin küresel pazarda etkin bir rekabet avantajına sahip olabilmeleri ve daha hızlı bir ekonomik kalkınma gerçekleştirebilmeleri; sanayilerinin Ar-Ge ve teknolojik inovasyonda geliştirdiği yeteneklere ve bu yeteneklerini dinamik çevre şartlarına bağlı olarak sürekli yeniden yapılandırmalarına bağlıdır. Dünyada Ar-Ge yarışının durumu, çeşitli Ar-Ge göstergelerinin (ör. Ar-Ge

Ar-Ge yetenekleri makro düzeyde, Ar-Ge strateji, plan ve politikalarını etkin yönetme, ulusal bilim teknoloji ve yenilik stratejisi oluşturma, ülke kaynaklarını yenilik yaratmak için doğru kullanma, özel sektör ve kamu düzeyindeki AR-GE harcamalarını ulusal bilim ve teknoloji stratejilerine entegre etme ve Ar-Ge yoğunluğunu artırma becerisini ifade eder.

harcamaları, Ar-Ge araştırmacısı sayısı vb.) ülkeler ve o ülkelerde faaliyet gösteren en yoğun Ar-Ge faaliyetlerine sahip firmalar bazında ölçülmesi ve karşılaştırılması sonucu belirlenmekte ve raporlanmaktadır. Bu raporların en bilinen ve en çok kaynak gösterilenleri; Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Avrupa Birliği'nin (AB) yürütme organı olan Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Ar-Ge raporlarıdır. Bu raporlar, dünyadaki Ar-Ge yarışını ülkeler ve bölgeler bazında görmek için kapsamlı bir resim çizmektedir.

OECD her sene yayımladığı Ar-Ge istatistikleri raporunda üye ve üye olmayan ülkeleri; Kuzey Amerika, Avrupa Birliği, BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti) ve seçilen OECD üyesi olmayan ülkeler olarak ayırmaktadır. OECD raporunda, dünyada Ar-Ge yarışını; Ar-Ge harcamaları, Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payı, Ar-Ge çalışanı sayısı, Ar-Ge harcamalarında özel sektörün payı gibi göstergeler temelinde değerlendirmektedir. OECD'nin bu istatistikleri doğrultusunda, dünyada Ar-Ge yarışına baktığımızda GSYİH'sına¹ oranla en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ülkenin %4,29'luk oran ile Güney Kore olduğunu görüyoruz (OECD, 2016). 1990'larda ekonomik yapısı ile sıklıkla Türkiye'ye benzetilen ve karşılaştırılan Güney Kore, 2000'ler itibarıyla kazandığı teknoloji ve inovasyon gelişim ivmesi sayesinde günümüzde dünyanın teknoloji üreten ülkelerinden olmuştur. Dünyanın en yoğun Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan ilk 50 şirketi arasında Samsung ve LG gibi sırayla yıllık \$13,5 milyar ve \$3 milyar Ar-Ge yatırımı yapan Güney Kore devleri yer almaktadır. Ayrıca Güney Kore 1000 çalışanından 13'ünü Ar-Ge araştırmacısı olarak istihdam ederek dünyanın en yüksek Ar-Ge çalışanı oranına sahip ülkeleri arasına girmektedir. OECD'nin istatistiklerine göre Ar-Ge harcaması/GSYİH oranı temelinde yapılan değerlendirmede ikinci sıra %4,1'lik oranla İsrail'e aittir. İsrail, 2016 rakamlarına göre 1000 çalışanından 17'sini Ar-Ge araştırmacısı olarak istihdam ederek dünyada en yüksek Ar-Ge çalışanı oranına sahip ülke unvanı ile bilinmektedir. Ar-Ge harcamalarının GSYİH'ya oranına bakıldığında Güney Kore'yi üçüncü sırada Japonya (Ar-Ge/GSYİH: %3,58, Ar-Ge Çalışanı/1000 İstihdam: 10,5) takip etmektedir. Japonya, dünyada en yoğun Ar-Ge faaliyetinde bulunan

50 şirket arasında; Toyota, Toshiba, Sony, Panasonic ve Hitachi gibi dev markalarıyla Ar-Ge yarışında ön sıralarda bulunmaktadır.

OECD sıralamasını İsveç, Danimarka ve Finlandiya gibi İskandinav ülkeleri takip etmektedir. Ar-Ge/GSYİH oranları ortalama %3 ve Ar-Ge çalışanı oranları ortalama 1000'de 15'tir. Devamında Almanya ve Avusturya gibi AB'nin ekonomik olarak güçlü ülkeleri, ortalama %2,9'luk Ar-Ge harcaması/GSYİH oranı ile yer almaktadır. Bu sıralamayı benzer bir Ar-Ge yoğunluğu ile İsviçre (Ar-Ge/GSYİH: %2,96, Ar-Ge Çalışanı/1000 İstihdam: 7,5) takip etmektedir. OECD'nin 2014 verilerine göre \$432 milyar ile hacim olarak en yüksek Ar-Ge harcamalarında bulunan ve Ar-Ge/GSYİH oranı %2,5 olan Kuzey Amerika takip etmekte ve 1000'de 8,7'lik Ar-Ge çalışanı ile AB ülkeleri ile yakın bir orana sahip olduğu görülmektedir (OECD, 2016). Türkiye OECD'nin sıralamasına göre %1,01'lik Ar-Ge/GSYİH oranı ile OECD ülkeleri ortalaması olan %2,37'den daha düşük bir orana sahip olmasına karşın (TÜİK, 2014), vizyon 2023 hedefleri doğrultusunda Ar-Ge harcamalarının GSYİH içerisindeki payını %3'e çıkartmayı hedeflemektedir (TUBİTAK, 2014a). Ayrıca Türkiye'nin son yıllarda Ar-Ge yatırımı büyümesi anlamında önemli bir yol kat ettiği ve AB'nin 2015 verilerine göre yıllık %30'luk bir Ar-Ge yatırımı büyümesi gerçekleştirdiği görülmektedir (European Union, 2015).

Avrupa Komisyonu ise farklı bir yaklaşım izleyerek, dünyanın en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ilk 2500 şirketinin (2015 yılında ayrıca Avrupa'nın en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ilk 1000 şirketini de rapora ayrıca dâhil etmiştir) sektörel bazda ve firma bazında Ar-Ge harcamaları, Ar-Ge yoğunlukları (Ar-Ge harcamalarının net satışlara oranı), Ar-Ge büyümeleri, patent faaliyetleri gibi göstergeleri doğrultusunda dünyadaki Ar-Ge yarışının durumunu analiz etmektedir. Şekil 1'de Türkiye, ABD, AB, Japonya, Çin ve Hindistan'ın dünyanın en yoğun Ar-Ge yatırımı yapan ilk 2500 şirketi arasındaki yerleri; şirket sayısı, Ar-Ge yatırımı en yüksek ilk üç şirketi, Ar-Ge yatırımı en yüksek ilk 3 sektörü, yıllık Ar-Ge büyüme yüzdesi ve net satışların yıllık büyüme yüzdesi esasında gösterilmektedir.

¹ GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

Şekil 1. Ülkeler bazında en yüksek Ar-Ge yatırımı yapan şirketler / Kaynak: Avrupa Birliği, (2015) Avrupa Komisyonu Ar-Ge Raporu

Ar-Ge yarışının 2014 yılındaki durumunu gösteren 2015 raporları doğrultusunda dünyada yaklaşık \$1,6 trilyon (European Union, 2015), Ar-Ge harcamasından bahsediyoruz (yeni yayımlanan 2016 verilerine göre bu rakam 2016'da %3,5 artarak \$1,95 trilyon düzeyine ulaşacağı öngörülüyor) (Industrial Research Institute, 2016). Bunun yaklaşık \$680 milyarını dünyanın en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ilk 2500 şirketi oluşturuyor. Bu şirketlerin Ar-Ge harcaması, dünya çapında devlet kaynaklı Ar-Ge harcamalarının %55'ini, özel sektör kaynaklı Ar-Ge harcamalarının %90'ını oluşturuyor. Avrupa Komisyonunun Ar-Ge raporuna göre, dünya Ar-Ge harcamasının %38,2'sini 829 şirket ile ABD menşeli şirketler, %28,1'ini 608 şirket ile AB, %14,3'ünü 360 şirket ile Japonya ve %19,4'ünü ise toplam 703 şirket ile geri kalan dünya ülkeleri (Çin, İsviçre, Güney Kore, Tayvan, Kanada ve diğer dünya ülkeleri) oluşturmaktadır. Rapora dâhil edilen 2500 şirket içerisinde 301 Çin şirketi, 114 Tayvan şirketi, 80 Güney Kore şirketi yer almaktadır. Bunun yanı sıra sadece AB'nin ilk 1000 şirketine baktığımızda \$200 milyar ile dünya AR-GE yatırımının %12,5'ini oluşturduğunu görmekteyiz. AB'nin en yüksek Ar-Ge harcaması yapan ilk 1000 şirketinin %68'ini Almanya (136), İngiltere (125), Fransa (86), Hollanda (42) ve İsveç (42) oluşturmaktadır. Türkiye AB'ye üye olmayan ülkeler arasında bu yarışa 9 şirketiyle 14. sıradan girmektedir. Sektörel olarak bakıldığında ise otomotiv, elektronik ve genel endüstriyel üretim öncü Ar-Ge yatırımı yapan sektörler olarak görülmektedir. Ancak sektörel Ar-Ge yoğunluklarını gösteren bu durum dünyada farklıdır. İleri teknoloji üreten ülkeler Ar-Ge yatırımlarını ileri teknoloji üreten sektörlerde yoğunlaştırmakta ve bu sayede Ar-Ge yarışında rekabetçi avantaj sağlamaktadır.

Bu noktada, Ar-Ge yarışına dâhil olan şirket sayımızı artırmanın yanı sıra, Ar-Ge yatırımlarını dünyadaki

sektörel teknoloji ve inovasyon trendleri doğrultusunda; bilişim teknolojileri, donanım, yazılım, ilaç sanayi ve biyoteknoloji gibi sektörlerde yoğunlaştırarak Ar-Ge rekabetinde daha üst noktalara gelebileceğimizi söylemek gerekir. Yalnızca Ar-Ge yatırım miktarında değil, küresel yarışa dâhil olabilecek düzeyde ve sektörde Ar-Ge yatırımı yapan Türk şirketlerimizin sayısındaki artış, bizi Ar-Ge liginde de daha üst noktalara taşıyacaktır. Bu nedenle yalnızca UBTYS (Ulusal Bilim Teknoloji ve Yenilik Stratejisi) 2011-2016'da öncelikli sektörler olarak belirlenen Türkiye'nin güçlü olduğu; enerji, sağlık, havacılık ve uzay, otomotiv, raylı sistemler ve bilişim ile savunma sektörlerinde değil (TUBİTAK, 2014b), dünyada Sanayi 4.0 dönüşümünün altyapısını oluşturan; yazılım, donanım, bilgi teknolojileri, entegre sibernetik sistemler gibi ileri teknoloji üreten sektörlerde uluslararası düzeyde rekabetçi teknolojik ürün ve markaların ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Dünyadaki Ar-Ge büyümesi trendlerine baktığımızda ülkelerin teknoloji ve inovasyon alanında rekabetçi pozisyonlarını korumak için sürekli daha fazla Ar-Ge yatırımı yaptıkları, Ar-Ge istihdamını artırdıkları ve net satışlara oranla daha yüksek düzeyde Ar-Ge harcamalarında bulundukları görülmektedir. En yüksek Ar-Ge harcaması yapan ilk 2500 şirketin Ar-Ge yatırımları 2014 yılında %6,8'lik bir artış göstererek, yıllık net satışlardaki büyüme oranının (%2,2) üzerinde seyretmiş ve teknolojik

Dünya Ar-Ge yarışının ilk 10 oyuncusuna baktığımızda, en yüksek Ar-Ge yatırımı büyümesi, sırasıyla %56,8'lik ve %23,6'lık yıllık Ar-Ge büyümesi oranlarıyla Hindistan ve Çin'dir.

değişimin hâkim olduğu küresel rekabet ortamında bilgi üretiminin önemine dikkat çekmiştir. Şirketlerin Ar-Ge yatırımlarındaki büyümenin ülkeler bazındaki dağılımına bakıldığında; ABD merkezli şirketlerde 2014 yılı Ar-Ge yatırımında %8,1'lik bir büyüme dikkati çekerken, AB merkezli şirketlerde Ar-Ge yatırımı %3,3 oranında büyüyerek orta ve ileri teknoloji sektörlerin karma etkisinin gözlemlenmesine neden olmuştur (Avrupa Komisyonu, 2015). Dünya Ar-Ge yarışının ilk 10 oyuncusuna bakıldığında, en yüksek Ar-Ge yatırımı büyümesi, sırasıyla %56,8'lik ve %23,6'lık yıllık Ar-Ge büyümesi oranlarıyla Hindistan ve Çin'dir. 2015 yılı itibarıyla dünya Ar-Ge yarışına bakıldığında başta Hindistan ve Çin olmak üzere Asya ülkelerinin Ar-Ge büyümeleri dikkat çekmektedir. Öte yandan bu ülkelerin Ar-Ge yarışında uzun senelerdir başı çeken Amerika ve AB ülkeleri ile yatırım hacmi anlamında yarışmasa da, Ar-Ge büyümeleri anlamında bu ülkelerin çok üzerinde bir büyümeye sahip oldukları görülmektedir. Bu durumun perde arkasında, Ar-Ge yatırımlarının yer değiştirmesi yer almaktadır. ABD ve AB dünyada en yüksek Ar-Ge yatırımı yapan ülkeler olarak yarışta yerlerini korumalarına karşın, Ar-Ge yatırımlarını dünyanın hangi bölgesine yaptıkları değişmektedir. 2015 yılında küresel Ar-Ge yatırım haritasına bakıldığında Asya kıtasının en yüksek Ar-Ge yatırımı alan bölge olduğu görülmektedir. 2007 yılında en yüksek yatırımı yapan ve alan ülke ABD olmasına rağmen; 2015 yılında bu resim tersine dönmüş ve en yüksek yatırımı yine ABD şirketleri yapmakta ancak, bu yatırım daha ziyade Hindistan ve Çin gibi Asya kıtasında yer alan ülkelere gerçekleştirilmektedir. Ar-Ge yatırımlarının yer değiştirmesinin nedenleri, bu ülkelerin; yüksek büyüme gösteren pazarlara yakınlığı, anahtar sanayi bölgelerine yakınlığı, anahtar tedarikçilere yakınlığı ve bu bölgede geliştirme maliyetlerinin daha düşük olmasıdır. Bu kilit kriterler bölgenin Ar-Ge yarışındaki konumunu değiştirdiği gibi Ar-Ge'ye gösterilen ilginin, edinilen bilimsel ve teknolojik bilginin artmasına yol açmaktadır.

Dünyada Ar-Ge yarışının değişen dinamikleri (ör. yatırım bölgesi ve yatırım büyümeleri) doğrultusunda rekabet edebilmek için yalnızca Ar-Ge yatırımlarını ve Ar-Ge personeli sayısını artırmak yetmemektedir. Bölgesel ve sektörel avantajlara sahip ülkelerle rekabet edebilmek için, ülkelerin Ar-Ge yetenekleri geliştirmeleri ve bu yeteneklerini teknoloji ve inovasyon yetenekleri ile tamamlayarak entegre bir kapasite oluşturmaları gerekmektedir.

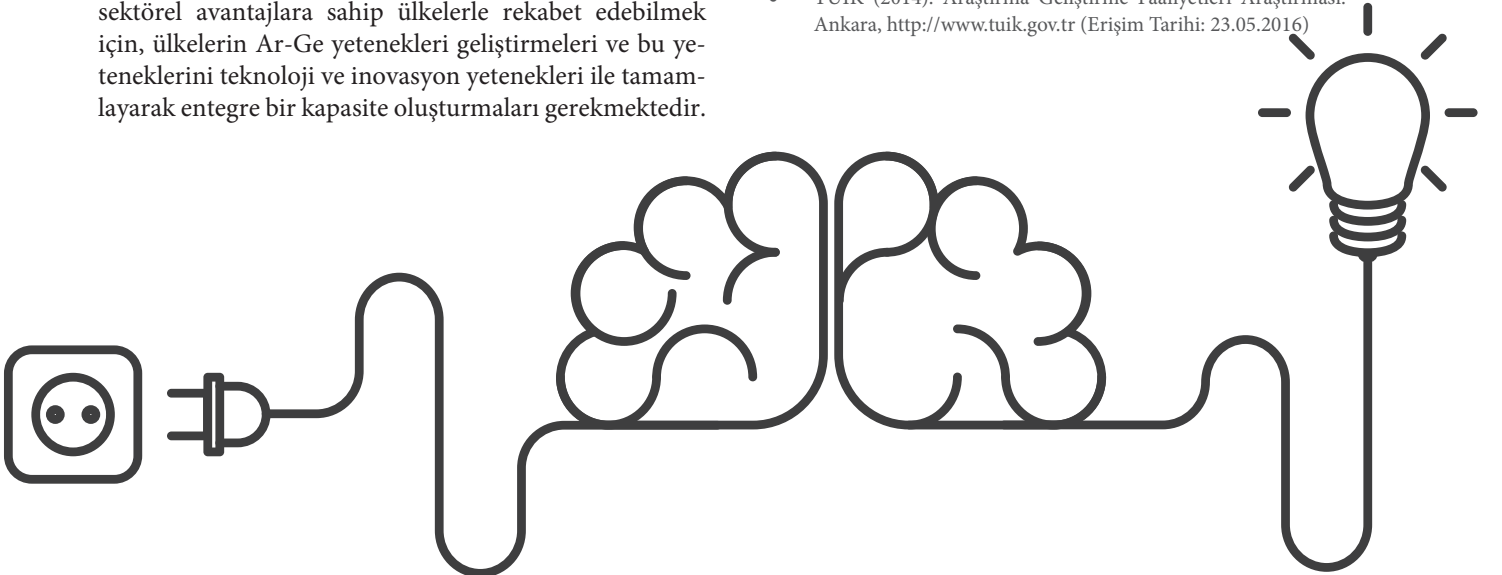
2015 yılında küresel Ar-Ge yatırım haritasına bakıldığında Asya kıtasının en yüksek Ar-Ge yatırımı alan bölge olduğu görülmektedir.

Ar-Ge, teknoloji ve inovasyon stratejilerinin diğer ülke stratejileri ile uyumlu geliştirilmesi ve uygulanması da vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. Ar-Ge yarışının değişen şartları ve kaidelerine bağlı olarak ülkelerin kendilerini bu yarışa hazırlamaları ve rekabetçi avantaj sağlayan kriterlerin değiştiğini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Bu kriterleri daha iyi görebilmek ve doğru şartlarda rekabet edebilmek için üç ön şart yer almaktadır.

1. Dünyada değişen küresel Ar-Ge yarışını bölgesel ve sektörel özellikleri doğrultusunda derinlemesine değerlendirmek,
2. Ülkenin Ar-Ge yarışındaki mevcut durumunu; Ar-Ge altyapısı ve Ar-Ge yeteneklerini analiz etmek,
3. Ar-Ge yarışının değişen şartları ve ülkenin kendine özgü yetenekleri ile uyumlu Ar-Ge, inovasyon ve teknolojik öğrenme stratejileri geliştirmek ve bu stratejileri uygulamaya geçirmektir.

KAYNAKÇA:

- European Union (2015). EU R&D Scoreboard: The 2015 Industrial R&D Investment Scoreboard. European Commission: Seville, Spain.
- Industrial Research Institute (2016). 2016 Global R&D Funding Forecast (A Supplement to R&D Magazine). ABM Science Group: NJ, USA.
- OECD (2016). Research and Development Statistics. www.oecd.org/sti/rds (Erişim Tarihi: 02.08.2016)
- OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) (2002). Frascati Manual. Proposed Standard Practise for Surveys on Research and Experimental Development.
- TÜBİTAK (2014a), Vizyon 2023, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-vizyon-2023> (Erişim Tarihi: 23.05.2016)
- TÜBİTAK (2014b), UBTYS 2011-2016, <http://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-ubtys-2011-2016> (Erişim Tarihi: 23.05.2016)
- TUIK (2014). Araştırma Geliştirme Faaliyetleri Araştırması. Ankara, <http://www.tuik.gov.tr> (Erişim Tarihi: 23.05.2016)

“TÜBA-İNSAN ve HAYVAN SAĞLIĞINDA AKILCI ANTİBİYOTİK KULLANIMI ve ANTİBİYOTİK DİRENÇLİLİK SEMPOZYUMU”

TÜBA'nın bilim temelli rehberlik ve danışmanlık işlevi çerçevesinde düzenlediği “TÜBA-İnsan ve Hayvan Sağlığında Akılcı Antibiyotik Kullanımı ve Antibiyotik Dirençlilik Sempozyumu” Akademi Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu'nun organizasyonuyla 3 Haziran 2016'da The Green Park Hotel Ankara'da gerçekleştirildi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

Sempozyum; TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Kazım Şahin, TÜBA Konsey Üyesi ve Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) Başkanı Prof. Dr. Fahrettin Keleştemur, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanı Prof. Dr. İrfan Şencan, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, YÖK Üyesi Doç. Dr. Zeliha Koçak Tufan ve Tarım Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Durali Koçak'ın açılış konuşmalarıyla başladı. TÜBA Konsey Üyesi ve Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Rektörü Prof. Dr. Muzaffer Şeker ile Türkiye'nin farklı üniversitelerinin rektör ve dekanların yanı sıra tıp fakülteleri enfeksiyon hastalıkları ve tıbbi mikrobiyoloji; veteriner fakülteleri mikrobiyoloji ve beslenme; sağlık bilimleri fakülteleri beslenme ve diyetetik bölümü öğretim üyeleri, fen fakültelerinin ilgili öğretim üyeleri, konu ile ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri, ilgili dernek yöneticileri de davetli konuşmacılar ve katılımcılar arasında yer aldı.

Yüzün üzerinde katılımcının yer aldığı Sempozyum'un ardından düzenlenen basın toplantısında konuşan TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar; fen, tıp, eczacılık, ziraat gibi fakültelerden ve bölümlerden, Sağlık Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlardan,

“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

“Antibiyotik kullanımı ve dirençlilik meselesinin bilim insanları ve bütün ilgili paydaşlar tarafından ciddiye alınmasına gereksinim vardır ve Akademi'miz kendisine verilen görev çerçevesinde önemli ve öncelikli konularda kamuoyunu bilimsel temelli olarak aydınlatma işlevi doğrultusunda benzeri çalışmalarına devam edecektir.”

”

özellikle gıda ve beslenme ile ilgili sivil toplum ve meslek örgütlerinin temsilcilerinden oluşan seçkin bir heyetin Sempozyum'da yer aldığını belirtti ve sözlerine şöyle devam etti "Burada hem ülkemiz hem de dünya açısından güncel bir sorun olan antibiyotiklerin aşırı ya da bilinçsiz kullanımı ile ilgili sorunlar, özellikle de son zamanlarda ciddi bir problem haline gelen antibiyotiklere dirençlilik meselesi gün boyunca ele alındı; konu hakkında görüş tespit ve öneriler ortaya koyuldu. Tüm bunlar Akademi'miz tarafından rapor haline getirilip kamuoyu ve kamu yönetiminin bilgisine sunulacak."

Böyle devam ederse gelenekselleşmiş antibiyotik tedavisi işlevini ve etkinliğini önemli ölçüde kaybedecek

"Bilindiği gibi 1940'lı yıllarda antibiyotiklerin keşfi ve endüstriyel olarak üretimi sağlık alanında devrimsel bir gelişme olarak kabul edilir ancak geçen süre içerisinde bilinçsiz ve aşırı kullanımın sonucu olarak özellikle mikroorganizmaların antibiyotiklere karşı ciddi direnç geliştirdiği bir durumla karşı karşıyayız. Bunun sonucunda

eskiden daha düşük dozlarda tedavi edilebilen birçok enfeksiyonun tedavisi gittikçe zorlaşıyor. Bu şekilde devam ederse gelenekselleşmiş antibiyotik tedavisi işlevini ve etkinliğini önemli ölçüde ya da belki tamamen yitirecek. Bu bakımdan özellikle bu konuda sürecin; antibiyotiklerin kullanılabilme ve yararlılık süresinin belli ölçüde uzatılması bakımından antibiyotik kullanımı konusunda gerek sağlık personelinin gerekse halkın bilinçlendirilmesi konusu karşımızda durmaktadır. Antibiyotiklerin kullanım süresi kısalmış görünüyor ve bunun sonucu olarak ilaç sanayinin bu konuda yatırım yapmaya çok istekli olmadığı da gözlenen bir husus olarak karşımıza çıkıyor."

Antibiyotik tedavisine alternatif tedavi yöntemlerine yönelik çalışmalar yapılmalı

Antibiyotiklerin sadece insan ve hayvan hastalıklarının tedavisinde değil, gıda ve benzeri alanlarda da kullanıldığını hemen herkesin bildiğini söyleyen Prof. Dr. Acar "Ülkemizde ve dünyada antibiyotik kullanımına dair kısıtlar getirilmişse de kontrol altına alınabildiğini söylemek maalesef zor görünüyor. Bu koşullar altında; antibiyotik kul-

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ

TÜBA - İNSAN VE HAYVAN SAĞLIĞINDA AKILCI ANTİBİYOTİK KULLANIMI ve ANTİBİYOTİK DİRENÇLİLİK SEMPOZYUMU

3 Haziran 2016, Ankara

TÜBA Asli Üyesi ve TÜBA-Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin

lanımı ve dirençlilik meselesinin bilim insanları ve bütün ilgili paydaşlar tarafından ciddiyle ele alınmasına gereksinim vardır ve bu konuda da Akademi'miz kendisine verilen görev çerçevesinde önemli ve öncelikli konularda kamuoyunu bilimsel temelli olarak aydınlatma işlevi doğrultusunda benzeri çalışmalarına devam edecektir. Bilim insanlarımızın antibiyotik tedavisine alternatif olacak tedavi yöntemleri konusunda çalışmalarına özellikle ihtiyaç duyacağız.” dedi.

Antibiyotik dirençliliği konusunda devlet politikasına ihtiyaç var

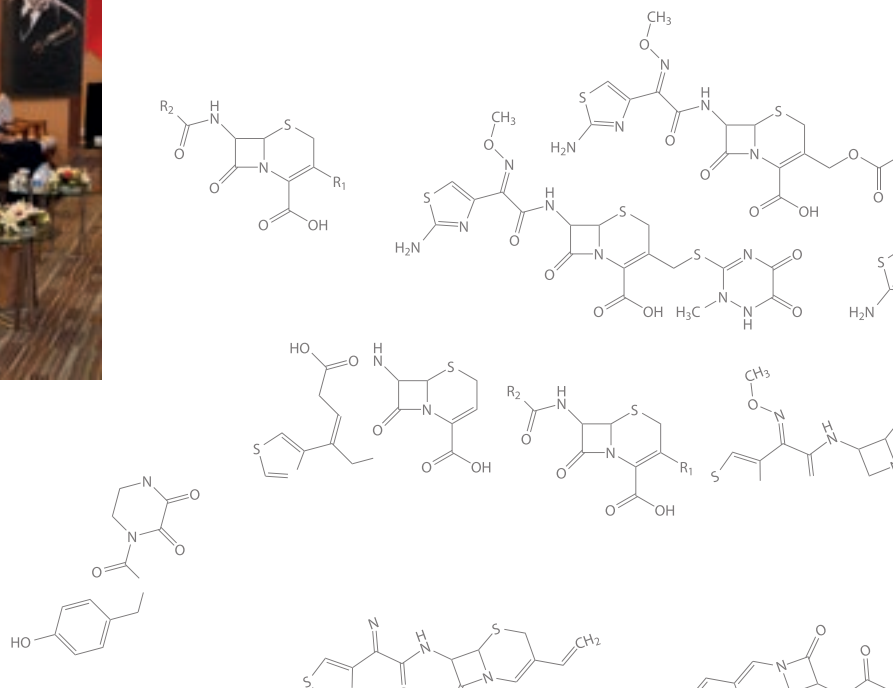
Akademi Asli Üyesi ve TÜBA-Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin, çok önemli konuşmacılardan oldukça önemli bilgiler edindiklerini ifade etti ve varılan sonuçları şöyle sıraladı: “En önemli sonuç; özellikle, Sağlık, Gıda, Tarım Hayvancılık ve Çevre Bakanlıklarının iş birliğine ihtiyaç duyulduğudur; bu bakanlıkların mutlaka bir üst kurul oluşturmaları ve hızlı hareket etmeleri gerekmektedir. Koruyucu hekimliğe çok ciddi anlamda önem verilmesi ve akılcı antibiyotik

“

TÜBA Asli Üyesi ve
TÜBA Gıda-Beslenme Çalışma Grubu
Yürütücüsü Prof. Dr. Kazım Şahin:

“En önemli sonuç; özellikle, Sağlık,
Gıda, Tarım Hayvancılık ve Çevre
Bakanlıklarının iş birliğine ihtiyaç
duyulduğudur; bu bakanlıkların
mutlaka bir üst kurul oluşturmaları
ve hızlı hareket etmeleri
gerekmektedir.”

”

kullanımı konusunda mutlak surette eğitimin ehemmiyeti de altı çizilen başka bir husus oldu. Her nezdle veya grip karşısında toplumun antibiyotik kullanmaması bu noktada halkın eğitilmesinin gerekliliği, özellikle enfeksiyon hastalıkları ana bilim dalından katılımcılarımızın da belirttiği gibi hızlı tanı yöntemlerine ihtiyaç duyulduğu, ilaçların en az ve en etkili dozlarının tespitinin gerekliliği görülmektedir. Aşı projelerinin mutlaka desteklenmesi, bilimsel kongrelerde “antibiyotik dirençliliği” konusunda oturumlar çoğaltılması ve ilaç mümesilliğinin tartışılması ve hatta kaldırılması gerektiğine dair konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Antibiyotik dirençliliği konusunda devlet politikasının kesinlikle olması, ülkemizin bu konuyu sahiplenmesinin önemi öne çıkmıştır. Konuyla ilgili metodların akredite edilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Hayvanların yemlerine antibiyotik katılmadığı, 2006 yılından beri yasaklandığı ve bu konuda sıkı denetimlerin söz konusu olduğu Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından ifade edilmiştir.”

Gıda katkı maddelerindeki antibiyotik ve antibiyotik etkili maddeler kısıtlanmalı

TÜBA Asli Üyesi ve TÜBA Gıda ve Beslenme Çalışma Grubu Üyesi Prof. Dr. Fatih Gültekin ise “Sempozyum sonunda bütün kurum ve kuruluşlarla halkın beraber çalışması gerektiği çok net görünüyor.” dedi. Prof. Gültekin “Özellikle belirtmek istediğim bir konu var ki; gıdalarda katkı maddesi olarak kullanılan nitin ve natamisin gibi antibiyotik olan ve antibiyotik etkili olan maddelerin de bu konuyla mücadele kapsamında kullanımının kısıtlanması Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından gündeme alınabilir veya tüketiciler bilinçlendirilebilir ve bu katkı maddelerinin yer aldığı ürünleri tercih etmezler ya da üreticilere de bu ürünlerin kullanıldığı gıda ürünlerinde farklı formülasyonların kullanılması teşvik edilebilir. Bu konunun da genel mücadele kapsamında katkı sağlayacağını düşünüyorum.” diyerek sözlerini sonlandırdı.

ARÜ'DE TÜRKİYE GÖLLERİNDE PALEOİKLİMSEL ve PALEOEKOLOJİK ARAŞTIRMALAR (TURQLAKES 2016-) ÇALIŞTAYI

Türkiye Göllerinde Paleoiklimsel ve Paleoeekolojik Araştırmalar Çalıştayı Turqlakes-2016; TÜBA, TÜBİTAK, İstanbul Üniversitesi (İÜ) ve Jeomorfoloji Derneği'nin katkılarıyla 21-23 Haziran 2016 tarihinde Ardahan Üniversitesi (ARÜ) ev sahipliğinde gerçekleştirildi. Çalıştay'a TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar da katıldı.

Yurt içinden ve yurt dışından göl uzmanlarının ve akademisyenlerin katılımıyla ARÜ Hoca Ahmet Yesevi Konferans Salonu'nda düzenlenen Çalıştay'ın açılışında konuşan TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, bilgiye sahip olmanın olay ve olguları anlama ve yönetme imkanı verdiğini, bu bakımdan tüm bilim alanlarında ülkemize ait konuların öncelikle Türk bilim insanlarınca araştırılması ve bilinmesinin önemli bir gereklilik olduğunu, bu açıdan Türkiye göllerine ilişkin bilim insanlarımızca düzenlenen bu Çalıştay'ın önemli bir adım olduğunu söyleyerek, Çalıştay'ı düzenleyen bilim insanlarına ve etkinliğe ev sahipliği yapan Ardahan Üniversitesi'ne teşekkürlerini iletti. Bilim insanları ve yöneticilerin çalıştıkları yerler dışında ülkemizde olup bitenlerden haberdar olmasının da gerekli olduğunu belirten Acar, bu tür bir toplantının Ardahan'da yapılmasının önemli olduğunu vurguladı. Son yıllarda Türkiye'de bilim ve ar-ge alanında ciddi bir nicel büyümenin gerçekleştirildiğini, şimdi ise nitel gelişmenin önem ve aciliyet arzettiğini belirten Acar, Türkiye'nin her yanında ümit verici gelişmeler olduğunu ve bu konuda herkese görev ve sorumluluk düştüğünü belirtti.

TÜBA'nın amaç ve faaliyetlerinden de söz eden Acar, TÜBA'nın Türkiye'nin ulusal akademisi olma bilinç ve sorumluluğuyla Türkiye'nin bilimsel ve topyekün kalkınmasına katkı sağlama amacı doğrultusunda çalıştıklarını ifade etti.

Rektör Prof. Dr. Ramazan Korkmaz ise konuşmasında "Topraklarımızı, sularımızı anlama çabasında olmalıyız. Bu bakımdan toplantıyı düzenleyen Prof. Dr. Ahmet Evren Erginal hoca başta olmak üzere, değerli katılımcılara, toplantıya teşrif eden TÜBA Başkanı'na Türkiye'nin bu son noktasında karanlığa karşı ışık tutmak için geldiklerinden dolayı teşekkür ediyorum." dedi.

Çalıştay'da konuşan 2013 yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi ARÜ Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Müdürü Prof. Dr. Ahmet Evren Erginal, toplantının konusunun "Türkiye göllerinde paleoiklimsel ve paleoeekolojik göstergeler" olduğunu söyledi ve özellikle bu konuda proje tabanlı göstergelere önem verdiklerini, yer bilimleri çalışmalarının ciddi bütçeler ile yapılan çalışmalar olduğunu kaydetti. Prof.

← TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

“

TÜBA Başkanı

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar:

Bilgiye sahip olmak olay ve olguları anlama ve yönetme imkanı verir, bu bakımdan tüm bilim alanlarında ülkemize ait konuların öncelikle Türk bilim insanlarınca araştırılması ve bilinmesi önemli bir gerekliliktir, bu açıdan Türkiye göllerine ilişkin bilim insanlarımızca düzenlenen bu Çalıştay önemli bir adımdır.”

”

ARÜ Rektörü Prof. Dr. Ramazan Korkmaz

ARÜ Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Müdürü Prof. Dr. Ahmet Evren Erginal

Erginal "Ardahan'da göreve başlayana kadar kıyılar üzerine çalışmalar yaptım. Buraya gelince de kıyılardan kopamayarak göl kıyıların üzerine çalışmalarına devam ettim. Burada yapılan Çalıştay'da İznik Gölü'nden Van Gölü'ne kadar arkadaşların yaptıkları çalışmaları gördük." dedi.

Konuşmaların ardından ARÜ Rektörü Prof. Dr. Ramazan Korkmaz tarafından TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'a teşekkür belgesi takdim edildi.

Açış konuşmalarının tamamlanmasının ardından Çalıştay, davetli sunumları ile devam etti. Çalıştay'ın ilk sunumu Bulgaristan Tabiat Tarihi Müzesi Müdürü Prof. Dr. Mariana Filipova-Marinova tarafından gerçekleştirildi. Prof. Dr. Marinova, "First high-resolution marinopalynological stratigraphy of Late Quaternary sediments from the central part of the Bulgarian Black Sea area: comparison with Bulgarian Black Sea coastal lakes" isimli sunumunda Bulgaristan'ın Karadeniz alanının orta kesiminde geç kuvaterner çökelleri ile Bulgar Karadeniz kıyı gölleri hakkında bilgiler verdi. Ardından yine diğer bir çağrılı sunum İstanbul Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. Namık Çağatay tarafından yapıldı. Prof. Dr. Çağatay 'Göl Çökellerinde İklim Kayıtlarının Okunması: Anadolu Göllerinden Örnekler' isimli sunumu ile Anadolu'daki göllerin hangi dönemlerde nasıl oluştuğu hakkında konuştu. Oturumda Van Gölü'nün Geç Holosen'deki yüksek çözünürlüklü iklim ve çevresel kayıtları, Van Gölü'nün ICDP karot verileri ve deneştirilmiş yüksek çözünürlüklü sismik stratigrafisi, son 20 bin yıldaki göl seviyesinde ki değişimleri ve morfolojik evrimi, Santorini Volkanı'nın Minoan püskürmesinin Türkiye'de bulunan göller üzerindeki izleri sunumlarla anlatıldı.

“

TÜBA-GEBİP Ödül sahibi ve ARÜ Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Müdürü Prof. Dr. Ahmet Evren Erginal: "Toplantının konusu olan Türkiye göllerinde paleoiklimsel ve paleoekolojik göstergeler" hakkında proje tabanlı göstergelere önem veriyoruz, yer bilimleri çalışmaları ciddi bütçeler ile yapılan çalışmalar."

”

Prof. Dr. Faruk Ocakoğlu başkanlığında ki ikinci bilimsel oturumda ise, Bolu ilinde bulunan Yeniçağa Gölü yüksek çözünürlüklü Orta-Geç Holosen iklim değişimleri, Kars ilinde bulunan Aygır Gölü sedimentlerinin ağır metal dağılımlarına göre son bin yıldaki ekolojik koşullarında ki değişimleri, Geç Pleistosen'den günümüze Kuzey Atlantik salınımlarının Doğu Anadolu Bölgesi'ni doğrudan etkileyip etkilemediğini ile Van Gölü çökeli kayıtları spektral analiz sonuçları ve son olarak da Aktaş Gölü Geç Holosen çökellerinin palinolojik analiz ışığında değerlendirilmesi ele alındı.

Prof. Dr. Hakan Yiğitbaşıoğlu başkanlığında başlayan üçüncü oturumda; bilim insanları, Bafa Gölü çökel karotlarının ve çevreleyen bataklık kesitinin litolojik ve kimyasal-stratigrafik karakterizasyonu holosen yaşlı çevresel değişimlerinin kanıtlarını, Bor Havzası'ndaki neolitik yerleşmeler ile eski göl çekilme arasındaki ilişkiyi, Kuzeybatı Anadolu'da Göynük Bölgesi içerisinde bulunan Sünnet Gölü'nde Küçük Buz Çağı'nın sonuna ilişkin çoklu gösterge kanıtlarını, Yumru Tepe Geç Pleistosen yelpaze deltasının fasiyes ve istiflenme mimarisi ile son olarak Arin Gölü çökellerinin stratigrafik polen analizi ve Van Gölü Erken Holosen su seviyesi değişimi ile ilişkisini ortaya koydukları çalışmalarını katılımcılarla paylaştılar.

ARÜ emekli öğretim üyelerinden Doç. Dr. Mustafa Karabıyık'ın başkanlığındaki dördüncü ve son bilimsel oturumda alanlarında önemli çalışmalar yapan bilim adamları tarafından gerçekleştirildi. Bilim insanları, Küçük Çekmece ve Terkos Gölleri sığ sediment karotlarından elde edilen son 5 yüz yıldaki antropojen kaynaklı değişimleri, Küçük Çekmece Gölü'nün Geç Holosen iklim değişimlerini, Çıldır Gölü çökellerinde Rb/Sr dağılımlarına göre Kuzeydoğu Anadolu'da son 3 bin yıldaki iklimsel salınımlar, Tortum Gölü'nden ilk sığ sediment karotu bulgularının ön değerlendirmesi, Küçük Çekmece Lagünü'nün son üç bin sekiz yüz yıllık yüksek çözünürlüklü paleomanyetik kayıtları ve paleo-ortam değişimlerini ile göl arşivlerinin ve Osmanlı kroniklerinin karşılaştırılması analizine göre Küçük Buz Çağı, Osmanlı'nın Avusturya Seferi ve iklimsel olumsuzluklar konularında yapmış oldukları bilimsel çalışmalarını katılımcılarla paylaştılar. Bilimsel oturumlarının ardından genel değerlendirme ise Yrd. Doç. Dr. Nurgül Karlıoğlu Kılıç tarafından yapıldı.

Çalıştay'ın ikinci gününde 30 kişilik katılımcı grup Çıldır ve Aktaş Gölleri ile çevresinde saha çalışmaları gerçekleştirdiler. Çalıştay'ın üçüncü gününde ise Çalıştay ekibi Tortum Gölü'nde ve Tortum Şelalesi çevresinde çalışmalar yaptılar. ARÜ BAP projesi kapsamında yapılan çalışmalar proje koordinatörü Prof. Dr. Ahmet Evren Erginal ve araştırmacılar Yrd. Doç. Dr. Çağlar Çakır ile Yrd. Doç. Dr. Serkan Kükrer tarafından katılımcılara anlatıldı. Tortum Gölü'nün su ve sediment kalitesi konusunda paylaşımlarda bulunuldu. Çalıştay Tortum Şelalesi gezisinin ardından sona erdi.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Çalıştay'a katılımının yanı sıra Kars ve Ardahan'da çeşitli ziyaret ve temaslar da gerçekleştirdi. Kafkas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sami Özcan'ı, Ardahan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ramazan Korkmaz'ı, Ardahan Valisi İbrahim Özefe'yi ve Serhat Kalkınma Ajansı Genel Sekreteri Doç. Dr. Hüsnü Kapu'yu ziyaret eden Acar, ayrıca Ardahan'da Şehit Aileleri için düzenlenen ve ARÜ Rektörü'nce verilen iftarlara da katıldı.

TÜBA Başkanı Prof. Acar, ARÜ Rektörü Prof. Dr. Ramazan Korkmaz ile

TÜBA Başkanı Prof. Acar, Kafkas Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sami Özcan ile

TÜBA Başkanı Prof. Acar, Ardahan Valisi İbrahim Özefe ile

32. ULUSLARARASI FİZİK KONGRESİ

Türk Fizik Derneği 32. Uluslararası Fizik Kongresi, 7-9 Eylül tarihleri arasında Muğla'nın Bodrum İlçesi'nde TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın da katılımıyla gerçekleştirildi.

— TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar

Türk Fizik Derneği 32. Uluslararası Fizik Kongresi bilimsel toplantısı, konularında uzman 27 çağrılı konuşmacının katılımı ile Bodrum'da düzenlendi. Bodrum Belediyesi'nin desteği ve ev sahipliğinde Bodrum Belediyesi Herodot Kültür Merkezi'nde düzenlenen Kongre'nin açılışına TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Belediye Başkan Yardımcısı Taner Uslu, Fizik Derneği Başkan Yardımcısı İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Dr. Yeşim Öktem, Amasya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Metin Orbay, Bilim Kurulu Başkanı Bilkent Üniversitesi'nden Prof. Dr. Ekmel Özbay, Türkiye İhracatçılar Meclisi Başkan Vekili Mustafa Çıkrıkçıoğlu, Türk Fizik Derneği Genel Başkanı İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Dr. Baki Akkuş, FMV Işık Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Sıddık Binboğa Yarman ve Bitlis Eren Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Doğru katıldı.

Açılış konuşmalarının ardından Bodrum Belediye Başkan Yardımcısı Taner Uslu, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar Fizik Derneği Başkan Yardımcısı İstanbul Üniversitesi'nden Prof. Dr. Yeşim Öktem ve Türk Fizik Derneği Genel Başkanı Akkuş Türk Fizik Derneği 32. Uluslararası Fizik Kongresi Onur Ödülleri'ni verdi. Ülkemizdeki fizikçileri bir araya getiren Türk Fizik Derneği'nin düzenlediği fizik kongreleri, uluslararası katılımı da yurt içinde ve yurt dışında çalışan bilim insanlarının bilimsel gelişmeler hakkında bilgi alışverişi yapıldı ve iş birliği olanakları görüldü.

Türk Fizik Derneği 32. Uluslararası Fizik Kongresi'ne, konularında uzman 27 Türk ve yabancı çağrılı konuşmacıların yanında; yüksek lisans ve doktora öğrencileri ile birlikte çok sayıda fizikçi bilim insanı katıldı. Konferansa

yaklaşık 1100 adet başvuru yapıldı; bilim kurulu üyelerinin değerlendirmeleri sonucunda, 444 adet sözlü, 339 adet poster bildiri kongrede sunuldu.

2016 yılı Türk Fizik Derneği Onur Ödülü Kazananlar

Prof. Dr. Mustafa Erol – Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Şevket Erol Okan – Trakya Üniversitesi
Prof. Dr. Oya Oğuz – Haliç Üniversitesi
Doç. Dr. Arzu Çilli – Yıldız Teknik Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yılmaz – Yıldız Teknik Üniversitesi

2016 yılı Türk Fizik Derneği Prof. Dr. Engin Arık Bilim İnsanı Ödülü

Prof. Dr. Erkan Özcan – Boğaziçi Üniversitesi

2016 yılı Türk Fizik Derneği Prof. Dr. Şevket Erk Genç Bilim İnsanı Ödülü

Dr. Gülfem Süsoy Doğan – İstanbul Üniversitesi

2015 Yılı Türk Fizik Derneği Özgen Berkol Doğan En İyi Deneysel Fizik Poster Bildiri Ödülü

Oğuz Koçer – İstanbul Üniversitesi

2015 Yılı Türk Fizik Derneği Engin Abat En İyi Kuramsal Fizik Poster Bildiri Ödülü

Yasemin Gündoğdu – Konya Selçuk Üniversitesi

Ödül töreninden sonra Türk Fizik Derneği 32. Uluslararası Fizik Kongresi'ne katılacak olan protokol için plaket törenine geçildi.

Kongrede ayrıca “Endüstriyel Araştırma ve Teknolojik Geliştirme / Üretim ve Sanayi'nin Fizik / Fizik Mühendisliği Öğrenim Çıktılarından Bekledikleri” konulu panel düzenlendi.

PISA ve TIMSS Sonuçları, Türkiye Matematik Eğitimi Hakkında ne Söylüyor?*

Yrd. Doç. Dr. Bekir S. Gür

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi

Bu yazıda Türkiye'nin matematik eğitimindeki başarısına uluslararası bazı kıyaslamalar eşliğinde ve yıllar içerisindeki değişimi dikkate alarak ışık tutmaya çalışacağım. Bu çerçevede, önce PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) ve TIMSS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması) gibi uluslararası değerlendirmeler hakkında kısaca bilgiler sunup Türkiye'nin PISA ve TIMSS değerlendirmelerindeki performansının yıllar içerisindeki değişimini ele alacağım. Son olarak, söz konusu incelemelere dayalı olarak, Türkiye'nin eğitim politikalarına ilişkin bazı çıkarımlar yapacağım. Teknik ayrıntılara girip rakamlara boğmak yerine, TIMSS ve PISA'dan çıkarmamız gereken bazı çarpıcı derslere odaklanacağım.

Türkiye'nin uluslararası sınavlardaki başarısızlığı, zaman zaman "Bu sınavlar bizim müfredatları ölçmüyor." ya da "Bizim eğitim sistemimiz ezberci; PISA, bildiğinizi gerçek hayatta uygulamayı ölçüyor; çocuklarımız, ezbere biliyor ama yeterince uygulayamıyor." şeklinde savunmacı yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılır. Eğitimciler ve ilgililer arasında çabuk kabul gören bu savunmacı yaklaşımlar, gerçekçi olmadığı gibi yanlış politika tercihlerine de yol açabilmektedir. Şimdi neden böyle bir sonuca vardığımı TIMSS ve PISA üzerinden gerekçelendirmek istiyorum.

TIMSS ve PISA

TIMSS, merkezi (daha önce ABD'de) şimdi Hollanda'da olan Uluslararası Eğitim Başarısını Değerlendirme Topluluğu (IEA) tarafından dört yılda bir, PISA ise OECD tarafından üç yılda bir yapılmaktadır. TIMSS'de soruların en az yarısı çoktan seçmeli iken, PISA'daki soruların üçte biri çoktan seçmeli olup ağırlıklı olarak açık uçlu sorular sorulmaktadır. TIMSS, 4. ve 8. sınıf düzeylerinde ülkeler arasındaki ortak müfredata dayalı bir değerlendirme. PISA ise, doğrudan müfredat bilgisi yerine, 15 yaşındaki öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşması muhtemel bazı durumlardaki becerilerini ölçme iddiasındadır. Burada, PISA'nın bu iddiasının gerçekçi olup olmadığına ilişkin kuşkuvarın olduğunu da işaret etmekle yetinelim (kap-

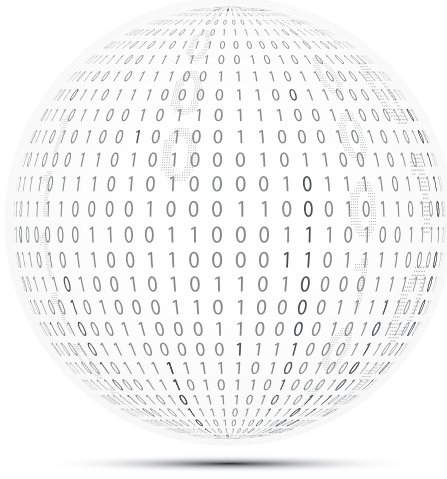
samlı bir tartışma için bk. Gür, Çelik, & Özoğlu, 2012 ve Meyer & Benavot, 2013).

Türkiye, TIMSS değerlendirmelerine 8. sınıf düzeyinde 1999, 2007 ve 2011 yıllarında, PISA değerlendirmelerine ise 2003, 2006, 2009 ve 2012 yıllarında katıldı. Türkiye, 2015 yılında hem TIMSS hem de PISA'ya katılmıştır; ancak 2015 yılı sonuçları henüz açıklanmadığı için, bu sonuçlar yazı kapsamına alınmamıştır. Ancak, şunu ifade etmek gerekir ki, bugüne kadar 15 yaş grubu öğrencilerin tamamı okullaşmadığı için daha önceki PISA sınavlarında bu grubunun tamamının performansını görme şansımız olmadı. 2015 yılında ise 2012 yılında çıkarılan 4+4+4 yasası ile Türkiye'de zorunlu eğitim 12 yıla çıkarıldığı için, 15 yaş grubunun tamamına yakını okullaşmış durumdadır. Yani, Türkiye'den PISA'nın hedef kitlesi olan 15 yaş grubunun sayısı önceki uygulamalara göre önemli ölçüde arttı ve bundan dolayı -bütün koşulların 2012 ile eşit olduğu varsayıldığında— 2015 PISA ortalama puanlarında aşırı bir yükselme beklemek gerçekçi değil. Hatta 2015 PISA ortalama puanlarında küçük bir gerileme bile olsa, bu, ortalama başarının düşmesinden ziyade 15 yaşındaki okullaşmanın kısmen artmasıyla açıklanabilir.

Burada, okuyucunun aklına şöyle bir soru gelebilir: Neden ÖSS/YGS/LYS veya SBS/TEOG değil de TIMSS ve PISA'yı tartışıyoruz? Yani eğitim sistemimizi ölçmek ve değerlendirmek için neden kendi ulusal sınavlarımızı değil de, uluslararası değerlendirmeleri kullanıyoruz? Bunun sebebi çok basittir: Türkiye'de gerek ortaöğretime geçişte kullanılan gerekse üniversiteye girişte kullanılan sınavlar, teknik olarak yıllar içerisinde kıyaslama yapmaya müsait değildir. Yani, ulusal sınavlarımızda ölçülen hususlar ve sınavlarda sorulan soruların zorluk ve kolaylık derecesi yıldan yıla değiştiği için, bu sınavlar, eğitim sisteminin yıllar içerisindeki değişimini ölçmemize izin vermemektedir. Ezcümle, TIMSS ve PISA sayesinde yıllar içerisindeki performansımızdaki değişiklikleri görebilmekteyiz ve diğer ülkelerle kıyaslama yapabilmekteyiz.

* Bu yazı, yazarın 17 Mart 2016'da Nesin Matematik Köyünde yaptığı aynı başlıklı konuşmaya dayalı olarak hazırlanmıştır.

TIMSS Matematik 1999, 2007 ve 2011

8. sınıf düzeyindeki öğrencilerimizin TIMSS 1999 matematik değerlendirmesinde elde ettiği sonuçlar, Türkiye'nin ortalama başarısının uluslararası ortalamanın çok altında olduğunu göstermiştir (EARGED, 2003). Türkiye, katılımcı 38 ülke arasında 31. sırada yer almıştır. Ayrıca, TIMSS sonuçlarına göre en başarılı üst %10'luk dilime girebilen öğrenci oranımız %1 iken, bu oran Singapur ve Tayvan gibi ülkelerde %40'ların üzerinde çıkmıştır. Dolayısıyla, Türkiye'deki eğitimin kalitesinin dünya ile yeterince rekabet edebilir düzeyde olmadığı yönündeki endişelerin bu tarihten sonra artmaya başladığını söyleyebiliriz.

Türkiye'nin TIMSS 2007 ve 2011 sonuçları da, Türkiye'nin genel ortalamasının katılımcı ülkelerin uluslararası ortalamasının altında olduğunu göstermiştir. Türkiye, dördüncü sınıf düzeyinde 50 ülke arasında 35. olmuş, sekizinci sınıf düzeyinde ise 42 ülke arasında 24. olmuştur. Türkiye, bütün AB üyesi katılımcı ülkelerden daha düşük bir performans sergilemiştir. Uzakdoğu ülkeleri, katılımcı ülkeler arasında en yüksek başarıyı; Orta Doğu ve Afrika'da bulunan ülkeler ise en düşük performansı göstermişlerdir. Bununla birlikte, Türkiye'nin matematik başarı puanı 1999 ve 2007 yıllarında neredeyse aynı iken, 2011 yılında yaklaşık 20 puanlık -istatistiksel olarak da anlamlı- bir artış göstermiştir (Zopluoğlu, 2012).

PISA Matematik 2003-2012

Her ne kadar PISA 2003 ve PISA 2012 arasındaki dönemde Türkiye'nin diğer OECD ülkeleri arasındaki sıralaması değişmemiş olsa da, aynı dönemde Türkiye'nin matematik alanında genel PISA başarı durumu yaklaşık 25 puan artmıştır. Bu iyileşmeye rağmen, Türkiye'nin matematik başarı ortalaması OECD ortalamasının 39 puan altındadır. PISA 2012 sonuçlarında 41 puanlık farkın bir yıllık örgün eğitime denk geldiği göz önüne alındığında, bu fark aynı zamanda Türkiye'nin 15 yaş popülasyonunda OECD ve AB ülkelerini genel eğitim seviyesi olarak yaklaşık bir yıl geriden takip ettiğini de göstermektedir. Ancak PISA 2003-2012 arasında gerçekleşen gelişmeye bakıldığında, Türkiye'nin son on yılda yarım okul yılından fazla bir ilerleme kaydettiği görülmektedir (Polat, 2014). Zaten, Dünya Bankası tarafından Mart 2013 tarihinde yayımlanan *Türkiye'de Okullarda Mükemmelliği Teşvik Etmek* başlıklı rapor, Türkiye'nin bir yandan okullaşma oranlarını diğer yandan puanlarını artırmasını oldukça önemli bulmuştur (Dünya Bankası, 2013).

Önceki yıllarda olduğu gibi, PISA 2012 matematik sonuçlarının belki de en önemli olanları, bölgeler ve okullar arası farkları ortaya koymasındır. PISA 2012 matematik sonuçlarına göre, Batı Marmara ile Ortadoğu Anadolu arasındaki 84 puanlık fark, yaklaşık iki yıllık okul süresine tekabül etmektedir. Bununla birlikte, PISA 2003 – PISA 2012 kıyaslaması yapıldığında, Doğu Anadolu bölgesinde 46 puanlık, Güneydoğu Anadolu bölgesinde ise sadece 5 puanlık artış olmuştur. (Bu süre zarfında, Güneydoğu, okullaşma oranlarını iki katından fazla artırmıştır.) İlave olarak, PISA 2012 matematik sonuçlarına göre, okul türleri arasında büyük bir uçurum vardır. Sözelimi, Fen Lisesi öğrencilerinin PISA 2012 matematik ortalama puanları ile Meslek Lisesi öğrencilerinin ortalama puanları arasındaki 277 puanlık fark, yaklaşık altı yıllık okul süresine tekabül etmektedir (MEB, 2013). Dahası, Türkiye'deki öğrencilerin PISA 2012 matematik puanlarındaki farklılığın %62'si yani çok büyük bir kısmı, okul türleri arasındaki farktan kaynaklanmaktadır. Türkiye okullar arası başarı farkı itibarıyla, OECD ortalamasının çok üzerindedir (Polat, 2014).

TIMSS, 4. ve 8. sınıf düzeylerinde ülkeler arasındaki ortak müfredata dayalı bir değerlendirmedir. PISA ise, doğrudan müfredat bilgisi yerine, 15 yaşındaki öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşması muhtemel bazı durumlarındaki becerilerini ölçme iddiasındadır.

Türkiye'nin 2003-2012 yılları arasındaki performans artışının kaynağı, üst başarı dilimindeki öğrencilerin performanslarıyla ilişkili değil, alt başarı dilimindeki öğrencilerin performanslarını artırmalarıdır (Polat, 2014). Yani, alt %25'lik dilimdeki öğrencilerin puanlarında -istatistiksel olarak da anlamlı- ortalama 34 puanlık bir artış gerçekleşmiştir. Oysa, 2004 müfredat değişikliğinde dile getirilen beklentiler, PISA sonuçlarında özellikle üst düzey başarı dilimindeki öğrencilerin başarılarının artacağı yönündeydi. Ancak, PISA 2012 sonuçları, bunun tam tersini göstermektedir. 2003-2012 arasında matematikte düzey 6'da bulunan öğrenci oranı %2,4'ten %1,2'ye gerilemiştir. Dahası, her üç alanda (matematik, fen ve okuma) birden üst düzey başarılı olan (*top performers*) (düzey 5 ve düzey 6) öğrencilerin oranı açısından bakıldığında,

Türkiye'nin bu oranının (%1,0) diğer OECD ülkelerinin ortalamasının (%4,4) çok altında kaldığı görülmektedir. Aynı oran, Japonya, Hong Kong-Çin, Şanghay-Çin ve Singapur gibi ülkelerde %10'un üzerindedir.

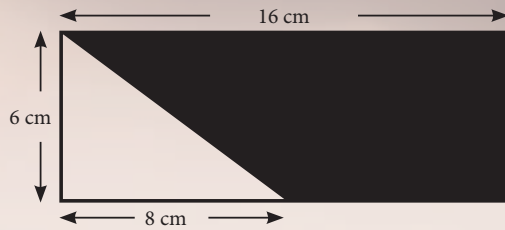
Türkiye'nin 2003 ile 2012 yılları arasındaki puan artışı, daha ziyade sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan alt %50'lik dilimde bulunan dezavantajlı öğrencilerin matematik performanslarını artırmalarıyla ilişkilidir ki bu son derece sevindirici bir gelişmedir. 2003 ve 2012 yılları arasında ilk %25'lik dilimde bulunan öğrencilerin matematik puanlarında yaklaşık 31, ikinci %25'lik dilimde bulunan öğrencilerin ise matematik puanlarında yaklaşık 40 puanlık bir artış gerçekleşmiştir. PISA değerlendirmesinde 41 puanlık bir değişimin bir yıllık örgün eğitime denk geldiği düşünüldüğünde, sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan dezavantajlı olan bu öğrencilerde

görülen yükselme önemli bir gelişmedir (Polat, 2014). Bu iyileşme ise, son on yılda eğitim sisteminde eşitliğin sağlanması adına oldukça önemli bir gelişmenin yaşandığını göstermektedir. Ayrıca, 2003-2012 döneminde yaşanan ekonomik gelişmeler ve kişi başı milli gelirdeki artışın da sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı öğrenci grubunun başarısının artmasında payı olabilir.

TIMSS Örnek Soruları

Şimdi, Türkiye'nin uluslararası sınavlardaki başarısızlığını açıklamaya yönelik zaman zaman dillendirilen "Uluslararası sınavlar bizim müfredatları ölçmüyor." şeklinde savunmacı yaklaşımlara yeniden dönebiliriz. Aşağıda seçtiğim bazı örnek soruların, yukarıdaki ifadelerin en azından TIMSS 2011 için gerçeği yansıtmadığını göstermeye yeterli olacağını düşünüyorum (Sorular ve ayrıntılı bilgiler için bkz. IEA, 2013).

Örnek Soru 1:

Yukarıda verilen şekilde, taralı alan kaç cm^2 'dir?

- 24
- 44
- 48
- 72

Bu soruya Türkiye'de TIMSS'e katılan 8. sınıf öğrencilerinin %30'u, bütün katılımcı ülkelerdeki öğrencilerin ise %36'sı doğru cevap verebilmiştir. Tayvan (%84), Hong Kong (%84), Kore (%79) ve Japonya (%76) gibi ülkelerde ise doğru cevaplama oranları çok daha yüksektir.

Örnek Soru 2:

$k=7$ ve $l=10$.

$P=3kl/5$ ise P 'nin değeri nedir?

Bu soruya Türkiye'de TIMSS'e katılan 8. sınıf öğrencilerinin %29'u doğru cevap verebilmiştir. Soruya doğru cevap verenlerin uluslararası ortalaması ise %44'dir. Bazı ülkelerdeki öğrencilerin doğru cevaplama oranları ise şu şekildedir: Singapur (%88), Hong Kong (%87), Rusya (%83), Kore (%81) ve Tayvan (%77).

Örnek Soru 3:

$3p^2+2p+2p^2+p$ ifadesine aşağıdakilerden hangisi eşittir?

- $8p$
- $8p^2$
- $5p^2+3p$
- $7p^2+p$

TIMSS'e katılan 8. sınıf öğrencilerimizin sadece %48'inin doğru cevap verdiği bu soruya doğru cevap verenlerin uluslararası ortalaması ise %56'dır. Diğer ülkelerin oranları şu şekildedir: Singapur (%93), Hong Kong (%88), Japonya (%87), Kore (%85) ve Tayvan (%84).

Bizim 8. sınıf öğrencilerimizin uluslararası ortalamadan daha yüksek oranda doğru bildikleri sorulardan da örnek verelim.

Örnek Soru 4:

Bir torbada 10 kırmızı, 8 mavi ve 4 beyaz düğme vardır. Torbadan mavi bir düğme veya beyaz bir düğmeyi seçme şansı nedir?

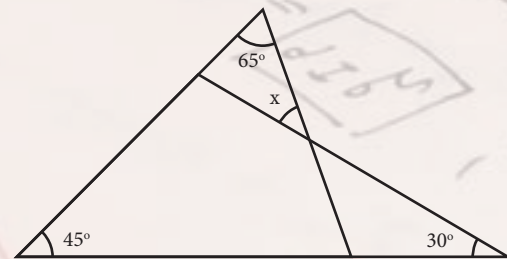
- $4/22$
- $8/22$
- $10/22$
- $12/22$

Bu soruya doğru cevap verenlerin uluslararası ortalaması %54'tür. Türkiye'de ise aynı oran %63'tür. Bazı ülkelerdeki öğrencilerin doğru cevaplama oranları ise şu şekildedir: Kore (%92), Singapur (%85), Japonya (%83), ABD (%80) ve Avusturalya (%77).

Örnek Soru 5:

Yukarıdaki şekilde, x 'in değeri nedir?

300 400 450 650

Bu soruya doğru cevap verenlerin uluslararası ortalaması %46'dır. Türkiye'de ise aynı oran %48'dir. Aynı oran diğer bazı ülkeler için şöyledir: Singapur (%83), Japonya (%81), Kore (%81), Hong Kong (%79) ve Tayvan (%76).

Hülasa, genellikle "ezberci" denilerek eğitim sistemleri küçük görülen bazı ülkelerdeki öğrencilerin soruları doğru cevaplama oranları, bize ve Batılı ülkelere göre genellikle çok daha yüksektir. Kim bilir belki de bizim çocuklarımız yeterince "ezberci" olmadıkları için, bizim sınavlarda da çok sayıda benzeri olan yukarıdaki türden soruları kaçırmışlardır!

Türkiye'nin 2003 ile 2012 yılları arasındaki puan artışı, daha ziyade sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan alt %50'lik dilimde bulunan dezavantajlı öğrencilerin matematik performanslarını artırmalarıyla ilişkilidir ki bu son derece sevindirici bir gelişmedir.

Sonuç

TIMSS'de her bir soruya Türkiye'den neden şu veya bu kadar yüzdelik öğrencinin cevapladığının ve bu yüzdelik oranın uluslararası ortalamasının neden altında/üstünde olduğunun geniş araştırmalara konu edilmesi gerekiyor. Ancak şurası bir gerçek ki, özellikle TIMSS'te sorulan sorular ile ulusal müfredatımız ve ulusal sınavlarımız önemli ölçüde benzeşiyor. Zaten ulusal sınavlarımızda iyi yapan öğrencin Fen Lisesi öğrencilerimizin, -TIMSS ile benzer sonuçlar veren- PISA'da da iyi yaptığını görüyoruz. Yani, ulusal sınavlarda iyi yapan çocuklar, genellikle uluslararası sınavlarda da iyi yapmaktadırlar. Öte yandan, ulusal sınavlarımız da, öğrencilerimizin çoğunun en temel becerileri dahi kazanmadan eğitim sistemini bitirebildiğini teyit etmektedir (Çelik, 2012).

Türkiye'nin uluslararası sınavlardaki başarı ya da başarısızlığını, müfredatla açıklamaya kalkışmak gerçekçi değildir. Zira 2004 müfredat reformu yapılırken dile getirilen, "Öğrenci merkezli bir müfredata geçerse, öğrencilerimiz üst düzey becerilerini geliştirir ve PISA'da yüksek puan elde eder." şeklindeki bir yaklaşım, geçen bu kadar süre içerisinde geçerliliğini yitirmiştir. Müfredat değişikliği yaptığımız halde öğrencilerin üst düzey becerilerinde önemli bir artış olmamıştır. Zaten PISA 2003-2012 arasındaki artış, üst düzey başarı grubundaki öğrencilerin oranının artmasından ziyade, temel düzey ve altındaki öğrencilerin başarılarını artırmasıyla ilişkilidir.

Ezcümle, sorun, müfredattan ziyade, nispeten kaliteli bir eğitimin yeterince yaygınlaştırılamamasıdır. Bunun yapılabilmesi için ise öncelikle okullar arasındaki nitelik farklarının en aza indirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, öncelikle, temel eğitimdeki her bir çocuğun erişmesi gereken eğitim standartları tanımlanmalı ve bu standartlara ulaşmakta zorlanan çocuklara telafi ve yetiştirme eğitimleri düzenlenmelidir. Kaliteli öğretmenlerin dengeli ve adil bir şekilde dağıtılmasına yönelik tedbirler alınmalıdır (Özoğlu, 2015). Ayrıca, etkin politika geliştirebilmek için eğitim izleme ve değerlendirme çalışmalarına önem verilmelidir.

Kaynaklar

- Çelik, Z. (2012). *Politika ve uygulama bağlamında Türk eğitim sisteminde yaşanan dönüşümler: 2004 ilköğretim müfredat reformu örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dünya Bankası. (2013). *Türkiye'de okullarda mükemmeli teşvik etmek*. Washington, DC: World Bank.
- EARGED. (2003). *TIMSS 1999: Üçüncü Uluslararası Matematik ve Fen Bilgisi Çalışması ulusal rapor*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Gür, B. S., Çelik, Z., & Özoğlu, M. (2012). Policy options for Turkey: a critique of the interpretation and utilization of PISA results in Turkey. *Journal of Education Policy*, 27(1), 1–21.
- IEA. (2013). *TIMSS USA 8: Released mathematics items*. TIMSS & PIRLS International Study Center, Lynch School of Education, Boston College, Chestnut Hill, MA and International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA), IEA Secretariat, Amsterdam, the Netherlands.
- MEB. (2013). *PISA 2012 ulusal ön raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Meyer, H.-D., & Benavot, A. (Eds.). (2013). *PISA, power, and policy: The emergence of global educational governance*. Oxford: Symposium Books.
- Özoğlu, M. (2015). *Teacher allocation policies and the unbalanced distribution of novice and senior teachers across regions in Turkey*. *Australian Journal of Teacher Education*, 40(10), 16–32.
- Polat, S. (2014). *Türkiye'nin 2023 vizyonu ve eğitimde "orta kalite" tuzağı*. Ankara: SETA Yayınları.
- Zopluoğlu, C. (2012). *V. Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) Türkiye değerlendirmesi: Matematik*. SETA Vakfı.

2015 Yılı TÜBA-GEBİP Ödülü Sahibi Prof. Dr. Bahar Güntekin: “En önemli şeylerden biri bir yöntemi çok iyi bir şekilde öğrenmektir. Kalfası olmadığın bir işin ustası da olamazsın.”

“Bilimde ekip çalışması ve özellikle severek çalışacağınız insanlar ile birlikte bir iş yapmak çok önemli. Tek başına bilim mümkün değil.”

Zor zamanlarda aldığı doğru kararlardan ve hep bir adım öteye taşıdığı hedeflerden oluşan yol haritasında, hayatın sunduklarıyla yetinmeden hep daha iyisinin peşinden giden, pes etmeden yürüyüşüne devam eden bir bilim insanı olarak Prof. Dr. Bahar Güntekin’le konuştuk. Anneanne ve dedesinin İnönü Caddesi’ndeki evinin balkonundan İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyofizik Ana Bilim Dalı Öğretim Üyeliği ve Ana Bilim Dalı Başkanlığına uzanan başarı hikayesini dinledik.

1977 yılında İzmir’de doğdum. Maalesef ben doğduktan 11 ay sonra annemi kaybetmişim ve bu nedenle anneannem ve dedem tarafından büyütüldüm...

“Ansiklopedi okumayı çok severdim.”

Annem evin en büyük kızıymış ve dört kız kardeşlermiş. Dolayısıyla ben anneannem, dedem ve üç teyzemle büyüdüm. Kaybettikleri evlatlarının ve ablalarının bir emaneti olarak dedemin evine bir bebek geliyor ve onu çok büyük bir sevgiyle büyütüyorlar. Yine de bir hüznün vardı evin içinde ister istemez. Teyzemlerle aramda 10 yaş vardı ve avantajım; büyürken çok fazla şey görüp öğrenmekti. Benimle ilgilenen büyük bir aile içinde çok kıymetli büyütüldüm. Ama baktığınız zaman biraz sakın ve çekingen bir çocuktum. Lise yıllarında bunu birazcık atlattım. Bilim insanı olmaya o yıllarda karar verdim demek çok zor ama her zaman meraklı bir insan olmuşumdur. Merak ve sabır zaten karakterimde hep vardı, bilim insanı yolunda ilerleyebilmek için zaten bunların olması gerekir diye düşünüyorum.

Genel olarak çalışkan bir çocuktum. Bana verilen görevleri her zaman düzenli bir şekilde yerine getirirdim. Ama hem ilkokulda hem de ortaokul ve lise yıllarında bu sınıftan bir profesör çıkacak deseler sanırım ben gösterilmezdim. Çünkü asla bir sınıf birincisi olmadım. Eğitimimi sınıfın çalışkanları arasında ama en çalışkanı olmadan tamamladım.

İzmir’de Hatay semti İnönü Caddesi üzerinde bir evde otururduk. Apartmanın bir arka bahçesi vardı ve dışarıda oynamayı severdim. Bunun dışında özellikle yaz ayla-

rında balkonda çok sık otururduk. Bu balkonda oturma fasılları sadece keyif amaçlı değil biraz da gözlem amaçlı olurdu. Çünkü anneannem insanları gözlemlemeyi onların hareketlerinden neden-sonuç ilişkileri çıkarmayı çok severdi. İlginçtir ama gözlem yeteneğimin gelişmesinde bu çocukluk çağındaki gözlemlerin önemli olduğunu düşünüyorum. Ansiklopedi okumayı çok severdim. O zamanlar arama motorları olmadığından genelde evlerde gazetelerin kuponları biriktirilerek alınmış ansiklopediler olurdu. Ben de merak ettiğim şeyleri arar, bulur ve bir de TÜBİTAK Bilim dergilerini de çok okurdum.

Bizim zamanımızda çalışkan öğrenciler genelde fen bilimlerinde okurdu. Ben de çalışkan bir öğrenci olduğum için özel bir lisenin fen lisesinde okudum. Her zaman takdir veya teşekkür alırdım ama maalesef matematiğim hiçbir zaman çok iyi olmadı. Biyolojiye ilgim daha fazlaydı. Bunun dışında geriye dönüp baktığımda üzüldüğüm bir diğer nokta da edebiyat eserlerini fazla okumamış olmamdır. Çünkü anneannem ve dedem de şöyle bir kanı vardı, roman okumak ders çalışma zamanından çalar. Bu yüzden en çok ders kitabı okumuşumdur. Şunu fark ettim ki bana verilenden ziyade kendi merak edip araştırdığım şeyde başarılı oluyordum. Sadece öğretmen istediği için öğrendiğimde onu sadece öğreniyorsunuz ama diğer türlü yaptığınızı hiç unutmuyorsunuz. Bunu üniversitede fark ettim.

Benim babam eczacıydı ve eczacı olmamı istediği için üniversite tercihlerimin ilk üçü Eczacılık Fakültesi'ydi. Dedem ve anneannem beni İstanbul'a ve Ankara'ya göndermek istemedi. Ben de dördüncü tercihim olan Dokuz Eylül Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü'nü kazandım. Bu bölümde okurken Fizyoloji ve anatomi de dahil çok sıkı bir eğitimden geçtik. Üniversiteden mezun olduktan sonra altı sene Fizyoterapist olarak çalıştım, aynı zamanda da yüksek lisans ve doktoramı tamamladım.

İlk, orta ve lise çağlarında da olduğu gibi üniversite eğitimimde de gerektiği kadar çalışarak üniversiteden 77 ortalama ile mezun oldum. Çok çalışmaya başladığım esas yıllar üniversite mezuniyetinden sonradır. Anatomi, fizyoloji, nöroanatomi çok severek girdiğim derslerdi. Kas iskelet sistemini kadavra başında, nöroanatomiye beyni ele alarak öğrenmek çok daha etkiliydi. Başta Candan Algun hocam olmak üzere Dokuz Eylül Üniversitesi'ndeki tüm hocalarımın eğitimime önemli katkısı olmuştur.

"Babamdan cesur olmayı, dedemden emin adımlarla yol almayı, anneannemden ise pes etmemeyi öğrendim."

Benim babam ben lise ve üniversite çağlarında iken oldukça zengindi. Esas mesleği eczacılık olmasına rağmen ticarete atılıp fabrikalar kuruyordu. Evde astsubay emekli; ayakları yere basan, mantıklı, her şeyin tam olmasını isteyen düzenli, disiplinli bir dede ve ayda bir gördüğüm, inanılmaz bir şekilde heyecan dolu, hayalperest ve hayallerini de gerçekleştirebilen ama aynı zamanda da mace-raperest bir babam vardı. Babam sağlık alanında aldığım

üniversite eğitimimi çok önemsememi telkin ederek nasıl olsa benim yanımda çalışacak ve fabrikalarımın birinin müdürü olacaksın derken dedem sen kendi ayaklarının üzerinde duracaksın diyordu. Sonrasında ben üniversite ikinci sınıftayken babam iflas etti ve her şeyini kaybetti. Farkettim ki dedem hep haklıydı; birilerine güvenerek hiçbir şey yapılamazdı, ne yaparsam kendim, kendi ayaklarım üzerinde durarak yapmalıydım. Ondan sonra her şeyi kendim başarmaya çalıştım. Okula dört elle sarıldım, kesinlikle yüksek lisans yapmak ve akademisyen olmak istiyordum.

Ben evlerine geldiğimde dedem 48 yaşındaymış. Genç bir dedeydi, o yüzden benimle ilgilenecek gücü ve enerjisi hep olmuştur. Her Pazar beni elimden tutup Karşıyaka'ya, hayvanat bahçesine, İzmir fuarına götürürdü, her pazarını bana ayırırdı. Çok evhamlıydı. Her zaman her koşulda bir kurallar listesi vardı. Örneğin yazlıkta kurallar listesini buzdolabına asardı. Çok dakik ve çalışkandı. Emekli olduktan sonra muhasebe müdürü olarak 70 yaşına kadar çalışmış. Benimde bu anlamda rol modelim oldu.

Anneannem ilkokul mezunu, Menemenli ve Çerkez bir aileden geliyor. Hala da yaşıyor, Allah ömür versin. Anneannemin genel olarak çok meraklı bir yapısı vardı hala da öyledir ve bir iş yapıyorsa asla pes etmez. Bir işin peşini bırakmamayı ve merakla araştırmayı da ondan öğrendiğimi düşünüyorum. Tabii ki onun uygulama alanı sosyal hayat iken ben bu özellikleri çalışma hayatımda uygulamaya çalışıyorum.

Genetik olarak babamın cesaret ve hayal gücünün bana geçtiğini düşünüyorum. Yanında çok fazla zaman geçirmedim için rol model olarak değil ama genetik açıdan bazı özelliklerini aldığımı düşünüyorum. Dedemin evhamlarıyla kalsaydım bazı şeyleri yapmaya cesaret edemezdim. Ama babamdan aldığım cesaret özelliğini dedemin ayakları yere basan mantıklı özelliği ile birleştirebildiğimi ve iyi bir denge oluşturduğumu düşünüyorum. Bazen içimde bu ikisinin kavga ettiği de oluyor. Şimdi ikisini de kaybettim ama özellikle dedemden öğrendiğim prensipleri elimden geldiği kadar uygulamaya çalışıyorum.

"Bilim yapmak istiyordum ve bilimin esas olarak temel bilimlerde yapılması gerektiğine inandım."

Mezun olduktan sonra yüksek lisans eğitimime başladım ama araştırma görevlisi kadrosu yoktu. Gönüllü olarak çalışıyorduk. Üç dört ay sonra beş kişilik bir araştırma kadrosu geldi ben de bu kadroya atanan öğrencilerden biriydim. Yüksek lisans yaptığım sırada aynı zamanda fizyoterapist olarak çalışıyordum. Dokuz Eylül Üniver-

Babası Selim Altuntaşoğlu ve annesi Serpil Altuntaşoğlu, İzmir 1977

Dedesi Turan Akyol, anneannesi Gülnehar Akyol, kuzeni Gülşah Akyol, İzmir 1986

Araştırma yapmanın heyecanı ve merakını fazlasıyla sevmiştim. Bu yüzden düşünmeden devlet memuriyetinden istifa ettim ve TÜBİTAK bursiyeri oldum.

Erol Hoca okuduğu her şeyi aktardı, öğretti bana ve bende de başka sorular oluştu ve bu sorular onun için başka kanallar açtı ve yeni sorular oluştu.

sitesi'nde ortopediden nörolojiye, kalp transplantasyonu sonrasında solunum rehabilitasyonuna kadar çok geniş bir alanda çalıştım. Fakat aslında bilim yapmak istiyordum ve bilimin esas olarak temel bilimlerde yapılması gerektiğine inandım. O noktada çok önemli bir karardı bu. Bu noktada sayın hocam Prof. Dr. Lamia Pınar benim kaderimi değiştirdi ve beni aldı, Biyofizik Ana Bilim Dalı'nda Prof. Dr. Erol Başar'ın yanına götürdü. O gün benim bilim insanı olmaya doğru gittiğim çok önemli gündü. O olmasaydı ben yine doktora yapacaktım ama gerçekten bilim insanı olacak mıydım bilmiyorum.

Erol Başar Türkiye'nin yetiştirdiği en önemli bilim insanlarından bir tanesi. Benim şansım Almanya'dan emekli oluyor ve Dokuz Eylül Üniversitesi Biyofizik Ana Bilim Dalı Başkanı oluyor. 10-15 uluslararası kitabı ve 200'den fazla makalesi 13.000 atfı olan bir bilim insanı benim için çok büyük bir şanstı. EEG beyin dalgalarını araştırıyordu. Yanına gitmeden bir gece önce yayınlarına baktım. Doğrusu çok korktum. Kendi kendime "Ben Erol Hoca'nın yanına gideceğim ama bir sürü şey var makalelerinde ben bunları öğrenebilecek miyim bilmiyorum?" dedim. Korktum ama kendime de güvendim ve insanın çalışarak başarabileceğine inandım. Erol Hoca'nın yanına gittim, benim hakkımda notlar aldı ve bana "Seni hemen doktora almayacağım, seni tanımam lazım." dedi. Sonradan anladım ki bu çok önemli. Gerçekten birlikte canla başla çalışabileceğin bir öğrenci almak istiyorsun, o kadroyu olmayacak bir kişiye harcamak istemiyorsun. Özel öğrenci olarak bir dönem derslere katılmamı, bu süreç sonunda beni doktora alıp almayacağına karar verebileceğini söyledi. Bu arada ben de Tepecik SSK Hastanesi'nde çalışıyordum. Aynı zamanda Salı ve Perşembe günleri yarım gün Erol Hoca'nın yanında doktora yapmaya aday olarak gittim. Arada bir motivasyonum düşüyordu çünkü derse giriyordum ve Erol Hoca derste EEG dalgalarını anlatmayıp yeni yazdığı kitabını anlatıyordu. Entropiden, beyin, beden, zihin ilişkisinden, nebülöz kartezyen sistemden bahsediyordu. Kendisi fizik okumuş, üzerine fizyoloji doktorası yapmış, psikoloji ve felsefeyi çok iyi bilen bir hoca olduğundan hepsini harmanlayıp bir kitap yazıyor ve bize derste bunları anlatıyordu. Anlattığı çoğu bilgiye hakim olmadığım için ben de eski kitaplarını okumaya başladım. Hoca'ya soru sormak için anlamam gerekiyordu. Hoca'nın eski kitaplarını okuyup derslerini

de dinleyince farklı bilim dallarındaki bilgileri kullanarak sentezlediği yeni teorisini anlamaya ve ona soru sormaya başladım. Ben düzenli ve dakik bir şekilde derslerine gitmeye başlayınca ve soru sorunca bu onun ilgisini çekti. Ve beni bir gün yanına çağırıp artık doktora başvurabileceğimi söyledi.

Doktora girdiğimde 5-6 doktora öğrencisinden biri o zaman doçent olan nöroloji uzmanı Dr. Görsev Yener'di. Hoca'dan sadece EEG-Beyin dalgaları analiz yöntemlerini öğrenmek için yeniden doktora yapmaya başlamıştı. Benim için çok büyük bir şanstı. Erol Hoca doktora sırasında herkesi eşleştirdi. Benim de doktora arkadaşım bir doçent oldu, üstelik nöroloji doçenti idi ve ben beyin araştırmaları yapıyordum. Bir yandan EEG analizini birlikte öğrendik ve diğer yandan ben beyin ve beyin hastalıkları konusunda öğrenmem gereken bilgileri kendisine soruyordum. EEG konusundaki ilk çalışmalarımı Görsev Hanım'a yardım ederek kendisinin tezi olan alzheimerda beyin dalgaları üzerine gerçekleştirdik ve çekimlerimizi birlikte yaptık. O dönemde Görsev Hanım'la akşam seki-ze kadar çalışıyorduk.

"Usta çırak ilişkisi ve bir yöntemi ustasından öğrenmek biliminde çok önemli"

Erol Hoca ilk kadro açıldığında bu kadroyu bana vereceğini söyledi. O sırada ben hastanede devlet memuru olarak 657 kadrosuna sahiptim. Bir gün Erol Hoca kadronun geldiğini söyledi ama TÜBİTAK bursiyeri olacaktım. TÜBİTAK bursiyerliği o dönemde SSK'nın ödenmediği ve doktora bitince biten bir kadroydu. Bir yanda kalıcı bir kadro olan devlet memurluğu diğer yanda doktora biter bitmez sonlanacak bir kadro. Bu karar cesaret isteyen bir karardı ve ben de bilim insanı olmayı artık fazlasıyla istiyordum. Araştırma yapmanın heyecanı ve merakını fazlasıyla sevmiştim. Bu yüzden düşünmeden devlet memuriyetinden istifa ettim. Tabi bu değişikliği gerçekleştirirken kendisini üzmemek için yeni kadronun geçici bir kadro olduğunu dedeme söylemedim.

Doktora tezimi yine yüz ifadelerinin nasıl algılanacağı, bu algı esnasında insanoğlunda EEG beyin dalgalarının nasıl değiştiği üzerine yaptım. Negatif yüzleri algımlarken beynin görme bölgesinde çok yüksek miktarda alfa ve beta cevapları çıkıyor ve bu kadınlarda çok daha yüksek erkeklere

oranla. Kadınlar yüz ifadelerini erkeklerden daha iyi algılıyorlardı. Doktora çalışmaları devam ederken Erol Hoca kitabını yazmam konusunda kendisine yardım etmemi istedi ve seve seve kabul ettim. "Brain-Body-Mind in the Nebulous Cartesian System" adlı kitap için Cumartesi günleri de dâhil haftada altı gün çalıştım. İçinde felsefe, fizyoloji, fizik, psikoloji ve biyofizik bilim dallarının sentezlediği ve yeni bir teorinin sunulduğu bir kitaptı. Kitabın yazılması dört yıl sürdü, sürekli okuduk ve düşündük. Bu kitap benim beynimi değiştirdi. Erol Hoca okuduğu her şeyi aktardı, öğretti bana ve bende de başka sorular oluştu ve bu sorular onun için başka kanallar açtı ve yeni sorular oluştu. Benim kendisine beyin protezi olduğumu söylerdi (gülüyor). Sonunda 2011'de kitap basıldı. Beyin beden zihin ilişkisine farklı kartezyen sistemlerde ve kuantum fiziğini irdeleyerek anlatan ve cevap bulmaya çalışarak, bunun yanında da kendi 40 yıllık deneyimini de empirik datalarla aktardığı bir çalışma oldu.

Bilim insanı olarak bu süreçte rutinde devam eden çalışmalar sayesinde sinyal analizinin nasıl yapıldığını öğrendim. Usta çırak ilişkisi ve bir yöntemi ustasından öğrenmek bilimde çok önemli. Erol Başar'ın 1970'lerde Hacettepe Üniversitesi'nde geliştirdiği bir yöntem bu. Dünyaya Türkiye'den çıkmış bir yöntem yani. Ülkemizden çıkan bir yöntemi tekrardan kendi hocasından öğrenme fırsatım oldu. Bilimde herhalde en önemli şeylerden biri bir yöntemi çok iyi bir şekilde öğrenmektir. Kalfası olmadığını bir işin ustası da olamazsın.

"İstanbul'da çok büyük bir insan gücü, araştırma desteği var."

Doktoram bittiği sırada Erol Hoca emekli oldu. Bana İstanbul'a gideceğini kendisiyle birlikte İstanbul'a gidebileceğimi, Dokuz Eylül Üniversitesi'nde kadro imkânı olmadığını söyledi. Bu çok büyük bir karardı çünkü yine dedemin bu kararı nasıl karşılayacağı durumu söz konusuydu. O dönemde İstanbul Kültür Üniversitesi'nde bir "Kaos Kongresi" vardı ve Erol Hoca'yı davetli konuşmacı olarak çağırmışlardı. Ben de kendisiyle gittim çünkü o konuşmada ortaya çıkan konular benimle de alakalıydı. Akingüç ailesi, o zamanki rektörümüz Prof. Dr. Tamer Koçel ve dekanımız Prof. Dr. Dursun Koçer bize çok iyi davrandılar, kuracakları merkez için Erol Hoca'yı üniversite kadrosunda yer almasını teklif ettiler. Bana da kuracakları merkezde müdür yardımcısı olacağımı söylediler. Mayıs ayındaki bu teklifi ben dedeme ancak Ağustos ayının sonunda söyleyebildim. Bütün cesaretimi toplayıp teyzemlerin de olduğu bir günde dedeme İstanbul'a taşınmaya karar verdiğimi söyledim. Anneannem bu kararı gayet net bir şekilde onayladı. Dedem ise öldüğü güne ka-

Erol Hoca'nın Türkiye'ye gelmesi ve beni doktoraya kabul etmesi, devlet memurluğundan istifa edip TÜBİTAK bursiyerliğine geçişim, İstanbul'a taşınmam ve Erol Hoca'dan ayrılıp bağımsız olarak çalışmaya başlamam hayatımın dönüm noktaları diyebilirim.

Prof. Canan Başar-Eroğlu, Prof. Dr. Görsev Yener, Bremen Üniversitesi 2014

Prof. Dr. Erol Başar, Prof. Dr. John Polich ve Meksikalı bilim insanları, Mind and Electrophysiology Kongresi, Meksika 2005

dar bir gün İzmir'e döneceğime dair inancını hiç kaybetmedi, bana o kadar bağlıydı ki beni ayda bir ya da iki ayda bir görmek onun kolay kabul edebileceği bir şey değildi.

Sonunda İstanbul'a geldik. İstanbul Kültür Üniversitesi o dönemde ve sonrasında da bizi çok destekledi; izole odayı, EEG cihazlarını, laboratuvarı hemen kurduk ve 2006'dan 2016'ya orada çalıştık. 10 yıl İstanbul Kültür Üniversitesi'nde Beyin Dinamiği Kognisyon ve Karmaşık Sistemler Araştırma Merkezi Müdür yardımcısı olarak çalıştım. Elbette ki tıp fakültesinin olmaması bir dezavantajdı çünkü biz bu çalışmaları sadece sağlıklı insanlarda değil hastalarda da araştırıyorduk. Fakat Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi bize çok yakındı böylece oradaki psikiyatristlerden bipolar hastaların çekimlerini aldık. Şişli Etfal, Maltepe Üniversitesi'nden alzheimer hastalarıyla devam ettik. Tabii ki Görsev Hoca ile bağımızı hiç koparmadık; o Dokuz Eylül'de alzheimerin EEG data- larını alıp bize gönderiyor ve biz analizlerini yapıyorduk. Görsev Hoca ile TÜBA projesinde de birlikte çalışıyoruz hala. Bilimde ekip çalışması çok önemli, severek çalışacağınız insanlar ile birlikte bir iş yapmak çok önemli. Tek başına bilim mümkün değil.

İstanbul'da çok büyük bir insan gücü, araştırma desteği var. Vakıf üniversitelerinin varlığı çok önemli mesela ve İstanbul'daki vakıf üniversitelerinin sayısı İzmir'deki vakıf üniversitelerinden çok daha fazla. Yani maddi destek ile bilim yapmak istiyorsam, ilerlemek istiyorsam İstanbul'a gelmek zorundaydım. Benim için şehir değiştirmek tabii ki zor oldu ama başka şansımız yoktu. 67 yaşından sonra Erol Hoca'nın devlet üniversitesinde çalışma olasılığı da yoktu. Ama on senedir hala çalışıyor ve kitabını yazıyor, bilime olan büyük sevgisi ve çalışma azmi ile inşallah daha uzun seneler çalışacağına inanıyorum. Bir bilim insanı asla çalışmayı bırakmaz. Erol Hoca'm Almanya'dan dönüş kararı verip İzmir'e gelmeseydi ben nerde olacaktım bilmiyorum, kader, kısmet olduğunu düşünüyorum.

Hayatımda farklı dönüm noktaları var. Bunlar, Erol Hoca'nın Türkiye'ye gelmesi ve beni doktoraya kabul etmesi, devlet memurluğundan istifa edip TÜBİTAK bursiyer-

Prof. Dr. Erol Başar ile Biological Psychiatry Kongresi'nde, San-Diego 2007

2015 yılı TÜBA Ödül Töreni

liğine geçişim ve İstanbul'a taşınmış olmam hayatımın dönüm noktalarıydı diyebilirim. Nisan 2016'da Erol Hoca'dan ayrılıp bağımsız olarak çalışmaya başlamam da dördüncü dönüm noktası diyebilirim.

Yurt dışında çok fazla kongreye gittim, hepsi de çok başarılı geçti. Erol Hoca ile beraber ilk gittiğim kongre Selanik'te 2004 yılında gittiğim bir kongreydi. Bu kongrede, yabancı diğer araştırmacıların Erol Hoca'ya duyduğu saygıyı gördüm. Onunla kongrelere gitmek her zaman çok büyük bir avantajdı. Çünkü uluslararası camiada oldukça tanınan ve sayılan bir bilim adamı idi. Onun öğrencisi olarak tanıtılmak benim uluslararası camiada önemli bir network ağına sahip olmama sebep oldu. Uluslararası network biliminde oldukça önemlidir. Nihayetinde yazdığımız araştırma makaleleri oradaki hakemlere ve editörlere gidiyor. Bu araştırmacıların sizi tanınması, kongrelerde sunumlarınızı dinlemiş olmaları sizin makalelerinizin değerlendirilmesinde önemli yer tutuyor.

Doktoradan ilk yayınam Erol Hoca ile birlikte çıktı. Beraber yazdık, mesela o makale 105'in üzerinde bir atıf aldı. Bu makale beni çok gururlandırır çünkü daha bilimsel çalışmalarımın çok başındaydım. Doçentlik sınavımı geçtiğim gün ve 2007 yılında "Dünya Kongresi"nde yaptığım konuşma benim için çok önemliydi. Uluslararası kongrelerde ilk yaptığım sunumlarda Erol Hoca bana konuşmamı 20 kere anlattırdı. Bir aşamadan sonra artık rahatladım ve bu tekrarlarla gerek kalmadı. O ilk konuşmalardaki başarılar ile çok önemli bir şey yaptığımı düşünürdüm. Sonradan bunun aslında o kadar da önemli olmadığını farkediyorsun. Zaten bilimsel kariyer yapıyorsan uluslararası bir kongrede araştırmanı başarılı bir şekilde İngilizce sunmak zorundasın. Kibir ve böbürlenme insanın hayatında kendisine yapacağı en kötü şeylerden biri olduğunu düşünürüm. Nereye gelerseniz gelin hiçbir şekilde bunun olmaması gerekiyor.

Uluslararası bir hocayla çalışınca haliyle benim de hedefim uluslararası kariyer yapmak oldu. Örneğin, 30'un üzerinde SCI kayıtlı dergide hakemlik yapıyorum. Bundan sonraki hedefim bu dergilerin editörler listesinde yer alabilmek. Uluslararası Avrupa projelerinde yer almayı da arzu ediyorum. Yurt dışına temelli gitmek istemiyorum, ülkemi gerçekten çok seviyorum ve hocamdan öğrendiğim her şeyi yapabildiğim kadarıyla gençlere öğretmek istiyorum.

TÜBA üyeleri tarafından gerçekleştirilen GEBİP mülakatı oldukça heyecanlı bir süreçti

Türkiye'de genç bilim insanlarının başvurabileceği iki üç prestijli ödül var. Bunlardan bir tanesi de hiç şüphesiz TÜBA-GEBİP Ödülü. Ödülü ikinci başvurumda kazandım. İlk başvurumu 2014 yılında geçekleştirmiştim ama kazanamamıştım. Bu durumun moralimi bozmasına izin vermeden ve pes etmeden dosyalarımı tekrar hazırlayıp 2015 yılında bir kez daha başvurdum. Dosya aşamasını geçtikten sonra mülakata çağırıldım. TÜBA üyeleri tarafından gerçekleştirilen bu mülakat oldukça heyecanlı bir süreç, bu süreci de geçtikten sonra ödüle layık görüldüm. Benim çalışma konum EEG beyin dalgaları. Bu klinikte kullandığımız EEG'den oldukça farklı, biz EEG Beyin osilasyonları analiz yöntemlerini kullanarak beynin fonksiyonel yapısını anlamaya çalışıyoruz. Yani "Beyin; düşünürken, karar verirken ya da bir resmi algımlarken nasıl çalışır?" sorusunun cevabını araştırıyoruz. TÜBA tarafından desteklenen projemizde şu; alzheimer hastalarında yüz ifadesini algılama sırasında problemler görülüyor. Bu problem hastaların sosyal ilişkilerini de oldukça fazla ölçüde etkiliyor. Araştırmamızda bu fonksiyon bozukluğunun EEG-beyin dalgalarında sağlıklı kişilere oranla nasıl değişiklik gösterdiğini inceliyoruz. Bu konuda elde ettiğimiz bulguları, ayrıca hafif bilişsel bozukluktan demansa geçişte bir biyo-belirteç olarak kullanabilecek miyiz sorusunun cevabını arıyoruz. Henüz bir yıl oldu başlayalı ama 10 örnek üzerinde gördük ki farklılıkları çok net görülüyor.

"Dünya'yla yarışıyoruz ve yarışırken eksikimiz yok, motivasyonumuz dahil her şeyimiz tam."

Medipol Üniversitesi'nin araştırmacılara çok ciddi bir desteği var. Bir yandan eğitim kalitesi yükseltilirken diğer yandan hocaların araştırma yapabilmesi için önemli destek sunuyor. Bu sayede öğrenciler henüz eğitimleri sırasında araştırma projelerinde yer alabiliyorlar. Örneğin REMER Araştırma Merkezi, hem laboratuvarları hem de hocalarının araştırma kapasiteleri ile dünya bilimi ile yarışacak düzeyde. Biz de REMER kognitif sinirbilim laboratuvarlarında çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Burada Nörolog Prof. Dr. Lütfü Hanoğlu Hoca ile beraber alzheimer ve Parkinson hastalarının EEG-beyin osilasyonlarını inceliyoruz. Bunun dışında kendisinin hasta tedavisinde uyguladığı beyin stimülasyonu ya da bilişsel rehabilitasyon gibi yeni yaklaşımların beynin fonksiyonel yapısını nasıl değiştirdiğini EEG-beyin dinamiği yöntemleri ile

İstanbul Medipol Üniversitesi REMER Klinik Elektrofizyoloji ve Nöromodulasyon Laboratuvarı'nda Kognitif sinirbilim yüksek lisans öğrencileri, İstanbul 2016

TÜBA üyeleri tarafından gerçekleştirilen GEBİP mülakatı oldukça heyecanlı bir süreçti

Türkiye'de genç bilim insanlarının başvurabileceği iki üç prestijli ödül var. Bunlardan bir tanesi de hiç şüphesiz TÜBA-GE-BİP Ödülü. Ödülü ikinci başvurumda kazandım.

araştırıyoruz. Yeni bir üniversiteye geçtiğim için henüz kalıcı bir ekibe sahip değilim. EEG-sinyal analizini kendilerine iki senedir öğrettiğim iki öğrencim var, Dilan Güner ve Tuba Aktürk, şimdilik TÜBİTAK bursiyeri olarak çalışıyorlar. Umarım yakında üniversite kadrosuna geçebilirler. Burada küçük ama sağlam bir kadro oluşturmak istiyorum, çünkü bu iş ekip işi. Ben tek başıma EEG de çekebilirim, analizleri de yapabilirim, makaleleri de yazabilirim ancak küçük de olsa bir ekibiniz olduğunda hızınız çok büyük oranda artar. Dünya'yla yarışıyoruz ve yarışırken eksiklerimiz yok, motivasyonumuz dahil her şeyimiz tam. Ülkemizdeki bilime güveniyorum. Ders verdiğim zaman da görüyorum. Gençler meraklı, çalışkan ve azimli. Yurt dışından da birçok değerli hocamız geldi. Genelde iyi bilim insanları iyi bilim insanlarının öğrencileridir.

Ben bilim insanı olma yolunda ilerliyorum, olmuş olduğumu düşünmüyorum. Çıraklıktan kalfalığa geçtim belki ama usta olmak için yol çok uzun. Bilim insanı nasıl olmalı, ilk önce dürüst olmalı, meraklı, sabırlı olmalı. Bunlar yoksa yapamazsınız. Motivasyon çok önemli. Gerçekten bazen çok bitmiş hissediyorsunuz ama önemli olan o başarısızlık karşısında düştüğünüz yerden kalkıp yürümeye hatta koşmaya devam edebilmek. Bilimde cesaret de çok önemli. Hayatınızı kendiniz değiştirebilirsiniz sadece inanacaksınız ve çalışacaksınız.

Kadın olarak bilim insanı olmanın dezavantajını görmedim. Ama tabi ki hem anne olmak hem de bilimsel kariyer yapmak ekstra çaba gerektiren bir durum. Yine de söylemek isterim ki hiçbir bilim kadını kariyeri için anne olmaktan vazgeçmemeli. Kolay bir süreç değil ama kadınlar ne anne olmaktan ne de aynı zamanda bilim yapmaktan vazgeçmemeli.

Uluslararası bir hocayla çalışınca haliyle benim de hedefim uluslararası kariyer yapmak oldu. 30'un üzerinde SCI kayıtlı dergide hakemlik yapıyorum. Hedefim bu dergilerin editörler listesinde yer alabilmek. Avrupa projelerinde yer almayı da arzu ediyorum. Yurt dışına temelli gitmek istemiyorum, ülkemi çok seviyorum ve hocamdan öğrendiğim her şeyi yapabildiğim kadarıyla gençlere öğretmek istiyorum.

İlk başvurumu 2014 yılında gerçekleştirmiştim ama kazanamamıştım. Bu durumun moralimi bozmasına izin vermeden ve pes etmeden dosyalarımı tekrar hazırlayıp 2015 yılında bir kez daha başvurdum. Dosya aşamasını geçtikten sonra mülakata çağırıldım. TÜBA üyeleri tarafından gerçekleştirilen bu mülakat oldukça heyecanlı bir süreç, bu süreci de geçtikten sonra ödüle layık görüldüm. Benim çalışma konum EEG beyin dalgaları. Bu klinikte kullandığımız EEG'den oldukça farklı, biz EEG Beyin osilasyonları analiz yöntemlerini kullanarak beynin fonksiyonel yapısını anlamaya çalışıyoruz. Yani "Beyin; düşünürken, karar verirken ya da bir resmi algılamak nasıl çalışır?" sorusunun cevabını araştırıyoruz. TÜBA tarafından desteklenen projemizde şu; alzheimer hastalarında yüz ifadesini algılama sırasında problemler görülüyor. Bu problem hastaların sosyal ilişkilerini de oldukça fazla ölçüde etkiliyor. Araştırmamızda bu fonksiyon bozukluğunun EEG-beyin dalgalarında sağlıklı kişilere oranla nasıl değişiklik gösterdiğini inceliyoruz. Bu konuda elde ettiğimiz bulguları, ayrıca hafif bilişsel bozukluktan demansa geçişte bir biyo-belirteç olarak kullanabilecek miyiz sorusunun cevabını arıyoruz. Henüz bir yıl oldu başlayalı ama 10 örnek üzerinde gördük ki farklılıkları çok net görülüyor.

"Pes etmek, güçlükler karşısında yılmak yok."

Gençlere tavsiyem pes etmesinler, güçlükler karşılarında çıktığında diğer insanlara alınmasınlar, istedikleri hiçbir şeyin peşini bırakmasınlar, çok çalışsınlar. Çalışma arkadaşları, hocaları ve hatta kendilerine hizmet eden kadrolara dahi saygı göstersinler. Uluslararası kongrelere mutlaka gitsinler. Dil öğrensinler ve çok okusunlar. Türkiye bilimde çok iyi bir ivme yakaladı. Yurt dışından çok iyi hocalarımız geldi. Biz bu hocalardan öğrendiklerimizi gençlere aktarmak zorundayız. Kendilerine iyi bir doktora hocası bulsunlar ama iyi hocalarla çalışmanın zor olduğunu da unutmasınlar. İyi yöntem öğrensinler. Kadro çok önemli. Bu anlamda TÜBA'dan, TÜBİTAK'tan vakıf üniversitelerinden destek var ama bu kadrolara geçemediklerinde de üzülmeyin. Ben de zamanında çok gönüllü çalıştım. Doktoralarını muhakkak bitirsinler, doktorayı bitirmek akademik kariyerde önemli bir adımdır, sonra kapılar daha rahat açılır.

2016 NOBEL ÖDÜLLERİ

2016 yılı Nobel Ödülü kazananların isimleri Nobel Komitesi tarafından açıklandı.

David J. Thouless

2016 yılında bilim dünyasının en prestijli ödülü için adaylar, her bir alan için oluşturulan komite üyeleri tarafından belirlendi. Akademi üyelerinin yaptığı oylamada oyların çoğunu alan adaylar Nobel Ödülü'nün sahibi oldu.

Bu yıl 116. kez verilen Nobel Fizik Ödülü'nü İngiliz David Thouless, Duncan Haldane ve Michael Kosterlitz aralarında paylaştı. Nobel Tıp Ödülü Japon bilim insanı Yoshinori Ohsumi'nin olurken geçtiğimiz yıl TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sançar'a verilen Kimya Ödülü bu yıl Fransız Jean Pierre Sauvage, İskoçyalı James Fraser Stoddart ve Hollandalı Bernard Feringa'nın, Sveriges Riksbanks (Merkez Bankası) Ödülü Oliver Hart ve Finlandiyalı Bengt Holmström'un, Edebiyat Ödülü ise Bob Dylan'ın oldu.

James Fraser Stoddart

F. Duncan M. Haldane

Bernard Feringa

Michael Kosterlitz

Nobel Komitesi; "topolojik evre değişimlerin ve maddenin topolojik evrelerinin kuramsal keşfine" yaptıkları katkılar dolayısıyla Thouless, Haldane ve Kosterlitz'i bu yılki Fizik Ödülü'ne, "hücrel bileşenleri ayırıştırma ve geri dönüştüren temel bir süreç olan otofajinin altında yatan mekanizmaları keşfedip açığa kavuşturan" Japon bilim insanı Yoshinori Ohsumi'yi Tıp Ödülü'ne, "moleküler makinelerin tasarımı ve üretimi" çalışmaları dolayısıyla Sauvage, Stoddart ve Feringa'yı Kimya Ödülü'ne layık gördü. Alfred Nobel anısına 1969'dan bu güne 47 kez verilen Sveriges Riksbanks (Merkez Bankası) Ödülü'nün ise bu yıl "sözleşme kuramına katkıları" nedeniyle İngiliz Oliver Hart ve Finlandiyalı Bengt Holmström'e verildiği açıklandı. "Amerikan şarkı geleneği içerisinde yeni şiirsel ifadeler yaratmış olması" gerekçesiyle Edebiyat Ödülü'ne Bob Dylan layık görülürken, Kolombiya Devlet Başkanı Juan Manuel Santos da Nobel Barış Ödülü'nün sahibi oldu. Santos, ödülü Kolombiya halkı adına aldığını açıkladı.

Oliver Hart

Yoshinori Ohsumi

Bengt Holmström

Jean Pierre Sauvage

Bilim insanlarına diploma ve altın madalyaları, Alfred Nobel'in ölüm yıl dönümü olan 10 Aralık'ta düzenlenecek ödül töreninde verilecek.

Bob Dylan

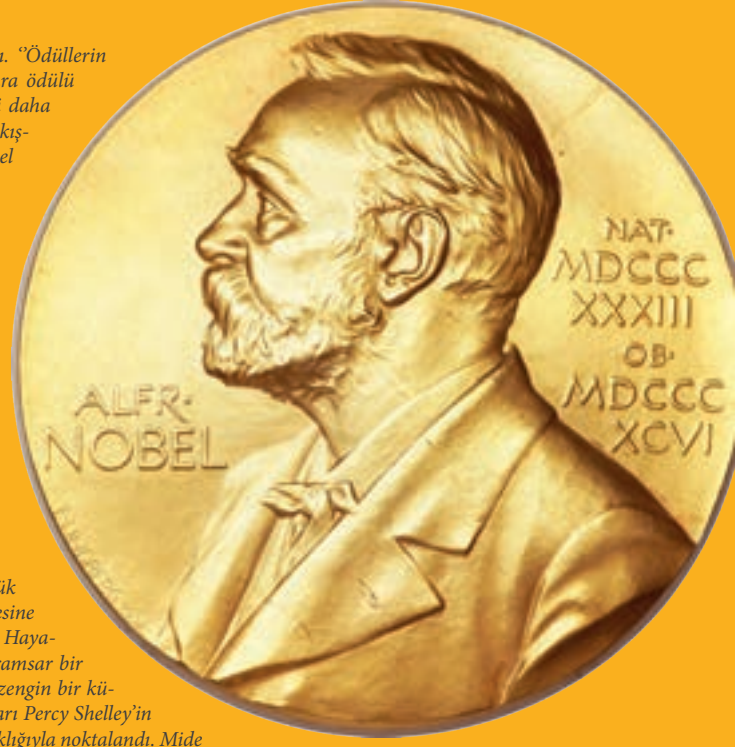

Dünyada çok sayıda ödül dağıtılıyor ama Nobel tartışmasız en çok yankı yaratanı. "Ödüllerin ödülü" de denilebilir. Nobel'i "Ödüllerin ödülü" yapan birden fazla neden var. Para ödülü diğerlerinden daha büyük ama, 1901'den beri aksamadan düzenli olarak verilmesi daha önemli. Nobel bir dünya markası. Belki de 66 yıllık yaşamına 355 patentli buluş sıkıştırmış olan Alfred Nobel gibi bir dehanın ayrıntılı vasiyetnamesiyle belirlediği Nobel Ödülleri'ne "356. Buluşu" demek gerekiyor.

"Dinamitin babası" şeklinde tanınır. Alfred Nobel'i dinamitten silaha varan buluşları nedeniyle sevmeyen çoktur. Laboratuvarında patlayıcı çalışmaları sırasındaki kazada kardeşinin ölmüş olması yüzünden lanetle ananlar da az değildir. Peki kimdir Alfred Nobel? Kötü bir insan mıdır yoksa buluşlarıyla insanlığın gelişimine hizmet etmiş bir deha mıdır? Alfred Nobel hakkında yazılmış çok sayıda kitap var. Ağabeyi Ludvig hazırlayacağı aile kitabı için Alfred'den hayatını özetlemesini istedi. 54 yaşındaki Alfred şöyle yazdı: "Yarım yamalak acınacak bir yaşam. Bağırarak hayata gözlerini açtığında insani hissiyatını yitirmemiş bir doktor tarafından boğulması gerekirdi. En iyi tarafı: Tırnaklarını temiz tutması ve kimseye yük olmaması. En kötü tarafı: Aileden yoksun olması, neşelenememesi ve kötü bir mide. En büyük ve tek isteği: Canlı gömülmemek. En büyük hatası: Servet tanrısı Mammon'a tapmamak. Hayatındaki önemli olaylar.

Alfred Nobel bunları yazdığı sırada 54 yaşındaydı ve dünyanın en başarılı insanların biriydi. Buluşlarıyla dağları delmiş, iş ve refah sağlayan fabrikalar kurmuş, büyük servet edinmiş biriydi. Herkes onunla dost olabilmenin yollarını arıyordu ama çevresine mesafeli bir kapalı kutuydu. Kimsenin yakınlık kuramadığı, anlaşılması zor insandı. Hayatında hiç önemli olay yokmuş gibi sorunun karşısına bir çizgi çizmişti. Mutsuz, karamsar bir o kadar da korkusuz bir insandı. Beş dilde mükemmel konuşup yazabiliyordu. Çok zengin bir kütüphanesi vardı. Entelektüeldi, şiir ve İngiliz romantik dönem edebiyatının ünlü yazarı Percy Shelley'in tarzında derinliği olan tiyatro eserleri yazıyordu. Aşık oldu ama aşkları hep hâyâl kırıklığıyla noktalandı. Mide ve adale ağrıları, burun kanamaları gibi geçmek bilmeyen rahatsızlıkları vardı. Buna rağmen büyük bir enerjiyle çalışıyordu. Yeni buluşlar için durmadan not alıyordu. Kan nakli üzerine çalışmak istiyordu. Taniyanlara göre Alfred Nobel'i siyasal olarak sosyal demokrat olarak tanımlamak gerekirdi. Emeklilik hakkı ve çocuk parasıyla ilgili sistemin geliştirilmesi konusundaki notları bu görüşü doğruluyor. Ama kamuoyu onu savaş taciri olarak tanıyordu.

Bir Paris gazetesinde ölüm ilanı yayımlanmıştı. İlanda şöyle bir ifade vardı: "Patlayıcı buluşlarıyla insanlığı kan ve ölüme bulamış bir savaş taciri". Oysa Alfred Nobel yaşıyordu. İlanı gördü ve üzüldü. Kendisi insanlık için faydalı buluşlarda bulunduğuna inanıyordu. Hattâ kalıcı barış için herkesin kullanmaktan kaçınacağı tehlikeli bir silah geliştirmek istiyordu. 66 yaşında öldüğünde 33 milyon kronluk serveti vardı. 31 milyonun fona yatırılmasını ve faiz gelirinin her yıl insanlığa hizmeti geçmiş olanlara dağıtılmasını vasiyet etti. Alfred Nobel'in vasiyeti de patlayıcıları gibi etkili oldu.

Madalya neyi anlatıyor?

Nobel Ödülü'nü kazananlara ödülleri takdim edildiği akşam bir de İsveçli heykeltıraş ve gravürücü Erik Lindberg tarafından tasarlanan madalya verilecek.

İsveç Kraliyet Bilim Akademisi'nin fizik ve kimya alanlarında ödül kazananlara takdim deacağı madalyada Mısır'ın en büyük tanrıçası İsis'e benzeyen bir doğa tanrıçası işli. Bulutların arasından çıkan tanrıça, kolları arasında bereketi simgeleyen bir boynuz tutuyor. Madalyada tanrıçanın yüzünü örten peçeyi ise "Bilim'in Dahisi" açıyor.

Tıp alanında ödül kazananlara takdim edilecek olan madalyada ise kucağında açık bir kitap tutan "Tıp Dahisi"nin kabartması yer alıyor. Madalyaya aynı zamanda Vergilius'un Aeneid adlı eserinden "Inventas vitam juvat excoluisse per artes" ifadesi kazınıyor. Latince ifade, "Yeni buluşlar, sanatla güzelleşen hayatı daha da zengin kılar" anlamına geliyor.

Üzerinde ilham perisinin şarkısını dinleyip dizine koyduğu sayfaya yazan genç bir adam gravürünün yer aldığı madalya Edebiyat Ödülünü alana takdim edilmek üzere tasarlandı. Madalyanın üzerinde Vergilius'un Aeneid

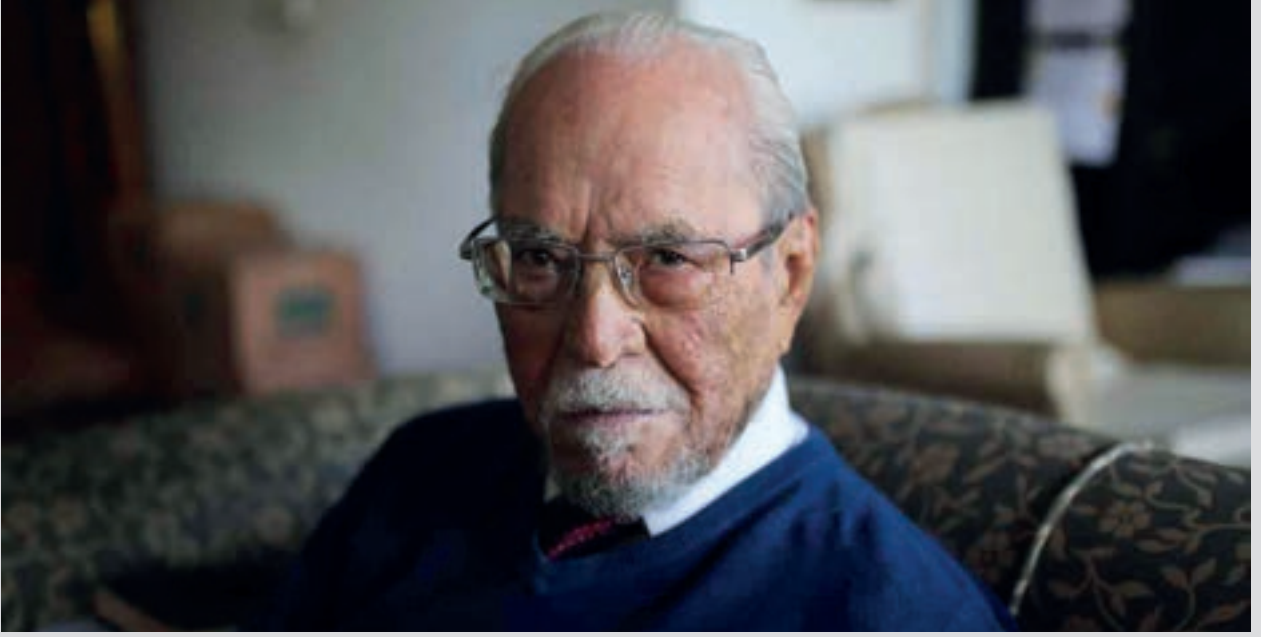
adlı eserinden "Inventas vitam juvat excoluisse per artes" ifadesi bulunuyor. Latince ifade, "Yeni buluşlar, sanatla güzelleşen hayatı daha da zengin kılar" anlamına geliyor.

Ekonomi alanında ödüle layık görülenlere takdim edilen madalya ise Gunvor Svensson-Lundqvist tarafından tasarlandı. Madalyada İsveç Kraliyet Bilim Akademisi'nin 1815'ten bu yana ambleminde kullandığı Kuzey Yıldızı yer alıyor. Madalyanın diğer yüzünde ise Alfred Nobel'in kabartması ile "Sveriges Riksbank till Alfred Nobels Minne 1968 (İsveç Merkez Bankası, Alfred Nobel anısına, 1968)" ifadeleri yer alıyor.

"TARİHÇİLERİN KUTBU"NA VEDA...

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Halil İnalçık, tedavi gördüğü hastanede, 25 Temmuz akşamı 100 yaşında hayata gözlerini yumdu.

"Hocaların hocası" Prof. Dr. Halil İnalçık, Ankara'da tedavi gördüğü hastanede 25 Temmuz akşamı vefat etti.

Ankara Üniversitesi (AÜ) Tarih Bölümü kurucusu Prof. Dr. Halil İnalçık için 27 Temmuz günü AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (DTCF) Farabi Salonu'nda tören düzenlendi. Düzenlenen törene İnalçık'ın kızı Günhan İnalçık, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, MHP İstanbul Milletvekili Ekmeleddin İhsanoğlu, Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Refik Turan, AÜDTCF Dekanı Abdülkadir Gürer ile çok sayıda bilim insanı katıldı.

AÜ DTCF Tarih Bölümü araştırma görevlileri, tören boyunca İnalçık'ın Türk bayrağına sarılı tabutu başında onar dakika saygı nöbeti tuttu.

İbrahim Kalın "Türk tarihçiliğini de dünya tarihçiliğinin merkezine oturtmuş bir insandı"

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Kalın, "Rabbimize hamd ediyoruz böylesine kıymetli bir bilim insanını gördüğümüz için. Her bir cümlesinin arkasında o kadar büyük bir derinliğin olduğunu biliyoruz. Biz soru sormaktan çekinirdik ama hoca bizim sormaktan çekindiğimiz, formüle edemediğimiz soruları da kendisi dolaylı şekilde cevaplar ve o derin bilgi birikimini bizimle paylaşırdı. Hoca, "Os-

manlı ve Türk tarihini anlamadan dünya tarihi yazmak mümkün değildir" derdi. Hoca bunu bir slogan olarak değil, 70-80 yıla yayılan ilim çalışmaları ile ortaya koydu. Hoca bize tarihi yaşayan bir gerçeklik olarak alır ve ortaya koyardı. Olayların bizzat yerlerini görüp tarih dedektifliğini de yapmış bir insan." şeklinde konuştu.

Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar "Tarihin daha özgün ve gerçekçi bir temelde ele alınmasını sağladı"

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar yaptığı konuşmada, İnalçık'ın TÜBA'nın şeref üyeleri arasında bulunmasından onur duyduklarını söyledi. Acar "Prof. Dr. İnalçık tarihin daha özgün ve gerçekçi bir temelde ele alınması ve anlaşılması konusunda ve buna dayalı olarak Türk milletinin ve devletinin ebediyete doğru yolculuğu açısından çok önemli katkılar sağlamıştır. Bu bakımdan kendisine müteşekkir olduğumuzu TÜBA ve şahsım adına tekrar ifade etmek istiyorum. Şu anda Hoca'nın yaptığı katkı, içinde yaşadığımız sıkıntılı günlerin daha iyi anlaşılması ve yönetilmesi bakımından da ileride daha iyi takdir edilecek katkılar sağlamıştır diye düşünüyorum." ifadesini kullandı.

Prof. Dr. Refik Turan "Onu şüphesiz çok özleyeceğiz ve geleceğe de taşıyacağız"

Türk Tarih Kurumu Başkanı Prof. Dr. Refik Turan ise İnalçık'ın yetiştiği yıllarda büyük Türk tarihinin çok fazla

Ankara Üniversitesi

“

TÜBA Şeref Üyesi

Prof. Dr. Halil İncalcık:

“Karamsarlık korkaklıktır. Türkiye
Büyüktür. 1500 yıllık bir tarihimiz var.
Canımızla başımızla bu büyüklüğü
devam ettirmeliyiz. Bırakıp kaçmak
ihanettir bence. Eğer noksanlar varsa
gidermeye uğraşmalıyız. Bu devletin
tarihine yakışır şekilde yaşamalı ve
çok çalışmalıyız.”

”

araştırılmadığından henüz görülmediğini belirtti ve
“Belki bir sıra dağdı ama üzerinde dev bir şal örtü-
lüydü. İncalcık, bu şalları ortadan kaldıran, gün yü-
züne çıkaran büyük şahsiyetlerden biriydi.” dedi.
İncalcık’ın siyasetten iktisada, hukuktan sosyal tarihe ka-
dar çok çeşitli alanlarda zirve eserler vücuda getirdiğinin
altını çizen Turan, “Onu şüphesiz çok özleyeceğiz ve gele-
ceğe de taşıyacağız.” şeklinde konuştu.

AÜDTCF Kütüphanesi'nin adı değişiyor

AÜ Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş, Dekan Abdülkadir Gürer
ile görüşmeleri sonucu Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin
kütüphanesinin ismini Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Halil
İncalcık Kütüphanesi olarak değiştirecekleri bilgisini paylaştı
ve “Asırlar sonrasındaki öğrencilerimize de ölümsüz bir şe-
kilde eserlerini aktaracağız.” dedi.

AÜ'deki törenin ardından Prof. Dr. İncalcık'ın cenazesi,
Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'ne
getirildi. Konser Salonu'ndaki Tören'de Ali Babacan, Ek-
meleddin İhsanoğlu, Doğu Perinçek, Yaşar Okuyan, Meh-
met Haberal, Ali Haberal, Ertuğrul Günay, Halil Şıvgın
gibi birçok siyasi isim de yer aldı.

Bilkent'teki program Prof. Dr. İncalcık'ın özgeçmişinin
okunmasıyla başladı ve TÜBA Asli Üyesi ve Bilkent Üni-
versitesi Rektörü Prof. Dr. Abdullah Atalar'ın konuşma-
sıyla devam etti.

Prof. Dr. Abdullah Atalar "Bilkent'i Bilkent yapan en önemli kişilerden biri"

Prof. Dr. Atalar konuşmasına çok önemli bir bilim insa-
nını kaybettiklerini, çok üzgün olduklarını dile getirerek
başladı ve şöyle devam etti “Bu kişi hocaların hocası, Tür-
kiye’ye tarih nasıl yapılmalıdır, onu öğreten kişi. Tarihin
orijinal dokümanlara bakılarak yapılması gerektiğini öğ-
reten kişi. Üniversitemizin de en önemli hocalarından
biri. Bilkent’i Bilkent yapan en önemli kişilerden biri.”
dedi. İncalcık’ın çok sayıda Balkan ülkesinden fahri dok-
tora unvanı aldığına işaret eden Atalar, bu ülkelerin de
Osmanlı İmparatorluğu’nun parçası olmaları nedeniyle
İncalcık’ı kendi tarihçileri gibi gördüğünü belirtti. Atalar,
Türkiye’ye emekliliğinden sonra gelen İncalcık’ın enerjisi-
nin çok yüksek olduğunu, Bilkent’te tarih bölümünü kur-
duğunu ve birçok öğrenci yetiştirdiğini vurguladı.

Törenin ardından, “Tarihçilerin Şeyhi” için Doğramacı-
zade Ali Sami Paşa Camisi’nde öğle namazını müteakip
cenaze namazı kılındı. Camideki törene, İncalcık’ın kızı
Günhan İncalcık ve yakınlarının yanı sıra TBMM Başkanı
İsmail Kahraman, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçda-
roğlu, Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş, Kültür
ve Turizm Bakanı Nabi Avcı, MHP Genel Başkanı Devlet
Bahçeli, Ak Parti Ankara milletvekilleri Cemil Çiçek, Ali
Babacan ve Ertan Aydın, Ankara Valisi Mehmet Kılıçlar,
Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, TÜBA Başka-
nı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Vatan Partisi Genel Baş-
kanı Doğu Perinçek ve çok sayıda siyasetçi katıldı. Cenaze
namazının ardından İncalcık’ın ailesi, taziye kabul etti.

Fatih Sultan Mehmet'in de türbesinin de bulundu- ğu Fatih Cami haziresine defnedildi.

“Hocaların Hocası” için 28 Temmuz günü, Fatih Camii’n-
de cenaze töreni düzenlendi. Tören’de Eski Başbakan
Ahmet Davutoğlu, İstanbul Valisi Vasip Şahin, İstanbul
Büyükşehir Belediye Başkanı Kadir Topbaş ve Ak Parti
İl Başkanı Selim Temurci’nin yanı sıra TÜBA Şeref Üyesi
Prof. Dr. İlber Ortaylı, Murat Bardakçı ve Erhan Afyoncu
da yer aldı. Aile adına taziye kabul Halil İncalcık’ın kızı Gül-
han İncalcık Tezgör ve torunu Gökhan Tezgör kabul etti.

Öğle namazına müteakip kılınan cenaze namazının ar-
dından İncalcık’ın Türk Bayrağına sarılı tabutu, Cumhur-
başkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın talimatıyla Fatih Sultan
Mehmet’in de türbesinin de bulunduğu Fatih Cami hazi-
resine defnedildi.

"Her zaman özlemle anacak, anısı önünde saygı ile eğileceğiz."

Yazan **Prof. Dr. Tayfun Özçelik**
TÜBA Konsey Üyesi
Bilkent Üniversitesi Fen Fakültesi Dekanı

Yücel Kanpolat Hoca'mızla TÜBA'nın sözlük çalışmaları kapsamında 2000'li yılların ikinci yarısında tanıştık. Tıp terimleri sözlüğünün genetik ile ilgili kısmı hazırlanırken kendisini yakından tanımaya başladım. Dikkatimi ilk çeken husus, Hoca'mızın büyük bir konsantrasyonla ve son derece vakıf bir şekilde konulara eğilmesi ve adeta lazer hassasiyetiyle parçalara ayırıp bütüne hakim bir şekilde analiz etmesi oldu. Tıbbi önemi olan konuların etik boyutu, hasta hakları gibi başlıklarda teorik bilgisinin ötesinde bir aksiyoner olarak yer alması beni ayrıca çok etkilemişti.

Örneğin, kök hücre tedavisi seçeneklerinin büyük bir sorumluluk altında hastalara sunulması konusunda ne derece titiz ve taviz vermeyen bir konumda olduğunu gördüm.

Hoca'mızın bilim eğitimine verdiği önem bilim çevrelerinde iyi bilinir. Bunun TÜBA'ya yansıması "Bilimi Aydınlatanlar" söyleşileri oldu. Cumhuriyetin kurucusu bir neslin genç nesillere aktaracağı çok değerli bir «sözlü tarih» kaynağı, Hoca'mız sayesinde oluştu. Ayhan Çavdar, Ayhan Ulubelen, Bahattin Baysal, Bernard Lewis, Bozkurt Güvenç, Çiğdem Kağıtçıbaşı, Cengiz Dökmeci, Dilhan Eryurt, Doğan Kuban, Dinçer Ülkü, Erdoğan Şuhubi, Gazi Yaşargil, Güven Arsebük, Halet Çambel, Halil İnalçık, İlhan Tekeli, Mehmet İlhan Başgöz, Mehmet Mithat İdemen, Namık Kemal Aras, Nimet Özgüç, Orhan Öztürk, Orhan Ulutin, Özer Bekaroğlu ve Sadık Kakaç ile bizzat Yücel Hoca'mızın gerçekleştirdiği, her biri 1-2 saat süren söyleşiler bugün TÜBA'nın en değerli eğitim araçlarından bir tanesidir.

Kısa bir süre önce yitirdiğimiz Halil İnalçık Hoca'mızla yapılan en kapsamlı söyleşilerden bir tanesi olarak Yücel Hoca'mız tarafından gerçekleştirilen çekimi TÜBA web sitesinden izlerken bunu tekrar hissettim.

Yücel Hoca'mızla birlikte TÜBA Konseyi'nde birlikte çalışma olanağı buldum. Bu dönemle ilgili en değerli anılarım DNA molekülünün yapısını keşfeden ünlü bilim insanı James Watson ve eşi Elizabeth Watson'un 2011 yılında TÜBA'nın konuğu olarak ülkemizi ziyareti sırasında

oluşt. Her yıl Nisan ayının üçüncü haftası tüm dünyada DNA odaklı etkinliklerle kutlanır. Bizim 23 Nisan'ımız gibi 25 Nisan tarihi pek çok Avrupa, Asya ülkesi ve ABD ile Kanada'da ulusal DNA günüdür. Bu kapsamda lise öğrencileri arasında bilimsel içerikli kompozisyon yarışmaları düzenlenir, bilim merkezlerine ziyaretler yapılır. 2010-2015 döneminde European Society of Human Genetics eğitim komitesinin önce bir üyesi ardından başkanı olarak DNA günü etkinliklerinde direkt olarak yer aldım. Bu kapsamda ülkemizden genç lise öğrencileri ile Dr. Watson'un tanışmalarını organize ettim. DNA'nın keşfinin 50 yılı onuruna düzenlenen "Honest Jim" sergisinin ülkemize gelişinde görev aldım. Böylece Dr. Watson ile yakın bir iletişime girmiştik. Burada az bilinen bir gerçeği açıklamayı isterim. Dr. Watson için Türkiye'nin ayrı bir önemi vardır. Eşi Elizabeth ile evlendikten sonra ilk birlikte yurt dışı seyahatlerini Ankara'ya yapmışlardır. Bugün aramızda olmayan İhsan Doğramacı ve Erdal İnönü'nün konukları olarak. İşte bu kadim geçmiş nedeniyle Dr. Watson ve eşinin 2011 seyahatleri büyük önem taşımaktaydı. Aynı zamanda 25 Nisan dünya DNA günü, Watson'un katılımı ile Türkiye'de gerçekleşecekti. Bu etkinliği Yücel Hoca'mızla birlikte organize ettik. Bir hafta süresince Türkiye'nin pek çok farklı yerinden gelen bilim insanları ve öğrencileri ile Watson'un bir araya gelmesini sağladık. Bu süre zarfında dikkatimi çeken en önemli detay sanıyorum Yücel Hoca'mızın bilimsel boyutu yanında insani boyutunun da ne kadar derin olduğu, ne derece zarif bir kişiliğe sahip olduğudur. Örneğin Hoca'mız özellikle kıtalararası seyahat sırasında nasıl giyinilmesi gerektiği hususunda Dr. Watson ve eşi başta olmak üzere hepimizle çok değerli tavsiyelerini paylaştı, bununla yetinmeyip kolları serbest bırakan, buna karşılık boğazı koruyan yelek tasarımı bir hediye olarak paylaştı. 2012 yılında Montreal'de Dr. Watson'ı tekrar gördüğümde Yücel Hoca'mızın armağanının ne kadar makbule geçtiğine birinci elden şahit oldum.

Tüm bunlar benim için unutulmaz anılardır. Yücel Hoca'mızı her zaman özlemle anacağız, anısı önünde saygı ile eğileceğiz.

"Adam Gibi Adam": Prof. Dr. Yücel Kanpolat (1941 - 17 Eylül 2016)

Yazan **Prof. Dr. Türker Kılıç**
TÜBA Asosye Üyesi

Bahçeşehir Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekan Vekili

"Bilim adamlığı bir meslek değil bir yaşam şeklidir"
Cahit Arf

"Leonardo Usta'nın sözünü hatırlarım hep; 'Nasıl yaşamam gerektiğini anladığımda, nasıl kaybolmakta olduğumu fark ettim'; kaybolmamak dileğiyle ve dostlukla..."
Yücel Kanpolat

Yücel Hoca 17 Eylül Cumartesi günü sonsuzluğa göçtü. İz bırakarak ve genç bilim insanlarına meşalesini devredererek gitti. Hastaları, müşfik ve ehil bir hekimi tanımanın; yakınları, yaşam sevinci dolu güzel bir insanla yaşamının; dünya beyin cerrahisi, buluşları olan bir bilim insanıyla zenginleşmenin; Güzel Ülkem, Sivas'ta doğup evrensele ulaşmış bir aydınını yetiştirmenin ve biz öğrencileri, iyilikler dolu bir yaşam ve bilim rehberiyle birlikte yaşamının; şansı, onuru ve aydınlığıyla O'nu daha iyi anlamaya ve anlatmaya çalışıyoruz. "Adam gibi adam" sözünü se-verdi, bu sözün en çok kendisi haketti.

Bu coğrafyanın aşığı, çalışkanı, aydını ve hizmetkarıydı: Aydınlık zihniyle evrenseli tanımış, bilmiş, ona ulaşmış bir milliyetçiydi. Düşüncenin üstünlüğünün ve bilimsel yöntemle çalışan azmin ve inancın savunucusuydu. 2008-2012 yılları arasında Türkiye Bilimler Akademisi Başkanlığı yaptı.

Yücel Hoca genç bilim insanları için, ülkemizin bilim kültürünü zenginleştirmek isteyenler için rol modelidir (Resim 2): Bu nedenle, kendisinin gözüyle yaşadıklarını yazmasını ve nihayetinde Mehmet Sarioğlu'nun yayına hazırladığı ve Bahçeşehir Üniversitesi (BAU) Tıp Fakültesi Yayınları'ndan çıkan biyografi kitabı – Bu Çocuk Adam Olacak Ama Ben Göremeyeceğim: Bir Beyin Cerrahinin Yaşam Öyküsü- ismiyle yayınlandı. Biyografi türünün ciddi eksikliğinin hissedildiği ülkemizde, en azından beyin cerrahisi alanı için bu kitap, Yücel Hoca'nın bir başka ilklerindendir. Tüm bilim insanlarına, genç beyin cerrahlarına, aslında bu topraklara gönül verip evrensele ulaş-

maya çalışan herkese önerilebilecek kitaptır. Bu kitapta 'insan', 'cerrah', 'eş', 'baba', 'hekim', 'hoca', 'araştırmacı', 'futbolcu', 'asistan'... Yücel'i tanıyabilirsiniz. Daha çok tanıdığınız da eminim daha çok seveceksiniz.

Bilim ve aydınlanma rehberi olarak Yücel Hoca'ya gelince (Resim 3): Bu bölüm için neler yazalım diye BAU TIP'ın, Yücel Hoca'nın adını verdiği "Kanpolat Sınıfı" öğrencileriyle konuştuk. İsim babalarının, rol-modellerinin bu dünyadan ayrılmasının onların zihinlerindeki: "Bilge bilim insanı – hekim" modelini daha da derinleştirdiğini gördük. Nobel Ödülü alan ya da aday gösterilenlerin %72'sinin hocası, Nobel almış ya da aday gösterilmiş bilim insanlarıdır; bilim insanlığı ve hekimlik usta-çırak ilişkisine dayalı bir kültürdür. Kanpolat Sınıfı öğrencileri de Yücel Hoca'dan etkilenen niceleri gibi bu ülkenin aydını, bilimcisi, hekimi, çalışkanı, aşığı ve hizmetkârı olmaya gönüllüler.

Yücel Hoca, öncelikle önder ve buluşları olan bir bilim insanı-hekimdi (Resim 1): Ağrı cerrahisinde dünya önderliği yaptı, ülkemizde fonksiyonel beyin cerrahisinin doğuşunda ve hızla gelişmesinde bayraktarlığı üstlendi. Ankara Üniversitesi Nöroşirurji Ana Bilim Dalı'nın bu alanda üstün nitelikli bir merkez haline gelmesinde başrolü oynadı. Yücel Hoca 60'ı aşan bilimsel yazı ile 25 H-indeksine ulaştı. Bundan önemlisi 2001 tarihli trigeminal nevralsi tedavisi yazısı 411 atıf alarak en çok atıf alan 100 beyin cerrahisi bilim makalesi arasına girdi ve 1989 tarihli "Ağrı cerrahisinde CT-rehberliğinde spinal kord cerrahisi" konulu çalışma ve makalesi patent ve buluşla sonuçlandı. Çalışmaları sırasında elde ettiği tecrübelerle "Kanpolat Kiti" olarak dünyaca tanınan tasarımları üretti. Yücel Hoca'nın ana uğraş alanları, "Trigeminal Nevralji (yüz bölgesinde şimşek çakar tarzda ağrı atakları), Glossofarinjial Nevralji (şimşek çakar tarzda boğazda ağrı atakları), Genikulat Nevralji (şimşek çakar tarzda kulak içinde ağrı atakları), Atipik Yüz Ağrıları ve Dayanılmaz Kanseri Ağrıları" olarak bilinir.

Resim 1

Kendisinin geliştirdiği yöntemle ameliyat için İsviçre'ye davet edildi ve haber ülkemizde “ilk cerrahisi ihracımız” başlığıyla duyuruldu. Kronik “atipik yüz ağrısı” olarak bilinen ve beyne müdahale ile giderilebilen ameliyatı, İsviçre'de Swiss Paraplegic Center Nottwil'de (Luzern) başarıyla gerçekleştirdi.

“Bilgisayarlı tomografi eşliğinde ağrı cerrahisi yöntemini geliştirdim, bu amaçla geliştirdiğim özel elektrot sistemini ABD'de ürettirdim. Şimdi beyindeki merkeze iğne elektrotlarla ulaşıp aşırı aktivitenin olduğu yeri harap ediyoruz ve ağrı ortadan kalkıyor...”

“Türkiye'de geliştirilmiş bir cerrahi uygulamanın yurt dışında kabul görmesinden öte, hayata geçirilmesi için bir Türk cerrahinin davet edilmesi önemlidir... Şimdiye kadar keşiflerimizi dışarıya satamamıştık, böylece bunu şimdi başarıyoruz.”

Yücel Hoca'nın, ABD'nin sinir cerrahisi alanındaki en saygın dergilerinden biri olan Neurosurgery'de 3 önemli çalışması yayınlandı. Bu üç çalışma ABD'de tek bir ek bası haline getirildi ve her çalışmanın sonuna, bu alanlarda dünyadaki en büyük otoritelerinin yorumları eklendi. Bu yayınlar bile Kanpolat'ın önemli bir başarısıydı.

Ayrıca Dünya Beyin ve Sinir Cerrahisi Bilimsel Komitesi'nde olduğu için her yıl yapılan Dünya Kongrelerinde sadece ağrı cerrahisinde değil beyin ve sinir cerrahisinin her bölümünde konu ile ilgili genç, çalışkan Türk beyin cerrahlarının konuşmacı olarak davet edilmelerini sağladı, ülkemizde tıbbın çağdaş seviyede olduğunu bütün dünyaya gösterdi...

Yücel Hoca Türkiye'de bilim konusunda hep iyimser ve teşvik edici davrandı.

“Biz adam olmayız demeyin, işin ucundan tutmayı öğrenmeliyiz, ey millet doktorlarımıza güvenin, kafanız yukarıda, başınız dik olsun... Gençlere örnek olmalı ve onlara da

Resim 2

önemli işlere imza atabilecekleri güvenini vermeliyiz. Ülkemizde çok iyi şeyler de yapılıyor... Keşke yurt dışında böyle bir ağrı tedavi merkezi açabilsek, orada ve burada böyle bir merkezi Dünya çapında bir yer haline getirebilsek, asistanlar, bilim insanları öğrenmek için bizim merkeze gelseler... Ben böyle gerçekleştirilebilir hayaller kuruyorum...”

“Çok iyi araştırmacılarımız, bilim insanlarımız var... Üniversitelerimizde dekanların, rektörlerin bunlara sahip çıkacaklarını söylemek çok kolay değil...”

Üyeleri arasında 30'a yakın Nobelli bilim insanı olan Avrupa Bilim Sanat Akademisi üyesi Yücel Hoca'mızın, beyin cerrahisi alanında akademik başarı ve dünya ölçüsünde önemli ödülleri bu yazının alanı ve amacını aşar.

Bu yazının yazımı aşamasında birkaç defa neler yazabilirim diye masaya oturdum. Her seferinde farklı anılarımızı, ortak Türkiye hayallerimizi, öğrencilerimizi ‘nasıl bilime çekebiliriz?’ düşüncelerimizi, sığlaşmasından korktuğumuz nöroşirürji kültürümüz hakkındaki fikirlerimizi, ‘keşke yapsaydıklarımızı’, ‘keşke yapmasaydıklarımızı’ kağıda döktüm. Anılarımıza; çok sevdiği bilge Leonardo, zarif Madam Curie, çalışkan Pasteur, haylaz ve zeki Michelangelo, çok önem verdiği Cahit Arf ve bilim tarihinden başka birçok dost sevinerek ve gülümseyerek katıldı. Bu bölüm için hiçbir yazımı Yücel Hoca'ma layık görmedim. Sonunda kendisi için her yazdığım metni bitirirken satırlara dökülen ortak bitirme cümlesini bu bölümün tek tek sözü olarak yazmaya karar verdim:

Yücel Hoca'm iyi insandır, iyi beyin cerrahidir, iyi hekimdir, iyi hocadır, ‘ADAM GİBİ ADAMDIR’...

Resim 3

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sancar, Amerikan Ulusal Sağlık Akademisi'ne Seçildi

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sancar, Amerikan Ulusal Sağlık Akademisi (Natural Academy of Medicine-NAM) yıllık toplantısında seçilen 79 yeni üyeden biri oldu.

17 Ekim 2016'da yapılan yıllık toplantısında 70 asli ve 9 uluslararası yeni üyenin seçildiğini ilan eden NAM'ın yeni üyeleri arasında; 2006'dan bu yana DNA tamiri üzerine yapmış olduğu çalışmalarıyla 2015 yılında Nobel

Kimya Ödülü'nün sahibi olan TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sancar da yer aldı.

Üstün profesyonel başarı göstermiş bilim insanlarının seçildiği; sağlık ve tıp alanında en yüksek onurlardan biri olarak kabul edilen NAM üyeliğiyle Prof. Sancar, diğer üyeler gibi Akademi'nin faaliyetlerine gönüllü hizmet verecek.

Yeni üyeler, aktif üyeler tarafından tıp hizmetleri, sağlık hizmetleri ve kamu sağlığı konularının ilerlemesine önemli katkıda bulunmuş kişilerden seçiliyor. Yeni üyeler ile beraber NAM'ın toplam aktif üye sayısı 1.947'ye ve uluslararası üye sayısı ise 146'ya yükseldi.

NAM, 1970 yılında Tıp Enstitüsü adıyla kurulan ve özellikle sağlık ve tıp alanında çalışan profesyonellerin bulunduğu bağımsız bir kuruluş. Ayrıca, Milli Bilimler Akademisi ve Milli Mühendislik Akademisi gibi milli ve uluslararası topluma danışmanlık hizmeti sunan bir organizasyon olma özelliğine sahip.

TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sancar'a "Kuzey Carolina Ödülü"

Eyaletin en yüksek sivil onur nişanı olan ve Kuzey Carolina Doğal ve Kültürel Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilen Kuzey Carolina Ödülü, 22 Eylül Perşembe günü Raleigh Marriott City Center'da yapılan törenle TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Aziz Sancar ile toplam yedi isme takdim edildi.

2016 ödülleri: Bilim alanında Prof. Dr. Aziz Sancar ve Prof. Dr. Paul L. Modrich, yine bilim alanında Dr. Linda S. Birnbaum, edebiyat alanında Vilas'dan Joseph Bathanti, kamu hizmetleri alanında High Point'den Robert J. Brown ve Rocky Mount'dan James C. Gardner; güzel sanatlar alanında ise Raleigh'dan Dr. Assad Meymandi'nin oldu.

TÜBA Konsey Üyeleri Prof. Keleştemur ve Prof. Şeker IAMP'de TÜBA'yı Temsil Etti

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. Fahrettin Keleştemur

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. Muzaffer Şeker

IAMP (Inter Academy Medical Panel) Genel Kurulu ve "Biyomedikal Araştırmalar" konulu uluslararası sempozyum, 26-29 Eylül 2016 tarihleri arasında Pekin'de gerçekleştirildi.

Toplantıya TÜBA'yı temsilen TÜBA Konsey Üyeleri Türkiye Sağlık Enstitüleri (TÜSEB) Başkanı Prof. Dr. Fahrettin Keleştemur ve Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Rektörü Prof. Dr. Muzaffer Şeker katıldı.

TÜBA Eski Başkanı Prof. Dr. Yücel Kanpolat Vefat Etti

TÜBA Eski Başkanı ve Ankara Üniversitesi Nöroşirurji Ana Bilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yücel Kanpolat, kalp yetmezliği nedeniyle 17 Eylül Cumartesi günü hayatını kaybetti.

Kanpolat, nöroşirurji ve ağırlı cerrahisi alanında dünya çapında gelişmelere imza atan bir bilim insanı olmasının yanında tıp eğitimi, meslek etiği ve bilim adına

bağımsız düşüncenin önemini sürekli vurgulayan bir isim olarak da tanınıyordu.

20 Eylül günü Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde düzenlenen tören sonrası Prof. Dr. Yücel Kanpolat'ın naaşı, Kocatepe Camii'nde öğle namazını müteakiben kılınan cenaze namazının ardından Gölbaşı Mezarlığı'na defnedildi.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Reşat Apak'a "Bilime Hizmet Ödülü"

İstanbul Üniversitesi (İÜ) Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (BAP) tarafından 1 Haziran 2016 tarihinde İÜ Kongre Kültür Merkezi'nde düzenlenen "Bilim ve Sanat Ödülleri Töreni"nde TÜBA Konsey Üyesi Prof.

Dr. Reşat Apak'a "Bilime Hizmet Ödülü" takdim edildi.

Bilim ve Sanat Ödülleri Töreni; İÜ Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak, TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ve BAP Koordinatörü Prof. Dr. Ahmet Yeşil'in açılış konuşmalarıyla başladı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Türkiye'nin ulusal akademisi olarak tüm üniversitelere ellerinden

gelen her türlü desteği verme hususunda hazır olduklarını belirterek, "Türkiye özellikle 2000'li yıllardan sonra daha önceki birikiminin üzerine yeni atılımlar yaptı ve özellikle araştırma geliştirmeye sağlanan finansal destek bakımından ciddi bir artış yaşandı. Türk vatandaşlarının yaptığı patent başvurularında yükselme oldu." dedi. Avrupa fonlarından da yararlanılması gerektiğinin üstünde duran Prof. Dr. Acar "Türkiye'nin bilimsel alanda yenilikçilik potansiyeline ve bunun da performansa dönüşeceğine güveniyorum. Ülkemizde ve akademik hayatımızda daha nice güzel günler temenni ediyorum" diyerek sözlerini sonlandırdı.

TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'a konuşmasının ardından İÜ Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak tarafından katılımları için plaket ve hediye takdim edildi. Ayrıca Bilim ve Sanat Ödülleri Töreni açılış konuşmaları sonrasında Bilime Hizmet, Sanat ve BAP'a Hizmet Ödülleri sahiplerine verildi. Bilime Hizmet Ödülü'ne layık görülen Prof. Dr. Mustafa Reşat Apak, ödülünü İÜ Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak ve TÜBA Başkanı Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar'ın elinden aldı.

TÜBA Asli Üyesi Prof. Gülan, GID-EMAN'da TÜBA'yı Temsil Etti

Avrupa ve Akdeniz Akademiler Birliği (The Groupe Interacadémique Pour Le Développement Euro-Mediterranean Area GID-EMAN) Genel Kurulu, 28 Eylül 2016'da Fransa'nın Marsilya şehrinde gerçekleştirildi.

Toplantıya TÜBA'yı temsilen Akademi Asli Üyesi Prof. Dr. Aydın Gülan katıldı. Toplantıda yapılan seçimler sonucunda EMAN başkanlığına Hırvatistan Bilimler Akademisi'nden

Prof. Pavao Rudan, yönetim kurulu üyeliklerine de İsrail Bilimler Akademisi'nden Prof. Yohanan Friedmann, Mısır Bilimler Akademisi'nden Prof. Yehia Zaky ve Lizbon Bilimler Akademisi Prof. Artur Anselmo de Oliveira Soares seçildi.

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Hasan Mandal, Avrupa Akademisi Üyesi Seçildi

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Hasan Mandal, 26 Haziran tarihinde gerçekleştirilen Avrupa Akademisi toplantısının ardından üye seçildi.

Toplantı sonucunda sosyal ve bağlantılı bilimlerle mutlak bilim ve yaşam bilimleri alanında yapılan kapsamlı bir değerlendirme işleminin ardından, Avrupa kıtasından çok sayıda seçkin uluslararası bilim insanı üyeliği kabul etmeye davet edildi. Davet edilenler arasında yer alan Prof. Mandal Avrupa Akademisi üyesi seçildi.

“Halen ülkemizin tek bilim akademi-

si olan Türkiye Bilimler Akademisi'nin üyesiyim.” diyen Prof. Dr. Mandal aynı zamanda çalıştığı alan odaklı olarak Dünya Seramik Akademisi'nin de (World Academy of Ceramics) Türkiye'den ilk ve tek üyesi. Avrupa Akademisi üyeliğiyle ilgili konuşan Prof. Dr. Mandal “Üyeliğimi, yaptığım çalışmaların katkısının sadece ulusal düzeyde ve dünyada bilim alanında değil, tüm bilim alanlarında, Avrupa düzeyinde tanınırlığının göstergesi olması nedeni ile önemli görüyorum. Bu da beni daha çok bilgi ve değer üretmek için motive ediyor, heyecanlandırıyor.” dedi.

TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Ömer Küçük'e “Yılın Kanser Araştırmacısı Ödülü”

TÜBA Asli Üyesi ve Emory Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Küçük, Gateway for Cancer Research tarafından verilen Yılın Kanser Araştırmacısı Ödülü'nü kazandı.

Ödül 8 Eylül 2016 tarihinde New York'ta gerçekleştirilen törenle Prof. Dr. Küçük'e takdim edildi. Son dönemde araştırmalarını soya fasulyesindeki genistein ve proteinler konusunda gerçekleştiren Prof. Dr. Küçük, Ödül'ün kendisini oldukça mutlu ettiğini ifade etti ve “Ödül'ü almış olduğum haberini Ağustos ayı-

nın ilk haftası öğrendim ve benim için çok sevindirici oldu. Çinko üzerine yaptığımız çalışmalar bu Ödül'le birlikte başka araştırmalara da yol açacak.” dedi.

Kanser araştırmalarını destekleyen ve daha önce de Prof. Dr. Ömer Küçük'ün çinkonun kemoterapi ve radyoterapi alan hastalarda enfeksiyonları azalttığını ortaya çıkaran bir çalışmayı gerçekleştirmesini sağlayan Gateway Foundation, her yıl araştırmacılar arasından bir kişiye Yılın Araştırmacısı Ödülü'nü veriyor.

Akademi Üyelerinin Yeni Yönetim Görevleri

TÜBA Konsey Üyesi
Prof. Dr. Muzaffer Şeker

TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Bahri Şahin

TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Hüseyin Yıldırım

TÜBA Asli Üyesi
Prof. Dr. Hasan Mandal

TÜBA Asosye Üyesi
Prof. Dr. İbrahim Aydın

TÜBA Üyeleri arasından üç bilim insanı; üniversite rektörlüğü, bir TÜBA Üyesi de TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyeliği görevine getirildi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından pek çok üniversite rektörünün ataması gerçekleştirildi. TÜBA Asli Üyesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi Kurucu Dekanı Prof. Dr. Bahri Şahin, yapılan rektör adaylığı seçimlerinde 267 oy aldı ve YTÜ Rektörü olarak görevine 28 Temmuz günü atandığı açıklandı.

Yine TÜBA Asli Üyesi olan ve Yalova Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hüseyin Yıldırım, YÖK Genel Kurulu'nun 20 Temmuz günü gerçekleştirilen toplantısında üç ay süre ile rektörlük görevinden uzaklaştırılan Prof. Dr. Niyazi Eruslu'nun yerine rektör olarak atandı.

2015 yılı Mart ayında YÖK Üyeliği'ne atanan TÜBA Asli Üyesi Prof. Dr. Hasan Mandal ise Yürütme Kurulu Üyeliği görevini sürdürürken Temmuz 2016'da YÖK Başkanvekilliği'ne seçildi.

TÜBA Asosye Üyesi Prof. Dr. İbrahim Aydın ise Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi olarak sürdürdüğü görevinden ayrılarak 28 Temmuz günü Çankırı Karatekin Üniversitesi'ndeki rektörlüğüne başladı.

TÜBA Konsey Üyesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Rektörü Prof. Dr. Muzaffer Şeker, Başbakanlık tarafından 22 Ağustos 2016 tarihinden itibaren 3 yıl süre ile TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi seçildi.

TÜBA Üyelerinin “Örgüt Teorisi” Kitabı Çıktı

TÜBA Asosye Üyeleri Prof. Dr. Halit Keskin ve Prof. Dr. Ali Ekber Akgün ile Dr. İpek Koçoğlu tarafından hazırlanan; örgüt teorisini örgüt felsefesiyle birleştiren Türkiye'de yayımlanmış ilk özgün eser olma özelliği taşıyan “Örgüt Teorisi” kitabı çıktı.

Örgüt teorisi disiplini okuyucuya tanıtmaya, bu alandaki farklı bakış açılarını, konuları ve teorileri aktarmaya ve bunları değerlendirebilecek bir altyapı oluşturma amacını taşıyan kitap 2016 yılında okurlarıyla buluştu.

Sosyal bilimlerde pozitivist yaklaşımla birlikte ortaya çıkan modernizmin örgüt teorisine ışık tuttuğu 19. yy'dan

itibaren örgüt teorisinde postmodernist yaklaşımın hâkim olduğu 21. yy'a kadar örgüt teorisinin nasıl gelişim gösterdiğinin, örgüt teorisinin farklı zamanlarda hangi yaklaşımların hâkimiyeti altına girdiğini, yaklaşımlar arası çatışmaların örgüt teorisine nasıl yansıdığını ve örgütleri anlama konusunda sebep olduğu zorlukları sistemli bir şekilde okuyucuya aktarmayı hedefliyor. Kitap aynı zamanda örgüt teorisinin nasıl ortaya çıktığını ve geliştiğini tarihsel bir bakış açısıyla açıklarken aynı zamanda toplumsal değişimin diğer bilim alanlarındaki gelişmelerle nasıl örtüştüğünü ve kronolojik olduğu kadar felsefi gelişimini de aydınlatmayı amaçlıyor.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Dr. Muzaffer Şeker, Brunei Darussalam Üniversitesi'nde

Necmettin Erbakan Üniversitesi (NEÜ) Rektörü Prof. Dr. Muzaffer Şeker, Brunei Darussalam Üniversitesi'nin düzenlediği olduğu "Çağdaş İslami Araştırmalarda Yenilikçilik ve Girişimcilik" konulu 5. Kez gerçekleştirilen uluslararası konferansa konuşmacı olarak katıldı.

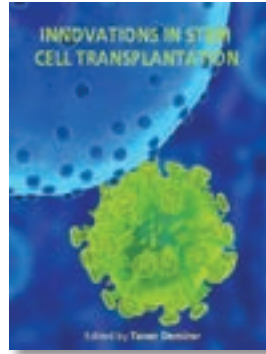
Darussalam Üniversitesi Sultan Ömer Ali Seyfeddin İslami Araştırmalar Merkezi'nin düzenlediği konferansta temel olarak dünyada İslami araştırmalarda yenilikçiliğe ve girişimcilğe duyulan gereksinimin ve önemin açıklanması ve tartışılması hedeflenirken NEÜ, konferansa eş organizatör düzeyinde katılım sağladı.

NEÜ Uluslararası Rumi Medeniyetler Uygulama ve Araştırma Merkezi ile Brunei Darussalam Üniversitesi Sultan Ömer Ali Seyfeddin İslami Araştırmalar Merkezi arasında yükseköğretimde İslami araştırmalar kapsamında birçok konuda iş birliği yapmak üzere karşılıklı mutabakat anlaşması da imzalandı.

Rektör Prof. Dr. Muzaffer Şeker ve NEÜ Uluslararası Rumi Medeniyetler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Bilal Kuşpınar'ın katılımıyla gerçekleştirilen ziyaret kapsamında yapılan mutabakat anlaşmasının birçok alanda ortak yapılacak çalışmaların önünü açması öngörülmüyor.

TÜBA Konsey Üyesi Prof. Demirel'den İki Önemli Yayın

Prof. Dr. Taner Demirel'in editörlüğünü yaptığı "New Advances in Stem Cell Transplantation" ve "Innovations in Stem Cell Transplantation" adlı kitaplar Dünya'nın farklı ülkelerindeki bilim insanları tarafından 50.000'in üzerinde indirildi.

2012 yılında yayımlanan "New Advances in Stem Cell Transplantation" ve 2013 yılında yayımlanan "Innovations in Stem Cell Transplantation" adlı kitaplar InTech Açık Erişimli Yayınevi aracılığıyla okuruna ulaştı.

Yrd. Doç. Dr. Bekir Gür'ün "Egemen Üniversite" Kitabı Çıktı

TÜBA Bilim ve Eğitim Politikaları Çalışma Grubu Üyesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Bekir S. Gür'ün "Egemen Üniversite" kitabı yayımlandı.

Eğitim gündeminin sıcaklığını daima koruyan meselesi konumundaki yükseköğretime dair farklı analizleri ve önemli tespitleri içeren kitap, Amerikan yükseköğretimini dünyada egemen ve kendisine imrenilen bir sistem kılan unsurları genel hatlarıyla inceliyor, ABD'de yükseköğretimin yönetimi, koordinasyonu ve planlaması gibi hususları kapsamlı bir şekilde tartışıyor. Nüfus açısından Amerika'nın en büyük dört eyaleti olan Kaliforniya, Texas, New York ve Florida'nın yükseköğretim sistemlerinin nispeten daha detaylı şekilde ele alındığı kitapta, ABD yükseköğretiminden çıkarılan derslerle Türkiye yükseköğretim sisteminin reformuna yönelik bazı politika önerilerine de yer veriliyor.

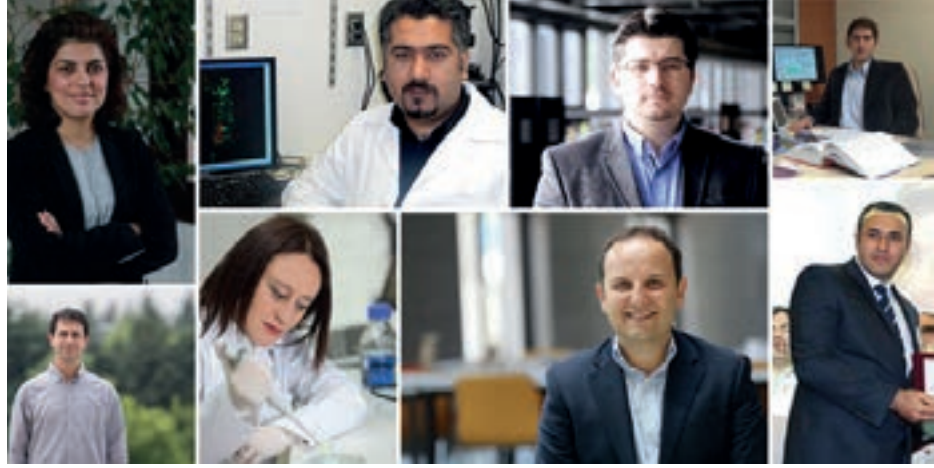
TÜBA-GEBİP Üyelerine Genç Bilim İnsanı Ödülü

TÜBA-GEBİP Ödülü'nü 2015 yılında kazanan; Doç. Dr. Engin Durgun, Doç. Dr. Emre Onur Kahya, Doç. Dr. Sinem Çöleri Ergen, Doç. Dr. Hakan Usta, Doç. Dr. Filiz Kuralay, 2014 yılı ödül sahibi Yrd. Doç. Dr. Özgür Şahin, 2013 yılı kazananı Doç. Dr. Vehbi Çağrı Güngör ve 2012 yılı GEBİP Ödülü sahibi Doç. Dr. Mustafa Şahmaran Bilim Kahramanları Derneği tarafından verilen Genç Bilim İnsanı Ödülü'nü 9 Haziran günü Sabancı Center Hacı Ömer Sabancı Konferans Salonu'nda düzenlenen törenle aldı.

Her yıl üç farklı üniversite rektörünün ev sahipliğini yaptığı Genç Bilim İnsanı Ödülleri dördüncü kez sahiplerini buldu.

Türkiye'deki genç bilim insanlarına kamuoyu önünde teşekkür ederek onları yüreklendirmek, geleceğin genç bilim insanlarına ilham vermek üzere verilen ödüllere, 39 ilden yapılan 146 başvuru arasından 9 genç bilim insanı, seçici kurul tarafından yapılan değerlendirmeye layık görüldü.

Bilkent Üniversitesi'nden Doç. Dr. Buğra Gedik, Doç. Dr. Engin Durgun ve Yrd. Doç. Dr. Özgür Şahin, Abdullah Gül Üniversitesi'nden Doç. Dr. Hakan Usta ve Doç. Dr. Vehbi Çağrı Güngör, İstanbul Teknik Üniversitesi'nden

Doç. Dr. Emre Onur Kahya, Koç Üniversitesi'nden Doç. Dr. Sinem Çöleri Ergen, Gazi Üniversitesi'nden Doç. Dr. Mustafa Şahmaran ve Ordu Üniversitesi'nden Doç. Dr. Filiz Kuralay 2015 Yılı Genç Bilim İnsanı Ödülleri'ni kazanan isimler oldu.

Temel Bilimler ve Mühendislik alanlarına katkıda bulunan, Türkiye'de bu alanların görünürlüğünün artmasına ve gelişmesine öncülük eden 38 yaşın altındaki, bilim insanlarına verilen ödüllerin bu yılki ev sahipleri: Giresun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cevdet Coşkun, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörü Prof. Dr. Mustafa Güden ve Okan Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Şule Kut oldu.

TÜBA-GEBİP Üyesi Doç. Dr. Tamer Uyar'a, "2016 Uluslararası Cyclodextrin Jozsef Szejtli Ödülü"

2012 yılı TÜBA-GEBİP (Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanlarını Ödüllendirme Programı) Ödülü sahibi ve Bilkent Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Enstitüsü (UNAM) Öğretim Üyesi Doç. Dr. Tamer Uyar, 2016 Uluslararası Siklodekstrin Jozsef Szejtli Ödülü'ne layık görüldü.

Dr. Uyar, siklodekstrinler ve siklodekstrin inklüzyon komplekslerinden fonksiyonel nanolifler alanında yaptığı başarılı araştırmalar, öncü rolü ve üstün katkılarından dolayı bu prestijli ödülü almaya hak kazandı.

Siklodekstrin araştırmasına önemli katkıda bulunan genç araştırmacılara iki yılda bir kez olmak üzere verilen ödülü 18. Uluslararası Siklodekstrin Sempozyumu'nda CycloLab Direktörü Dr. Lajos Szenté'nin elinden alan Dr. Tamer Uyar'ın araştırma grubu, bu siklodekstrin tabanlı yeni nanoliflerin sağlık uygulamaları, filtrasyon teknolojisi, fonksiyonel tekstil, çevre, gıda, ambalaj, tarım gibi potansiyel uygulama alanlarına sahip olduğunu gösterdi.

TÜBA-GEBİP Üyesi Dr. Ebru Erbay ve Ekibinden "Damar Sertliğinin Önlenmesinde Çığır Açıcı Bulgular

TÜBA-GEBİP Ödülü sahibi ve Bilkent Üniversitesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Ebru Erbay'ın laboratuvarında yürütülen araştırmalarla damar sertliğine ilişkin çığır açıcı nitelikte bulgular elde edildi.

Sağlığı bozabilecek önemli bir besin kaynağının yağlar olduğu iyi biliniyor. Ama bu durum tüm yağlar için geçerli midir? Bazı yağlar sağlık için iyi olabilir mi? Özellikle vücudumuzda yapılan yağlar. İşte bu önemli soruya TÜBA-GEBİP Ödül sahibi Bilkent Üniversitesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü öğretim üyesi Dr. Ebru Erbay'ın laboratuvarında yürütülen araştırmalarla çığır açıcı nitelikte önemli yanıtlar verilmeye başlandı. Bilim dünyasında büyük bir heyecan yaratan bu araştırma Avrupa Birliği'nin en prestijli bilim programlarından olan Marie Curie tarafından desteklendi. Projenin sonuçları yine bilim alanında en yüksek düzeyde etki faktörüne sahip Science Translational Medicine dergisinde yayınlandı. Buna göre vücudumuzda az miktarda sentezlenen özgün bir yağ olan palmitoleat uzun süreli ve ağızdan verildiğinde damar sertliğini önleyebiliyor.

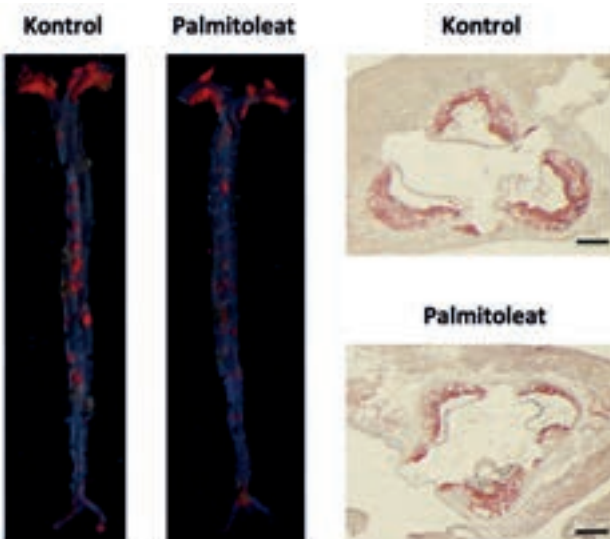
Doymamış bir yağ asiti olan ve kısaca PAO denen palmitoleatın fare ve insanlarda insülin hassasiyeti ile ilişkili olduğu, yiyeceklerde nadir miktarda bulunduğu biliniyordu. Yağ ve karaciğer hücrelerinin palmitoleatı sentezleyebilmeleri ve özellikle obezite ve karaciğer yağlanması gibi durumlarda bu sentezin artıyor olması palmitoleatın metabolik hastalıklarla ilişkili olduğu yönünde yanlış bir kanının doğmasına neden olmuştu. Diğer yandan, farelerde yapılan araştırmalarda palmitoleatın sadece bir depo maddesi olmadığı, çeşitli organlarda önemli metabolik etkileri olabileceği gözlenmişti. Örne-

ğin, kasta insülin etkisini ve glukoz alımını düzenlerken karaciğerde yağ metabolizmasına etki ettiği bulunmuştu. Bu çalışmalar palmitoleatın önemli fizyolojik etkilerini ortaya koyarken etki mekanizmasının gizemi uzun yıllardır çözülmemişti.

Dr. Erbay ile beraber çalışan doktora sonrası uzman İsmail Çimen ve araştırma grubunun diğer üyeleri transjenik farelerde 5 yıldır yürütülen araştırmalarla öncelikle PAO verilen farelerin kan ve dokularında moleküler lipidomik incelemeler yaptılar. Fareleri palmitoleat ile beslediklerinde bu maddenin hücrelerin içine ulaşabildiğini ve organel olarak adlandırılan hücre içi yapıların zarlarına entegre olduğunu gösterdiler. Ardından ağızdan alınan palmitoleatın dinamik zar yenilenmesine neden olduğunu, bunun özellikle endoplazmik retikulum adı verilen organelin işlevlerini önemli ölçüde ve olumlu yönde etkileğini saptadılar. En önemlisi, palmitoleat ile beslenen farelerde zarları yenilenen endoplazmik retikulumun yüksek düzeyde kan yağlarının neden olduğu strese karşı güçlendiğini gösterdiler. Endoplazmik retikulum stresi metabolik hastalıklar ve damar sertliğinin en önemli nedenlerinden biridir. Bu stresin inflamazom adı verilen büyük bir protein kompleksini aktive ederek, ateroskleroza ilerleten bir sitokin olan interleukin IL-1 β 'nin olgunlaşması ve salınımını tetiklediği yaklaşık 20 yıl süren bir dizi araştırma sonucunda ortaya konmuştu. Bu mekanizmanın insülin direnci ve diyabet gelişiminde etkili olduğu ayrıca gösterilmişti. Dr. Erbay ve öğrencileri palmitoleatın inflamazom aktivasyonunu baskıladığını ve böylece hem kan dolaşımında hem de aterosklerotik plaklarda bulunan interleukin IL-1 β seviyelerinin azaldığını gösterdiler.

Bu sonuçlar tıp dünyası için çığır açıcı bir nitelik taşıyor. Çünkü diyetle palmitoleat eklemesi yapılarak organeller seviyesinde hissedilen metabolik stresin ve bunun sonucunda ortaya çıkan ve çağımızın en önemli sağlık sorunlarından bir tanesi olan damar sertliği gelişiminin özünde yer alan inflamasyonun önüne geçilebileceği yönünde ilk bulgular elde edildi.

Kırmızı bölgeler ateroskleroz plakları olarak adlandırılan yağ birikimi noktalarını gösteriyor. Palmitoleat verilmeyen kontrol grubunda bu plaklar büyük ve yaygın görülürken palmitoleatın beslenmeye eklenmesi ile plaklar ciddi oranda geriliyor.

TÜBA-GEBİP Üyelerinden “Nano Boyutta Sürtünme Çalışması”

2013 yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi Yrd. Doç. Dr. Mehmet Z. Baykara

TÜBA-GEBİP Üyesi Yrd. Doç. Dr. Mehmet Z. Baykara tarafından yürütülen araştırmaya dair; yazarları arasında yine TÜBA-GEBİP Üyesi Yrd. Doç. Dr. Engin Durgun'un da yer aldığı makale “Nano Boyutta Sürtünme Çalışması” Nature Communications’da yayımlandı.

2013 yılı TÜBA-GEBİP Ödül sahibi ve Bilkent Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümü ve Ulusal Nanoteknoloji Araştırma Merkezi (UNAM) Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Mehmet Z. Baykara tarafından yönetilen ve Bilkent araştırmacılarından oluşan bir ekip, sürtünme kanunlarının nanometre boyutunda anlaşılmasına yönelik önemli bir katkılarını sundular. Ekibin çalışması, dünyanın en önde gelen multi-disipliner bilim dergilerinden Nature Communications’da yayımlandı.

Araştırmacılar, atomik seviyede düzlüğe sahip nanometre ölçekli altın ve karbon yüzeylerden oluşan arayüzler oluşturmayı ve bu arayüzlerde sürtünme kuvvetinin ortam koşulları altında neredeyse sıfırlandığını göstermeyi başardılar. Bilim camiasında “yapısal kayganlık” olarak bilinen bu olgunun, teorik olarak, moleküler seviyede temizlik gösteren vakum ortamlarında gözlemlenmesi beklenmekte ve bu alanda çalışan araştırmacılar tarafından ortam koşullarında yapısal kayganlığın gerçekleşmesi mümkün görülüyordu. Makalenin yazarlarından 2015 TÜBA-GEBİP Ödülü sahibi ve UNAM Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Engin Durgun’un başını çektiği hesaplamalar sonucu, deneylerde incelenen arayüzlerin ortam koşullarında dahi moleküler seviyede temiz kalabildiği ve bu şekilde yapısal kayganlığın gözlemlenebildiği gösterildi.

Pennsylvania Üniversitesi Makine Mühendisliği ve Uygulamalı Mekanik Bölümü başkanı Prof. Robert W. Carpick, çalışmanın etkisi hakkında şunları söyledi: “Bu çalışma, ortam koşulları altında yapısal kayganlığa dayanan düşük

2015 yılı TÜBA-GEBİP Ödül Sahibi Yrd. Doç. Dr. Engin Durgun

sürtünmeli hareketin ilk defa gözlemlenmesi gibi önemli bir keşfe işaret ediyor. Çalışmanın, yakın gelecekte bu alanda daha fazla araştırmayı teşvik edeceğini ve uygulama potansiyelinin inceleneceğini düşünüyorum.”

Bilkent Üniversitesi Fizik Bölümü öğretim üyesi ve UNAM’ın kurucusu TÜBA Şeref Üyesi Prof. Dr. Salim Çıracı ise araştırmanın önemini şu sözlerle dile getirdi: “Birçok araştırmacının rüyası haline gelen ortam koşullarında sürtünmesiz hareketin gerçekleştirilmesi, hiç şüphesiz asrımızın en önemli bilimsel gelişmelerinden biri olma potansiyeline sahip. Dr. Baykara ve Dr. Durgun’un bu alanda önemli bir adım attıklarına inanıyorum.”

Ebru Cihan

Semran İpek

Dr. Baykara ise araştırma çalışmalarıyla ilgili şu şekilde konuştu: “Çalışmamızın tamamen Türkiye adresli olarak Nature Communications’da yayımlanan sadece ikinci makale olmasından dolayı gururluyuz. Günümüzde kadınların bilim ve sanat aracılığıyla toplumda kendilerine yer edinmelerinin büyük önem arz ettiğini düşünüyorum. Bu açıdan değerlendirildiğinde, makalemizin ilk iki yazarının kadın olması; Bilkent Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Ebru Cihan ve Bilkent Üniversitesi’nde ziyaretçi araştırmacı Semran İpek’in çalışmamız içinde yer alması bize ayrı bir mutluluk veriyor.” dedi.

TÜBA - KÖK HÜCRE ARAŞTIRMALARI ve BİYOETİK SEMPOZYUMU RAPORU

TÜBA - GIDA, BESLENME ve KANSERİN ÖNLENMESİ SEMPOZYUMU RAPORU

TÜBA-Kök Hücre Araştırmaları ve Biyoetik Sempozyumu Raporu ile TÜBA-Gıda, Beslenme ve Kanserin Önlenmesi Sempozyumu Raporu Akademi'nin mevcutları geliştirerek sürdürmesinin yanında yeni program, proje ve faaliyetleri devreye sokma ve danışmanlık işlevini geliştirme politikasının ürünleri olarak ortaya çıkmışlardır.

TÜBA-KED'in 13. sayısında somut kültürel mirastan somut olmayan kültürel mirasa, arkeolojik mirastan mimari ve kentsel mirasa, obje ve buluntu ölçeğinden kentsel ölçeğe kadar, Türkiye'nin farklı bölgelerinden, farklı nitelik ve ölçekteki kültürel mirasa ilişkin makaleler yer alıyor.

<https://satis.tuba.gov.tr>

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
KÜLTÜR ENVANTERİ DERGİSİ
13. SAYI

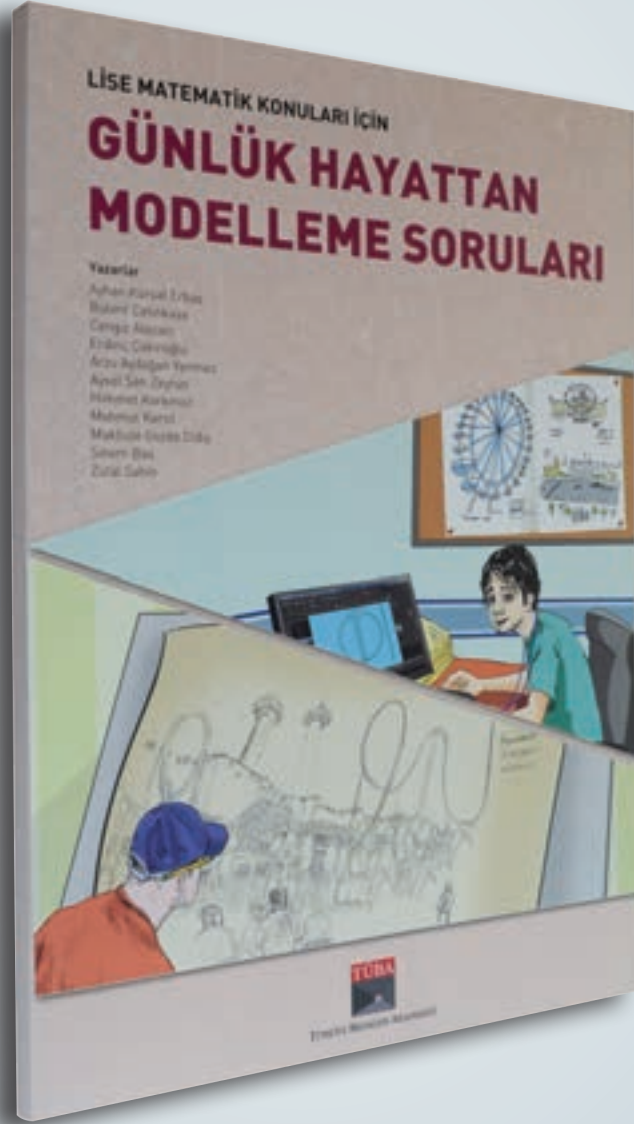
Türkiye'nin arkeolojik ve tarihsel değerlerine sahip çıkılması noktasındaki yeni yayın anlayışını 15. sayıdan itibaren beyan eden ve gerçekleştiren TÜBA-AR'ın 19. sayısı okurlarıyla buluştu.

<https://satis.tuba.gov.tr>

TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
ARKEOLOJİ DERGİSİ
19. SAYI

LİSE MATEMATİK KONULARI İÇİN

(GÜNLÜK HAYATTAN MODELLEME SORULARI ÇIKTI!)

Günlük Hayattan Modelleme Soruları; öğretmenler, öğretmen adayları, öğrenciler, günlük hayatta matematiği arayanlar ve matematiğe ilgi duyan herkes için bir kaynak kitap niteliğinde hazırlandı.

Üç bölümden oluşan bu kitabın birinci bölümünde, matematiksel modellemeyi merak edenler ve matematik öğretiminde kullanmak isteyenler için matematiksel modellemenin kısa bir açıklaması, nasıl kullanılacağı ve matematik eğitimi içindeki yerini içeren bilgiler bulunuyor. İkinci ve üçüncü bölümlerde ise daha çok ortaöğretim düzeyinde toplam 45 matematiksel modelleme sorusu ve bu sorular için örnek çözüm yaklaşımları sunuluyor.

Lise Matematik Konuları için
Günlük Hayattan Modelleme
Soruları

<https://satis.tuba.gov.tr>

(İSLAM'DA BİLİM ve TEKNİK'İN 3. BASKISI ÇIKTI!)

Prof. Dr. Fuat Sezgin'in uzun yıllar süren çalışmaları sonucu hazırladığı, ilk olarak "Wissenschaft und Technik im Islam" adıyla Almanca yayımlanan ve TÜBA tarafından Türkçeye çevirilen 'İslam'da Bilim ve Teknik'in 3. baskısı gerçekleştirildi.

İslâm bilginlerinin çalışmalarını ve bilim dünyasına katkılarını çeşitli örneklerle 'İslam'da Bilim ve Teknik'e Giriş', 'Astronomi', 'Coğrafya, Denizcilik, Saatler, Geometri, Optik', 'Tıp, Kimya, Mineraller ve Fosil Oluşumlar', 'Fizik ve Teknik, Mimari, Savaş Tekniği, Antik Objeler, Orienteştirici Stilde Avrupa Cami ve Seramiği' başlıkları altında beş ciltte toplayan eser, aynı zamanda da dünya bilimler tarihinde İslam biliminin oynadığı rolü inceliyor. Batı dünyasını merkeze alan bilim tarihine eleştirel bir çözümlemeyle yaklaşan Prof. Dr. Fuat Sezgin'in eseri, İslâm ve Orta Çağ bilim tarihine farklı bir bakış açısını da yansıtıyor.

TÜBA Şeref Üyesi
Prof. Dr. Fuat Sezgin'in eseri
'İslam'da Bilim ve Teknik' için:
<https://satis.tuba.gov.tr>

(YAKINDA)

TÜBA tarafından 2014 yılında başlatılan “Türk-İslam Bilim Kültür Mirası Projesi” kapsamında Kâtib Çelebi’nin ‘Levâmiü’n-nûr fî Zulmeti Atlas Minor’ başlıklı eserin 2016 yılında basılması öngörülmüyor.

DERS KİTAPLARI
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
KUANTUM MEKANİĞİ
Gözden Geçirilmiş 3. Baskı
Yazar: Tekin Dereli, Abdullah Verçin

(YAKINDA)

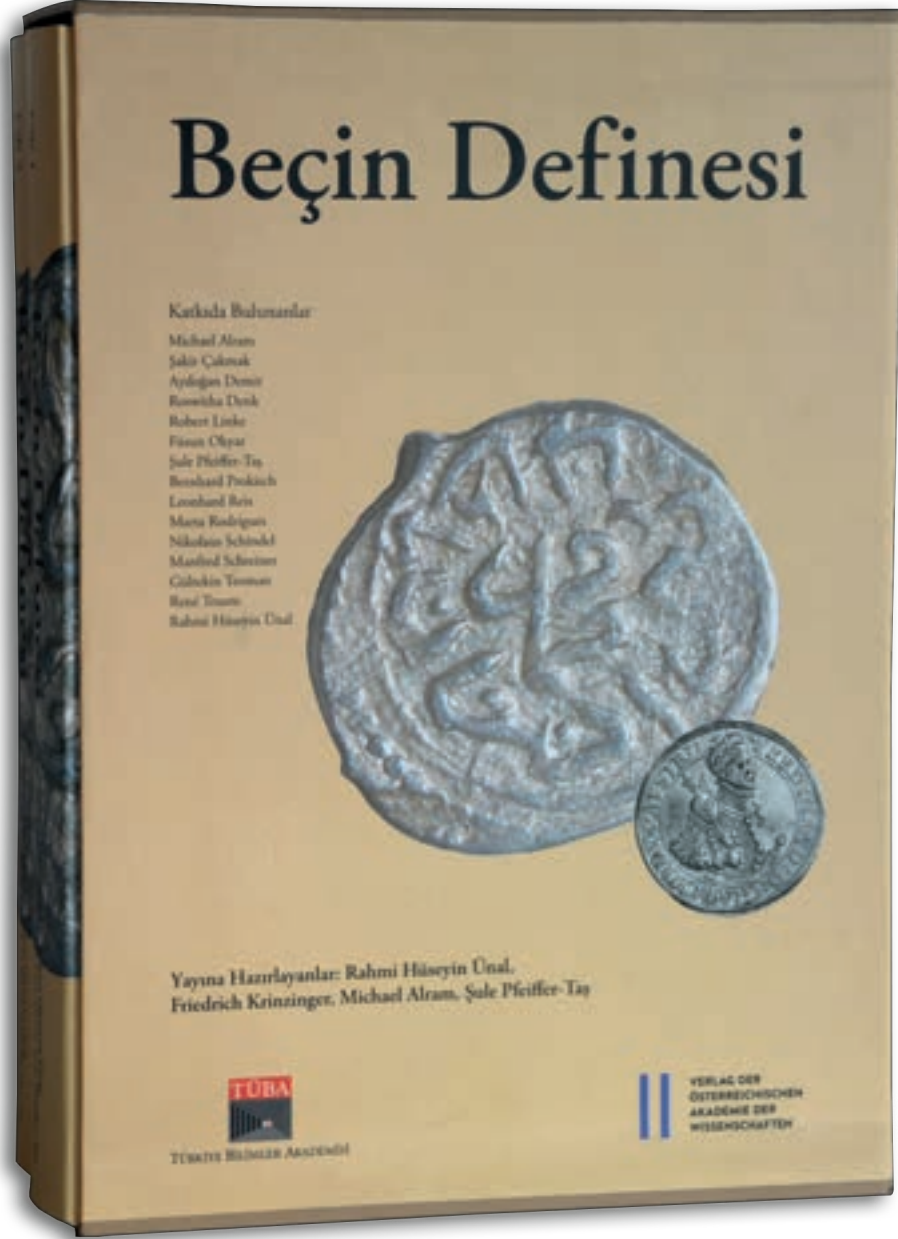

TÜBA, Ünlü Türkolog Prof. Dr. Andreas Tietze’nin 7 ciltlik Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı’nın ilk üç cildini yayımlamak üzere hazırlıklarını tamamladı. Prof. Dr. Semih Tezcan başkanlığında yürütülen ekip çalışması sonucunda daha önce Avusturya Bilimler Akademisi tarafından yayımlanmış olan iki cilt (A-E ve F-J olmak üzere), gözden geçirilmiş olarak yeniden ve üç cilt halinde yayımlanacak.

DERS KİTAPLARI
TÜRKİYE BİLİMLER AKADEMİSİ
REAKSİYON MEKANİZMALARI
Genişletilmiş 3. Baskı
Yazar: Metin Balci

(BEÇİN DEFİNESİ ÇIKTI!)

TÜBA tarafından yayımlanan
Beçin Definesi kitabı için:
<https://satis.tuba.gov.tr>